

Füzesgyarmat Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

Füzesgyarmat, 2017.

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉS	5
1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	5
1.1.1. A város vonzáskörzete, a település feladatai, funkciói a szűkebb és tágabb környezetében	9
1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETILEG RELEVÁNS MEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	11
1.2.1. EU 2020 stratégia	11
1.2.2. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)	12
1.2.3. Békés megye Területfejlesztési Konceptiója 2014.	15
1.2.4. Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)	19
1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	23
1.3.1. Országos területrendezési terv	23
1.3.2. Békés megye területrendezési Terve (MTrT)	24
1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	33
1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	35
1.5.1. A hatályos településfejlesztési konceptió, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	35
1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	38
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	38
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	38
1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA	41
1.7.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG	41
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	73
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek)	74
1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	78
1.8.1. Humán közszolgáltatások	78
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	88
1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA	90
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	90
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	91
1.9.3. Gazdasági szervezetek jellemzői, vállalkozások megoszlása méret szerint, általános működési feltételek, ágazati megoszlás	108
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége)	119
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok	119
1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	120
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	120
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	125
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység	131
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai	132
1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás	133
1.10.6. Intézményfenntartás	135
1.10.7. Energiagazdálkodás	136
1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	137
1.12. A TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	138

1.12.1. Természeti adottságok.....	138
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet.....	139
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek.....	141
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése.....	143
1.13. ZÖLDFELÜLET RENDSZER VIZSGÁLATA	147
1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	147
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	148
1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	150
1.14.1. Terület-felhasználás vizsgálata.....	150
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata.....	157
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter.....	159
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	161
1.14.5. Az építmények vizsgálata	162
1.14.6. Az épített környezet értékei.....	168
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai problémái	171
1.15. KÖZLEKEDÉS.....	175
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	175
1.15.2. Közúti közlekedés.....	175
1.15.3. Közösségi közlekedés.....	176
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	176
1.15.5. Parkolás.....	176
1.16. KÖZMŰVESÍTÉS	177
1.16.1. Víziközművek	177
1.16.2. Energia	180
1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS.....	184
1.17.1. Talaj	184
1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek.....	184
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme.....	185
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés.....	186
1.17.5. Sugárzás védelem	187
1.17.6. Hulladékkezelés.....	188
1.17.7. Vizuális környezetterhelés	188
1.17.8. Árvízvédelem	188
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	189
1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM	190
1.18.1. Építésföldtani korlátok	190
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség.....	193
1.18.3. Egyéb.....	195
1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	197
1.20. VÁROSI KLÍMA	198
2. HELYZETELEMZÉS.....	201
2.1. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE	201
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	209
3.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS	209
3.1.1. A folyamatok értékelése.....	209
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	211
3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata.....	212

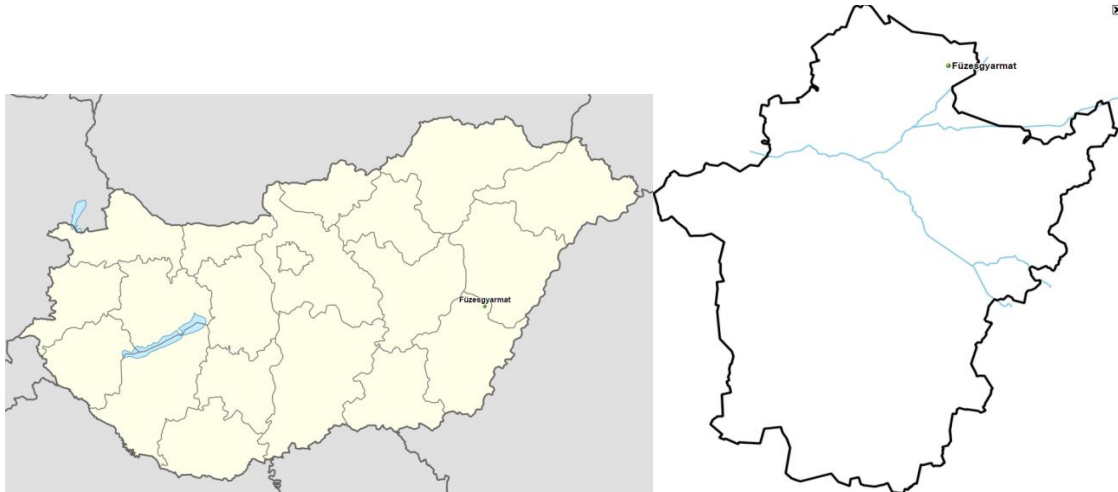
3.2. PROBLÉMATERKÉP/ÉRTÉKTÉRKÉP.....	213
3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK	217
3.3.1. településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	217
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése	222
FELHASZNÁLT IRODALOM	230

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉS

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZAT-BAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Füzesgyarmat város a Sárrét központjában, Békés megye északi részén, Hajdú-Bihar megye és Jász-Nagykun-Szolnok megye határán helyezkedik el, a Berettyó folyó alsó folyása nyugati partjától 4 km-re. A város területe 127,41 km². A város a Berettyó-Körösvidék, Dévaványai sík kistáj területén fekszik.

A települést északról és keletről a Hajdú-Bihar megyei települések, Biharnagybajom, Nagyrábé, Darvas, Csökmő, délről és nyugatról a Békés megyei települések, Szeghalom, Kertészsziget határolja.

1. ábra: Füzesgyarmat Város pozíciója Magyarország és Békés megye térképén

forrás: www.wikipedia.hu

2. ábra: Füzesgyarmat közigazgatási területének térképe

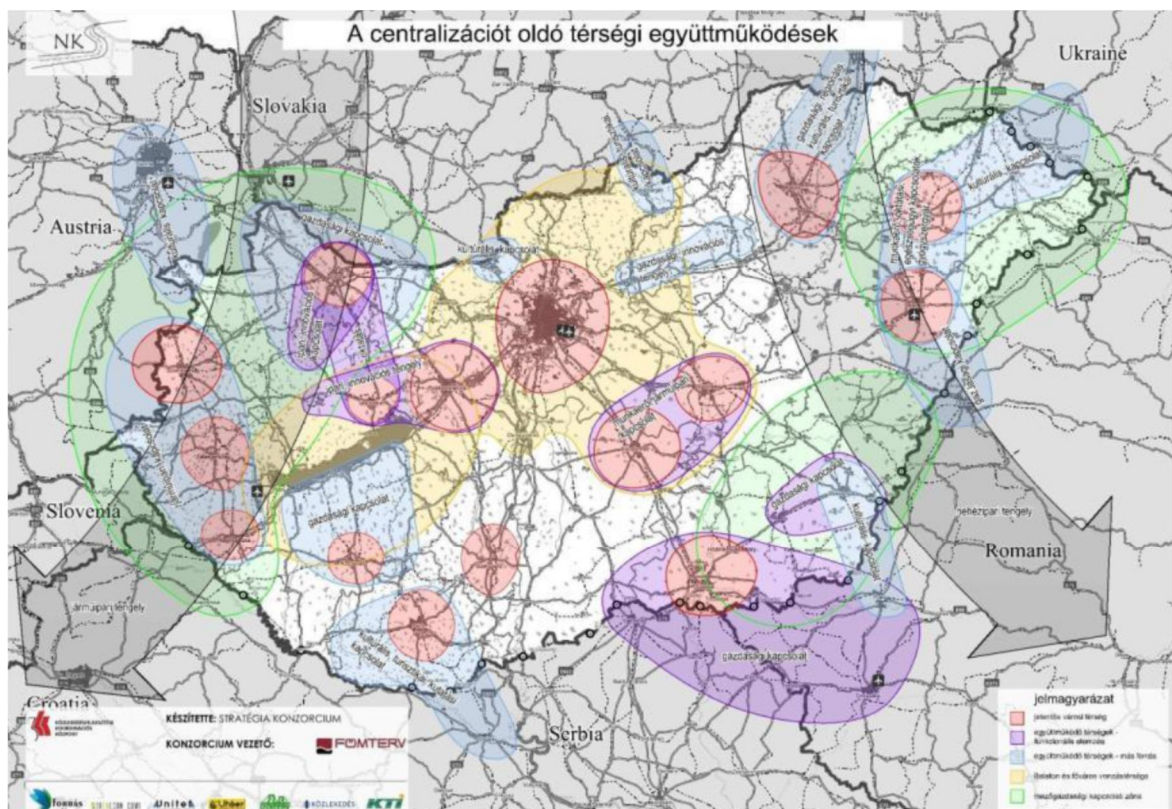
Forrás: www.googleearth.com

Forrás: www.utadat.hu

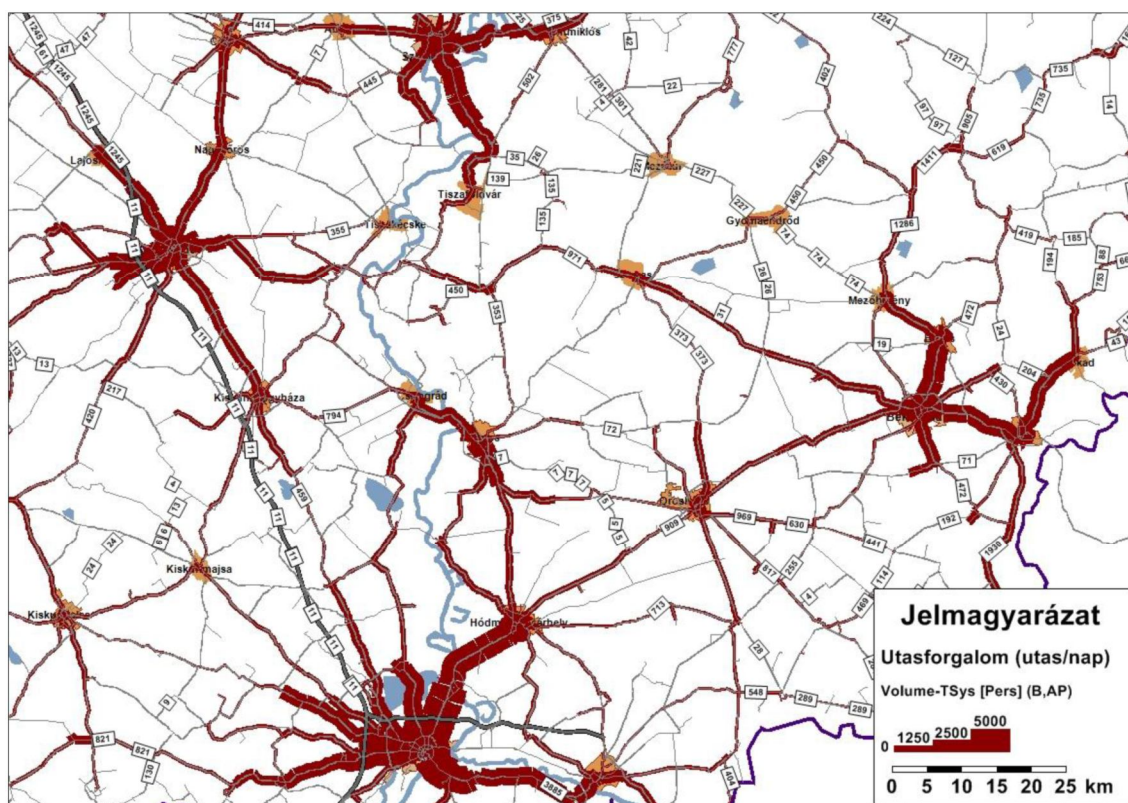
A település 4 - Budapest-Debrecen-Záhony elsőrendű főút az M3-as autópályától északra, a 3-as számú főúttól délre fekszik. A település közútról a következő utakról közelíthető meg:

- 4212 - Püspökladány-Szeghalom összekötő út
- 4225 - Füzesgyarmat-Darvas összekötő út
- 4206 - Karcag- Füzesgyarmat összekötő út

Helyközi buszjárárral a környező falvak mellett megyeszékhelyek is elérhetők, elsősorban átszállással, többek között Békéscsaba, Debrecen, Szolnok, Budapest. A lakott területen található autóbuszmegállók túlnyomó többsége öbölben van elhelyezve, mindenhol esőbeállóval.

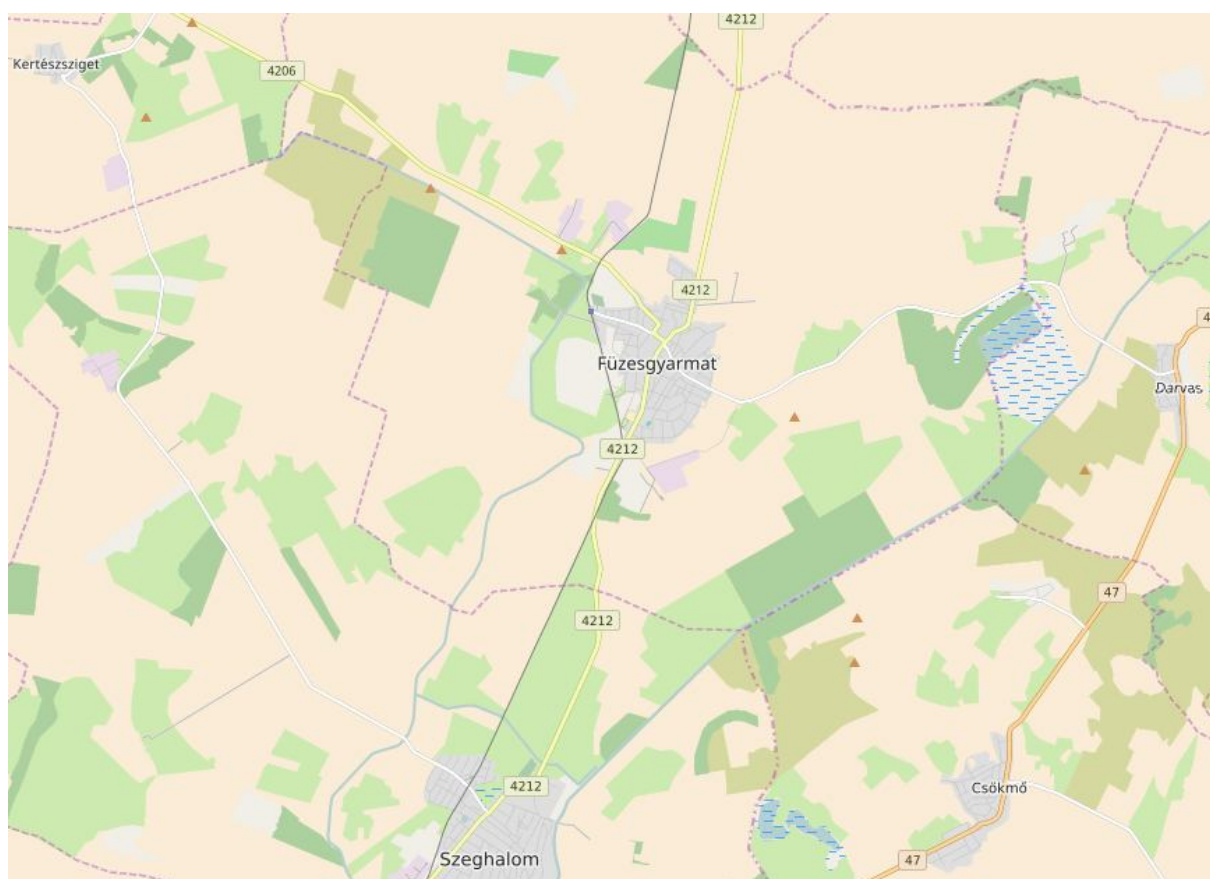
4. ábra: Térségi együttműködések
Forrás: Nemzeti Közlekedési Koncepció

5. ábra: Utasforgalom az M5 autópálya térségében
Forrás: Nemzeti Közlekedési Koncepció

A településen nincs helyi autóbusz közlekedés, a helyközi forgalom pedig Bucsa és Szeghalom irányába történik napi 8 járat sűrűséggel. Szállítási kapacitás 300-500 fő/nap. Füzesgyarmaton nincs autóbusz pályaudvar, létesítése nincs tervbe véve, de a közlekedési forgalom lebonyolításához szükséges megállóhelyek rendelkezésre állnak. Az érintett autóbuszjáratokat korábban a Kőrös Volán Zrt., ma már a DAKK Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt. üzemelteti, a településen az alábbi autóbusz megállóhelyek találhatók:

- Füzesgyarmat fürdő,
- Füzesgyarmat malom,
- Füzesgyarmat téglagyár,
- Füzesgyarmat vh.

*6. ábra: A várost érintő közúthálózat
Forrás: Közúthálózat-fejlesztési koncepció*

A határátkelők közül a magyar-román határon Ártánd 51 km-ra, a nagylaki 128 km magyar-szlovák Bánréve 220 km-re, Záhony 190 km-re, található, míg a Szerbiába vezető rőszkei 171 km-re. Horvátországba a kb. 429 km-re fekvő letenyei, míg Ausztriába legközelebb, a kb. 372km-re fekvő hegyeshalmi határátkelőn lehet átjutni.

A legközelebbi működő nemzetközi járatokat fogadó repülőtér közúton a Budapest-Ferihegy (182 km), a Debrecen Airport (70 km).

A legközelebbi kikötői csatlakozás a 140 km-re, északra található Tiszaújvárosnál, mely logisztikai szempontból stratégiai lehetőségeket nem generál.

1.1.1. A város vonzáskörzete, a település feladatai, funkciói a szűkebb és tágabb környezetében

Füzesgyarmat a kisvárosok csoportján belül az kisközpontok közé sorolható. Ezeknek a városoknak jellemzője, hogy a kisvárosi hierarchia-szintet nem érik el, de városi szerepkörökkel rendelkező települések (egy részük régi kis piac-központ, járási székhely, az Alföldön a kismezővárosok sorolhatók ide).

Alföldi jellegzetességek az egymás szomszédságában fekvő, fontosabb közlekedési artériára felfűződő, többnyire tradicionális városok által kirajzolt, viszonylag fejlett, urbanizált tengelyek, valamint a régió Duna menti, nyugati pereme. Jellemző rájuk az átlagosnál kedvezőbb gazdasági helyzet. Az ország- és megyehatár menti falusi perifériák jelentősen kedvezőtlenebb helyzetben vannak. Ebben a viszonyítási rendszerben a városok és agglomerációik kedvező demográfiai struktúrájukkal, illetve folyamataikkal (népsűrűség, vándorlás, népességszám-változás) tűnnek ki. Füzesgyarmat is része ennek az urbanizált tengelynek, azonban a társadalmi és gazdasági mutatók alapján a leghátrányosabb helyzetű kistérségbe tartozik.

A térségben nincs olyan település mely dinamikus pólusként, multiplikátor szerepet töltené be, és a környező településekre is pozitív hatást fejtene ki. Ennek megfelelően térszerkezeti szempontból két okra vezethető vissza a térség elmaradottsága:

A térség települései közül a legrégebben Szeghalom kapott városi rangot, de csupán alig több mint 20 évvel ezelőtt, így sokáig városhiányos térség volt a megye északi része. Napjainkban már öt város is található a kistérségben, azonban ezeknek a városoknak mindegyike funkcióhiányos, így alapvetően nem jöhetett létre egy markánsan kiemelkedő és fejlődő térségközpont.

A térség egy választóvonal mentén fekszik a Dél - Alföldi és az Észak – Alföldi régió között, valamint a két régió központját képező Szeged és Debrecen között, így a fejlődés alapját nyújtó régióközpontokhoz, vagy más dinamikusan fejlődő központhoz való közelség kevésbé fejti ki hatását a térségben.

Járási átalakulás füzesgyarmati vonatkozásai

2013. január 1-től Füzesgyarmat a Szeghalmi Járáshoz tartozik. A járáshoz tartozó települések: Bucsa, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Körösladány, Körösújfalu, Szeghalom, Vésztő.

A városok területi munkamegosztásban betöltött szerepe, az ellátott funkciók alapján lehet megkülönböztetni a funkcionális várostípusokat.

Funkcionális szerepkörök:

- Kereskedelmi szerepkör
- Védelmi szerepkör
- Igazgatási-kormányzati szerepkör
- Vallási szerepkör
- Kulturális szerepkör
- **Ipari szerepkör**
- Közlekedési szerepkör

▪ Idegenforgalmi szerepkör

Füzesgyarmat földgázlelőhelye miatt ipari, gyógyvíz és hévízkészlete miatt pedig idegenforgalmi szerepkörrel bír.

A Füzesgyarmati földgázlelőhely az ország 10. legnagyobb földgáz-előfordulása közé tartozik, s mivel kőolajmezőkön a gázvagyon jelentős részét már feltárták és felszínre hozták, épp a gyarmati mező számít jelentős tartaléknak. A kitermelés mértéke csökkent az évek során, de még így is a térség egyik legnagyobb ipari üzeme. Az üzem kiemelt ipari és térségi szerepkörrel bír, vonzáskörzetébe beletartoznak Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megye települései is.

A város külön adottsága és egyben értéke a hévízkészlet, melyet a fürdő is használ. A termálvíz hőfoka 40- 70 C°, ebből következik, hogy szezontól függetlenül is használható. A város 1 kútjának termálvizét 2003-ban „Sárrét Gyöngye” néven gyógyvízzé nyilvánították. A gyógyvízre alapuló idegenforgalom a város fejlesztéseinek és színvonalas szállodájának (Hotel Gara) köszönhetően nemzetközi szereppel bír. Említésre méltó a Sportcsarnok és a Fogathajtó és lovas pálya, mely országos és nemzetközi versenyek illetve lovasversenyek helyszíne.

Füzesgyarmat területén és környezetében országos jelentőséggel bíró természetvédelmi értékeket találunk. A Körös-Maros Nemzeti Park egy kis része Füzesgyarmat közigazgatási területének nyugati határán húzódik. Az itt található szikes sztyepp terület kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület. Dévaványa környéki része kiváló élő- és táplálkozási helye a tűzokoknak (Dévaványai tűzokrezervátum). A Natura 2000 –es területek közé tartozik a madártani jelentőséggel bíró Bihari-síkság (HUHN 10003) amely a darvasi út mentén húzódik. Táj történeti, tájképi és kulturális szempontból értékes emlékek a kunhalmok, Füzesgyarmat közigazgatási területén 41 db található.

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETILEG RELEVÁNS MEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1. EU 2020 stratégia

Ez az Unió válasza a kihívásokra, amely a versenyképesség javítására az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés vízióját helyezi a törekvések horizontjára. A stratégia által kezelendő, legfontosabb problémák az alábbiak szerint összegezhetők:

- Bár az európai társadalmi modell alapvetően integráló jellegű, az intelligens társadalmi modell megteremtése tekintetében a többi fejlett gazdaság mögött foglal helyet, így a valóban differenciált, nagy hozzáadott értékű gazdaságának és versenyképességének fenntartása egyre komolyabb akadályokba ütközik.
- Európában a társadalmi kohézió hagyományosan erős, azonban a lakosság egy jelentős része számára az értékteremtő munkalehetőségek hiányoznak.
- Az tudásintenzív, intelligens gazdaság építésében az EU elmarad versenytársaitól. Európán belül jelentős különbségek tapasztalhatók; a négy „párhuzamos Európán” kívül (Észak-Európa, Nyugat-Európa és Észtország, Dél- és Kelet-Európa, Délkelet-Európa), jelentős különbségek tapasztalhatók a régi és az új tagországok között is.

Célkitűzései:

- A foglalkoztatás szintjének a jelenlegi 69 %-ról legalább 75 %-ra növelése a 20–64 évesek körében.
- A K+F beruházások mértékének a GDP 3 %-ára történő emelését kitűző cél megvalósítása, elsősorban a magánszektor K+F beruházásaira érvényes feltételek javításával; az innováció mérésére alkalmas új mutató kidolgozása.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 20 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest, vagy megfelelő feltételek esetén a kibocsátás 30 %-os csökkentése; a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése a végső energiafogyasztásban, valamint az energiahatékonyság legalább 20 %-os növelése

Az EU 2020 stratégia sikeres megvalósításában a városoknak kiemelkedő szerep jut. A jövőbeni kohéziós politika célul tűzi ki az integrált várospolitikát ösztönzését, amely elősegíti a fenntartható városfejlesztést, s ezzel erősíti a városok kohéziós politikában betöltött szerepét. Alapvetően fogalmazódik meg, hogy az Európai Regionális Fejlesztési Alapnak olyan integrált stratégiákat kell támogatnia a fenntartható városfejlődés érdekében, amely célul tűzi ki a várostérségeket érintő gazdasági, környezeti, éghajlattal összefüggő és társadalmi problémák kezelését.

Az elv jelentése kétszeres: egyrészt kimondja, hogy a forrásokat integrált módon kell koncentrálni a városfejlesztési kihívásokkal küzdő területekre, másrészt, hogy az ERFA által támogatott városfejlesztési projekteket integrálni kell az operatív programok tágabb céljai közé.

Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó EU stratégiához, illetve az egyes alapok célkitűzéseire, többek között a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz történő hozzájárulás érdekében minden egyes európai strukturális és beruházási alap a következő **tematikus célkitűzéseket** támogatja:

- (1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
- (2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
- (3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
- (4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- (5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
- (6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- (7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
- (8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
- (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
- (10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- (11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

Hangsúlyos uniós elvárás, mely összhangban áll a hazai városfejlesztési prioritásokkal és hazai elvárás a fenti tematikus célokon belül az alábbi négy beruházási alcélhoz kapcsolódó beavatkozások vizsgálata és megjelenítése:

- kiemelten az alacsony szén-dioxid kibocsátású fejlesztési stratégiák támogatása (helyi zöld gazdaság fejlesztése, a város gazdaságsszervező szerepének elősegítése a helyi foglalkoztatás ösztönzése érdekében);
- a városi környezet javítása, beleértve a barnamezős területek rehabilitációja és a levegőszennyezés mérséklése;
- a fenntartható városi közlekedés elősegítése;
- a hátrányos helyzetű városi és vidéki területek fizikai és gazdasági megújítása.

1.2.2. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva egy 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg Magyarország legfontosabb fejlesztéspolitikai céljait és elveit. A Koncepció a nemzeti fejlesztéspolitika és azzal egyenrangúan a területfejlesztési politika egészét foglalja keretbe. Két fő tematikai részből áll, amelyek egymással összhangban vannak:

- *ágazati fejlesztéspolitikai koncepció:* a szakpolitikai fejlesztési irányokat, prioritásokat rögzíti, megalapozva a 2014-2020 közötti szakterületi operatív programokat, országos fejlesztési szempontokat adva az ágazati stratégiák számára.
- *területi fejlesztéspolitikai koncepció:* az átfogó területpolitikai és területfejlesztési, vidékfejlesztési célkitűzéseket, prioritásokat, a beavatkozási térségtípusokat és azok fejlesztési irányait rögzíti, megalapozva a 2014-2020 közötti operatív programok térségi beavatkozásait és tartalmát, a területi fejlesztésekre irányuló operatív programokat, illetve a területi stratégiákat.

A Koncepció kialakítása nemzetstratégiai céljainkból indul ki, de mozgásterét a forrásokon és az EU szintű célokon keresztül meghatározzák az Európai Unió fejlesztés- és támogatáspolitikai keretét jelentő közösségi politikák. Ennek EU szintű stratégiai keretét az Európa 2020 stratégia képezi. A Koncepció jövőképeben és célrendszerében illeszkedik a kiemelt nemzeti és nemzetgazdasági stratégiai tervdokumentumokhoz és kapcsolódik a szakpolitikai stratégiai tervdokumentumokhoz. Az OFTK országos célrendszerét és fejlesztéspolitikai feladatait szervesen kiegészítik a megyék területfejlesztési koncepciói és területfejlesztési programjai, melyeket az OFTK célkitűzéseivel igazodva, a helyi, térségi fejlesztési igényeket és specifikumokat megjelenítve a megyei önkormányzatok állítanak össze.

Az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg:

- *Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés:* A nemzetstratégiai ágazatokban történő beruházások és vállalkozásfejlesztés támogatása jelenti a gerincét a fejlesztési célnak, amelyben, a kis- és középvállalkozások, az önellátást elősegítő és családi gazdaságok, a nemzeti vállalatok megerősítése kapja az elsődleges fókuszot. Kiemelt területek a piaci lehetőségek szélesítése a nemzeti szolgáltatási piacok visszaszerzése, a biztonságos élelmiszerellátás, a helyi gazdaság megerősítésével a helyi közösségek autonóm, önfenntartó, öngondoskodó erejének a helyreállítása.
- *Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom:* A népességszám növelése, a gyermekek születésének ösztönzése, a népesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodásának elősegítése. A közép- és az alsó- közép-osztály, valamint a közösségek és családok megerősítése, a nemzeti, közösségi és egyéni felelősségvállalás és értékátadás ösztönzése. A társadalmi megújulás és gyógyulás elősegítése, az egészséges életmód, a sport és a mozgás, a kultúrához való hozzáférés és a közművelődés biztosítása, valamint az egészséges táplálkozás ösztönzése, az egészségi állapot javítása, a hatékony közegészségügy és egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, a megelőzés és rekreáció biztosítása. A kulturális és épített örökség megőrzése.
- *Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme:* természeti erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése; az erőforrások megőrzése a jövő generációk számára; az élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megteremtése; az egészséges ivóvíz ellátás, a biodiverzitás, a tájak és az élővilág sokféleségének megőrzése; az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása; a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.
- *Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet:* Az ország Budapest központúságának oldása, a gazdasági növekedés és beruházások területi terítése. A térségi versenyképességet és növekedést segítő térszerkezet létrehozása. A térségi kapcsolatok kialakítása, erősítése, a települési és térségi kapcsolatok, területi együttműködés és integráció erősítése, a város-

vidék kapcsolatok megújítása. A térségi autonómia, önellátó és önfenntartó képesség erősítése. Az elmaradott térségek felzárkóztatása, a térségi sajátosságoknak megfelelő térségi fejlődési pályák kialakítása.

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus célt tűz ki. E specifikus célok nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket ölelnek fel:

- *Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság:* A magyar gazdaság újra-pozicionálása, külpiazi és belpiazi pozícióinak visszaszerzése, erősítése. A nemzetstratégiai ágazatokra és erőforrásaink, értékeink fenntartható használatára alapozva gazdasági versenyképességünk növelése. Az importkiváltó gazdasági termelés ösztönzése.
- *Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság):* A gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése az egészségügyi szolgáltatások és ellátás, egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás, valamint a rekreáció ösztönzésével
- *Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás:* A vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása, ennek érdekében tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszerbiztonság, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.
- *Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I:* A nemzeti kreatív képességeinkre, tudástőkénkre és tudáserőforrásainkra építő értékteremtés. Ennek érdekében az infó-kommunikációs háttér javítása, a gazdasági és társadalmi megújulást és a megélhetést biztosító képzési rendszer kialakítása, a fejlesztéseknek kedvező szellemi, innovációs környezet biztosítása, piacképes, szükség esetén mobil, egész életen át tartó tanulásra képes, kreatív, kezdeményező, fejlett munkakultúrájú munkaerő-piaci kínálat megteremtése.
- *Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció:* a gyarapodó, szolidáris, felelős és összetartó, értékeit ismerő, értéktudatos társadalom és helyi közösségek kialakítása.
- *Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság:* A magyar közszféra hatékonyabb szerepvállalása a közjó, a munka, a rend, a biztonság, a tudás és a munka szolgálatában.
- *Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme:* A természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás, a fenntartható energia-gazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés. A stratégiai természeti erőforrások, a víz, a talaj, az ásványkincsek fenntartható használata. A biodiverzitás megőrzése, a természeti értékek védelme, a környezetminőség javítása, környezetbiztonság erősítése, a fenntartható életmód, fogyasztás és termelés elterjesztése, a környezettudatosság erősítése.
- *Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont:* Az ország központi fekvéséből (Európa közepe) adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése, a fenntarthatóság figyelembevételével.

- *Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek:* A településhálózat egységes elvek alapján történő fejlesztése, a többszintű településhálózati kapcsolatok kiegyensúlyozott működtetése, korszerű várospolitikai és városfejlesztés, városhálózati kapcsolatrendszer javítása, a térszerkezet funkcionális fejlesztése
- *Vidéki térségek értékalapú felemelése:* A vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira, épített örökségi értékeire alapozott fejlesztése, a speciális térségi vidékfejlesztési problémák kezelése, az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben.
- *Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság és egyenlő létfeltételek az ország egész területén:* A leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése, az eddigieknél sokszínűbb eszközök alkalmazásával, például speciális gazdaságpolitikai eszközökkel, saját meglévő társadalmi és gazdasági erőforrásainak kibontakoztatásával, valamint a közszolgáltatásokhoz, a tudáshoz, a közművelődéshez, az értékekhez való hozzáférés biztosítása, elérhetővé tételével.
- *Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere:* Helyi szinten a hatékony és fenntartható városban belüli, illetve a város és vonzáskörzete közötti mobilitás biztosítása, térségi szinten a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítása, országos szinten a többközpontú fejlődés elve alapján a centralizáltság oldása, a transzverzális kapcsolatok erősítése, hazánk erősen differenciált településhálózatának figyelembe vétele a hagyományostól eltérő megoldások alkalmazásával.

1.2.3. Békés megye Területfejlesztési Konceptiója 2014.

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum alapvető célja:

- a megye jövőképeinek megfogalmazása (2030-ig);
- a megye fejlesztési elképzeléseinek 2014-2020 közötti tervezési ciklusra történő felkészülés;
- a megyei fejlesztési elképzelések pozicionálása a 2014-2020-as időszakra vonatkozó Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban;
- a fejlesztési források orientálása a fejlesztési időszakra;
- a megyén belüli és a megyehatárokat átlépő partnerségi kör erősítése;
- határon átnyúló kapcsolatok erősítése.

Fejlesztési koncepció és program alapelvei:

- Rendszerszemlélet: a koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel.
- Egyensúlyi állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei hibacső rés csökkentését, egyensúlyi növekedési pálya megteremtését célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználására, aktivizálására.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó, innovatív és fenntartható tovább-fejlesztése.

Békés megye jövőképe

Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy: Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív és fenntartható megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

Békés megye fejlesztésének átfogó célja 2020-ig

A megyében élők életkörülményeinek és környezeti feltételeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megeremntése. A foglalkoztatás javítása.

Átfogó cél indoklása

Mint azt a helyzetvizsgálat feltárta, Békés megye gazdasági kibocsátásnak üteme 1989-et követően tartósan elmarad az országos átlagtól, ill. a megye potenciális lehetőségeitől. A tendencia megállításának, a növekedési ütem fenntarthatóságának alapvetően négy feltétele van:

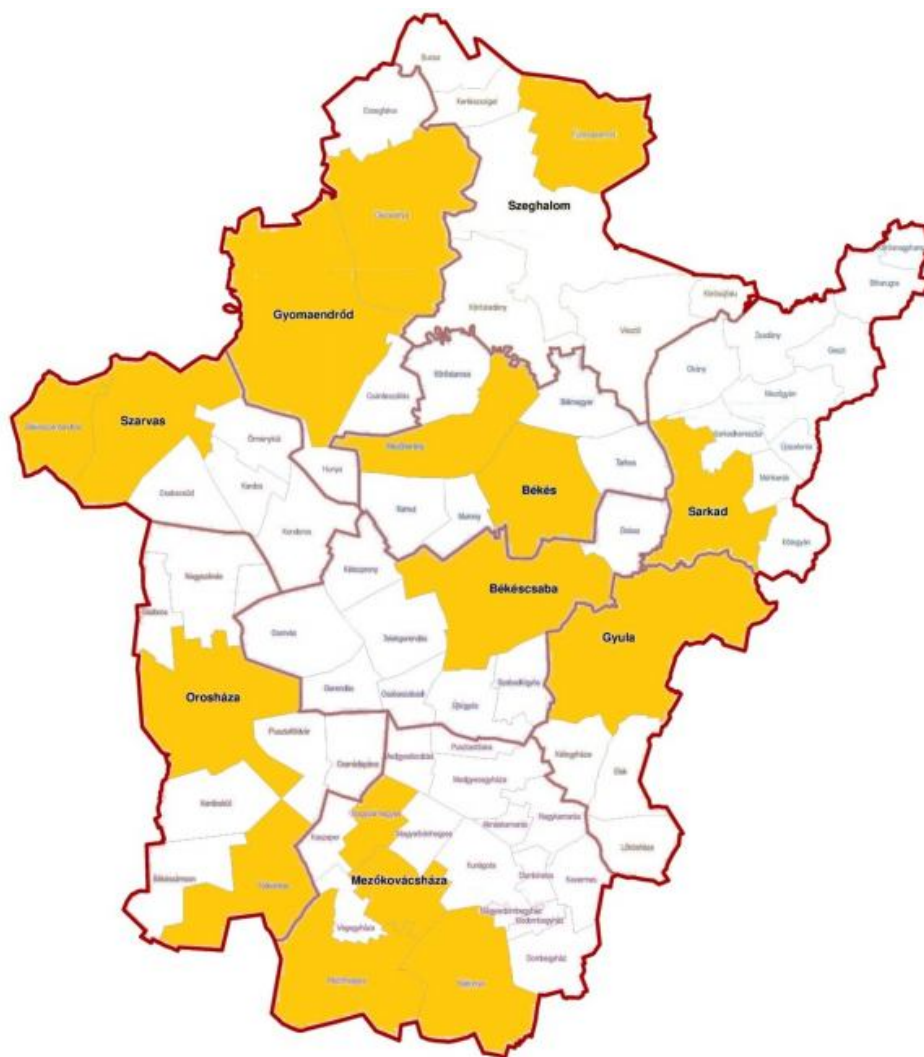
- foglalkoztatás javítása,
- tőkeállomány növelése,
- technikai-, technológiai transzfer feltételeinek javítása,
- térségi vonalas infrastruktúra fejlesztése.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó, innovatív és fenntartható tovább-fejlesztése.

Társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településein:

Az elmúlt két évtizedben Békés megye kistérségei között jelentős területi különbségek alakultak ki; különösen nehéz helyzetben vannak a Szeghalmi- és a Mezőkovácsházai kistérség településein élők.

7. ábra: Egészségturisztikai fejlesztési övezetek

Forrás: Területfejlesztési Konceptió

Innovatív egészségturizmus

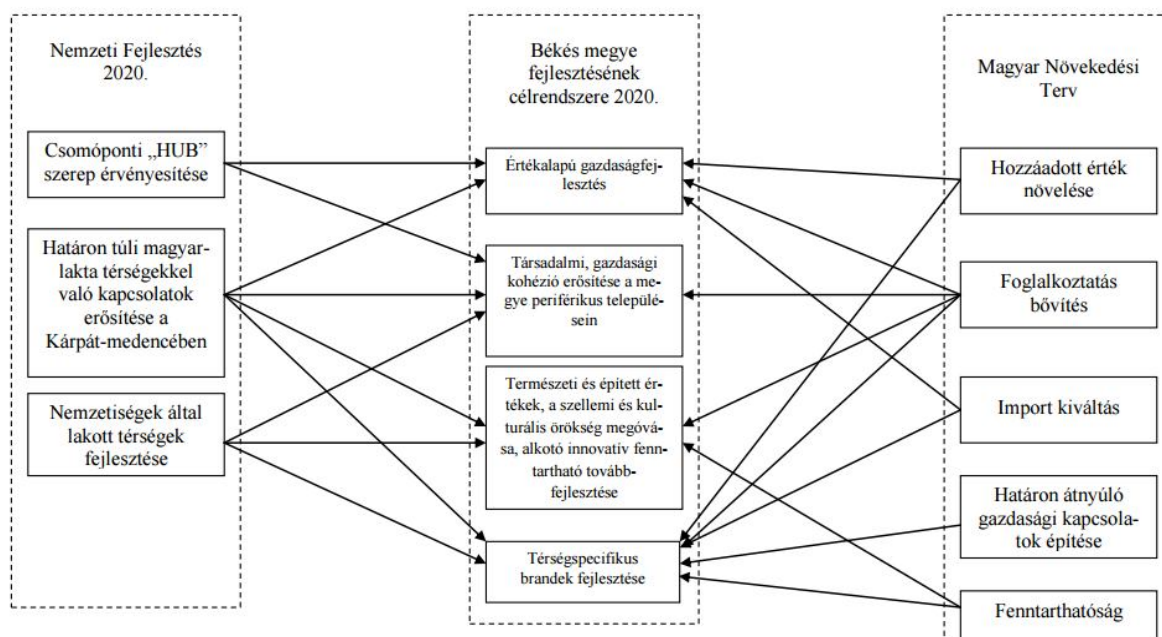
Nem csupán a hagyományos termálforrásokon alapuló turizmus, hanem egyre inkább ki kell egészíteni összetettebb szolgáltatáscsomagokkal. Szükség van az infrastruktúra-fejlesztés mellett arra is, hogy kialakuljon egy egyértelmű márka is a megyében erre vonatkozóan (wellness, spa).

A kulturális örökségen alapuló turizmus

Az épített kulturális örökség helyreállításával, nagyközönség számára való bemutatásával, a helyszínek programcsomagokként való turisztikai kínálatával jelentős növekedést lehet elérni a turisztikai mutatókban (pl. vendégéjszakák számának növelése), mivel az életmód-történetileg hitelesen helyreállított, művelődéstörténeti programokkal megtöltött helyszínek jelentősen növelik az eltöltött időt. Az elmaradott településeken, térségekben sok esetben a kulturális örökség, illetve az annak bázisán működő turizmus az egyetlen kitörési pont és gazdaságfejlesztési lehetőség.

Békés megye fejlesztésének alapelvei

- Rendszerszemlélet, akcióorientáltság: a koncepció illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési céljaihoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelveihez; az ágazati szemlélet helyett horizontális (integrált) megoldásokat vázol fel (azaz az alapanyag előállításán túl a feldolgozásban, az értékesítésben komplexen kezeli).
- Egyensúlyi növekedési állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei kibocsátási rés csökkentését, a foglalkoztatási ráta az aktivitása ráta javítását, a tőkeállomány növelését, fenntartható bővülési ütemének megteremtését, az egyensúlyi növekedési pálya kialakítását célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználása: a jövőkép, valamint a célok elérésének feltétele a helyi társadalmi-gazdasági erőforrásoknak a korábbinál intenzívebb aktivizálása, a természeti erőforrások fenntartható, bölcs és takarékos használata.
- Hosszú távú szemlélet: a fejlesztési tengelyek mélységéből és horizontális jellegéből adódóan a koncepcióval koherens módon kialakított célrendszer hosszú távú, komoly hatást gyakorol a megyében élő fiatalok jövőjére.
- Térségi szemlélet: a lokális fejlesztési irányok összhangban vannak a térség fejlesztési céljaival, igazodnak a térség adottságaihoz, sajátosságaihoz, erőforrás potenciáljához, ill. azok várható változásaihoz, valamint a helyi értékekhez.
- Szubszidiaritás: a jövőkép és a célrendszer figyelembe veszi a települési és kistérségi szintű érdekeket, összhangba hozza a megyei és regionális elképzelésekkel.
- Kiemelt innovációs törekvések: a koncepció kiemelten kezeli a célok megvalósításához elengedhetetlen kreatív és térségi légkör megteremtéséhez szükséges közeg kialakítását, katalizálását. Környezettudatosság, fenntarthatóság: a koncepció és a fejlesztési csomópontok kialakítása során kiemelt célként fogalmazódott meg a természeti- és az táji és épített környezeti értékek védelme, környezettudatos használata.

8. ábra: Békés megye fejlesztési céljainak külső koherenciája

Forrás Területfejlesztési Konceptió

Füzesgyarmat város rendelkezik jóváhagyott Integrált Városfejlesztési Stratégiával, mely Füzesgyarmat Önkormányzatának 10/2013. (II. 14.) képviselőtestületi határozata.

1.2.4. Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)

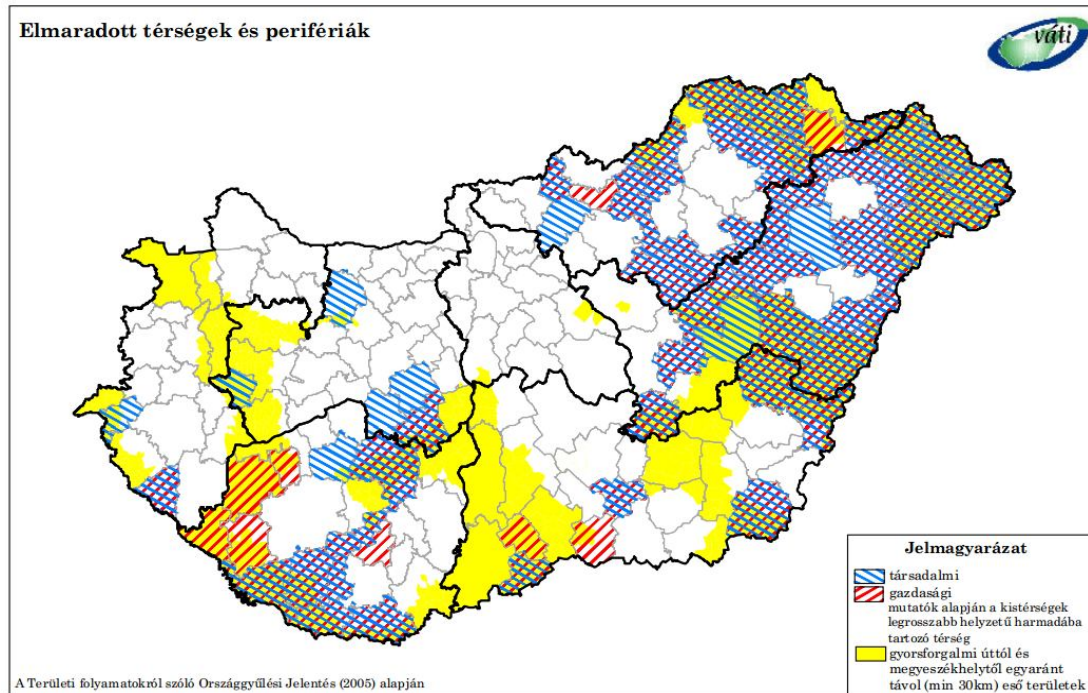
Az Országos Területfejlesztési Konceptió az ország átfogó távlati fejlesztését megalapozó tervdokumentum, amely meghatározza az ország hosszú távú területfejlesztési céljait, és a területfejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és területfejlesztés szereplői számára. A jelenleg érvényes OTK-t az országgyűlés 97/2005. (XII.25.) számú határozatával fogadta el.

Az Országos Területfejlesztési Konceptió (a továbbiakban OTK) célja, hogy - az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióval (a továbbiakban: OFK) összhangban - kijelölje az ország területfejlesztési politikájának célkitűzéseit, elveit és prioritás-rendszerét, megteremtve a területi szempontok konzekvens érvényesítésének lehetőségét, mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos és területi programok kidolgozásában. Ezáltal megadja a nemzeti fejlesztési tervezés, az OFK területi vetületét is. A területfejlesztési politika fő funkciója az ország területileg harmonikus és hatékony működésének és kiegyensúlyozott, fenntartható területi fejlődésének megteremtése, valamint a területi leszakadás mérséklése.

A területfejlesztési politika érvényesülésének hat alapvető pillére: központi területfejlesztési beavatkozások (1), a területileg összehangolt szakpolitikák, országos fejlesztési stratégiák, programok (2), a területrendezés (3), a regionális, megyei, kistérségi és egyéb területi szintek fejlesztéspolitikái (4), a vidékfejlesztés (5), valamint a város- és falufejlesztés (6).

Az OTK Füzesgyarmat szempontjából releváns pontjai az alábbiak:

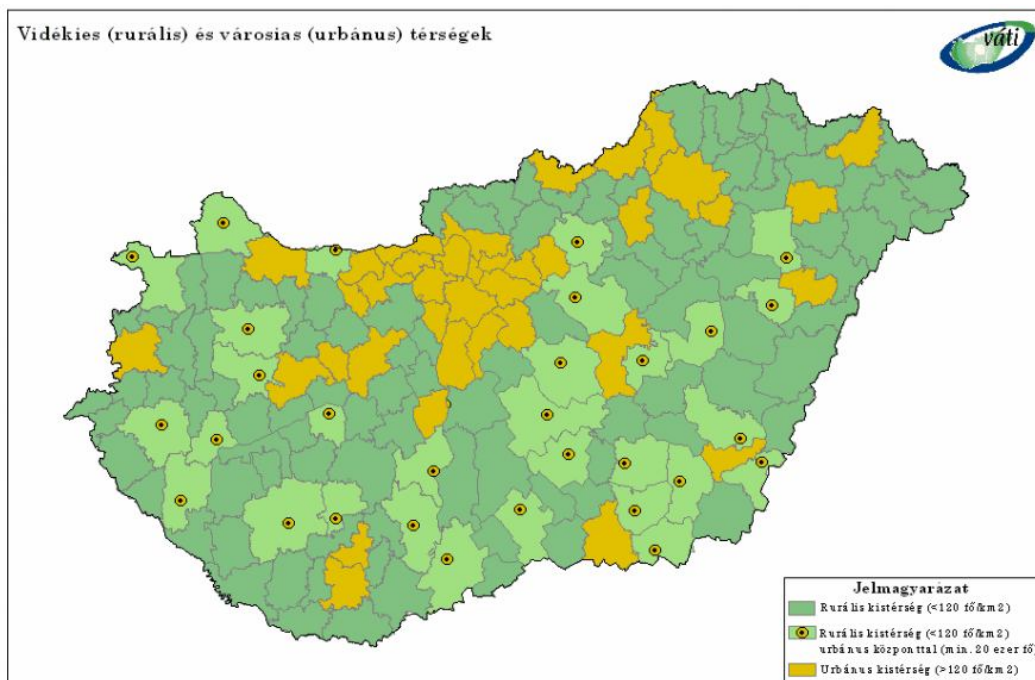
Elmaradott térségek, és perifériák térképe alapján Füzesgyarmat társadalmi és gazdasági mutatók alapján a hátrányos helyzetű térségek közé, a járás teljes területét gyorsforgalmi útról és a megyeszékhelytől egyaránt távol eső terület, gazdasági és társadalmi mutatók alapján a kistérségek legrosszabb helyzetű harmadába sorolt tartozó térség övezete által is érintett.

9. ábra: Elmaradott térségek és perifériák

Forrás: www.vati.hu

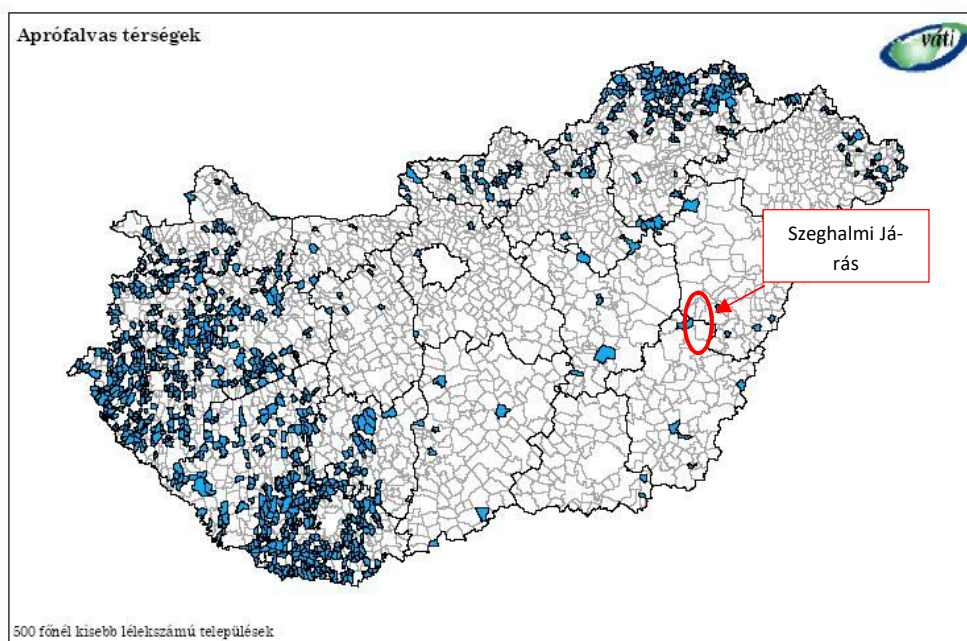
A térség népsűrűsége és a népességszámmal meghatározott urbanizált települések előfordulása alapján a jellemzően vidékies (rurális) kistérségekhez tartozik.

10. ábra: Vidékiek és városias térségek

Forrás: www.vati.hu

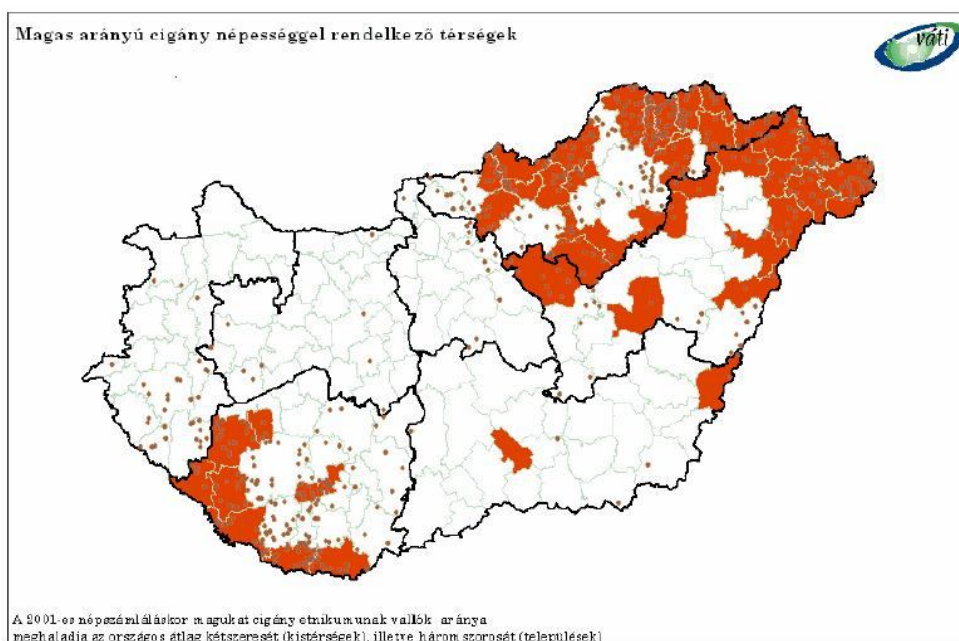
OTK-ban meghatározott speciális fejlesztések is vonatkoznak. Így különösen fontos cél az igen sérülékeny települési társadalmak megóvása, a kedvezőtlen demográfiai folyamatok mérséklése, a szegregáció megakadályozása, valamint a munkahelyteremtés. Mindezt a legtöbb aprófalvas településekből álló járásban is hátráltatja, hogy beruházások és fejlesztések a kis és elöregedő népesség miatt nem fenntarthatók. A település és vonzáskörzetének fejlesztésében az OTK-ban szereplő aprófalvas területek fejlesztésére vonatkozó részcélok és beavatkozási területek az irányadók.

11. ábra: Aprófalvas térségek

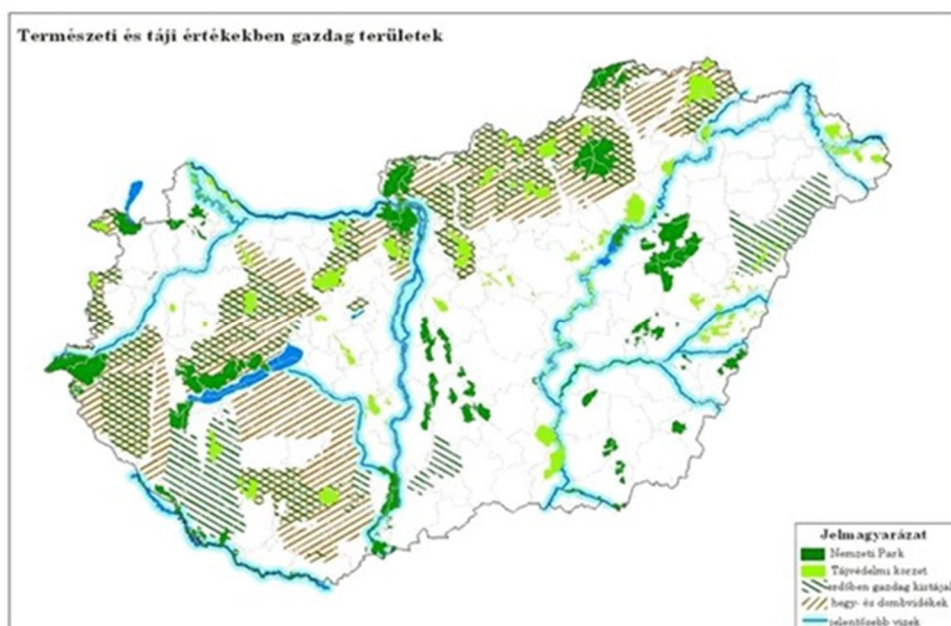
Forrás: www.vati.hu

A Füzesgyarmati Járásban élő cigány népesség nem haladja meg az országos átlag kétszeresét.

12. ábra: Magas arányú cigány népességgel rendelkező térségek

Forrás: www.vati.hu

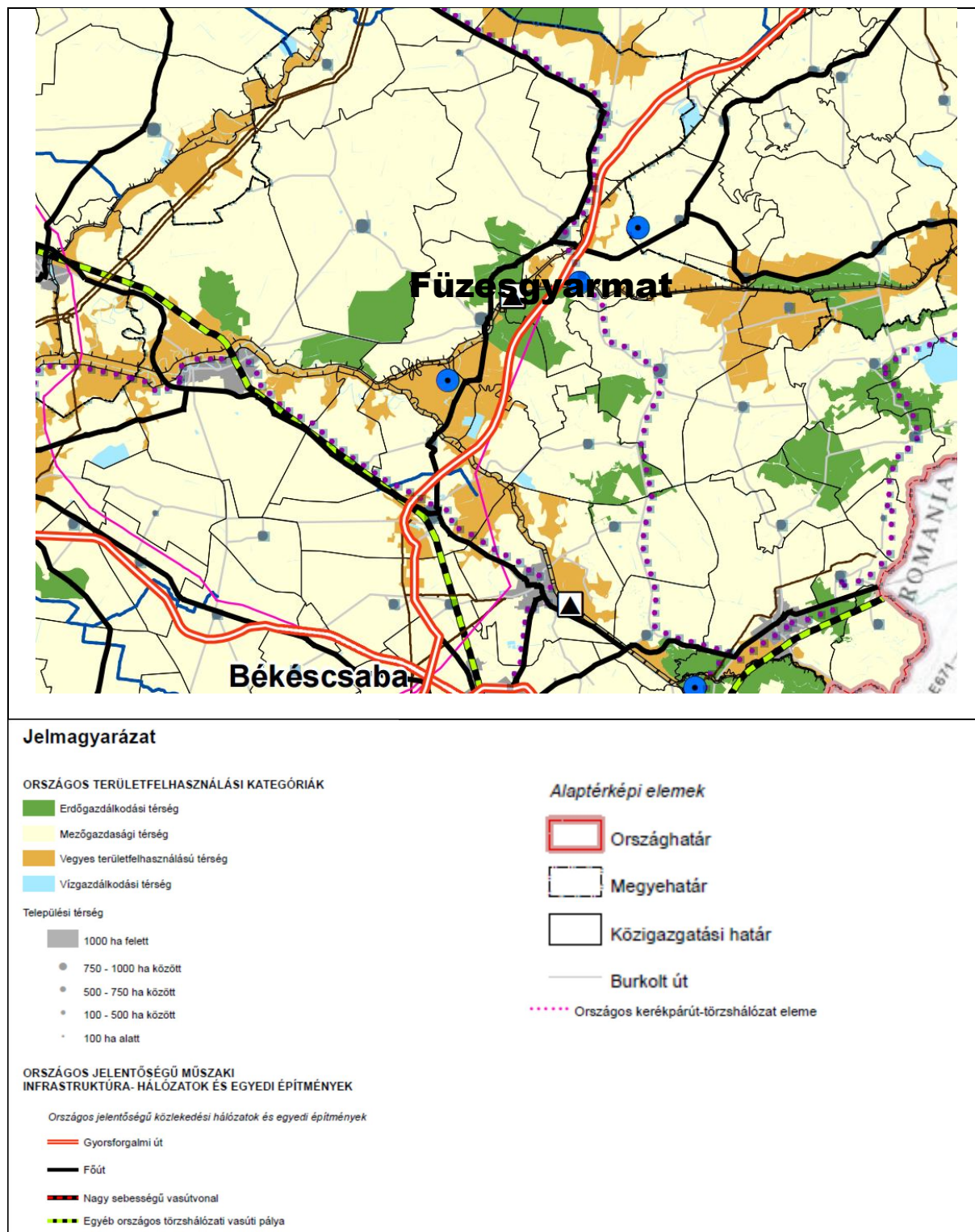
13. ábra: Természeti és táji értékekben gazdag területek

Forrás: www.vati.hu

Olyan vidéki területekről van szó, melyek eredeti természeti-táji állapotukat (és/vagy akár genetikai, kulturális értékeiket, mint például néprajzi csoportok) még jobbára őrzik, a civilizáció természetére – és egyéb értékekre – gyakorolt káros hatásaitól eddig megmenekültek. Ezek például országos, vagy helyi védettségű területek, kulturális tájértékek, az Országos Ökológiai Hálózat részei, Érzékeny Természeti Területek, Ramsari területek.

1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

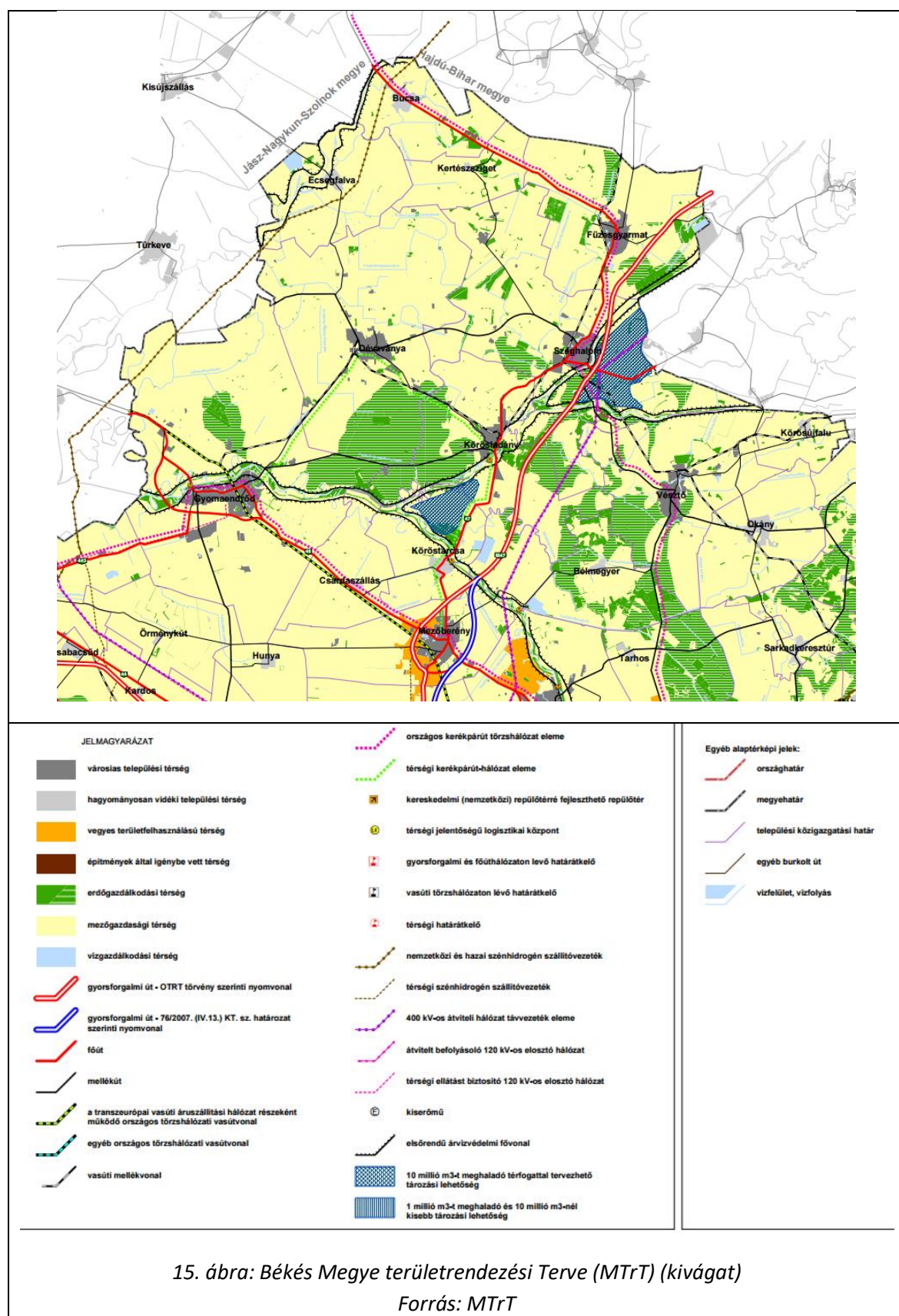
1.3.1. Országos területrendezési terv

14. ábra: Országos Területrendezési Terv (OTrT) (kivágat)

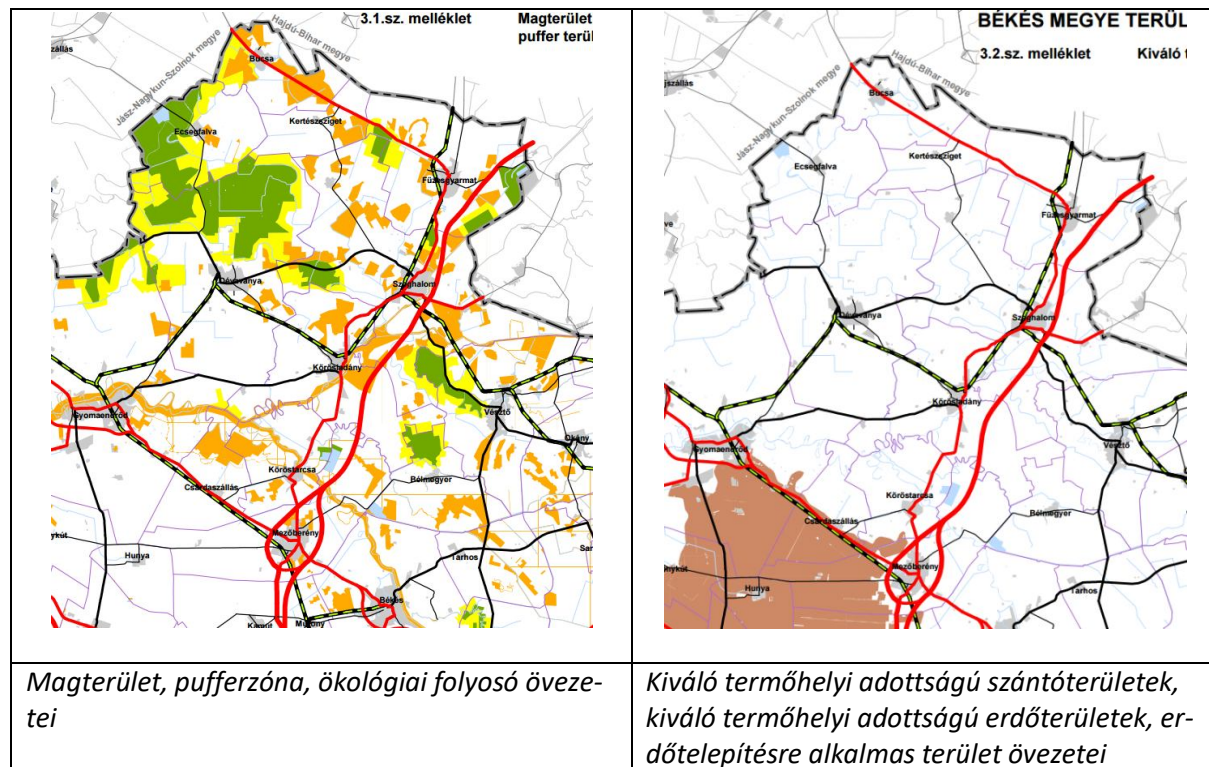
Forrás: OTrT

1.3.2. Békés megye területrendezési Terve (MTrT)

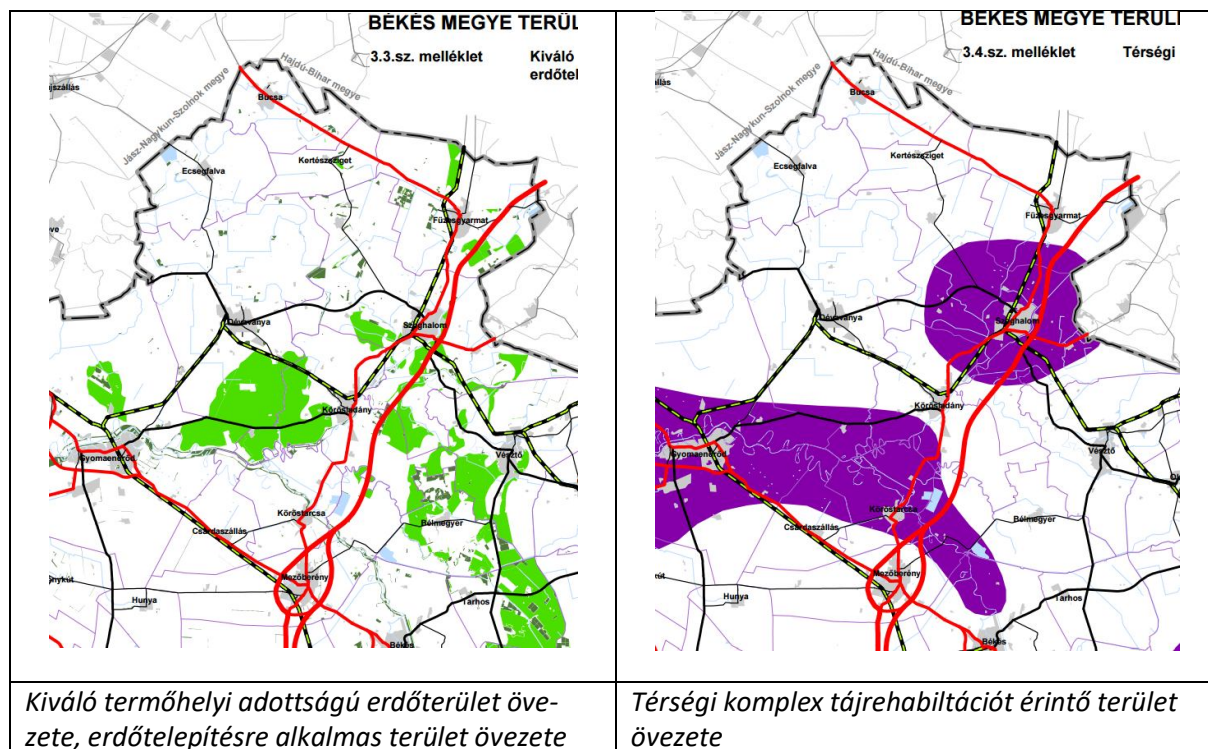
Füzesgyarmat Város közigazgatási területét a belterület környezetében a városias térség övezete határozza meg. A külterület többi részén a mezőgazdasági térség övezete a domináns. A közigazgatási terület észak-nyugati és délkeleti részét az erdőgazdálkodási térség övezete találhatja.

1.3.2.1. MTrT térségi övezetek érintettsége, a város közigazgatási területére

16. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel. Forrás: MTrT

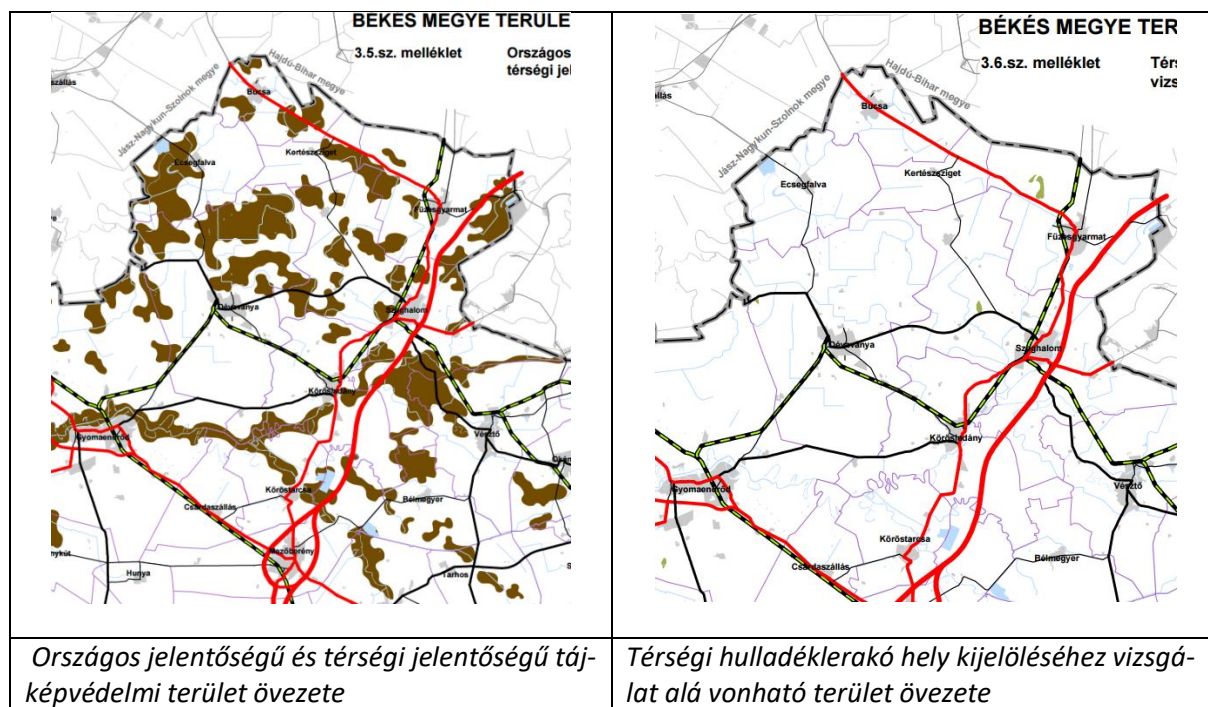
A települést az ökológiai hálózat mag- ökológiai folyosó- és puffterülete egyaránt érinti, melyek a közigazgatási területen elszórva, mozaikosan találhatóak. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek, kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek, erdőtelepítésre alkalmas terület övezetei nem érintik a közigazgatási területet.

17. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

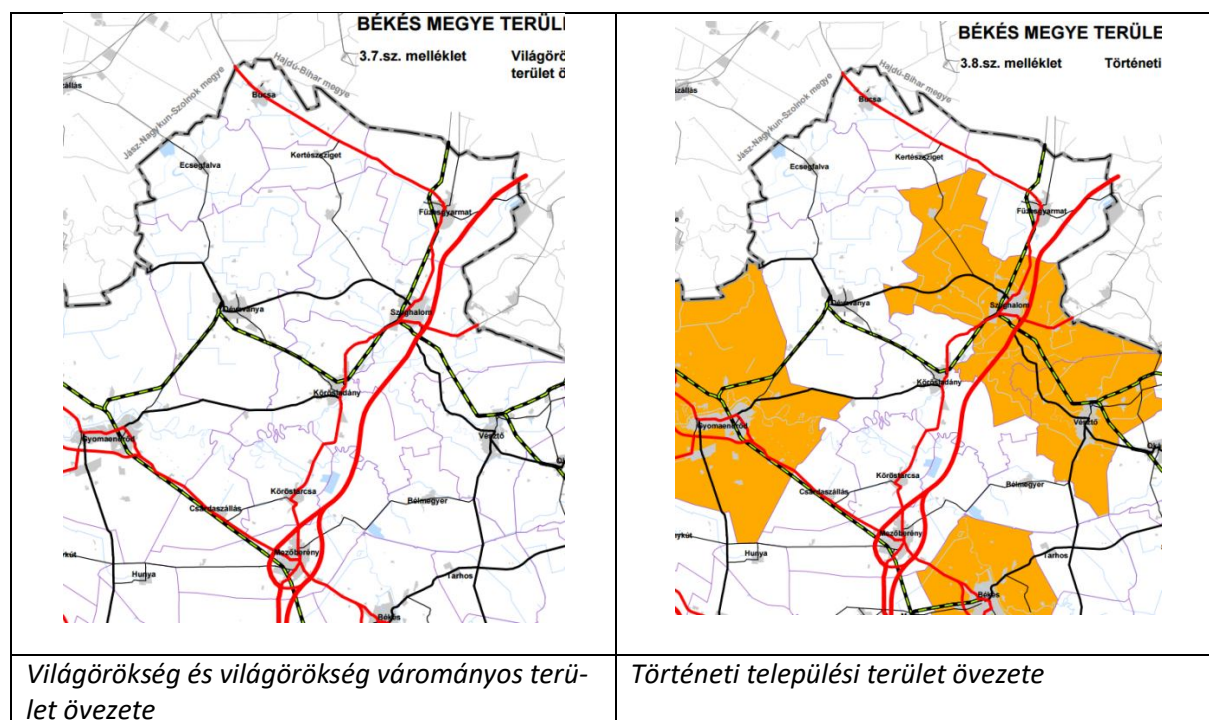
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete, erdőtelepítésre alkalmas terület övezete érinti a települést, a belterülettől északi és déli irányban. Térségi komplex tájrehabilitációt érintő terület övezete a település közigazgatási területét déli irányból súrolja.

18. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

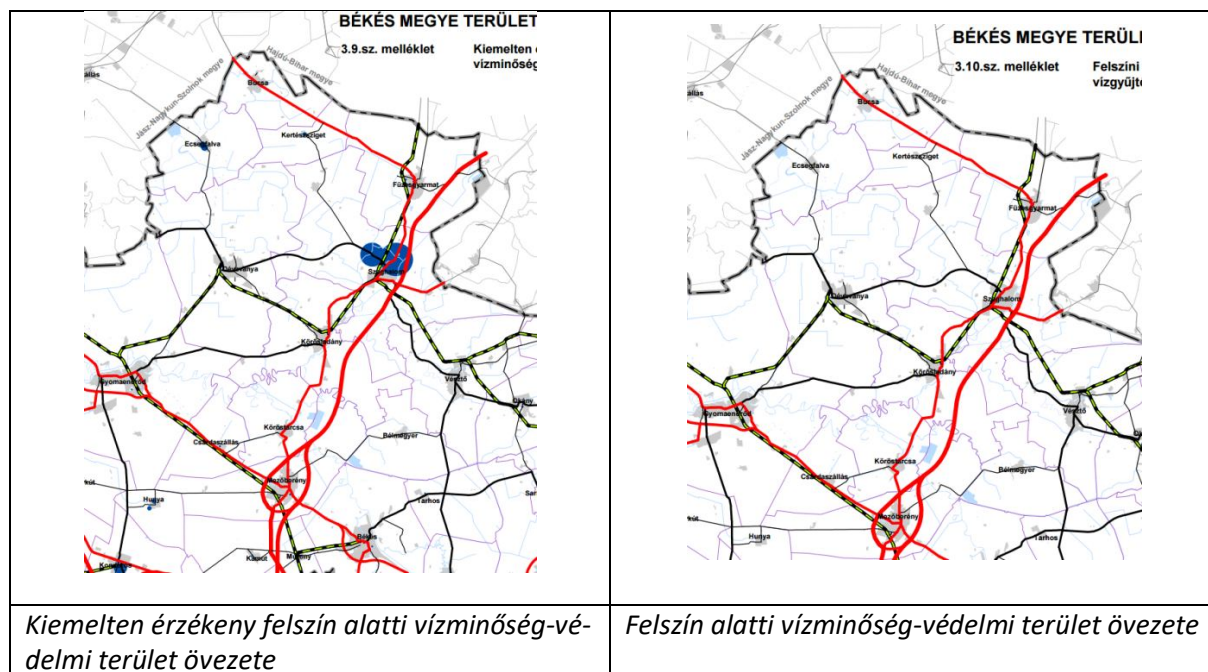
Országos jelentőségű és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete a település közigazgatási területét mozaikosan érinti. Jelentősebb összefüggő területek a belterülettől keleti és nyugati irányban találhatóak. Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

19. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

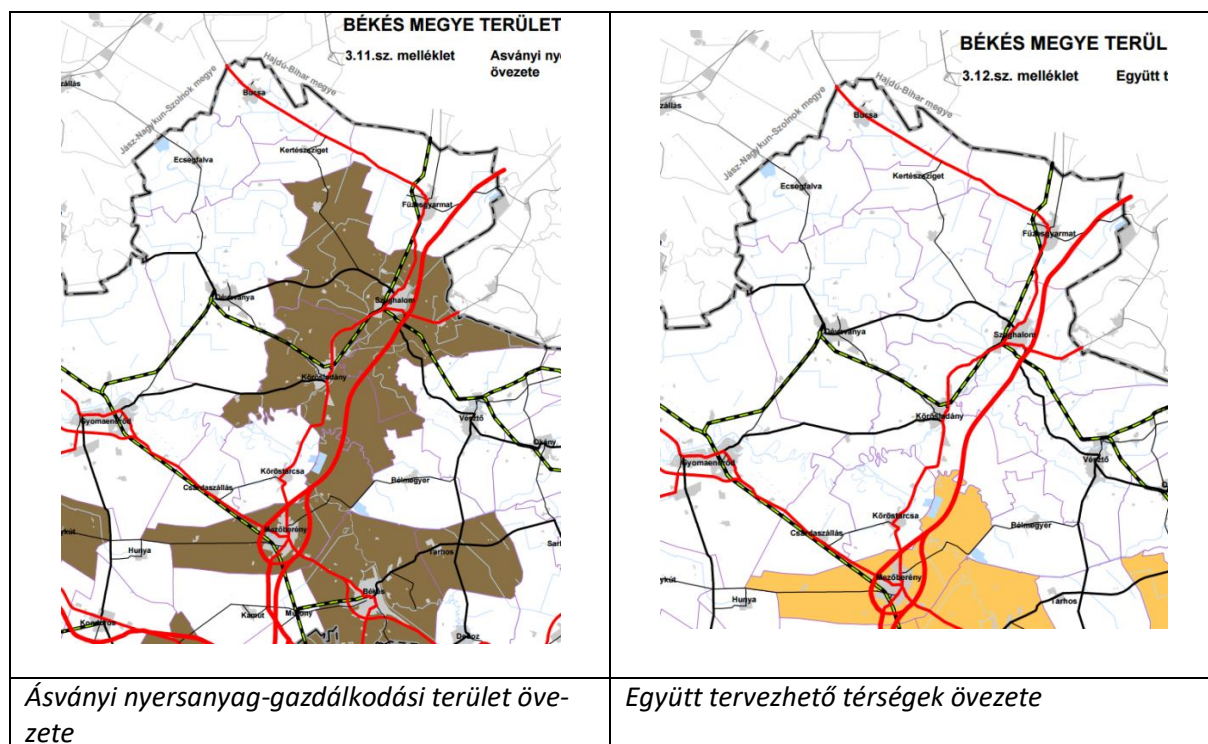
Világörökség és világörökség várományos terület övezete Történeti települési terület övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

20. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

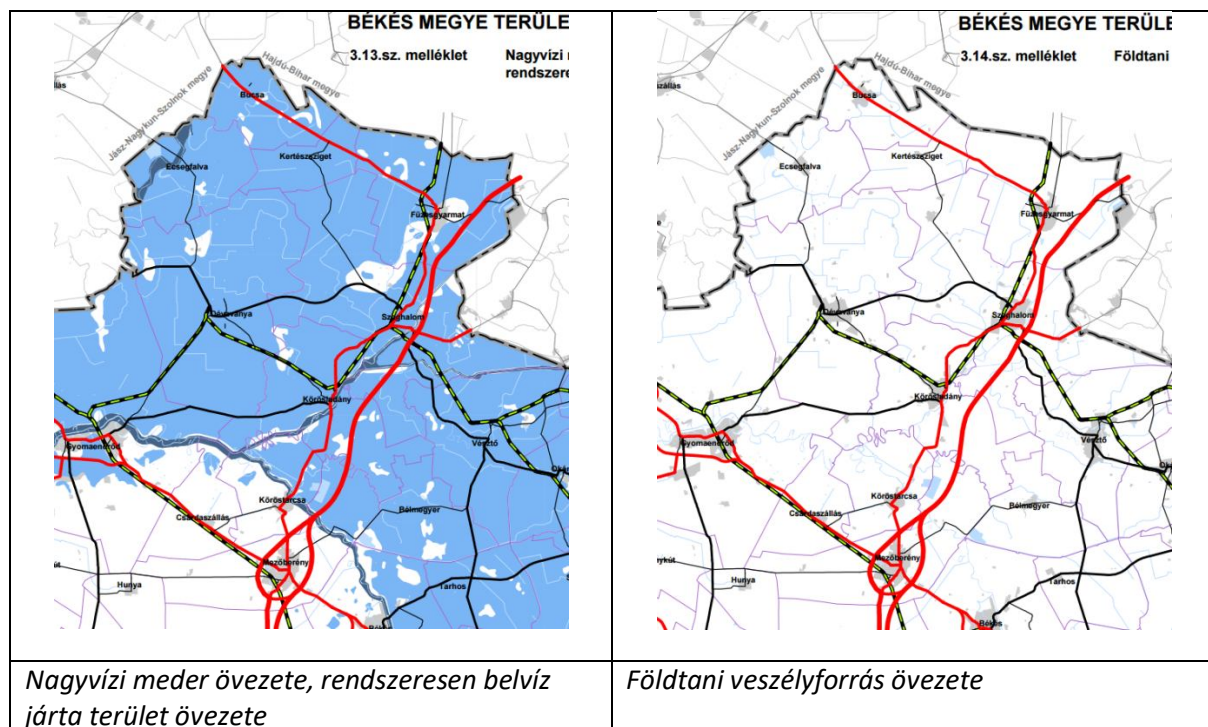
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete, és a felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

21. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

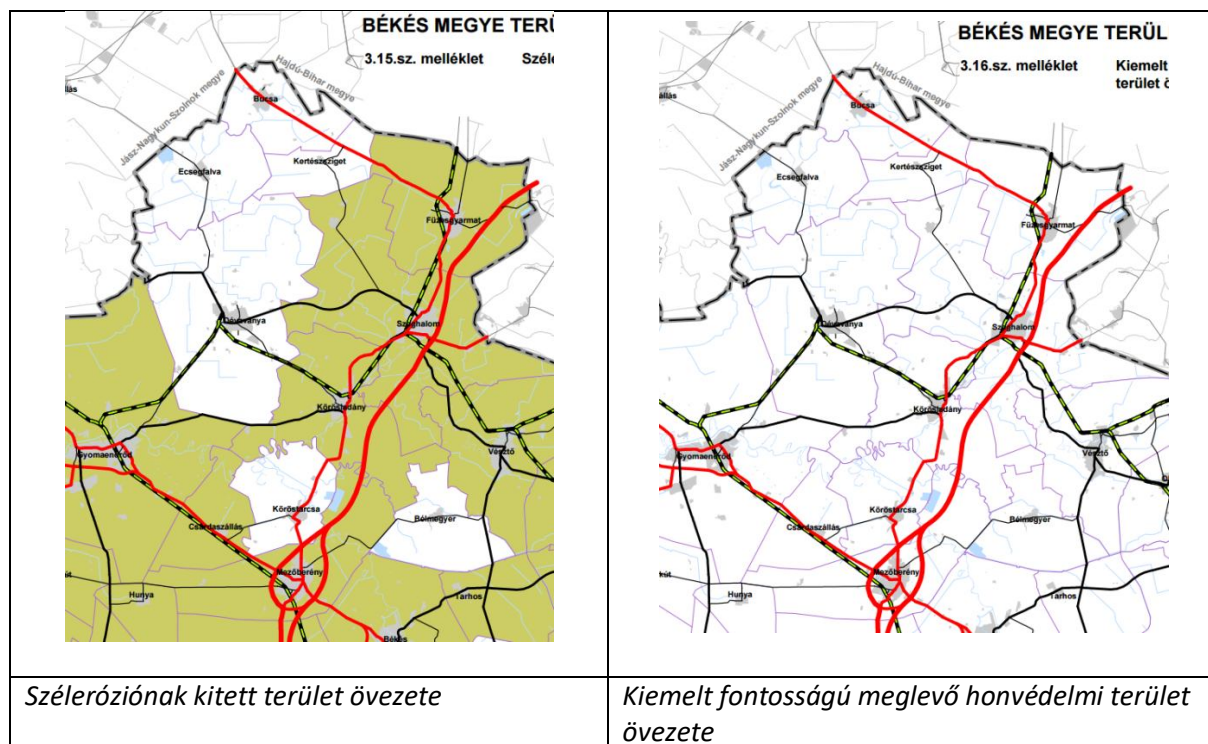
Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete, és az együtt tervezhető térségek övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

22. ábra: Fűzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

Nagyvízi meder övezete, rendszeresen belvíz járt terület övezete a település közigazgatási területének mintegy 80%-át érinti. A belterülettől délnyugati és keleti irányban nincs összefüggően érintettség. Földtani veszélyforrás övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

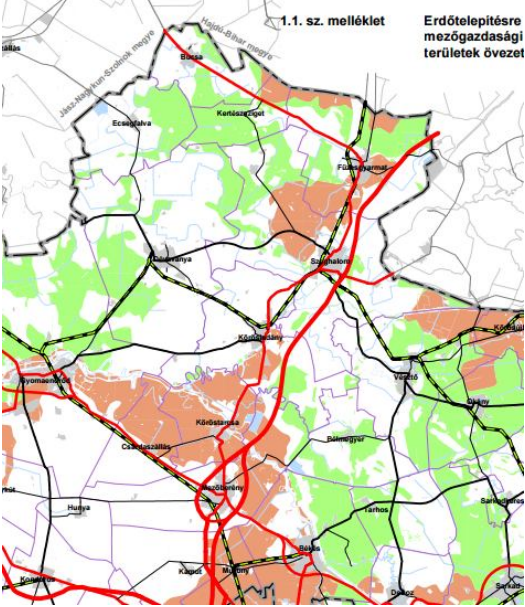
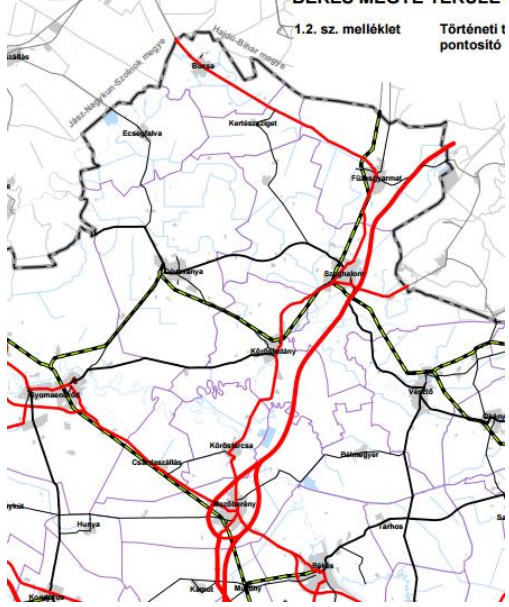

23. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

Szélerózióknak kitett terület övezete a település teljes közigazgatási területét érinti. Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete a település közigazgatási területét nem érinti.

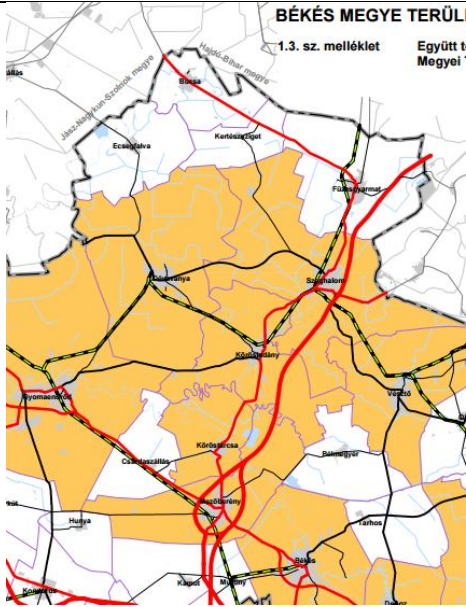
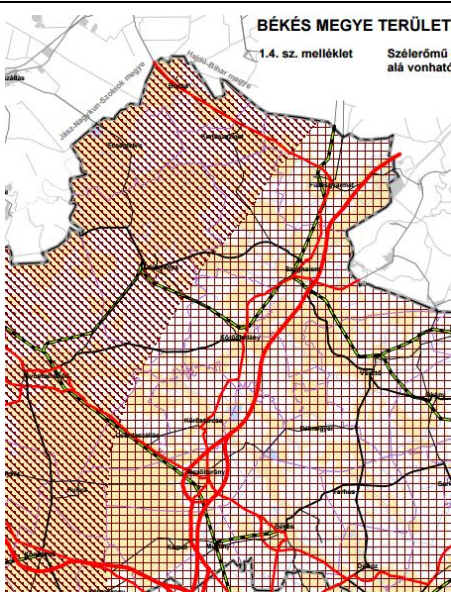
1.3.2.2. Határozattal jóváhagyott melléletek

	
<i>Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezete, mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek övezete</i>	<i>Történeti települési terület övezetét pontosító lehatárolás</i>

24. ábra: Fűzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

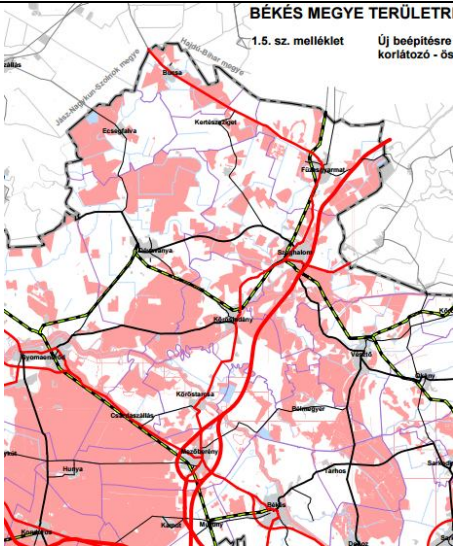
Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezete, mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek övezete település teljes közigazgatási területét összefüggően az északi részen, mozaikosan a belterülettől nyugati irányban érinti. Történeti települési terület övezetét pontosító lehatárolás a település közigazgatási területét nem érinti.

	
Együtt tervezhető térségek övezete Megyei TRT által kijelölt térségek	Szélerőmű elhelyezésére vizsgálat alá vonható terület övezete

25. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

Forrás: MTrT

Együtt tervezhető térségek övezete Megyei TRT által kijelölt térségek övezete a település közigazgatási területét nem érinti. Szélerőmű elhelyezésére vizsgálat alá vonható terület övezete a közigazgatási területet érinti.

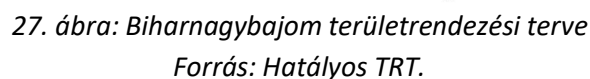
	
Új beépítésre szánt terület kijelölést korlátozó – összesítő – övezet	

26. ábra: Füzesgyarmat érintettsége Békés Megyei Területrendezési Terv 3.1-3.2 sz. melléklete szerinti országos és megyei övezetekkel.

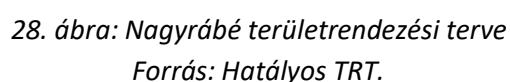
Forrás: MTrT

Új beépítésre szánt terület kijelölést korlátozó – összesítő – övezet a település közigazgatási területét mozaikosan érinti, jelentős részben a közigazgatási terület keleti részén.

Biharnagybajom Község: A hatályos településrendezési tervet a 9/2015. (IV.23.) számú Önkormányzati rendelettel és 45/2015. (IV. 23.) számú Képviselőtestületi határozattal hagytak jóvá. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

Nagyrábé Község: A hatályos településrendezési tervet a 24/2005. (XII. 23.) számú Önkormányzati rendelettel és 101/2005. (XII.20.) számú Képviselőtestületi határozattal hagytak jóvá. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

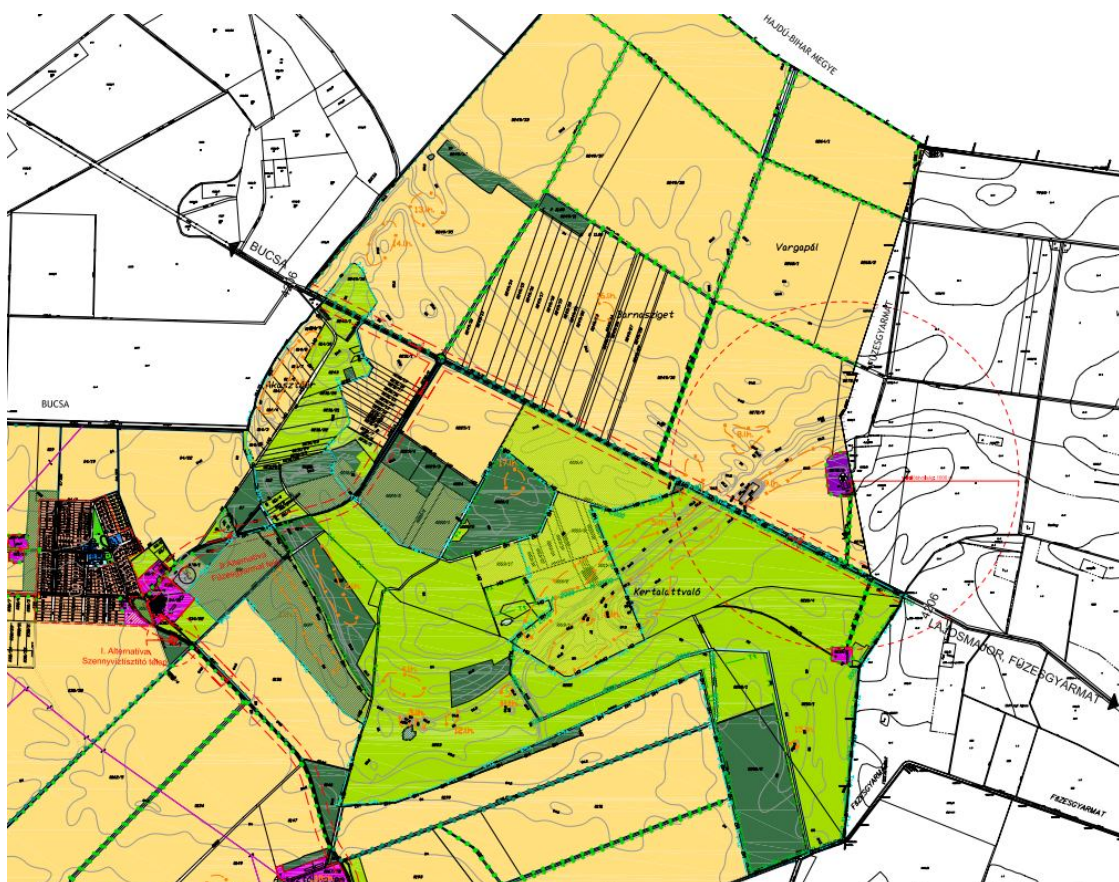

Darvas Község: A hatályos településrendezési tervet a 8/2010. (IV.15.) számú Önkormányzati rendelettel és 58/2010. (IV.15.) számú Képviselőtestületi határozattal fogadták el. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

Csökmő Község: Hatályos településrendezési tervet nem fellelhető, a Településfejlesztési Konceptiót 200/2005. (X. 26.) számú Képviselőtestületi határozattal fogadták el. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

Szeghalom Város: A hatályos településrendezési tervet a 7/2010. (VI.1.) számú Önkormányzati rendelettel és 46/2010. (V.31.) számú Képviselőtestületi határozattal fogadták el. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

Kertészsziget Község: A hatályos településrendezési tervet a 9/2007. (VIII.29.) számú Önkormányzati rendelettel és 36/2007. (VIII.29.) számú Képviselőtestületi határozattal fogadták el. Füzesgyarmatra vonatkozóan befolyásoló tényezőt nem tartalmaz.

29. ábra: Kertészsziget területrendezési terve
Forrás: Hatályos TRT.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. A hatályos településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

A város hosszú távú jövőképe

Füzesgyarmat város jelenlegi és tervezett gazdasági potenciálja, kompetenciái, funkciói miatt az Új Magyarország Fejlesztési Terv és a régió fejlesztési célkitűzésével szinkronizált jövőképpel és stratégiával kell, hogy rendelkezzen.

Az átfogó regionális célok:

- Versenyképes helyi gazdaság megteremtése
- A turisztikai potenciál erősítése
- Településfejlesztés
- Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése
- Térségi közlekedés fejlesztése

A célkitűzések megvalósítása során összehangolt fejlesztéseken keresztül meg kell teremteni az egyensúlyt a régió társadalmi-gazdasági centrumai és a perifériái között.

A regionális célkitűzések alapján megfogalmazott Füzesgyarmat fejlesztési vízió

A vízió a város szűkebb és tágabb (régió és nagytérség) térben vizsgált természeti adottságai, a társadalmi-gazdasági fejlődés eredményeképpen előállt kompetenciái és tágabban értelmezett környezet fejlődési folyamatai a fennálló speciális, piacokért és forrásokért folytatott verseny figyelembevételével készült. A város fejlesztési víziója a regionális programokra, alprogramokra épülve fogalmazódott meg.

1. A versenyképes helyi gazdaság megteremtése

- Innovációs szolgáltatásokat nyújtó térségi jelentőségű innovációs-transzferirodák kiépítése és működtetése
- Klaszterek létrejöttének ösztönzését segítő szolgáltatások és közös fejlesztési célú beruházások, MELOG program és az ipari területek előkészítése,
- Együttműködő vállalkozások közös termelő célú beruházásának támogatása
- Vállalkozói tanácsadás
- Tanácsadói hálózatok kialakítása
- Inkubátorház kialakítása és bővítése
- Vállalkozások betelepítésére alkalmas térségi ipari területek fejlesztése
- Barnamezős terület rehabilitációja

II. A turisztikai potenciál erősítése

- Térségi turisztikai vonzerők, termékek fenntartható fejlesztése
- Kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik fejlesztése
- Regionális, térségi desztináció-menedzsment (DM) szervezetek,

III. Településfejlesztés

- Leromlott városi területek és leromlással fenyegetett lakóterületek integrált, akcióterületen alapuló rehabilitációja

IV. Humán infrastruktúra fejlesztése

- Egészségügyi ellátás korszerűsítése
- Szociális ellátás fejlesztése és társadalmi befogadás ütemezése
- Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése, oktatási negyed létrehozása,
- Térségi közigazgatási és közszolgálati rendszerek informatikai fejlesztése

V. Térségi közlekedés fejlesztése

- A város közúti elérhetőségének javítása,
- A kistérség közösségi közlekedéssel való elérhetőségének javítása,
- A város megközelítését szolgáló úthálózat minőségének jelentős mértékű javítása

A jövőkép a város – funkcionális kapcsolatban lévő környezetével együtt értelmezett – hosszú távon (15-20 év) elérendő célállapotát határozza meg:

- Demográfiai jellegű célok: Fontos feladat a település népességmegtartó erejének növelése, egyfelől a gyermekvállalást támogató lehetőségek megteremtése (fecskeházak, kvalifikált munkahelyek betelepítése, családbarát intézkedések bevezetése, szemléletformálás), másfelől a betelepülést támogató, csábító várospolitikai intézkedések bevezetése.
- Településarculat megőrzését támogató célok, a városi szerepkör megerősítése: A városi szerepkör megerősítése során a városi funkciók fejlesztésére kell törekedni, részben a város infrastrukturális elérhetőségének, közlekedés, IT-infrastruktúra kiterjesztésével.
- A gazdasági potenciál bővülésére, domináns gazdasági tevékenységre, ágazatokra vonatkozó markáns célok: A város vezetésének elképzelése szerint a város hosszú távon az energiatermelés területén önellátóvá válik, ez részben jelenti a termálvízre alapozott hő-központ létrehozását, napelem-park telepítését, valamint biogáz fejlesztési program megvalósítását. A turisztikai

fejlesztések körében a gyógyvízre alapozott fürdő- és gyógy turizmuson túl fontos a hagyományokra alapozott lovasturizmus támogatása, valamint a természeti értékek kihasználása (vadászat, gyalog-és kerékpártúrák). A jelentős hagyományokkal rendelkező mezőgazdaság esetében a jelenlegi pozíciók megtartására törekszik.

- A városi élet minőségének – közszolgáltatások, rekreáció, kultúra – kulcselemeit érintő célok A városban egyetlen olyan terület van, a város északi szegletében, amelyik statisztikai mutatóit tekintve a jelenlegi besorolás szempontjából kimeríti a szegregátum fogalmát. A probléma megoldása a városrész presztízsének növelésével valósulhat meg hosszabb távon, amelyhez komplex beavatkozások sorozatára van szükség, a foglalkoztatási programoktól kezdve a lakókörnyezet javításán át a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, közműhálózat javításáig.
- Egyes városrészeket érintő, funkciómegosztásra vagy az ellátottság markáns változására irányuló célok.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

- Füzesgyarmat város hatályos településszerkezeti terve a többször módosított 33/2001. (III.20.) számú Képviselőtestületi határozattal jóváhagyva.
- Füzesgyarmat város hatályos helyi építési szabályzata és szabályozási terve egységes szerkezetben, a 4/2008. (II.14.) számú Önkormányzati rendelettel jóváhagyva.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1. A településszerkezeti terv főbb megállapításai

- A Településszerkezeti terv szerinti módosítások nem érintik a város közigazgatási határát.
- A tervezett fejlesztési területek a mezőgazdasági művelésre szánt területek csökkenését eredményezi, a tervezett beépítési területek a belterületbe való bevonással együtt lettek kijelölve.
- Füzesgyarmat környezetbarát munkahelyteremtés feltételeinek biztosításához kereskedelmi-, szolgáltató gazdasági területek kijelölése és infrastrukturális előkészítése történtek meg. A településrendezési tervben kijelölésre kerültek a helyi vállalkozások kialakításához szükséges gazdasági területek.

A Településszerkezeti Terv Alátámasztó Dokumentum a városarculat kialakításához kapcsolódóan az alábbi célokat fogalmazza meg:

- a markáns, egyéniséggel rendelkező településszerkezet építészeti arculatának gazdagítása;
- karakteres, az építészeti környezettel harmonizáló zöldterület fejlesztés;
- az életminőséget és megtartó képességet növelő rendezett városkép továbbfejlesztése.

Füzesgyarmat sajátos, városépítészeti szempontból értékes szerkezettel rendelkezik, ez a város egyik legfontosabb értéke. Áttekinthető kisvárosi szerkezettel rendelkezik, a drasztikus városátépítések nem érintették, így a kisvárosi egység rehabilitációjával nem szükséges különösebben foglalkozni, a település kialakulásának eredeti logikája mentén lehet a fejlesztéseket folytatni. A településszerkezet kialakult, drasztikus változtatásokat nem igényel.

A szerepkörök városrészi szintű megjelenése kiegyenlített, a lakosság számára az alapfunkciók, a lakóépületekkel vegyes szolgáltatási és intézményi funkciók a központi belterületen elérhetőnek tekinthetők. A településen kialakult ipari terület lehetőséget ad arra, hogy a környezetet zavaró telephelyek a lakóövezetből kitelepüljenek. A strandfürdő környékén üdülő jellegű övezet kialakítása indokolt lehet. A városrészek fejlesztési irányvonalai megfelelnek a már meglévő funkcióknak, ezek megerősítése, fejlesztése, kibővítése történhet.

A környezeti állapot terhelése az ipari terület esetében jelentkezik, azonban az új beruházások szigorú környezetvédelmi szabályok betartása mellett valósulhatnak meg csak. Egyes városrészekben nem kívánatos ipari vagy gazdálkodási tevékenységek kiváltása lehet indokolt, azaz a lakóövezetből az

ipari területre való áttelepülésével, melyhez a terület adott. Az épített környezet védelme szempontjából fontos a városközpont fejlesztésére irányuló elképzeléseknél figyelembe venni a kisvárosi szerkezethez igazodó épületállományt, melyek egy része országos vagy helyi védelem alatt áll, amelyre az érintett államigazgatási szervek szigorú feltételeket szabnak.

1.6.2.2. Korábbi időszak fejlesztései

Az Önkormányzat az elmúlt években számos infrastrukturális és humán erőforrás fejlesztést célzó pályázatot valósított meg. A projektek célja a minőségi életfeltételek javítása, a város kiadásainak csökkentése (alternatív energia felhasználása a közintézményekben), a szolgáltatások bővítése és minőségi fejlesztése (iskolai humánerőforrás fejlesztés, hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése), foglalkoztatás és foglalkoztathatóság javítása.

Önkormányzat által végrehajtott fejlesztések uniós és hazai forrásból:

- Füzesgyarmat Kastélypark Fürdő Motel korszerűsítése, akadálymentesítése (LEKI/2008/4010). Célja: a már meglévő Motel korszerűsítése, szállásbővítés, a vendégek komfortérzetének növelése.
- Kossuth utcai buszvárók felújítása (LEKI/2008/4009). Célja: település átmenő közösségi közlekedés körülményeinek javítása.
- Kastélypark Fürdő strandröplabda pálya felújítása (SPO-SIF-08- 08-05-7). Célja: A fürdő turisztikai szolgáltatásának bővítése.
- Informatikai technológia fejlesztése Füzesgyarmaton. Célja: Iskolai informatikai infrastruktúra fejlesztése.
- „LURKÓFALVA” óvodai nevelési program fejlesztése a kibővített, korszerűsített füzesgyarmati óvodában Célja: A projekt során a füzesgyarmati Széchenyi utcai óvoda felújításra és bővítésre kerül. A szolgáltatások színvonalának emelkedése és a nívós óvodai nevelés migrációs folyamatokat, népességmegtartást indukál, mely illeszkedik a települési koncepciókhoz.
- „Macskási lpartelephez vezető bekötő út építése” Célja: A település népességmegtartó képességének növelése, munkanélküliség csökkentése, a jövedelmek növelése.
- „Egészségügyi központ felújítása, teljes körű akadálymentesítése”. Célja: A fejlesztés legfontosabb célja az Egészségügyi Központ teljes akadálymentesítése, az épület felújításával és bizonyos eszközök beszerzésével, valamint a betegtájékoztatási rendszer kiépítésével, egy új korszerű, minden igényt kielégítő egészségügyi szolgáltatás biztosítása.
- „Füzesgyarmat Város (2/A-2/B-4-5-6-7-8-9-10. öbl.) szennyvíz csatornázása és szennyvíz tisztító telep bővítése” Célja: Füzesgyarmat város egész területén szennyvíz hálózat kiépítése, szennyvíz tisztító telep bővítése, építése, a meglévő szennyvíz csatorna rekonstrukciója.
- A projekt címe: Kerékpárút kapcsolat kiépítése Szeghalom és Füzesgyarmat Városok között.

- Barnamezős területen megvalósuló inkubátorház megépítése, projekt szám: DAOP-1.1.1/A
Célja: Üzleti környezet fejlesztése.

1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1. Demográfia, népesség

Lakónépesség, a népesség kor szerinti struktúrája

A lakónépesség számának alakulását az élveszületések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodás valamint az állandó és ideiglenes be- illetve elvándorlások egyenlegeként előálló vándorlási különbözet határozza meg. A népmozgalomra számos tényező hat, ezek közül a békés időszakokban (ahol a háborúk hatása nem jelentkezik) legtisztábban nyomon követhető a gazdasági helyzet alakulása párhuzamban a megélhetési lehetőségekkel, az általános egészségi állapot és az egészségügyi ellátórendszer fejlettsége, elérhetősége, valamint a gyerekvállalási kedv alakulása.

„Az 1980-as évek eleje óta Magyarország lakóinak száma egyre kevesebb. 1981 és 2012 között közel 750 ezer fővel csökkent a népesség, ebből csaknem 70 ezer főnyi csökkenés a legutóbbi három évben következett be.” (KSH Népeségstudományi Kutató Intézet: *Demográfiai Portré 2012*). A 2011-es népszámláláskor Magyarország lakossága 9 millió 982 ezer volt, 216 ezerrel kevesebb az egy évtizeddel korábbi népszámlálás során mérthez képest. A népesség több mint három évtizede folyamatosan csökken, a népességfogyás üteme a legutóbbi mérés óta tovább gyorsult (KSH, 2012). Az előrejelzések szerint 2030-ra alig 9 millióra csökken az ország lakossága, 2060-ban pedig várhatóan 7 millió 900 ezer fő lesz (Földházi, 2014). A népességcsökkenés legfőbb oka a születések és halálozások számának kedvezőtlen aránya, illetve a termékenységi arány csökkenése. A magyar születési ráta közel két évtizede jellemzően 9-10 ezrelék körül mozog. Az élveszületések száma a rendszerváltást követő évtizedben 126 ezerrel 95 ezerre csökkent, az új évezred első évtizedében 95 és 100 ezer között alakult. 2010-ben 90 ezer közelébe került, és a történelmi mélypontnak nevezhető 2011. év óta 3,7 ezerrel nőtt (KSH, 2016).

A negatív tényezők hatására rendkívül gyorsan csökken a születések száma, miközben a családpolitika pozitív irányú elmozdulása csak lassan fejt ki kedvező hatást a gyermekvállalásra (ösztönzőként léptették életbe 2011-től azt az új személyi jövedelemadó- rendszert, amely az adókedvezmény mértékét a nevelt gyermekek számától teszi függővé). A fiatalok tanulási, munkavállalási és életkezdesi lehetőségei, valamint a változó preferenciák fokozatosan átalakították a családalapítási és a gyermekvállalási szokásokat. Az első gyermek születését a párok többsége ma a biztonságos családi egzisztencia megteremtését követően tervezi. Habár gyermek nélkül kevesen képzelik el az életüket, és többnyire nem is egy gyermeket szeretnének, a késleltetett gyermekvállalással összességében kisebbek a családok és kevesebb gyermek jön világra. A termékenység 2011-ben a 35 évesnél fiatalabb nők körében csökkent, míg az ennél idősebbek körében nőtt, a növekedés azonban nem pótolta a termékenyebb korosztályok körében kieső szülésszámot (KSH, 2012).

A jelentős népességcsökkenést, valamint annak társadalmi-gazdasági negatívumait a bevándorlás enyhíthetné. Ugyanakkor a nyugat-európai hagyományos befogadó országokhoz képest Magyarországon nemcsak a bevándorlók száma, hanem ezer lakosra számított aránya is alacsony. Az 1990-2010-es időszakban a migrációból adódó nyereség valamelyest fékezte a népességcsökkenést, ugyanakkor az utóbbi évtizedre a bevándorlás legfőbb forrásának számító, határon túli magyarok területek népessége is elöregedett, a népesség-kibocsátó képessége lecsökkent (Tóth, 2007). 2011-től ugyan ismét

jelentősen megnőtt a külföldön született bevándorló magyar állampolgárok száma, de ennek a csoportnak a zömét a szomszédos országokban egyszerűsített honosítás keretében magyar állampolgárságot szerzők jelentik (Gödri, 2015), akik túlnyomó többsége ténylegesen nem vándorolt be Magyarországra, eredeti lakhelyét nem adta fel.

Az említett imigrációs tendenciákkal párhuzamosan a hazai népesség elvándorlásának aránya ugrás-szerűen megnövekedett. A magyarok – elsősorban munkavállalási célú – külföldre vándorlása 2007-től indult meg, 2011-től pedig egyre markánsabbá vált. A tartósan külföldön élő és dolgozó, aktív korú magyarok száma a becslések szerint 250 000 fő, míg a teljes magyar populáció meghaladja a 330 000 főt (ami mintegy három és félszerese a 2001. évinek), de a mérés nehézségei miatt ez a szám akár publikált adatok duplája is lehet. A külföldi statisztikai hivatalok által előállított tükörstatisztikák adatai szerint ugyan jelentős visszavándorlás is van, az európai országokban tartózkodó magyar állampolgárok száma évről évre nő. A kivándorló magyarok 38%-a Németországban, 23%-a az Egyesült Királyságban, 14%-a Ausztriában él (Gödri, 2015), a tengerentúli országokban élőkről pedig nincsenek, vagy nem megbízhatóak az adatok, holott egyre kedveltebb célterületté válik. A hivatalos adatok alapján megállapítható, hogy az Európában élő magyar populáció a hazai átlagnál fiatalabb és képzettebb volt 2014-ben (KSH, 2016; Kapitány & Spéder, 2015). Azaz miközben Magyarországon szükség van a nemzetközi vándorlás jelentős pozitív hatására a népességfejlődés kedvezőtlen tendenciáinak (alacsony természetes reprodukció, népességszám-csökkenés, korstruktúra öregedése) mérséklésére, a bevándorlás tradicionális forrásai elapadni látszanak, a kivándorlók pedig a hazai fiatalabb korcsoportok közül verbuválódnak (azaz mind a szakképzettség, mind a potenciális születésszám egyre nagyobb arányban „vándorol” az országhatárokon túl).

A kutatók az elvándorlás hátterében álló okokat többváltozós elemzéssel tárták fel. A kétezres évek második felében az anyagi nehézségekkel küzdők, a korábbi életük során többször is munkanélküliséggel szembesülők, a munkájukkal elégedetlenek, valamint a rossz lakáskörülmények közt élők nagyobb eséllyel kapcsolódtak be a migráció valamilyen formájába. A pszichés és szociális közérzet szintén meghatározó volt. A biztos támaszt jelentő kapcsolatok hiánya, valamint a gyermek jövője miatti aggodalom növelte a migráció esélyét, akárcsak a saját egészségi állapottal való elégedettség (Gödri & Felek, 2013). A gazdasági növekedés elmaradása, a reálbérek csökkenése is hozzájárult az elvándorlás növekedéséhez. A fiatalok bizonytalansága, negatív jövőképe mindinkább erősödött azzal, hogy a korosztály számára egyre nehezebb a belépés a hazai munkaerő-piacra, továbbá a felsőoktatási rendszerben végrehajtott utóbbi változások jelentősen szűkítették sokak esélyét a továbbtanulásra. Ezek összességében hozzájárult ahhoz, hogy egyre több fiatal fontolgasson migrációs terveket, és azokat egyre komolyabban vegyék (Gödri, 2015).

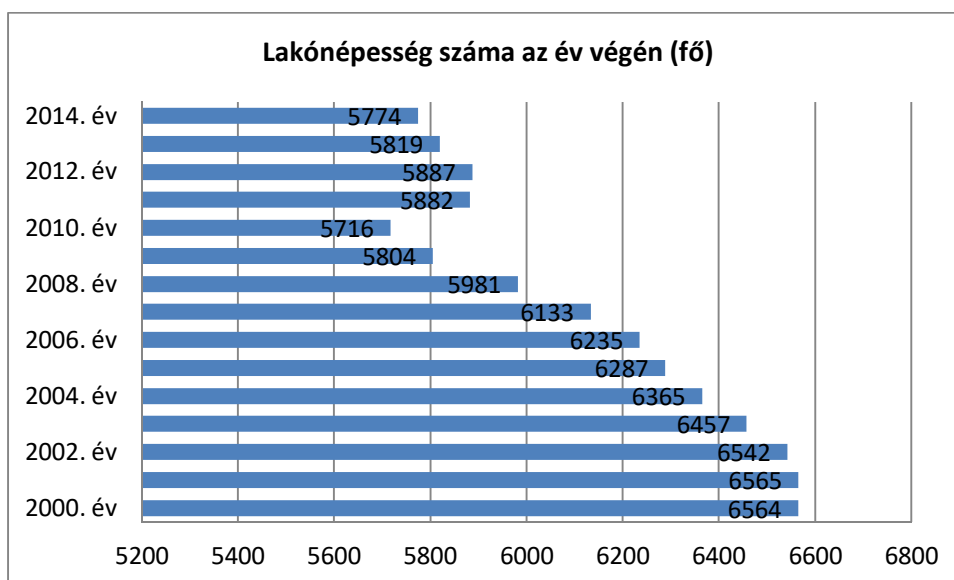
Az ország egészére jellemző népességcsökkenés a Dél-Alföldi Régióban is megfigyelhető, az országos átlagot meghaladó mértékben. A népességcsökkenés okai sem lehetnek mások, mint ahogy azt az országos vizsgálatok feltárták, noha egyes tényezők – mint amilyen a gazdasági helyzet, vagy a jövőkép hatása – hangsúlyosabbak lehetnek, mint abban az országos képben, amelyben a régiónál jobban prosperáló közép- és észak-nyugat magyarországi helyzet is szerepel.

A lakónépesség alakulását 2000-2014 között országos, régiós, megyei és települési viszonylatban az alábbi táblázat szemlélteti:

1. táblázat: Lakónépesség száma az év végén

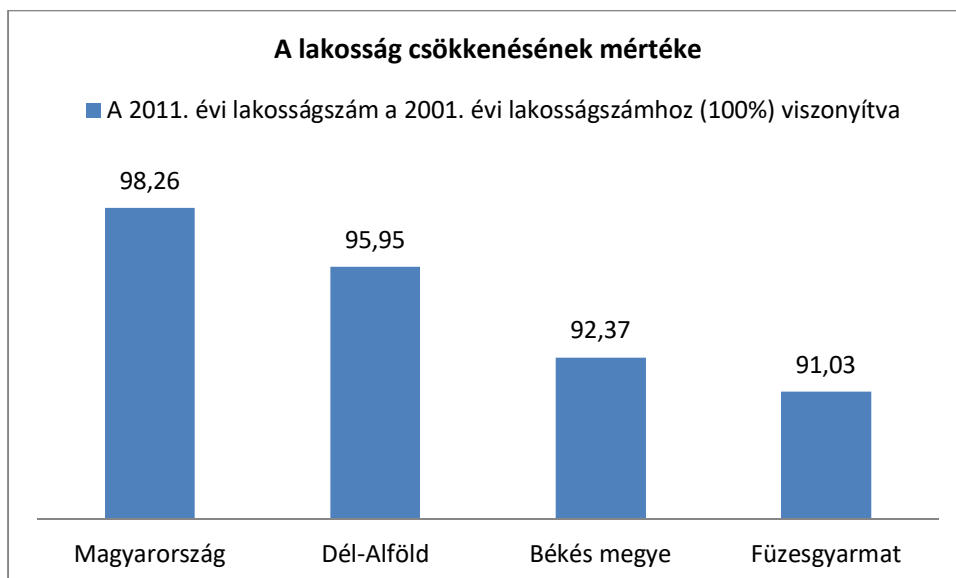
Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

Terület	Lakónépesség száma az év végén							
	2000.	2005.	2010.	2014.	Változás (2005/ 2000) (%)	Változás (2010/ 2005) (%)	Változás (2014/ 2010) (%)	Változás (2014/ 2000) (%)
Magyarország	10 200 298	10 076 581	9 985 722	9 855 571	-1,21	-0,90	-1,30	-3,38
Dél-Alföld	1 380 387	1 347 294	1 308 470	1 271 040	-2,40	-2,88	-2,86	-7,92
Békés megye	401 919	385 847	361 802	351 148	-4,00	-6,23	-2,92	-12,63
Füzesgyarmat	6 564	6 287	5 716	5 774	-4,22	-9,08	1,01	-12,04

30. ábra: Lakónépesség számának alakulása Füzesgyarmaton

Forrás: KSH T-Star 2014 TA

31. ábra: A lakosság csökkenésének mértéke

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

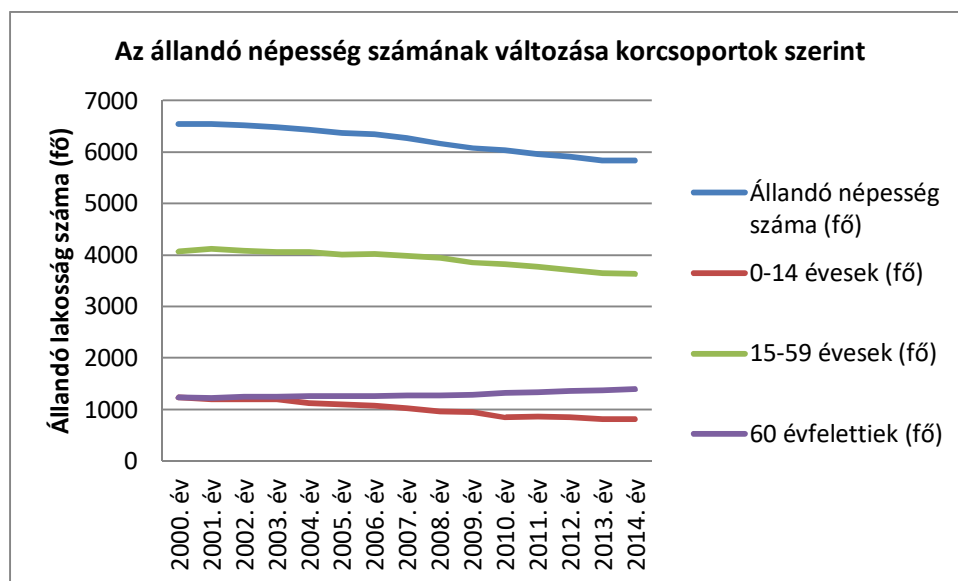
Megvizsgálva a lakónépesség csökkenésének mértékét, látjuk, hogy a város makro- és mezo-környezete is csökkenő tendenciát mutat, ezen belül a város lakosságcsökkenésének aránya a magasabb, mint a megyei és regionális érték. Drasztikus csökkenés figyelhető meg 2007 és 2010 között, ezt egy kisebb mértékű népességyarapodás követi, majd 2012-től újra a csökkenés felé mozdul el a lakosságszám.

A három fő korcsoport közül (gyermekkorúak, aktív korúak, időskorúak) a népességvesztés mind a 0-14 éves korúak, mind az aktív korúak kohorszában érhető tetten, azaz a lakosságszám csökkenése részben a csökkenő gyerekszámmal magyarázható leginkább. Emellett reális veszélyként jelentkezik az idősödés, azaz az idősek arányának a lakónépességen belüli oly mértékű megnövekedése, amely egyrészt a lezárult reprodukciós időszakuk következtében már nem szolgálhat alapjául a későbbi népességnövekedésnek és a trendek megfordításának, részben inaktivitásukból, romló egészségi állapotukból, valamint az önmagukat teljes mértékben ellátni nem képes idősek számának törvényszerű növekedéséből ellátásuk feladatként, valamint előteremtendő költségként fog megjelenni. A változások mértéke megfelel az országos, megyei és járási tendenciának.

2. táblázat: Az állandó lakosság korcsoportonkénti megoszlása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

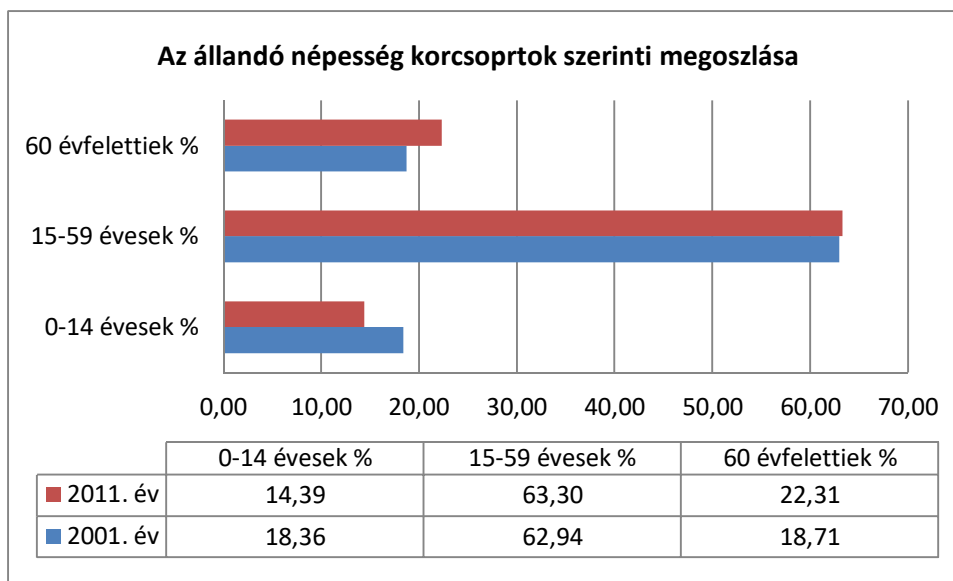
Időszak	Állandó népesség száma (fő)	0-14 évesek (fő)	15-59 évesek (fő)	60 évfelettek (fő)
2000. év	6543	1239	4070	1234
2001. év	6543	1201	4118	1224
2002. év	6520	1193	4080	1247
2003. év	6487	1190	4052	1245
2004. év	6431	1126	4053	1252
2005. év	6365	1102	4004	1259
2006. év	6341	1071	4014	1256
2007. év	6274	1025	3984	1265
2008. év	6174	958	3941	1275
2009. év	6082	941	3854	1287
2010. év	6029	844	3819	1326
2011. év	5956	857	3770	1329
2012. év	5905	842	3704	1359
2013. év	5830	810	3652	1368
2014. év	5831	804	3636	1391

32. ábra: Az állandó népesség számának változása korcsoportok szerint

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

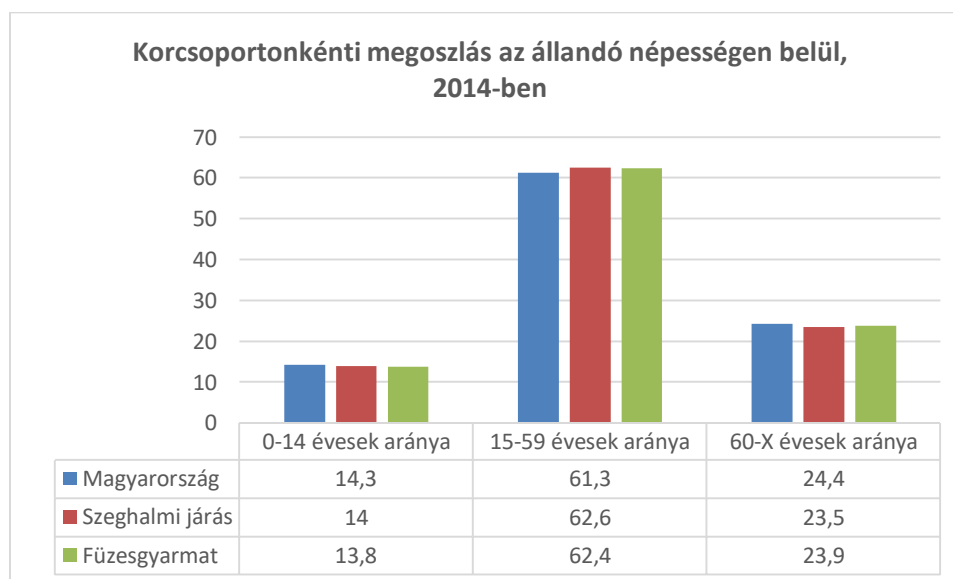
A korcsoporti bontásban jól látszik, hogy a népességszám-csökkenés igen intenzíven érinti a gyermekkorú népességet. 2011-re a 0-14 éves korúak száma a 2001-es népszámláláskor mért szám 78,4 százalékára csökkent, azaz közel negyedével kevesebb lett a gyermek a vonatkozó, 10 éves periódusban. Az aktív korúak és a 60 év feletti aránya a vizsgált tíz év alatt növekedés mutatott, de ez, a százalékos adatokban kimutatható növekedés valójában az aktív korúak számának csökkenését (a 2001-es létszám 91,5 %-a) rejt magában – azaz az aránynövekedés igazából a gyermekkorúak számának drasztikusabb visszaesése következtében jött létre. A 60 év feletti száma 6,2 %-kal nőtt az elmúlt tíz évben.

33. ábra: A lakosság korcsoportonkénti megoszlása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

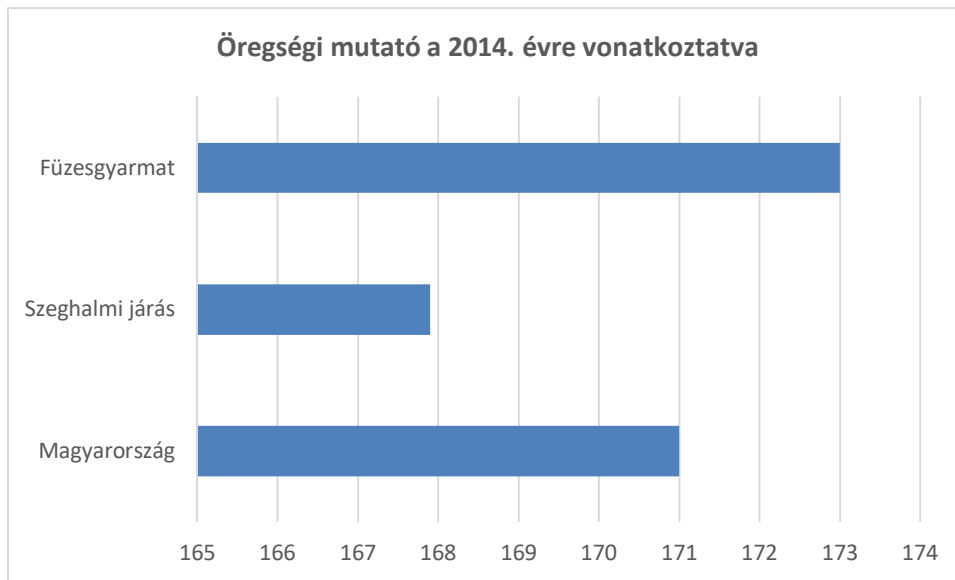
A korcsoportok közötti változás mértéke az országos és járási adatoknak megfelelő tendenciát mutatja.

34. ábra: Korcsoportonkénti megoszlás az állandó népességen belül, 2014-ben

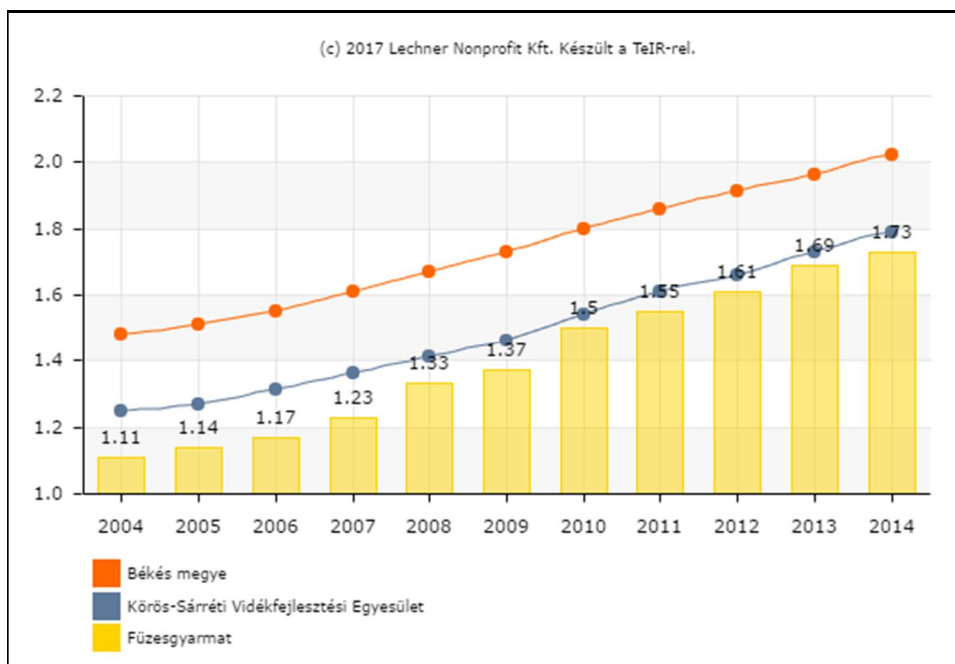
Forrás: Teir, 2014. saját szerkesztés

Füzesgyarmaton az öregségi mutató - amely azt mutatja meg, hogy mennyi az idős (60 év feletti) népesség aránya a fiatal (14 év alatti) népességhez képest –az országos adattal mutat hasonlóságot. Míg az ország egészére vonatkoztatva 2014-ben az öregségi mutató 171, Füzesgyarmaton 173, a járásban 167,9. A korcsoporton belüli számadatok alakulását tekintve egyértelműen látszik, hogy az öregedési mutató növekedése a fiatal korosztály számának csökkenésével és az idősebb korosztály számbeli növekedésével függ össze. (Forrás: TeIR, 2014)

35. ábra: Öregségi mutató

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

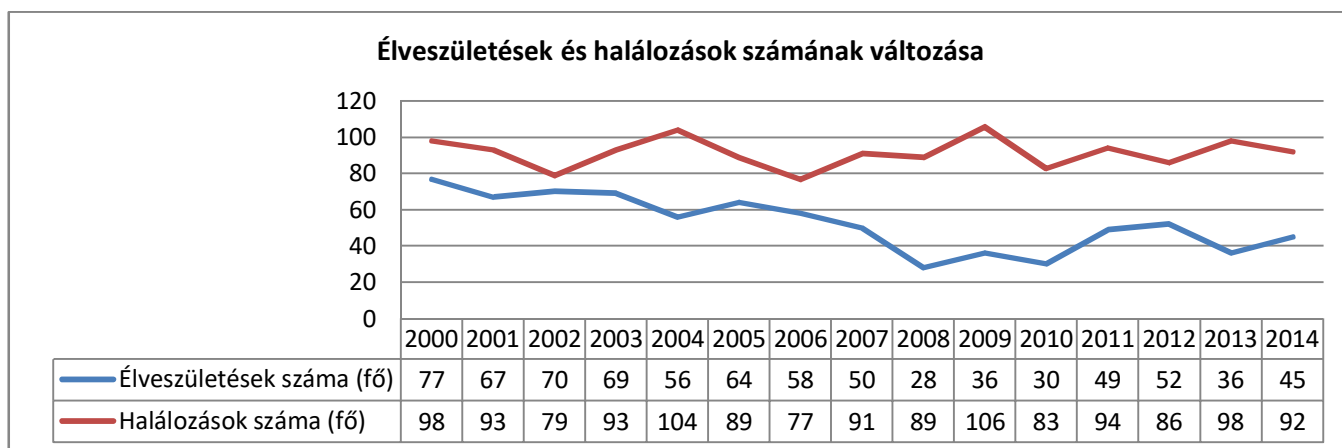
36. ábra: Öregségi mutató

Forrás: TeIR, Leader Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

A csökkenő gyermeklétszám és öregedő népesség nehezíti az oktatás, a szociális és egészségügyi ellátás fenntarthatóságát. A legsürgetőbb kihívás a nyugdíjrendszer fenntarthatósága, mivel az 1950-es években született, kiugróan népes generáció a következő években kerül nyugdíjas korba. Az aktív korúak számának csökkenése egyben szűkülő munkaerő-potenciált és gyengébb eltartóképességet is jelent. A Központi Statisztikai Hivatal előrejelzései szerint ezt a problémát a jövőben valószínűleg nem lehet majd kormányzati szinten úgy orvosolni, hogy a nyugdíjrendszer fenntartható maradjon, és a nyugdíjak értéke is megmaradjon. Mivel a nyugdíjrendszer fenntarthatósága (társadalmi szintű cél) magasabb prioritást kell, hogy kapjon, mint a nyugdíjak értékállósága (egyéni szintű cél – bár sokakat érint), vélhetően a jövőbeni megoldás hátrányosan fogja érinteni a nem is olyan távoli jövő nyugdíjait. Ez azonnal a helyi közösséget, a helyi ellátórendszert fogja terhelni, amelynek fogadására időben el kell kezdeni a felkészülést.

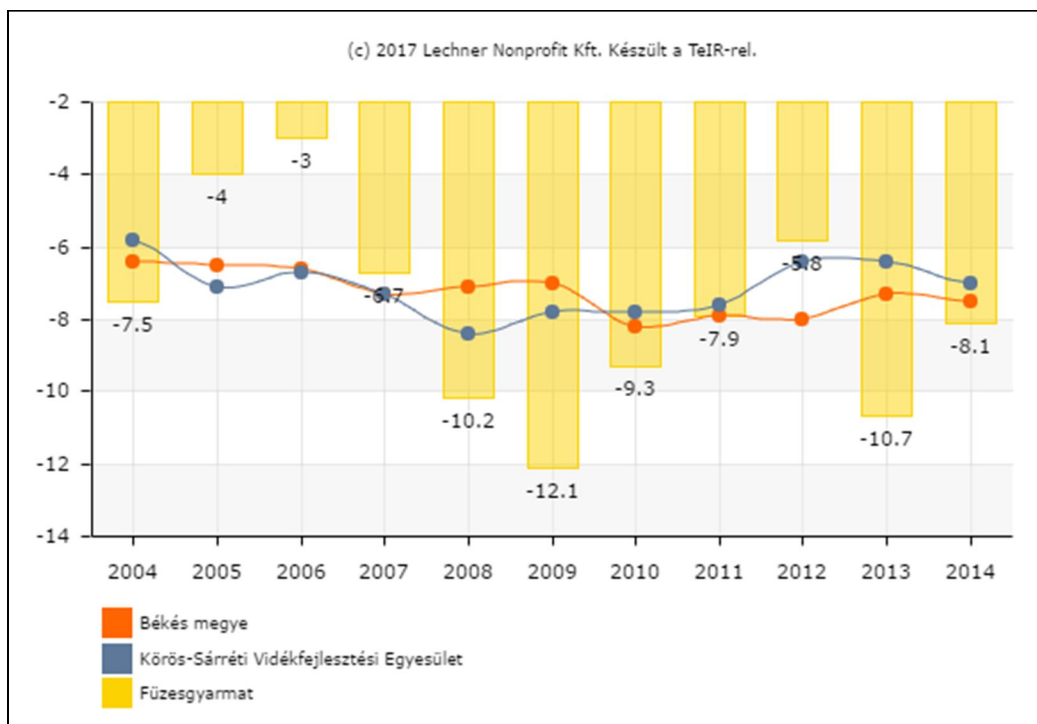
1.7.1.2. Természetes népmozgalom

Az állandó népesség számának alakulását meghatározó mutatószámok egyike a természetes szaporodás, mely az élveszületések és halálozások különbségéből adódik, másik része a vándorlási egyenleg, mely az állandó és ideiglenes be- és elvándorlások közötti eltérést mutatja.

37. ábra: Élveszületések és halálozások számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA

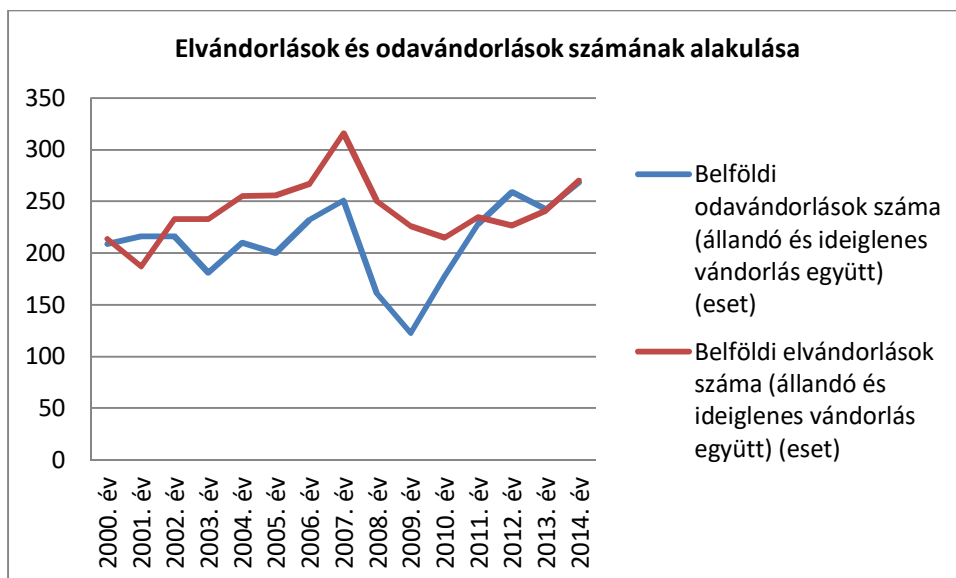

38. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

Forrás: TeIR, Leader Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

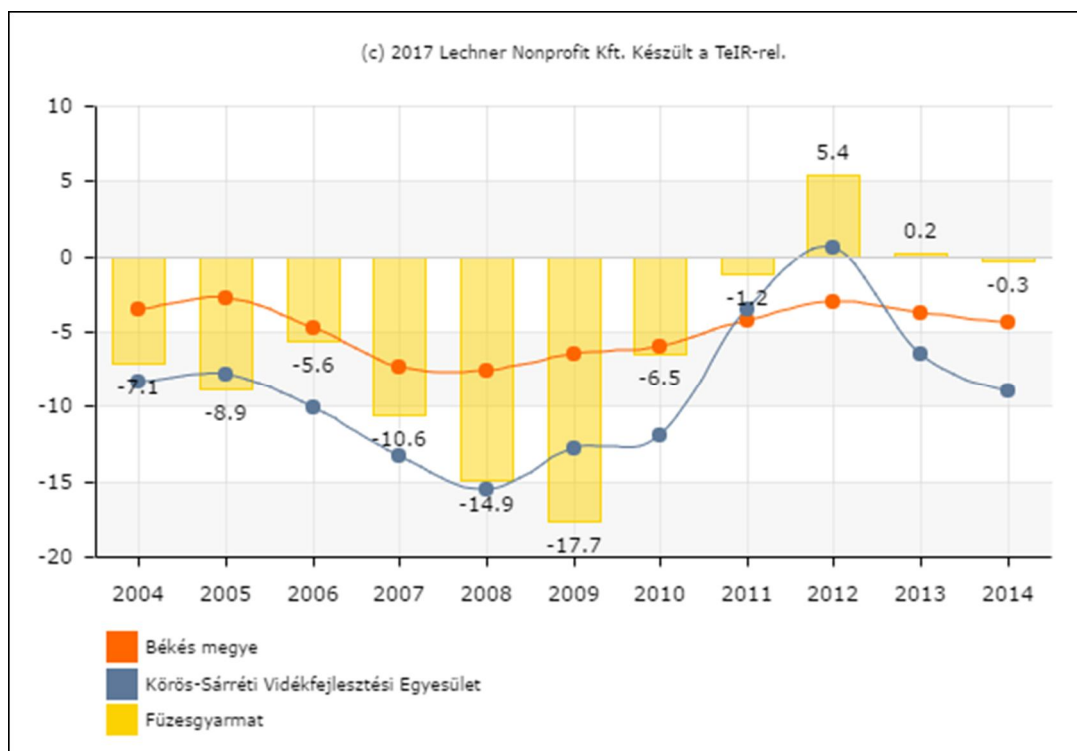
Füzesgyarmaton az élveszületések száma a vizsgált időszakban minden évben elmarad a halálozások számától, ami a népesség öregedésével is magyarázható – minél magasabb az öregségi mutató, azaz az idősek száma minél inkább felülreprezentált egy településen, a halálozások valószínűsége és tényleges bekövetkezése annál inkább meghaladja a csökkenő arányú reprodukív korú nők által megszült gyerekek számát éppúgy, mint annak potenciális mértékét. Füzesgyarmaton a halálozások és élveszületések száma közötti különbség immár tendenciózus, növekvő – és magas. Bár a különbségmutató a kis populációból (település lakosság száma) fakadóan nagy ingadozásokat mutat, de összességében megállapítható, hogy 2007 óta a halálozások száma kétszerese-háromszorosa a születések számának, azaz egy újszülöttre két-három halálozás jut.

A lakosságcsökkenést tovább erősíti az a helyzet, amely Füzesgyarmat migrációs adataiból válik láthatóvá. Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy egy évtizedes viszonylatban a belföldi vándorlási egyenleg negatív, a mértéke is viszonylag nagy különbséget mutat. Kérdéses, hogy a vizsgált szakasz végén megfigyelhető bevándorlási növekmény tartósan átlendül-e pozitív vándorlási egyenlegbe – az esély mindenestre adott.

39. ábra: Elvándorlások és odavándorlások száma Füzesgyarmaton
 Forrás: KSH T-Star 2014 TA

Összességében megállapítást nyert, hogy a vándorlási egyenleg (VE) és a természetes szaporodás (TSZ) viszonya szerint Füzesgyarmat a demográfiai szempontból jellemzően az erodáló térségek közé tartozik.

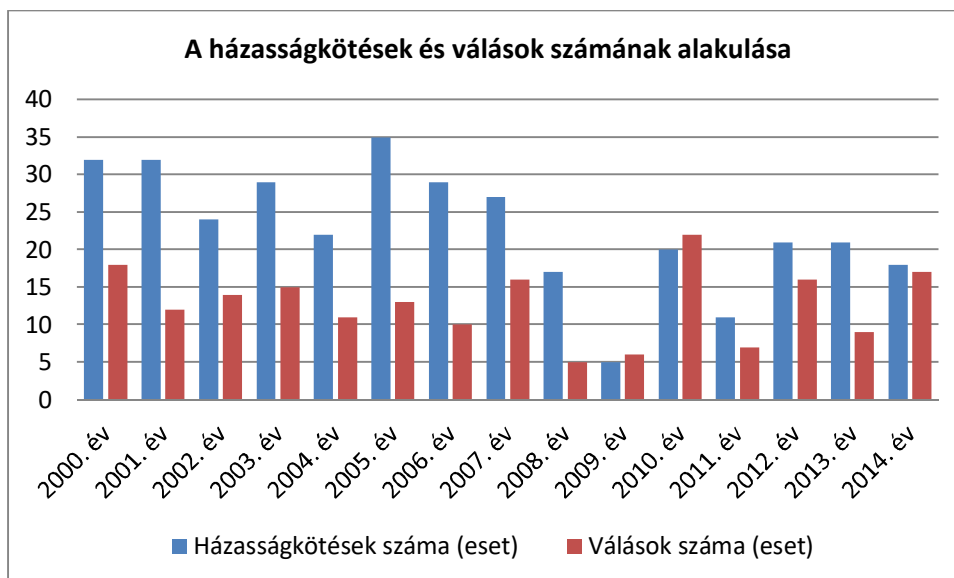
40. ábra: Vándorlási egyenleg (ezrelék)
 Forrás: TeIR, Leader Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

3. táblázat: Összes népességfogyás alakulása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

	Természetes szaporulat	Vándorlási különbözet	Összes népességfogyás
2000.	-21	-5	-26
2001.	-26	29	3
2002.	-9	-17	-26
2003.	-24	-52	-74
2004.	-48	-45	-93
2005.	-25	-56	-81
2006.	-19	-35	-54
2007.	-41	-65	-106
2008.	-61	-89	-150
2009.	-70	-103	-173
2010.	-53	-37	-90
2011.	-45	-7	-52
2012.	-34	32	-2
2013.	-62	1	-61
2014.	-47	-2	-49

A népmozgalmi adatokat tovább vizsgálva egy újabb, szintén a hazai negatív trendekhez illeszkedő jelenség figyelhető meg, mégpedig a házasságkötések számának fokozatos csökkenése, valamint az azévi házasságkötések számához viszonyítva magas válási esetszám. A házasságkötések esetszámát tekintve 2008 óta erős ingadozást mutat, jelentős a számbeli csökkenés, miközben ezzel párhuzamosan magas a válások száma. A vizsgált időszakban gyakori azon évek száma, ahol a válások száma magasabb, vagy megközelítőleg azonos, mint a házasságkötéseké. A 2010-es évekre jellemző arányokból egy, a korábbi – szintén nem túl kedvező – képhez képest rosszabb helyzet rajzolódik ki. A válási arányszámok házasságkötések szintjére való felzárkózásának hatása igen rövid távon tovább gyűrűzhet a születések számának további visszaesésébe, illetve felerősödnek azok a kísérőjelenségek, melyeket nem a népmozgalmi mutatókban tudunk nyomon követni, hanem az oktatási és szociális-gyermekjóléti/gyermekvédelmi intézmények beszámolóiban.

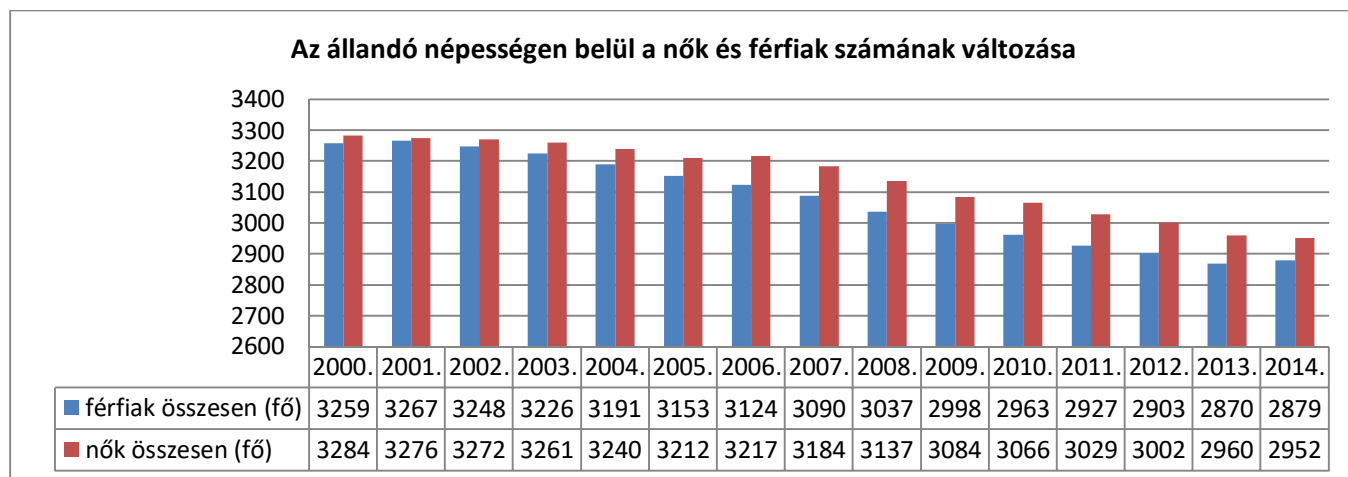

41. ábra: A házasságkötések és válások számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA

A nemek eltérő bio-pszicho-szociális jellegzetességei miatt általános jelenségként mutatkozik meg, hogy a nők magasabb várható élettartammal bírnak, mint a férfiak. Amikor ez a várható élettartam-különbség nagyon megnő, többnyire olyan társadalmi háttérváltozók romlása áll a jelenség hátterében, amelyek szelektíven erőteljesebben érintik a férfiakat, mint a nőket. A kutatások szerint ennek alapvetően nem az egészségügyi ellátórendszer fejlettségében/fejletlenségében kell keresnünk az okát, hiszen ahogy a világhírű kutatónk, Kopp Mária is megjegyezte, az aktív férfi korosztályból ma Magyarországon abszolút számban többen halnak meg évente, mint az 1930-as években – és ez azt jelenti, hogy a modern orvostudomány valamennyi rendkívüli eredménye ellenére is tehetetlen ezzel szemben. A legvalószínűbb faktorok a stressz és a káros szenvedélyek, melyek mögött ugyancsak társadalmi tényezők rejlenek (a szenvedélybetegségekkel szemben elnéző kultúra, a jövőkép hiánya, a nagy társadalmi különbségek).

Az országos vizsgálatok megállapításai vélhetően Füzesgyarmaton is érvényesek, ugyanis az adatokból jól látható, hogy míg 2000-ben a férfiak lélekszáma kevesebb, mint egy százalékponttal (0,8) maradt alatta a nőkének, addig 2010-re ez a különbség 3,4 százalékpontra nőtt, és 2014-re is csupán 2,5 százalékpontos különbsége enyhült, amely még így is háromszorosa a 2000. évinek.

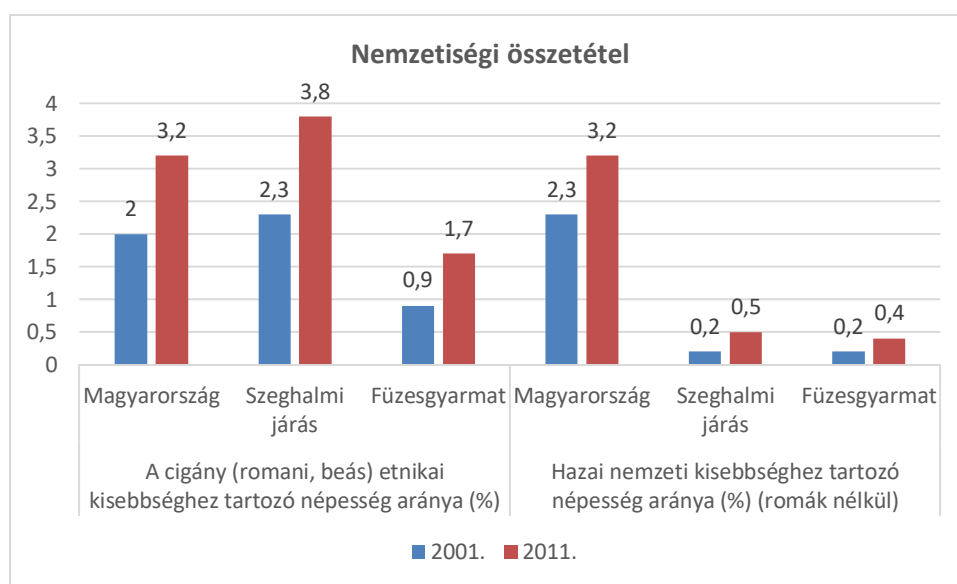

42. ábra: az állandó népességben belül a nők és férfiak számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA

1.7.1.3. Nemzetiségi összetétel

A 2011. évi népszámlálási adatok figyelembe véve a lakosság 81%-a vallotta magát magyarnak, 1,7%-a cigány (romani, beás) nemzetiségűnek, 0,4%-a pedig valamilyen más (német, román, egyéb) nemzeti-ségűnek. Kizárólag a népszámlálási adatokra alapozva azonban nem lehet valós képet festeni egy hazai település kisebbségeinek – kifejezetten a roma kisebbségnek – a számáról és arányáról, mivel Magyarországon a rendszerváltást követő években felerősödött úgy az etnikai és/vagy státusz-alapú elutasítás, mint az előítéletesség is, amelyek az etnikai-nemzetiségi hovatartozást firtató, önbevalláson alapuló, népszámlálási kérdés esetén az etnikai hovatartozás eltitkolásához vezettek. Ez a vizsgálatok eredménye szerint különösen a 2001-es népszámlálás esetében volt jelentős, és 2011-re a hovatartozás eltitkolása és/vagy a válassz megtagadás mértéke némileg enyhült – de még mindig nem a valós értéken áll. Azaz adatok alapján nem megállapítható egzakt módon, hogy Füzesgyarmat településen milyen a nemzetiségi összetétel, ahogy az sem, hogy a roma és nem roma nemzeti kisebbségek aránya a két népszámlálás között eltelt időben milyen mértékű és irányú változáson ment keresztül, hiszen az adatokban megnyilvánuló kétszeres növekmény egyértelműen a válaszadási preferenciák változásának tudhatók be.

43. ábra: Nemzetiségi összetétel

Forrás: TelR, saját szerkesztés

Miután a hazai roma lakosság túlnyomó többsége hátrányos helyzetű, illetőleg területileg gyorsuló ütemben szegregálódik, jelenleg megbízhatóbb becslési alapnak tűnik a települési szegregátumok háztartásainak a szegregátumon kívüli háztartásokkal való összevetése – azzal a megjegyzéssel, hogy elöregedő településrészek, utcák anélkül is szegregátummá, vagy szegregációval veszélyeztetett területté válhatnak, hogy ott leszakadó romák éljenek, egyszerűen azért, mert a korábban már leírt társadalmi-gazdasági egyensúlytalanságok minden korábbinál erőteljesebben sújtják a nyugdíjasokat, különösen a megözvegyülteket, az egyfős háztartásban élőket.

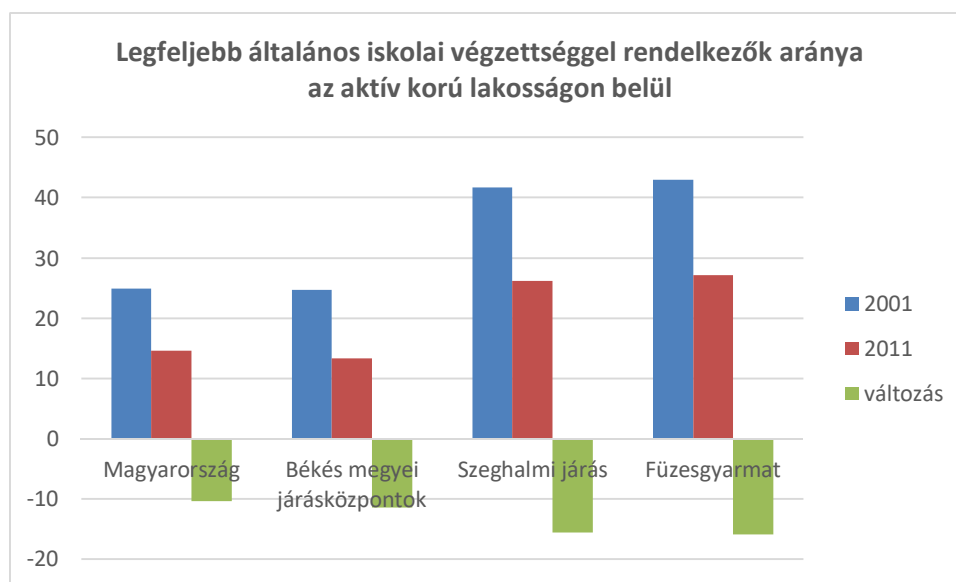
1.7.1.4. Képzettség

Ha a társadalomstatisztika által mért két legalacsonyabb iskolai végzettség – a befejezetlen 8 általános iskola, illetve a befejezett 8 általános iskola – összevonásával készített iskolázottsági mutatót az ilyenkor szokott módon a 7 éves és annál idősebb korcsoportokra vetítjük, akkor az adatok tartalmazzák azt a 7-14 (15) éves korcsoportot, amely esetében ez a végzettségi szint életkori jellemző. Ezért sokkal inkább az aktív korúak (15-59 évesek) arányában kifejezett értéket vesszük figyelembe, igaz, ebben az esetben a 60 évnél idősebb lakosság adatai is hiányoznak. Ez a hiány azonban inkább előnyös, a számítások érvényességét nem veszélyezteti, sőt, erősíti, hiszen a képzettségi mutatók legáltalánosabb vonatkozása éppenséggel munkaerő-piaci, amelyet értelemszerűen az aktív korúak esetében érdemes vizsgálni.

4. táblázat: Legfeljebb az általános iskola 8. osztályát végzettek aránya

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Legfeljebb az általános iskola 8. osztályát végzettek (%)	a 7 éves és idősebbek arányában			az aktív korúak arányában		
	2001	2011	változás	2001	2011	változás
Magyarország	26,3	25	-1,3	25	14,7	-10,3
Békés megyei járásközpontok	24,9	24,6	-0,3	24,8	13,4	-11,4
Szeghalmi járás	31,5	32	-1,5	41,7	26,2	-15,5
Füzesgyarmat	33,4	32,5	-0,9	43	27,2	-15,8

44. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korú lakosságon belül

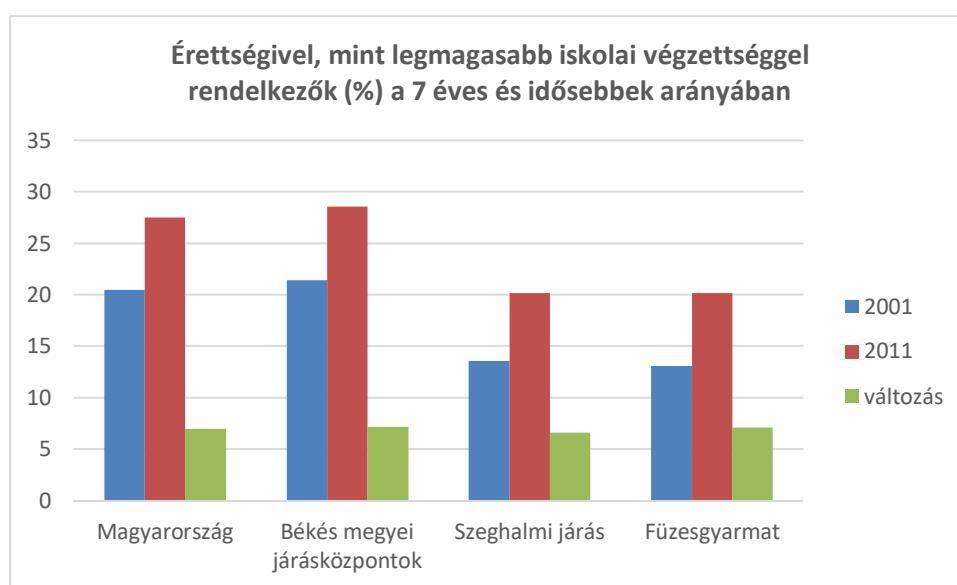
Forrás: TeIR, saját szerkesztés

A TeIR statisztika alapján jól látható, hogy járásban és Füzesgyarmaton is az országos és járásközponti adatokhoz viszonyítva is igen magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korú lakosságon belül, annak ellenére, hogy 2001-hez képest az arányuk a városban több, mint 15%-kal csökkent. Bár a vizsgált képzetségi csoport aránya az országos az országos mértéket 50 százalékkal meghaladó módon csökkent (az aktív korúak arányában), a legalacsonyabban képzettek aránya még így is kétszerese úgy az országos átlagnak, mint a megyei járásközpontok átlagának. A Szeghalmi járás adatai azonban erős azonosságot mutatnak a füzesgyarmati adatokkal, amelyből az a következtetés vonható le, hogy a probléma nem a város sajátja, hanem az egész járásra jellemző.

5. táblázat: Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők (%) a 7 éves és idősebbek arányában			
	2001	2011	változás
Magyarország	20,5	27,5	7
Békés megyei járásközpontok	21,4	28,6	7,2
Szeghalmi járás	13,6	20,2	6,6
Füzesgyarmat	13,1	20,2	7,1

45. ábra: Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya

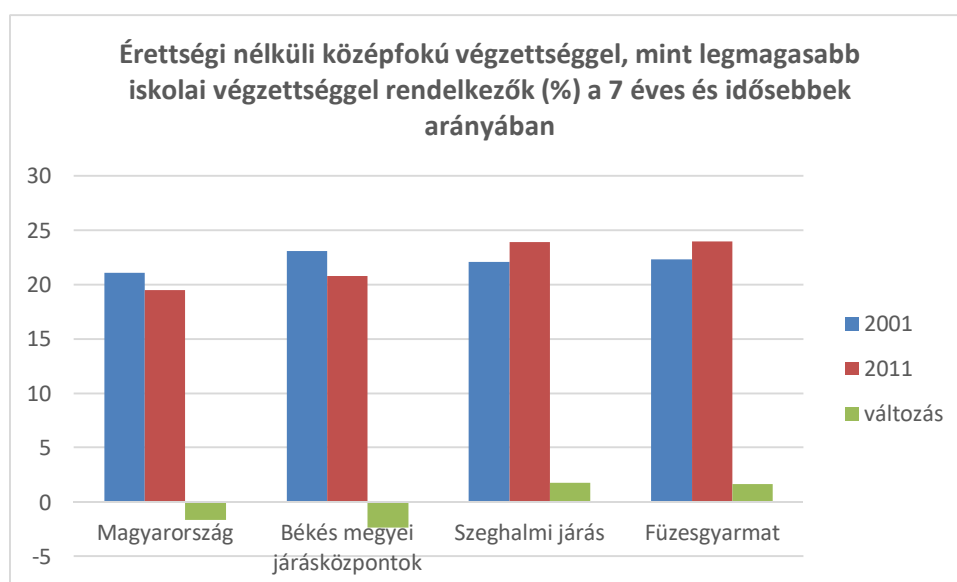
Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Az érettségizettek aránya a 7 éves és idősebb korú lakosság arányában mind a négy vonatkozási csoportban növekedést mutatott a legutóbbi két népszámlálás között Füzesgyarmaton. A növekedés mértéke közel azonos, nem mutat nagy eltérést a négy vizsgált terület (Magyarország, megyei járásközpontok, Szeghalmi járás, Füzesgyarmat) esetében. Az arányokat tekintve Füzesgyarmaton az érettségivel rendelkezők aránya azonban jelentősen elmarad mind a megyei járásközpontok átlagától, mind az országos átlagtól, és ismételt nagy azonosság tárható fel a Szeghalmi járással.

6. táblázat: Érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya

Forrás: TelR, saját szerkesztés

Érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők (%) a 7 éves és idősebbek arányában			
	2001	2011	változás
Magyarország	21,1	19,5	-1,6
Békés megyei járásközpontok	23,1	20,8	-2,3
Szeghalmi járás	22,1	23,9	1,8
Füzesgyarmat	22,3	24	1,7

46. ábra: Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya

Forrás: TelR, saját szerkesztés

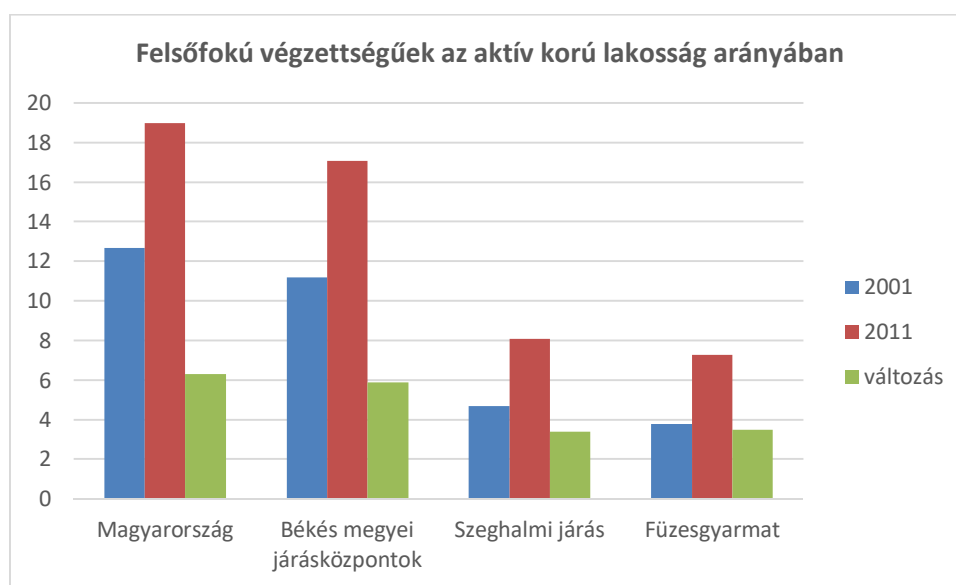
Az érettségi nélküli középfokú végzettségűek zöme szakmunkásképzőt – a 2016/17-es tanévtől ezen iskolatípus neve szakközépiskola – végzett. Ez első megközelítésben kedvező, hiszen rövid képzési idővel számolhatunk, amelynek végén valamilyen szakmával rendelkezik a fiatal. Az utóbbi évtizedek változásai azonban rendkívül kedvezőtlenül hatottak erre a képzési szegmensre, piacképességük rohamosan romlott – ez nem feltétlenül azt jelenti, hogy a végzettségük birtokában nem tudnak elhelyezkedni, sokkal inkább azt, hogy az általuk megszerezhető jövedelem elmarad azokról a szintektől, amelyek jelenleg Magyarországon biztos, tervezhető, a gyermekeknek tovább lépést biztosító életszínvonalat nyújthatna. Ezzel párhuzamosan nem meglepő, hogy a múlt évig még szakmunkásképzőnek nevezett iskolatípusba beiskolázottak társadalmi háttere is egyre rosszabb mutatókkal bír. A képzettség ezen csoportja ma inkább rizikós, kevés potenciálisan kiaknázható előnye van. A (rég) szakmunkásképzőt végzettek csoportja mellett ez a végzettségi kategória rejti az érettségi nélkül megszerezhető OKJ-s végzettségekkel rendelkezőket is.

Amíg az országos és a megyei járásközpontok vonatkozásában csökkent az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők aránya, addig a Szeghalmi járásban és Füzesgyarmaton nőtt a szakiskolát végezettek aránya, ami munkaerő-piaci szempontból lehet jelentős.

7. táblázat: Felsőfokú végzettségűek aránya

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Felsőfokú végzettség- gel rendelkezők (%)	a 7 éves és idősebbek arányában			az aktív korúak arányában		
	2001	2011	változás	2001	2011	változás
Magyarország	9,8	15,5	5,7	12,7	19	6,3
Békés megyei járásközpontok	8,8	14	5,2	11,2	17,1	5,9
Szeghalmi járás	3,8	6,6	2,8	4,7	8,1	3,4
Füzesgyarmat	3	6	3	3,8	7,3	3,5

47. ábra: Felsőfokú végzettségűek aránya

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

A felsőfokú végzettségűek terén Füzesgyarmat jelentősen elmarad mind az országos, mind a megyei járásközpontok átlagától. A járási átlaggal csaknem azonos a diplomával rendelkezők aránya. A változás minden esetben pozitív irányú, azaz az a két népszámlálás között nőtt a diplomával rendelkezők száma, azonban a változás mértéke jócskán elmarad az országos átlagtól. A szám adatok vonatkozásában úgy tűnik, Füzesgyarmaton munkaerő-piacának diplomásokat felszívó képessége, amely nyilvánvalóan elmarad a magasabb lakosságszámot akumuláló, nagyobb városok hasonló jellemzőjétől.

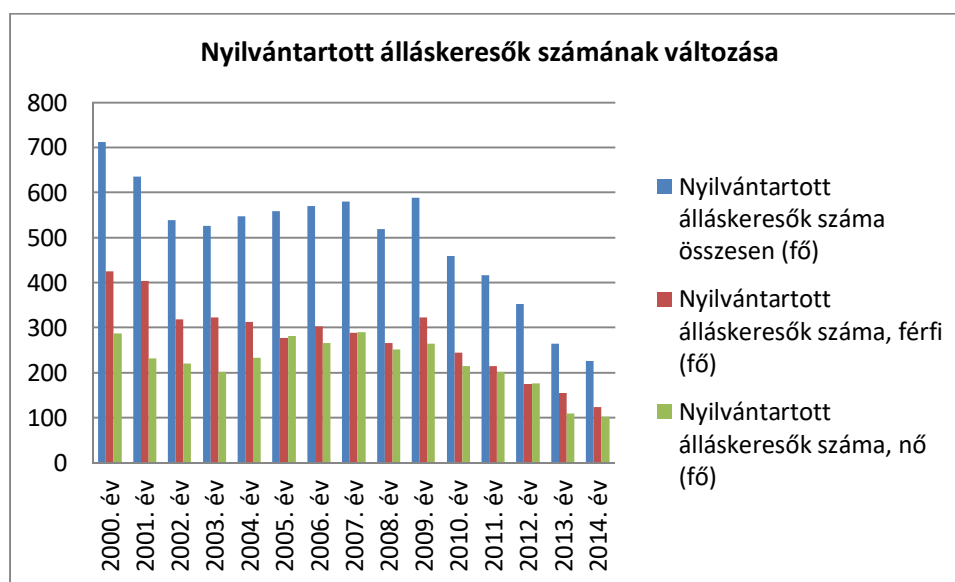
Összességében pozitív változás, hogy az aktív korú lakosság képzettségi szintje nőtt, ezzel együtt a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya csökkent a városban. A stratégiai kérdés az,

hogy a településen működő folyamatok, erők képesek-e megállítani (esetleg visszafordítani) az érettségi nélküliek (a régi szakmunkásképzőt és OKJ-s tanfolyamokat végzettek) munkaerő-piaci leértékelődését, vagy szembe kell nézni azzal, hogy ez a csoport lényegében ugyanazt a munkaerő-piaci és társadalmi helyet foglalja el, mint a dinamikus csökkenő számú és arányú általános iskolát végzettek csoportja – csak éppen a képzési idejük nyúlik meg, és a képzési költségük növekszik.

1.7.1.5. Munkanélküliség, foglalkoztatottság

A munkaerő-piaci sajátosságok alapvetően meghatározzák a lakosság szociális helyzetét, valamint egészségi és mentális állapotát, mivel a permanens foglalkoztatási problémák az abban élő emberek szinte mindegyikét érintő, állandóan meglévő feszültségek forrásai.

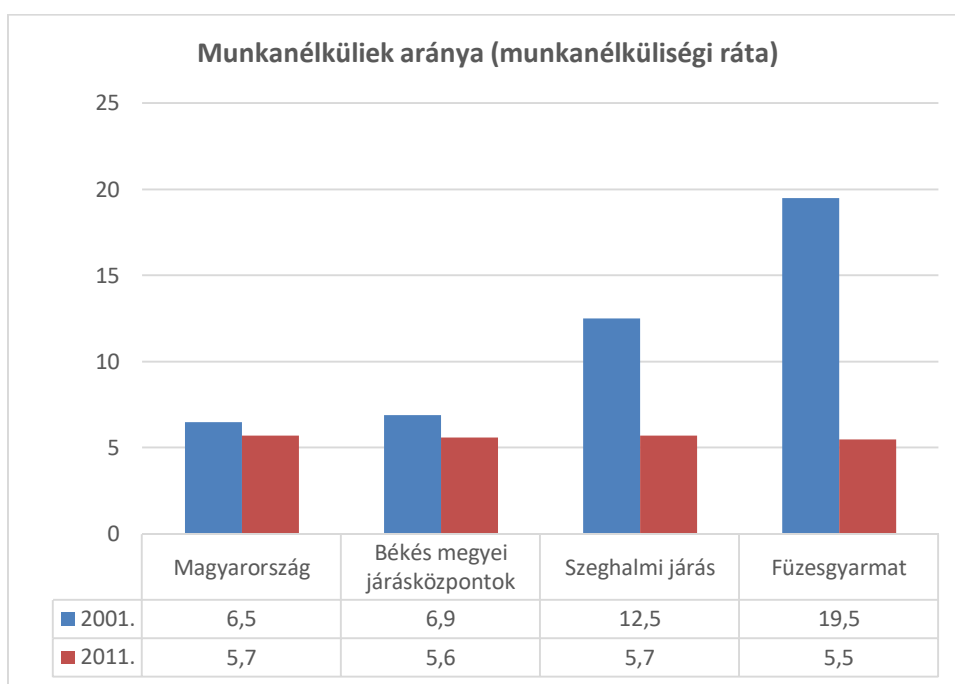
A Munkaerő-felmérés adatai szerint 2013-ban Magyarországon a 15-64 éves népesség valamivel kevesebb mint két-harmada volt jelen aktív munkakeresőként vagy foglalkoztatottként a munkaerőpiacon. A munkaerő-piaci részvétel javuló lendületet kapott az elmúlt években, s utoljára a 90-es évek elején volt ilyen magas. Ennek a munkavállalási korú népesség számának csökkenésén túl a legfontosabb oka, hogy az elmúlt években az aktivitás gyorsabban nőtt, mint a foglalkoztatottság, hiszen a válság és az azt követő gyenge konjunktúra megugró munkanélküliséget hozott, ami csak – a gazdasági fellendülés megindulásával - 2013. év második negyedévéől kezdett jelentősebb mértékben csökkenni. Emellett több lényeges, a munkakínálat növekedését ösztönző kormányzati intézkedés született, amelyek közül a legfontosabbak a nyugdíjbamenetel szigorítása (korkedvezményes nyugdíjazás lehetőségeinek csökkentése, a korhatár fokozatos emelése) és a rokkantnyugdíjak felülvizsgálata irányába tett lépések voltak. Továbbá a szociális segély (foglalkoztatást helyettesítő támogatás) munkavégzéshez kötése és ezzel párhuzamosan a közfoglalkoztatás megemelkedett volumene is fontos tényezőnek számított, illetve a válság hatására a korábban inaktív státuszúak munkakeresési aktivitása is megnőtt. (Munkaerő-piaci helyzetkép, NFSZ, 2013.)

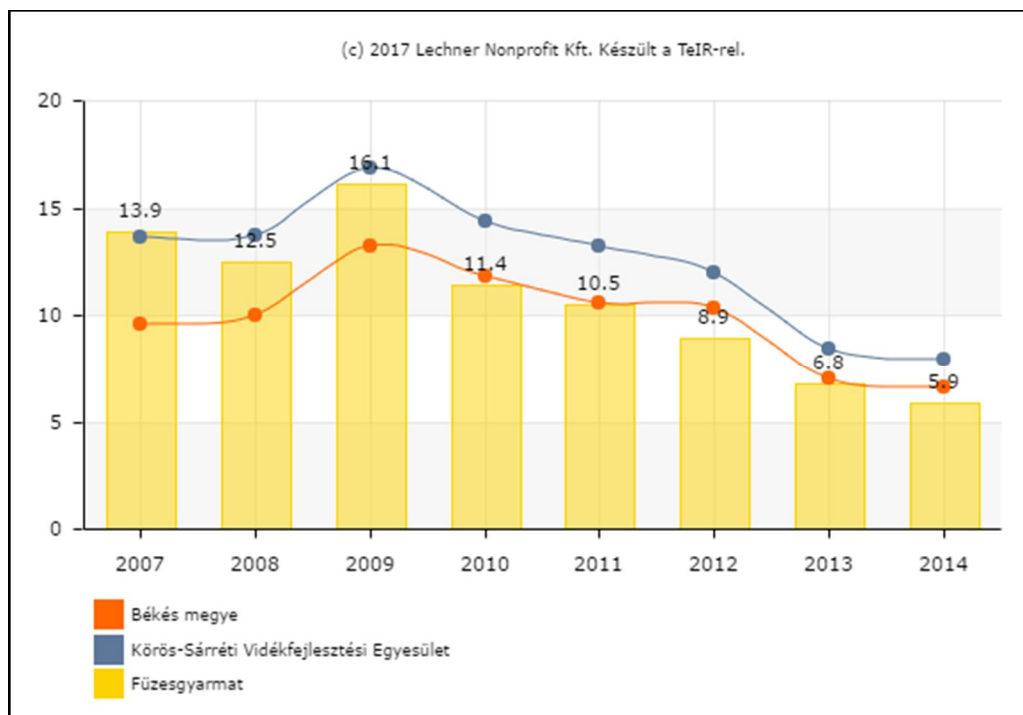
48. ábra: Nyilvántartott állás keresők számának változása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA

Füzesgyarmaton a nyilvántartott álláskereső száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult az elmúlt években. A vizsgált időszak vonatkozásában 2000 és 2009 között lassú tendenciában, de összességében nőtt a munkanélküliek száma, 2009 óta pedig egy fokozatos csökkenés figyelhető meg, a 2014. évi adatot (589 fő) összehasonlítva a 2009-évi adattal (227 fő) a szám az elmúlt 5 évben a felére csökkent, de a népszámlálási adatokban is az országos csökkenést mértékét messze meghaladó módon csökkent csaknem negyedére! A munkanélküliek számában bekövetkező óriási csökkenés jelentős mértékben természetesen abból következik, hogy volt miből csökkenni, hiszen 2001-ben az országos név háromszorosát mérték Füzesgyarmaton – ugyanakkor az újabb adatok arra utalnak, hogy Füzesgyarmat felzárkózása e téren stabilnak tekinthető.

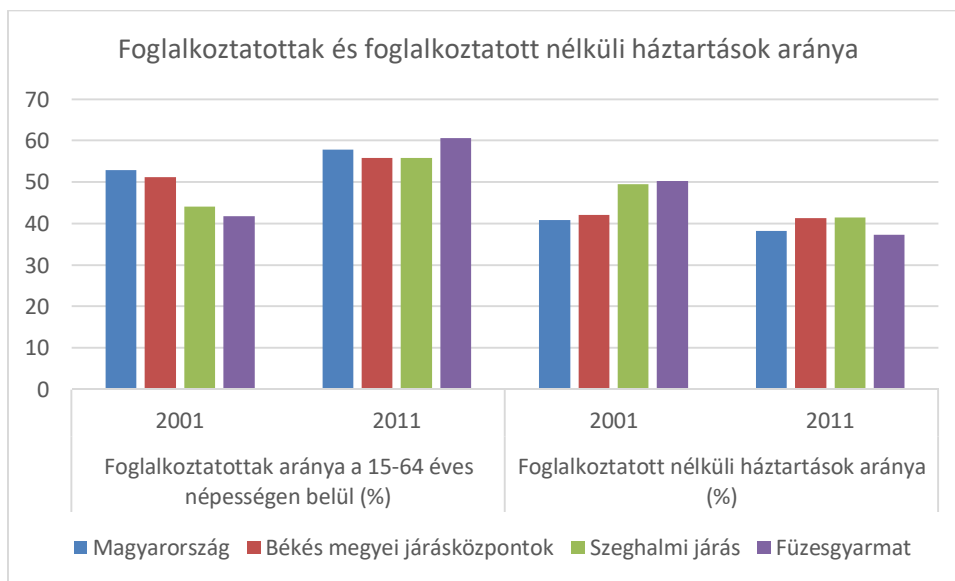
49. ábra: Munkanélküliek aránya
Forrás: TeIR, saját szerkesztés

50. ábra: Munkanélküliségi ráta

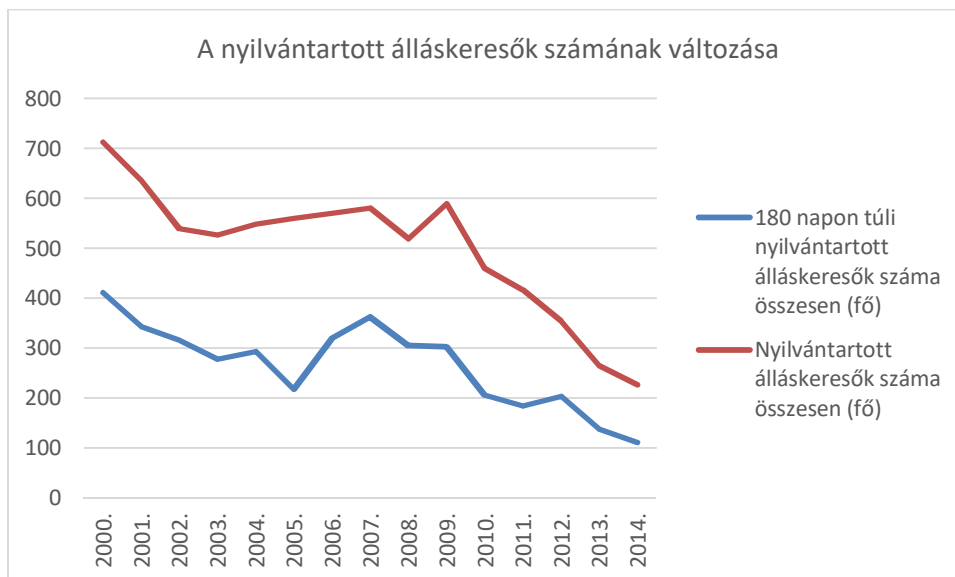
Forrás: TeIR, Leader Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

A javuló munkaerő-piaci mutatók mellett ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy országos szinten a szegénységi adatok minden tekintetben romlottak. Ennek oka, hogy a munkanélküliségi és foglalkoztatási statisztika javulásában nagy szerepet játszó közmunka egyéb előnyei mellett hatástalannak bizonyult, mint aktív munkaerő-piaci intézkedés. A közfoglalkoztatásból rendes munkába állók aránya országosan rendkívül alacsony (2013-ban 13 %), mivel a közmunka keretében végzett egyszerű és mezőgazdasági munkák nem fejlesztik a résztvevők azon készségeit, amelyekre napjainkban a munkapiacra szükség van (például problémamegoldó képesség). Másrészt, a rendkívül alulfizetett közmunkásoknak kevesebb idejük marad a munkakeresésre és saját maguk átképzésére (Bakó et al., 2014). További jellegzetessége a közmunkának az, hogy nem biztosít kiszámítható, az egész évet lefedő foglalkoztatást, így konzerválhatja a szegénységet. Annak lehetőségét, hogy az országos helyzet megjelenik-e, és milyen erővel Füzesgyarmaton, érdemes nagy jelentőséget tulajdonítani, ahogy azt az elemzés későbbi részében, a gazdasági termelékenységénél tárgyaljuk.

51. ábra: Foglalkoztatottak és foglalkoztatott nélküli háztartások aránya
Forrás: TeIR

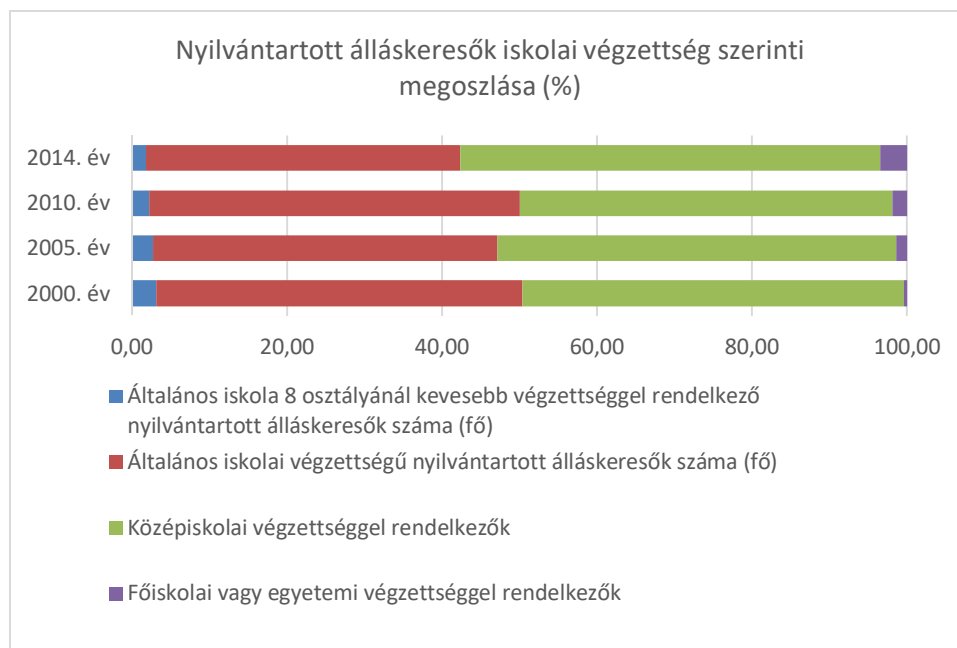
A közfoglalkoztatás rendszere tehát egyfelől növeli a munkaerő-piaci aktivitást és csökkenti a nyilvántartott állás keresők számát, másfelől elfedi a társadalmi helyzetet. A nyilvántartott állás keresők száma Füzesgyarmaton is dinamikusan csökken. Különösen erős a csökkenés a 180 napot nem elérő ideig nyilvántartott állás keresők számában, azaz beigazolódnak a jól ismert tétel, hogy az első fél évben a munkanélküliséggel sújtott egyének könnyebben visszavezethetők a munkaerő-piacra.

52. ábra: Nyilvántartott állás keresők számának alakulása
Forrás: KSH T-Star 2014 TA

Az állás keresők iskolai végzettség szerinti megoszlásában finom különbségek mutatkoznak meg az idő-soros adatokban. Jól látható, hogy a közmunka tipikus megvalósulási formáiba gyorsan bevonható, legalacsonyabb végzettségűek aránya az idő előre haladtával csökken. Ebben természetesen közrejátszik az is, hogy a teljes népességben belül is csökken az arányuk. Emellett közel változatlan a középfokú

végzettségűek aránya, és megnőtt a felsőfokú végzettséggel rendelkező, fűzesgyarmati álláskeresők aránya.

53. ábra: Nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása

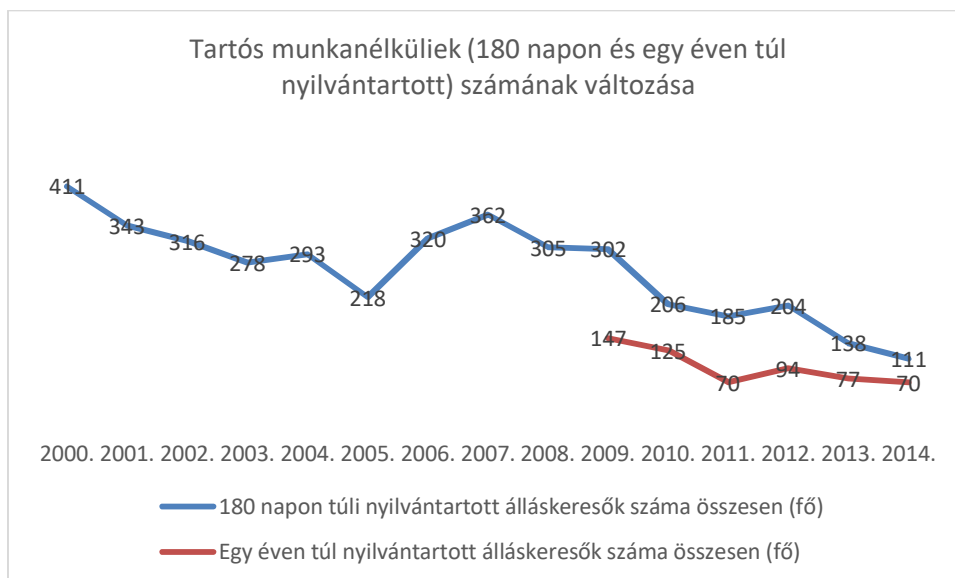
Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

Nagyon fontos mutató a pályakezdők elhelyezkedési nehézségeit szemléltető pályakezdő álláskeresők aránya az összes álláskereső arányában, amely a szakértők szerint XXI. század munkanélküliségének talán legfontosabb mutatója. A mutatónak két vonatkozási területe van. Egyfelől megmutatja, hogy Fűzesgyarmaton tíz év alatt megtriplázódott a munkaerő-piaci karrierjüket nem, vagy késve elkezdő aránya. E tekintetben külön figyelmet érdemel, hogy míg 2002-ben ez az arány Fűzesgyarmaton alatta maradt az országosnak, 2013-ban már meghaladta azt. A mutató másfelől a munkaerő-piac keresleti oldalának jelentős szűkülésére utal, mégpedig azért, mert a demográfiai trendeknek megfelelően egyre csökkenő létszámú belépő generációk produkálnak egyre növekvő mértékű munkanélküliséget. Másképpen: szűkül a gazdaság, még a gazdaságba csak bizonyos megkötésekkel besorolható közfoglalkoztatás beszámításával együtt is.

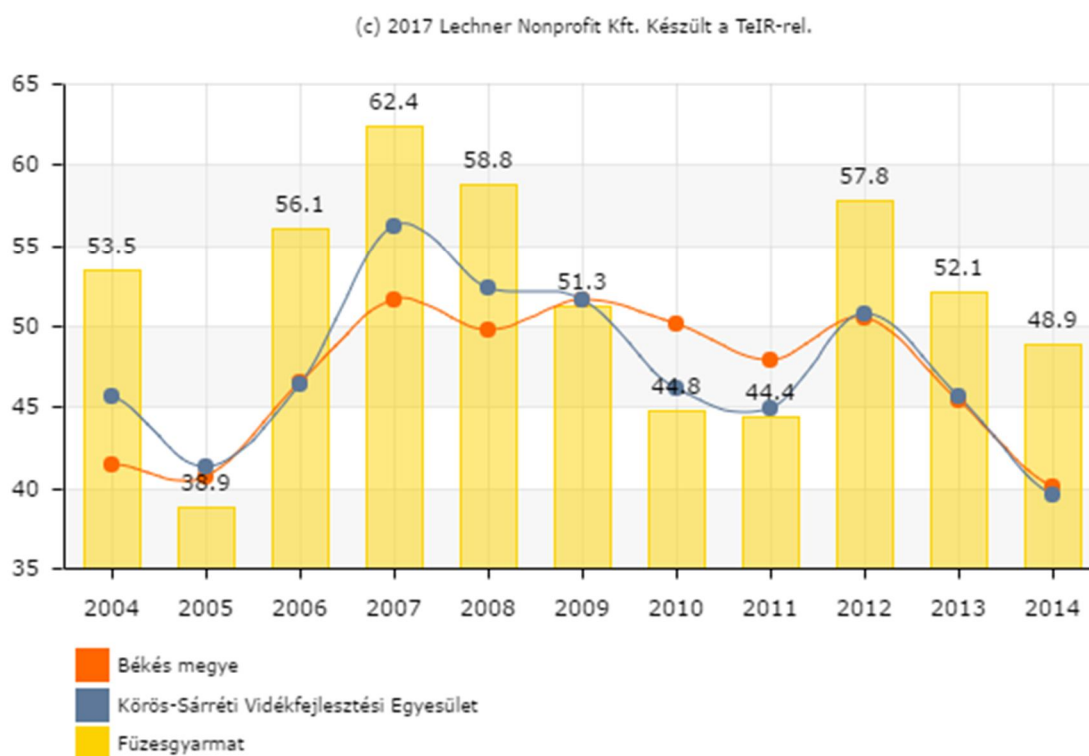
8. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők csoportjai az összes álláskereső arányában 2013-ban

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

Mutató	Év	Fűzesgyarmat	Békés megye	Dél-Alföldi régió	Magyarország
Pályakezdő álláskeresők aránya	2002.	5,00	7,00	7,91	7,95
	2010.	6,74	9,53	9,81	9,00
	2013.	15,42	12,83	12,97	12,46

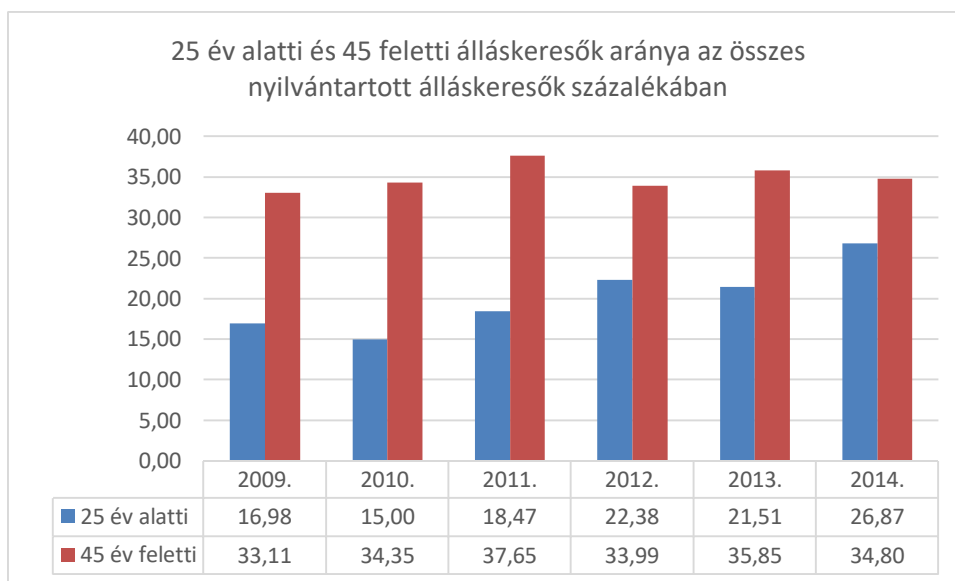
54. ábra: Tartós munkanélküliek (180 napon és egy éven túl nyilvántartott) számának változása
Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

55. ábra: Tartós munkanélküliek aránya (%)
Forrás: TeIR, Leader Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

A pályakezdekők helyzetének fokozatos romlását jól szemlélteti az idősebb munkavállalói csoporttal (45 év felettiek) való összehasonlítás is. Eszerint, amennyiben a trendekben nem történik gyors és hathatós változás, akkor a 25 év alatti korcsoport (melynek maximum egy 7 évnyi kohorsz, amely 16 év alatti része nincs is jelen a statisztikákban, a 16 év feletti alcsoportjának is eleinte nagyobb, majd kisebb része

tanulói státuszban van, azaz nincs jelen a munkaerő-piacon) utol fogja érni a 45 év felettieket (aki a jelenlegi nyugdíjkorhatári szabályozók szerint minimálisan 17-20 életévnyi kohorszt jelentenek).

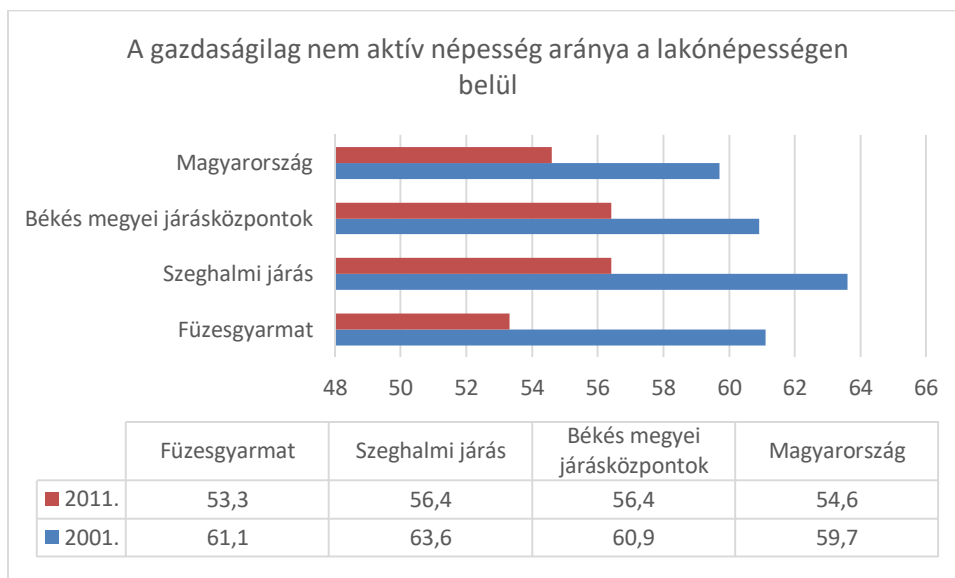

56. ábra: Nyilvántartott állás keresők korcsoportonkénti megoszlása

Forrás: KSH T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

A gazdasági aktivitás fogalma kortól függetlenül, magába foglalja mindkét nemhez tartozó mindazon személyeket, akik munkát végeznek a gazdasági javak és a szolgáltatások területén, egy meghatározott időszak alatt – beleértve a munkanélkülieket is. Gazdaságilag nem aktívak az aktív koron aluli személyek (jelenleg 16 év); az aktív korhatár felettiek, de oktatási intézményekbe járók; a háztartásbeliek; a nyugdíjasok és a más okból inaktív személyek (pl. rokkantság, gyes, gyed stb.).

Az adatokból jól látható, hogy Magyarországon jelentős mértékben megnőtt a gazdasági aktivitás. Ezen belül Békés megyében a gazdaságilag nem aktívak arányának csökkenése elmaradt az országos átlagtól, viszont Füzesgyarmaton éppen ellenkezőleg, a aktivitási ráta az országos adatot meghaladóan nőtt.

57. ábra: A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

1.7.1.6. Jövedelmi viszonyok

A jövedelmi helyzet szorosan összefügg a foglalkoztatottsággal és a termelékenységgel. A foglalkoztatottság értelemszerűen azt jelenti, hogy az aktív korú lakosság milyen arányban van jelen a munkaerőpiacon, azaz mennyi ember termel, és ennek a termelésnek a jövedelmekben realizálódó részét mennyien „viszik haza”. A termelékenység pedig azt jelenti, hogy az egy emberre jutó termelés mekkora – minél magasabb, annál több jut nem csupán a jövedelmekre, de az állami feladatok magas színvonalú ellátására is. A statisztikai adatok alapján hazánk esetében meglehetősen alacsony termelékenységet állapítanak meg a szakértők, ebből következően állhat elő az a helyzet, hogy a hazai szegények túlnyomó többségének van jövedelme, azaz dolgozik, mégsem tudja rendesen eltartani magát és a családját.

A jövedelmi viszonyok, a jövedelmi egyenlőtlenségek feltárása során nemcsak a foglalkoztatottak munkabérét, jövedelmét (vagy annak nem létét), az adózók számát kell vizsgálni, hanem a lakosság transferekből (nyugdíjból és szociális ellátásból) származó bevételét is.

9. táblázat: 100 lakosra jutó adófizetők száma

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)	a teljes lakosságra vetítve		
	2003	2013	változás (%)
Magyarország	43,1	44,0	0,9 %
Szeghalmi járás	45,6	47,7	2,1 %
Békés megyei járásközpontok	44,9	45,6	0,7 %
Füzesgyarmat	n.a	49,8	-

Az adófizetők száma lényegében a munkaerő-piaci aktivitás növekedésével párhuzamosan növekszik. Hazánkban régóta kiemelt stratégiai cél az aktivitás növelése, ezáltal a korábban rendkívül rossz aktív/inaktív arány miatt az adóterhekre nehezedő nyomás enyhítése. A városra vonatkozóan nem érhető el a TeIR adatbázisban éves bontásban erre vonatkozó adatok. Mivel a városra vonatkozóan a 2013. évi adat áll rendelkezésre, így viszonyítási évként ezt vettük figyelembe. Mind a járási, mind az országos adatok változását figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a 100 lakosra jutó adófizetők száma a városban 2013-ban kedvező képet mutat, hiszen mind az országos, mind a járási adatokat meghaladta a mértéke.

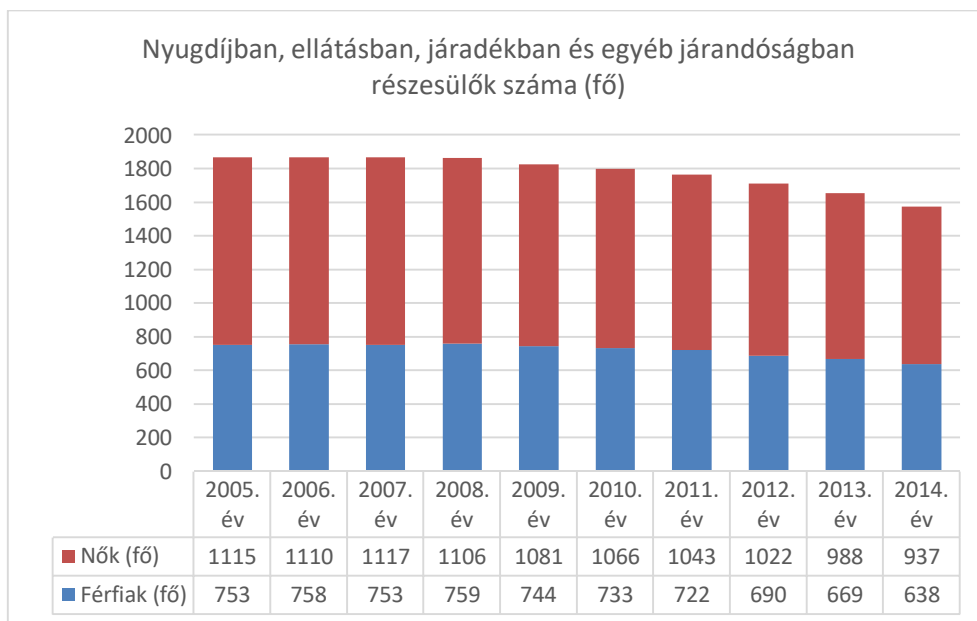
Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem jelentős növekedése a két legutolsó népszámlálás között öröndetes lenne, főleg, hogy a számított átlagjövedelmet hasonló mértékben is növeli. Sajnos ez az adat valójában igen nagy mértékben a legfelső jövedelmi decilis (a leggazdagabb egymillió), vagy még inkább ezen jövedelmi decilis legfelső 10 százalékának a jövedelem-növekményéből származik. Amennyiben az infláció nettójövedelem-növelő hatását az évenkénti infláció mértékével kompenzáljuk, úgy az is látható, hogy ezen idő alatt, amelyet a 208 százalékos átlagos nettó jövedelemnövekménnyel jellemezhetünk, valójában igen széles társadalmi rétegek vásárló-ereje csökkent.

10. táblázat: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft/év) alakulása

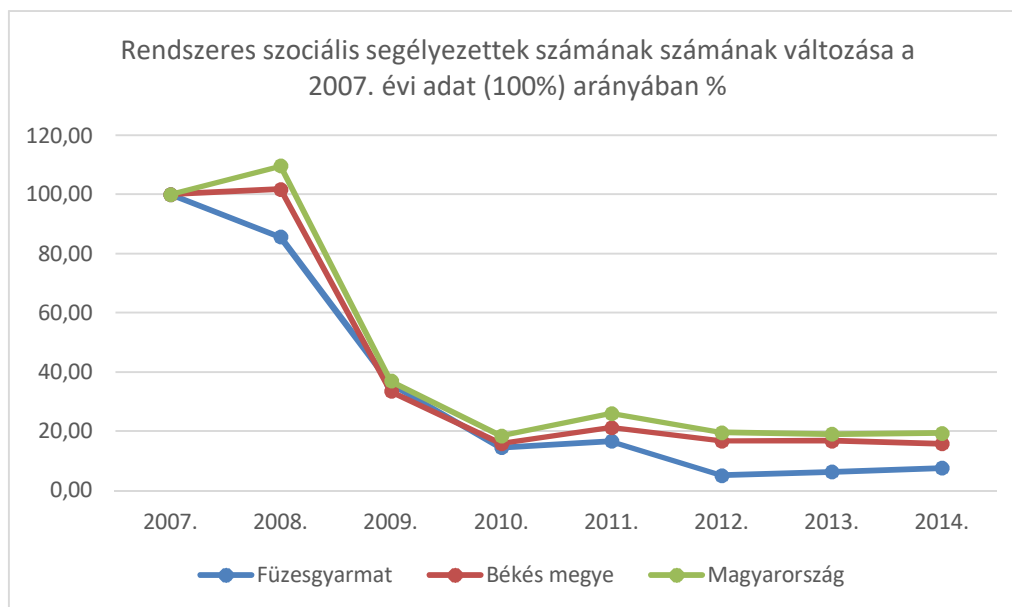
Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft/év)	a teljes lakosságra vetítve		
	2001	2011	változás (%)
Magyarország	314 497,6	653 085,2	208%
Szeghalmi járás	229 824,2	501 379,8	218%
Békés megyei járásközpontok	287 525,4	577 806,1	201%
Füzesgyarmat	222 578,8	543 015,4	244%

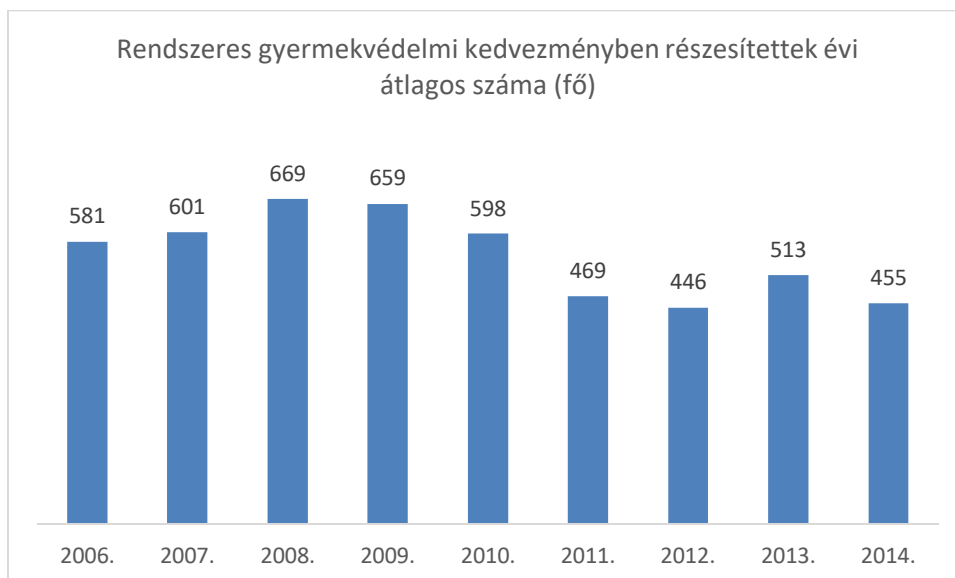
A transzferekben – nyugdíjak, szociális ellátások, járadékok és egyéb járandóságok – részesülők száma és aránya úgy országosan, mint a megyében, járásban, Füzesgyarmaton is csökkent. Ez részben összefüggésbe hozható a növekvő aktivitási rátával, részben pedig azokkal a jogszabályi változásokkal, amelyek aktívan befolyásolták annak elbírálását, hogy ki, mikor, meddig és milyen mértékben részesülhet ezekben a transzferekben (pl. nyugdíjkorhatár felemelése, rokkantnyugdíjasok munkaerő-piacra való visszavezetése, a különféle segélyezettek számának csökkentése). A transzferekben részesülők számának csökkenése tehát értelmezhető úgy is, mint a rászorulóknak számának tényleges csökkenése – ami öröndetes –, de úgy is, mint az állam folyamatos kivonulását a rászorulóknak támogatásából – amely anélkül, hogy a rászorulóknak számát ténylegesen csökkentené, a családokra, és a családokon keresztül közvetlenül a lakóhelyükre, azaz a településekre hárítja a terheket. Ez az értelemezési dilemma kisebb mértékben jelenik meg a nyugdíjasok számának csökkenésében, de jól nyomon követhető rendszeres szociális segélyezettek, és kisebb mértékben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményezettek számának csökkenésében.

58. ábra: Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságokban részesülők száma
Forrás: KSH - T-Star 2014 TA

59. ábra: Rendszeres szociális segélyezettek számának változása
Forrás: KSH - T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

60. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)

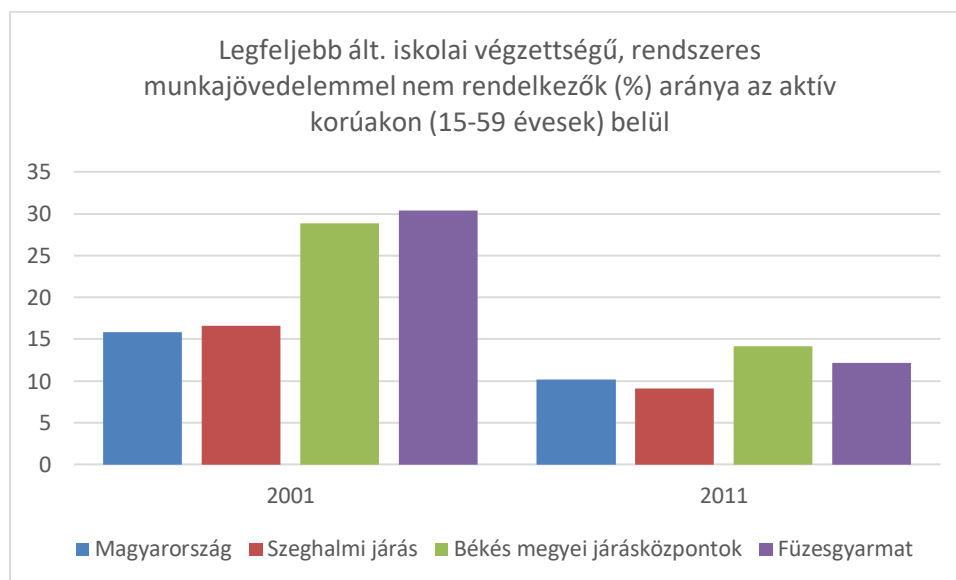
Forrás: KSH - T-Star 2014 TA

Füzesgyarmat a legutóbbi két népszámlálási év foglalkoztatási adatai alapján rendkívül erőteljesen javította pozícióit. Rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül annyira dinamikus csökkenést ért el, hogy az országos, hasonló irányú csökkenés közel négyszeresét érte el (37,5% vs. 10,6%). Ugyanez a csökkenés a legrosszabb munkaerő-piaci helyzetben lévő, legfeljebb 8 általános végzettségűek esetében még magasabb, 59,9%, amely kétszerese az országos mutatónak. A rendszeres munkajövedelem – érkezzon bármilyen forrásból -, rendkívül fontos az egyének önbecsülése, a családok életszínvonala szempontjából, és ezen a téren Füzesgyarmat kifejezetten előnyös változásokon ment keresztül.

11. táblázat: Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezőkre vonatkozó adatok változása

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül	2001	2011	változás (%)
Magyarország	36,9	33,0	- 10,6
Szeghalmi járás	45,3	40,3	- 11,0
Békés megyei járásközpontok	52,3	39,7	- 24,1
Füzesgyarmat	54,4	34,0	- 37,5
Legfeljebb ált. iskolai végzettségű, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők (%) aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	2001	2011	változás (%)
Magyarország	15,9	10,2	- 35,8
Szeghalmi járás	16,6	9,1	- 45,2
Békés megyei járásközpontok	28,9	14,2	- 50,9
Füzesgyarmat	30,4	12,2	- 59,9

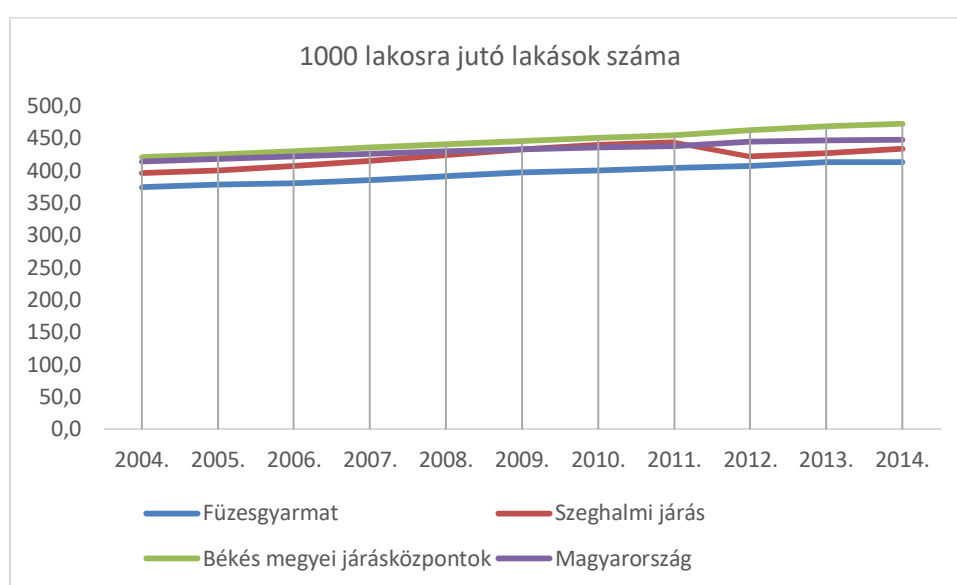
61. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

1.7.1.7. Életminőség

Az életminőséget egyszerre határozzák meg az objektív és a szubjektív körülmények, mutatók, amelyek eltérő hatást gyakorolnak a különböző életkori csoportokra, vagy akár társadalmi csoportokra. Jelen dokumentumban az az objektív tényezőkre kell összpontosítani.

Az életminőség településfejlesztési szempontból jól megközelíthető a lakhatás viszonyait meghatározó adatok vizsgálatával. Ezek legalapvetőbb adata az 1000 lakosra jutó lakások számának alakulása. Füzesgyarmaton ez az arány folyamatos javulást mutat – megfelelően az országos trendnek. Az adat azonban negatív folyamatot is leplezhet, hiszen jelenleg 2,42 főre jut egy lakás a városban, amely jelentheti azt is, hogy nőtt az egyfős háztartások aránya, valamint azt, hogy nőtt a kevés gyermekes háztartások száma.

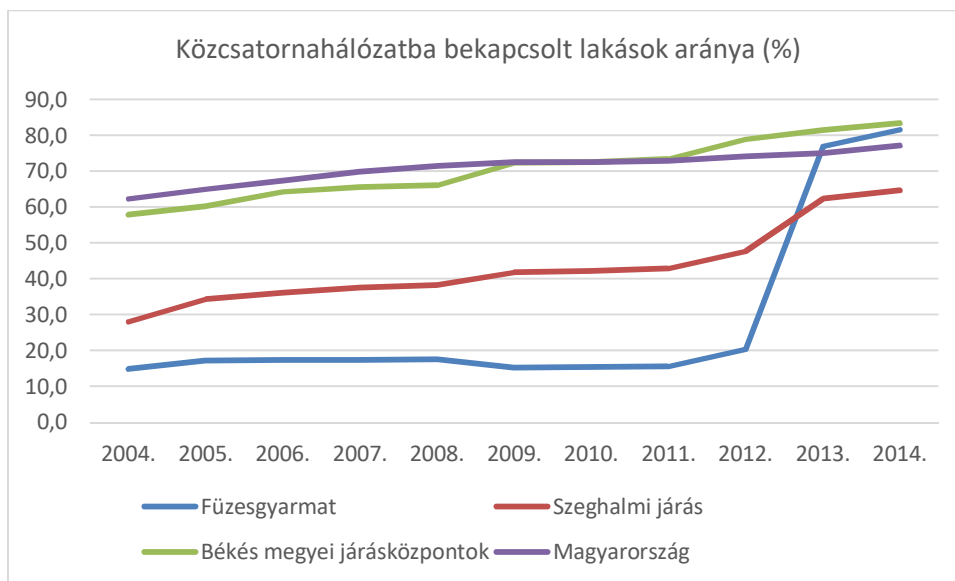

62. ábra: 1000 lakosra jutó lakások száma (db)

Forrás: TeIR, 2014, KSH - T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükség lakás) 2001-ben az összlakás-állomány 32,9 %-a volt, amely jócskán elmarad az országos (20,1%) és a megyei járásközpontok (21,2%) adataiban megnyilvánuló helyzettől, azonban a járási adatthoz képest (36,6%) kedvezőbb képet mutatott. 2011-re az alacsony komfortfokozatú lakások aránya Füzesgyarmaton 17,9%-ra csökkent, ami a vonatkozási területeknek megfelelő mértékű javulást mutat (a megyei járásközpontok 9,7%, az országos átlag 9,3%), amely jelentős életminőségbeli javulást mutat mind az országban, mind a városban.

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya Füzesgyarmaton 99,9 % (2014), amely pár százalékponttal megelőzi az összes vonatkozási terület fejlettségi szintjét. A csatornázottság adataiban is nagymértékű a javulás az elmúlt években, noha – természetesen – a csatornázottsági arány nem éri el a vezeték ivóvíz ellátottságának mértékét.

63. ábra: Közcatorna hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása

Forrás: TeIR, KSH - T-Star 2014 TA, saját szerkesztés

Az életminőséget meghatározza továbbá a lakókörnyezet, települési környezet minősége, a köztisztaság, a közbiztonság, a zöldfelületek mennyisége és minősége stb. Ezek a mutatók a későbbi fejezetekben kerültek részletesebb kifejtésre.

Az életminőség egyik fontos szegmense, hogy az öregségi illetve egyéb nyugdíjra jogosultak száma hogyan változik, annak függvényében, hogy a jogosultak (azaz a 60 év felettiek) száma évről-évre nő.

64. ábra: Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságokban részesülők számának változása

Forrás: KSH - T-Star 2014 TA

Az ábra szerint 2009 óta folyamatosan csökken az ellátásban részesülők száma Füzesgyarmaton. Ez igaz mind a számosságában nagy arányt képviselő öregségi nyugdíjasok és a megváltozott munkaképességűeknek esetében.

A megváltozott munkaképességűek ellátására vonatkozóan 2008-tól kezdődött el a támogatási rendszer tartalmi és minőségi átalakítása, majd 2012-ben lépett életbe az új törvényi szabályozás (2011. évi CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról törvény), amely az ellátások lehetőségét, a minősítés és a kapcsolódó szolgáltatások rendszerét is érintette. A komplex felülvizsgálatok szigorodása és a minősítési besorolás eredményeképpen az ellátottak száma (17%-kal!) és a rehabilitációs ellátás összege is csökkent.

Figyelembe véve, hogy a nyugdíjak (öregségi és rokkantsági), biztos jövedelmet, kiszámítható megélhetést jelentettek, az ellátásban részesülők számának csökkenése csak akkor kedvező adat Füzesgyarmat számára, ha ezzel párhuzamosan a tényleges szükségletek is csökkentek. Ellenkező esetben (pl. a megváltozott munkaképességűek ellátásból való kiesését nem tudták pótolni más módon, pl. aktív munkaerő-piaci jelenléttel) a település szociális ellátórendszerére nehezedő terhek regisztrálhatók.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Füzesgyarmat város településszerkezetileg jellegzetesen "alföldi kertes település". Jól elkülöníthetők az alföldi kertes településekre jellemző utca- és térszituációk, mint az utcás terek, útelágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag-, sarok-, tömb- tér formációk. A beépítettség karaktere falusias. A városszerkezet megőrizte az organikus természetelvűség világát, mely a városarculat további fejlesztésének alapját kell, hogy adja. A város térszerkezete és az épületek léptéklendje nem igényel alapvető változtatásokat, csupán egy folyamatos, minőségi javulást a részletekben, amely erősíti és markánsná teszi a város arculatát.

Városépítészeti szempontból a település legfőbb értéke a városszerkezet, amely alapot ad a város fejlesztési pontjainak meghatározásakor a fejlesztések területi lehatárolásában. A település városszervekre osztása lényegében a város történelmi hagyományain alapul.

A város lakosságának 99%-a belterületen él, 1%-a a várost körülvevő külterületen. Ez a várost körbevevő közigazgatási terület, amelyben az itt élő lakosság egy-egy területileg egymástól távol lévő házakban él, azonban mivel nem alkot a város körül városszerkezetileg egységet ami nem alkot egységes várossrészt.

A város 2010-ben elfogadott Városfejlesztési Terv megalapozó vizsgálata és fejlesztési terve szerint funkciómegoszlás tekintetében a Városközpont egyértelműen ellátja a belvárosi szerepkörét, és viszonylag jól elkülöníthetők tőle a környező várossz részek. A várossz részek gyűrűszerűen veszik körbe a központi magot, mindegyik várossz rész közvetlenül érintkezik a várossmaggal, emiatt funkciót tekintve nincsenek perifériális részei a várossnak. Az egyes várossz részek funkcióellátottsága a jellegüknek megfelelő, a lakóövezetben a településsz részek a várossmaggal érintkező területein a közszolgáltatást ellátó intézmények vannak jelen (iskola, orvosi rendelő, szociális intézmény), illetve kiskereskedelmi üzletek, vendéglátóhelyek.

Gazdasági funkció markánsan Kisgyarmat várossz részben van jelen, itt található a város ipari területe, melyen a nagyobb foglalkoztatók vannak jelen.

Közbiztonság

A Szeghalmi Rendőrkapitányság irányítása alatt a 4 fős Körzeti Iroda működik az önkormányzat által biztosított épületben. A folyamatos ügyelet és az ügyfélszolgálat biztosított.

A csoport főbb feladatai:

- ✓ Közterület rendjének fenntartása
- ✓ Közlekedés ellenőrzése
- ✓ Bűnmegelőzés
- ✓ Bűncselekmények felderítése
- ✓ Együttműködés a lakossággal és az egyéb szervezetekkel

A település közbiztonsága jónak mondható, a regisztrált bűncselekmények száma 2015-ben 71 volt. A bűncselekmények között főleg a lopások vannak nagyobb számban, kiemelt bűncselekmény (emberölés, halált okozó testi sértés) nem volt az elmúlt 5 évben.

A település közbiztonságát a városban működő polgárőrség segíti. A szervezet 2015-ben 70 tagot számlált. A polgárőrök önkéntes tevékenysége nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a városi lakosság biztonságérzete megfelelő legyen.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek)

1.7.3.1. Történeti és kulturális adottságok

Füzesgyarmat határában a középkorig több falu is állott, amelyek Pázmány kivételével a törökdúlásig voltak lakottak. A Rákóczi-szabadságharc után a rácok dúlták fel a falut, és csak 12 év után kezdtek visszatelepülni a lakosok. Okleveles bizonyítéka 1219-ig nyúlik vissza, ekkor Gormoth-nak írják. Nagyvárad regestrumában a „Tüzesvas ítélet” 112-dik paragrafusában szerepel először.

A település fejlődésében fontos szerepe volt a 18. század közepétől meginduló gabonakonjunktúrának, mely egyre inkább visszaszorította a rideg szarvasmarhatartást. Az intenzívebb határhasználat terjedését segítette a növekvő népesség is, melynek eltartására már nem voltak elegendők a legelőként hasznosított földek.

A mezővárosi cím (4500 lakos) megtisztelő volt. Feltétele a vásártartási jog volt, illetve a tény, hogy Füzesgyarmat fontos közlekedési útvonal mellett feküdt a Budapest - Nagyvárad út mellett, így nagy volt az átmenő forgalma is. 1941-ig Bucsatelep is Füzesgyarmathoz tartozott. 1930-ban 11300 fő volt a lélekszám a népszámlálás adatai szerint, Bucsa 3500 fő, Füzesgyarmat 7900 fő. A kiválás után 27400 kataszteri hold föld maradt Gyarmatnak.

A település arculata az I. világháború után sokat változott. 1914-től 1922-ig épült a mai nagy iskola, amelynek építése a I. világháború miatt szünetelt. 1896-tól áll a főtéren a mai Városháza.

A község először a Nadányiaké, majd a Harruckern családé, később egyes területek a Vécseieké, a Wenckheiméké, illetve a Blankensteineké volt. A Blankensteinek katolikus vallásúak voltak és igyekeztek ezt a vallást elterjeszteni, ezért hittérítő apácákat hoztak Gyarmatra. A Blankenstein-familia 1817-től volt a helység gazdája. A család eredeti, volt uradalmi házáat az 1900-as évek elején egy békéscsabai születésű építésmester építette át kastéllyá. A kastélyhoz tartozott a Kápolna és a körülötte

elterülő erdőség az erdészházzal- ez a mai fürdő területe -, a Nagygyep lovardával, sörházzal és cseléd-lakásokkal. A kastélyt 1944-ig lakták a Blankenstein-familia tagjai, azaz a háború ideérékezéséig, majd elmenekültek. A kastélyt az átvonuló orosz csapatok fölrobbantották.

1965-ben - a Blankenstein grófi kastély kertjében -, fúrták azt a kutat, amely saját erejéből tör felszínre 62 Celsius-fokon. Összefogás eredményeként 1969. június 19-én nyitotta meg kapuit a strandfürdő. Azóta jelentős fejlődésen ment keresztül és nyugodt szívvel kijelenthetjük, hogy a régió egyik legszebb fürdője.

1.7.3.2. Civil szerveződések

Füzesgyarmat társadalmi önszerveződései régmúlta tekintenek vissza. A városban működő civil szervezetek tevékenységi körüket illetően igen sokszínűek, jellemzően az alábbi területeken tevékenykednek:

- A Sárrét népi kultúrájának, kézműves hagyományainak ápolása, a feledésbe merült mesterségek bemutatása és átörökítése a jövő nemzedékek számára.
- Nemzeti hagyományos értékek védelme, kultúra és hagyományőrzés, kulturális és szellemi értékek megőrzése.
- Polgári értékek megőrzése, polgári szerepvállalás megerősítése.
- A környék lovas hagyományainak megőrzése, a felelevenítések, ápolása. Lovaglással összefüggő sport tevékenységek.
- Közösségfejlesztés, a rászorulóknak megsegítése, foglalkoztatottság növelése, tehetséggondozás, összeségében a Füzesgyarmaton élő emberek életésélyeinek növelése.
- Egészségmegőrzés, sportolás.

Az Önkormányzat lehetőségeihez mérten pályázati úton támogatja a civil szervezetek működését, szakmai programjaik megvalósítását.

A társadalmi szervezetek az önkormányzattal kötött megállapodás (támogatási szerződés) keretében szabadidős programok szervezésében vesznek részt. Rendezvényeik ingyenesen látogathatók, lehetővé téve a hátrányos helyzetűek és a teljes lakosság részvételét.

1.7.3.3. Vallási közösségek, egyházak

A településen két nagyobb gyülekezet képviselteti magát, a református egyház és az unitárius egyház.

Füzesgyarmati Református Egyházközség

A hitélet hajléka az 1798-1803 között épült copf stílus műemlék templom, mely elektronikus harangjátékával turista látványosság is. A hitéleti alkalmak mellett rendszeresen helyet ad kulturális rendezvényeknek (pl. olyan kiállításoknak, koncerteknek, amelyek keresztyén értékekkel összhangban állnak). Az egyházközség célja, hogy az emberekhez eljuttassa Jézus Krisztus evangéliumát. Ennek alkalmi a vasárnapi istentisztelet mellett bibliaóra, imaóra, fiatalok bibliaköre, ifjúsági bibliaóra, helyi televíziós műsor. Családi problémáktól, testi- lelki betegségtől szenvedő testvéreiknek igyekeznek lelki segítséget

nyújtani, családlátogatás, kórházlátogatás vagy egyéni lelkigondozói beszélgetések által. Nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekmisszióra, ezért minden óvodában és iskolában végzik a hitoktatás szolgálatát. Ezen kívül ifjúsági alkalmakat, játszóházat, családi napokat, gyermektáborokat szerveznek.

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

A Füzesgyarmati Unitárius Egyházközséget is az unitárius eszmék hatása hozza létre. Egy papválasztás körüli villongás a 20. század elején arra indít mintegy 150 jómódú gazdát, hogy kiváljanak a nagy református gyülekezetből és 1902-ben megalapítsák az unitárius gyülekezetet, unitárius beszolgáló papot hozva a településre. Majd erdélyi lévita tanítóval erősítik a gyülekezetet. 1903 őszére már fel is építik gyönyörű stílusú templomukat és Ferencz József erdélyi püspök fel is szenteli. 1911-ben tornyot is emelnek a templom bejáratához. A háború előtt és után szép harangokat öntetnek. Közben felekezeti iskolát hoznak létre egy paplaknak megvásárolt régi épület egyik részében, amely egészen az államosításig szép munkát végez.

A két háború között visszaesést jelent egy kommunista beállítottságú pap tevékenysége, akit aztán az Egyház eltávolított. A második világháború után ismét fellendül az élet egészen az erőszakos kolhozosításig, amikor is a tehetősebb gazdákat elűzik, vagy megnyomorítják életüket. A 60-as évekre szinte kihal a gyülekezet, temploma, paplakja romlik, a lelkészek csak beszolgálnak, temetgetni járnak, nincs keresztelés, konfirmálás, esketés vagy csak elvétve. A rendszerváltás papot is hoz és megindul a talpra állás.

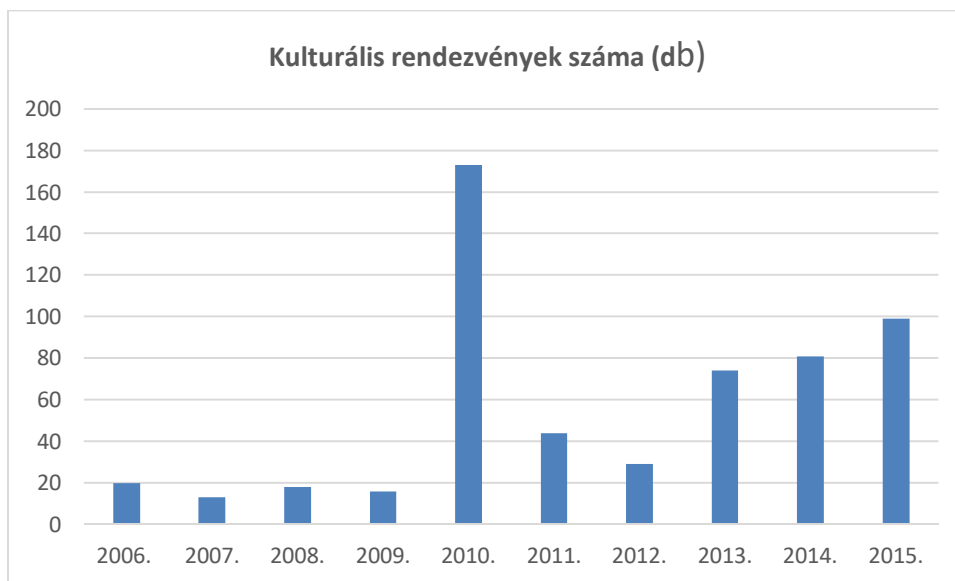
A település lakóinak életében fontos szerepet tölt be, az egyházközség az egyházon belül nagyon aktív. Szinte minden évben van valami nagyobb ünnepség. Konfirmálásokkal egybekötött emlékmű avatások (honfoglalás, aradi 13) és évfordulós megemlékezések. Az elmúlt 10 évben több keresztelés és konfirmálás történt, mint a megelőző 35 évben összesen.

1.7. 3.4. Kulturális élet

A város kulturális élete nagyon gazdag, ami részben az aktív civil szervezetek által megvalósított programoknak és közművelődési intézmények működési tevékenységének köszönhető.

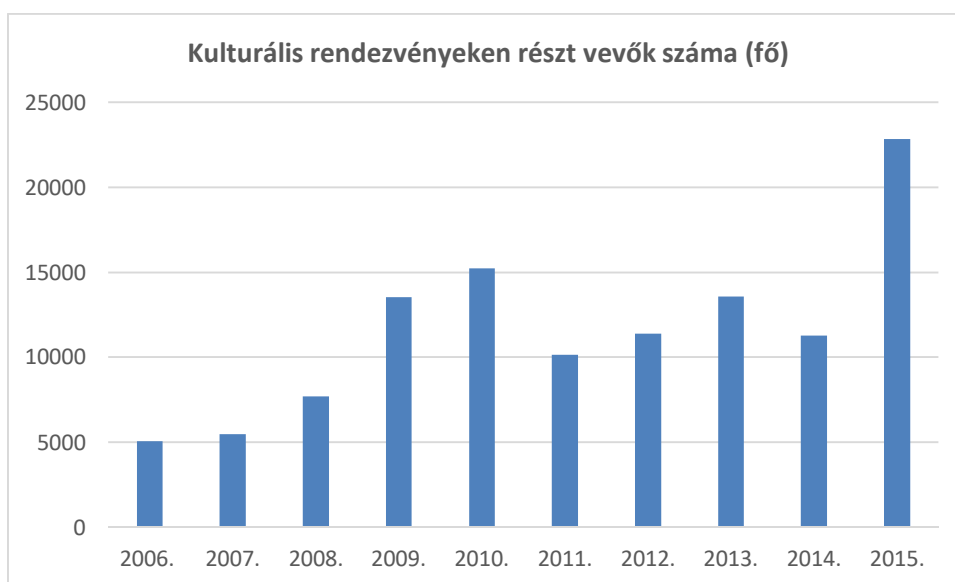
A város rendezvény naptára a város honlapján megtalálható. A városi rendezvények részben állami ünnepekhez köthetők, részben a népszokások, hagyományok ápolásához. Ezek az események elsősorban a helyi lakosság számára nyújtanak programlehetőséget.

A város rendezvényei között szerepelnek azonban olyan nagyobb szabású események is, amelyek vonzó hatással lehetnek a környék, lakosságára, valamint akár nemzetközi vonzással is bírnak. Ez utóbbiak elsősorban a város sportéletéhez köthető események, amelyek részben a lovasturizmushoz, részben a városban működő versenysportágakhoz kapcsolhatók. Jelentős szerepe van az egyházi élethez köthető eseményeknek is.

65. ábra: Kulturális rendezvények számának alakulása

Forrás: Forrás: KSH T-Star 2016 TA

66. ábra: Kulturális rendezvényeken résztvevők számának alakulása

Forrás: Forrás: KSH T-Star 2016 TA

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

Az alábbi fejezet célja, hogy bemutassa, milyen humán közszolgáltatások érhetők el a településen, ezek milyen minőségben szolgáltatnak, valamint milyen mértékben veszik ezeket a szolgáltatásokat igénybe a lakosok.

A település lakói számára a közszolgáltatási feladatok jelentős része helyben hozzáférhető. A közfeladatokat ellátó intézmények: bölcsőde, óvoda, általános iskola, az alapfokú művészetoktatás, az egészségügyi alapellátás helyben elérhető.

1.8.1. Humán közszolgáltatások

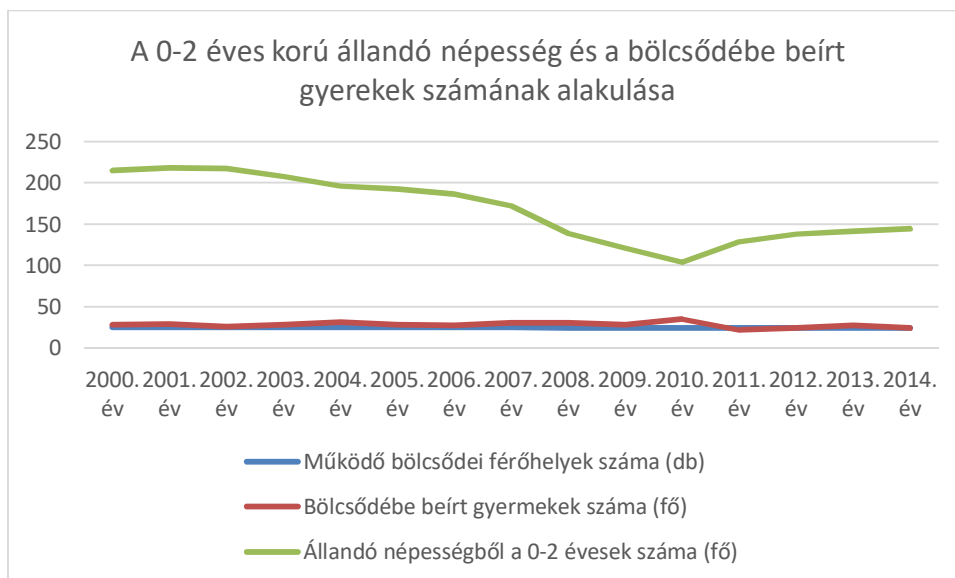
1.8.1.1. Bölcsődei és óvodai ellátás

A bölcsődei ellátást az Önkormányzat által működtetett Füzesgyarmati Bölcsőde látja el.

A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosítja. A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali ellátását, felügyeletét, gondozását, nevelését, étkeztetését szervezi azon gyermekek számára, akik szülei

- munkavégzés,
- tanulmányok folytatása,
- szülő betegsége,
- gyermekfejlődése érdekében,
- egyedül álló szülő,
- három vagy több kiskorú eltartása,
- szociális helyzet
- és egyéb körülmények miatt nem tudja megoldani.

A bölcsőde gondozási éve szeptember 01-től következő év augusztus 31-ig tart. Bölcsődébe a gyermekek felvétele folyamatos, felvételi időhöz nem kötött. Kisegítő feladata a sérült gyermekek napközbeni ellátása, fejlesztő szakember útmutatása alapján. A feladatok szakszerű ellátásáról 7 fő szakképzett kisgyermeknevelő gondoskodik.

67. ábra: A 0-2 éves korú gyerekszám és a bölcsődei létszám alakulása

Forrás: KSH T-Star 2016 TA

A 0-2 éves korú gyerekszám folyamatos csökkenése mellett a bölcsődébe beíratott gyerekek száma stagnál, a férőhelyek kihasználtsága 100%-os. A bölcsődei engedélyezett férőhelyek száma 2015-ben 24-ről 34 fő-re változott.

Az óvodai ellátás a „Lurkófalva” Napközi Otthonos Óvoda intézményi keretei között valósul meg. Az önkormányzat igyekszik az intézmények infrastrukturális feltételeit biztosítani és fejleszteni. Az óvoda épülete Európai Unió forrásból került felújításra, ennek eredményeképpen a 2010/2011-es nevelési évtől felújított, bővített, 8 csoportot befogadó új intézményként, korszerű feltételeket biztosít.

12. táblázat: Az óvodás korú gyerekek száma és az óvodai elhelyezésre vonatkozó adatok változása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

Év	Az állandó népességből a 3-5 évesek száma	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma (fő)	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Óvodai gyermekcsoportok száma (db)
2001.	219	4	230	259	10
2002.	207	4	250	257	10
2003.	214	4	250	253	10
2004.	217	4	238	249	10
2005.	208	4	238	250	10
2006.	208	4	238	242	10
2007.	203	4	238	239	10
2008.	192	4	238	232	10
2009.	180	1	215	208	8
2010.	167	1	225	192	9
2011.	137	1	200	164	8
2012.	122	1	200	155	8
2013.	102	1	200	130	7
2014.	128	1	200	133	7
2015.	138	1	200	154	7

1.8.1.2. Alapfokú oktatás

Magyarország országgyűlése 2012-ben döntött a köznevelési intézmények állami fenntartásba vételéről. Ez alapján a négy intézményegységes, 2007-ben alapított, Kossuth Lajos Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Napközi Otthonos Óvoda, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat megszűnt. A köznevelési feladatokat ellátó általános iskolai, alapfokú művészetoktatási, pedagógiai szakszolgálati intézményegység a Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz került. A 2012. december 15-én aláírt átadás-átvételi megállapodásban rögzítetten a felsorolt intézményegységek működtetési, fenntartói feladatait a KIK látja el.

Az így létrehozott intézmény az alapító okirat szerint többcélú, közös igazgatású közoktatási intézmény, melynek két, szakmailag önálló egysége van.

A Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola ellátja általános iskolai, alapfokú művészeti iskolai feladatokat.

13. táblázat: Iskolás korú gyerekek és az általános iskolai tanulók számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

Év	6-14 éves korú gyerekek száma az állandó népességben belül	Általános iskolai tanulók száma
2001.	764	666
2002.	769	670
2003.	768	652
2004.	713	619
2005.	702	594
2006.	677	568
2007.	650	544
2008.	627	523
2009.	640	519
2010.	613	517
2011.	591	506
2012.	582	495
2013.	567	501
2014.	532	477
2015.	503	431

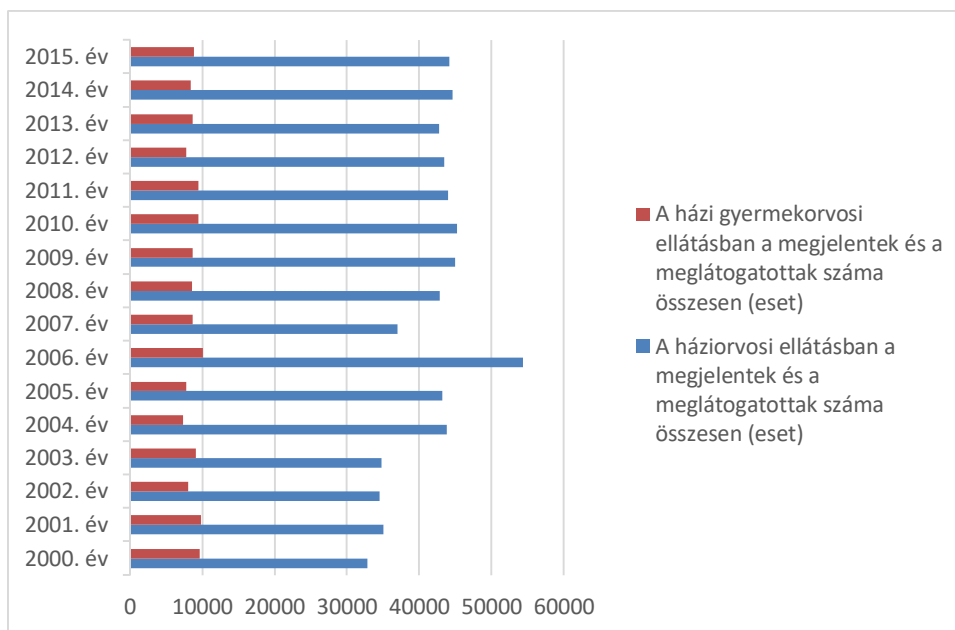
Az általános iskolai tanulók száma a gyerekszám csökkenéssel párhuzamos csökkenést mutat, ami várhatóan az elkövetkező években is tovább csökken. Az iskolában korábban évfolyamonként három osztály működött, a tanulócsoporthoz száma az elmúlt években két évfolyamon már csökkent.

1.8.1.3. Egészségügyi ellátás

A település egészségügyi ellátását az Egészségügyi Központban látja el. A Központban lévő szolgáltatók tevékenységei közt szerepel az alapellátásnak számító háziorvosi rendelés biztosítása, a védőnői szolgálat, a fogszakorvosi rendelés, a gyermekorvosi szakrendelés biztosítása a településen belül.

Az intézményben jelenleg a betegek ellátása 3 háziorvos, 2 fogszakorvos, 3 védőnő, 1 gyermekorvos közreműködésével történik, és egy labor üzemel. Kéthetente egy alkalommal rendel a fül-orr-gégész és a nőgyógyász. Az intézmény működtetéséhez szükséges személyi feltételek biztosítva vannak. A településen teljesen megoldott az alapellátás biztosítása a lakosság számára. Az intézmény kapacitása megfelelő, 100 %-ban kihasználásra kerül.

Járóbeteg-szakellátási feladatokat ellátó egészségügyi intézmény, illetve mentőállomás legközelebb a kistérség központjában, Szeghalmon található. A központi alapellátási ügyeletet jelenleg a Szeghalmi Többcélú Kistérségi Társulás, mint fenntartó látja el.

67. ábra: A házi gyermekorvosi és házi orvosi ellátásra vonatkozó esetszámok változása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

Az életminőség javítását és egészségfejlesztést szolgáló intézkedések (Eütv.) biztosítottak Füzesgyarmaton. A család- és nővédelmi gondozás (Eütv., családtervezés, fogamzás előtti gondozás, genetikai tanácsadás, várandós szoptatós anya gondozása) a védőnői feladatellátás keretében biztosított a településen. Az ifjúsági egészségügyi gondozás speciális feladatainak ellátása (Eütv.) a kistérségben biztosított. Egészségügyi szakellátás helyben (kórház, sürgősségi ellátás, emlő-szűrő állomás, méhnyak-szűrő szakrendelés és fogyatékos személyek rehabilitációja) nem biztosított. Ezeket az ellátásokat a 10 km-re lévő Szeghalmon és a 61 km-re fekvő Gyulán lehet igénybe venni.

A várandós anyák és a 0-tól 6 éves gyermekek gondozását a polgármesteri hivatal szervezetében működő védőnői szolgálatok végzik. A három védőnői körzetet 3 szakképzett védő látja el.

A védőnők tevékenységüket a tanácsadóban önálló fogadóóra ill. Várandós és Csecsemő Tanácsadás keretein belül; a család otthonában a látogatások során; nevelési-oktatási intézményekben történő tisztasági vizsgálatok és egészségnevelés alkalmával; valamint közösségi programokra alkalmas helyszíneken végzik.

1.8.1.4. Szociális ellátás

A városban a szociális ellátás szervezése a Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermejjóléti Intézmény feladata. Az intézmény alapszolgáltatásai:

- Családsegítés
- Gyermejjóléti ellátás
- Étkeztetés

- Házi segítségnyújtás
- Nappali ellátás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Családsegítés

A szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

14. táblázat: A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)

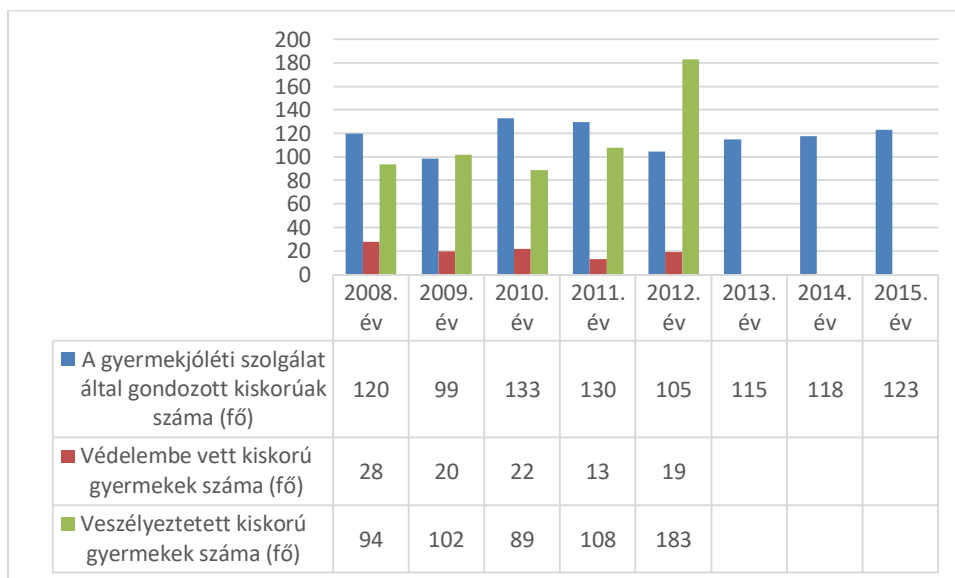
Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)								
2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
118	112	191	354	395	189	407	453	380

Gyermekjóléti ellátás

Füzesgyarmat Város Önkormányzat továbbra is a Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Füzesgyarmat, Bethlen u. 9 sz. alatti Telephelye (továbbiakban: ESZI) keretében látja el a gyermekjóléti szolgálati feladatokat.

A gyermekjóléti szolgálat családgondozója széleskörű feladatot lát el, (családgondozás, gyermeknevelési tanácsadás, információnyújtás, gyermekvédelmi feladatok ellátása, hivatalos ügyek intézése, segítő beszélgetések az 1997. évi XXXI. törvény és a 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben foglaltak alapján. Sok családnál a saját problémája megoldásának segítésében nehézséget okoz, hogy az együttműködésre, együtt gondolkodásra nem hajlandók. Az elmúlt évekhez képest nem változott azon gyermekeknek a száma, akiknél a védelembe vétel elindítását kezdeményezni kellett a gyámhivatal felé, mert alapellátás keretein belül már nem voltak megoldhatók a felmerülő nehézségek. Továbbá sűrűn előforduló probléma az iskolai hiányzás (középiskolákban), 16 évesen korban az iskolaelhagyás.

68. ábra: A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma, valamint a védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek számának változása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

15. táblázat: Gyermekek veszélyeztetettségének okai 2015-ben

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Kezelt probléma típusa és ellátott gyermekek száma (halmozott adat)	
Megnevezés	Ellátott gyermekek száma
Anyagi	40
Gyermekeknevelési	36
Gyermekeintézménybe való beilleszkedési nehézség	8
Magatartászavar	4
Családi konfliktus	7
Szülők vagy család életvitele	19
Szülői elhanyagolás	9
Családon belüli bántalmazás	0
Fogyatékoság	0
Szenvedélybetegségek	0
Összesen	123

Szociális étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkeztetéséről kell gondoskodni, akik ezt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük vagy hajléktalanságuk miatt.

16. táblázat: Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

A szociális étkeztetést szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)															
2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
52	43	53	51	55	49	66	65	77	56	52	77	121	131	124	134

Házi segítségnyújtás és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Azokról az időskorú személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek és nem gondoskodnak róluk.

- Alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzése,
- Önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiénés körülményeinek megtartásában való közreműködés,
- Veszélyhelyzet kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtás, stb

17. táblázat: A házi segítségnyújtást igénybevevők számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

A házi segítségnyújtást igénybevevők számának alakulása															
2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
12	12	19	19	12	12	18	6	21	27	22	62	279	267	250	222

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

18. táblázat: A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők számának alakulása							
2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
33	27	21	19	16	8	7	5

Nappali ellátás

Az ellátás hajléktalan személyek és elsősorban a saját otthonukban élő 18. életévét betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek részére biztosít lehetőséget.

Napközbeni tartózkodás, társas kapcsolatok, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítése, továbbá igény szerint megszervezni az ellátottak napközbeni étkeztetését, stb.

19. táblázat: Idősek nappali ellátásában részesülők száma

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

Idősek nappali ellátásában részesülők száma															
2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
49	43	43	38	35	15	21	40	46	22	15	39	37	38	41	42

Pszichiátriai beteg nappali ellátása

A városban az Ösvény Esélynövelő Alapítvány Integrált Szociális Intézménye gondoskodik a pszichiátriai betegek nappali ellátása és közösségi ellátásáról. Az intézmény szervezeti felépítésének köszönhetően széles körben nyújtanak szolgáltatást az otthonukban élőknek, állapotuknak, igényeiknek és szociális helyzetüknek megfelelő mértékben, annak érdekében, hogy önálló életvitelüket megtarthassák, bentlakásos intézményi elhelyezésre ne kényszerüljenek.

20. táblázat: Pszichiátriai betegek nappali ellátásában részesülők száma

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

Pszichiátriai betegek nappali ellátásában részesülők száma					
2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
90	90	90	90	100	100

1.8.1.5. Sport, szabadidő

Füzesgyarmat Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 76/2009.(IV. 22)Kt. számú határozatával elfogadta Füzesgyarmat Város Sportfejlesztési koncepcióját. Az elfogadott sportfejlesztési koncepció 2009-től 2013-ig, öt évre meghatározta az önkormányzat legfontosabb tennivalóit, az önként vállalt feladatainak kezelését, tájékoztatást adott a sportágazat szereplőinek az önkormányzat szerepvállalásának irányáról és mértékéről.

Az Önkormányzat alapvető érdeke, hogy a sport valamennyi társadalmilag hasznos funkciója érvényesüljön:

- ✓ az egészségmegőrzés, a betegség-megelőzés;
- ✓ az ifjúság erkölcsi nevelése, a személyiségformálás;
- ✓ a mozgásműveltség és a cselekvésbiztonság fejlesztése;
- ✓ a közösségi együttélés és a társadalmi mobilitás segítése;
- ✓ a szórakozás és szórakoztatás;

- ✓ gazdasági vállalkozás;
- ✓ a sport-turizmus elősegítése.

Önkormányzati tulajdonban lévő sportlétesítmények

Városi Sportcsarnok

Füzesgyarmat Város egyetlen, nemzetközi szabványnak is megfelelő korszerű sportcsarnokkal rendelkezik. A sportcsarnok kihasználtsága szinte maximálisnak mondható. Üzemeltetője a Kossuth Lajos Alapfokú Közoktatási Intézmény. Használói: oktatási és nevelési intézmények, sportszervezetek, lakossági társulások.

Városi Sporttelep

A sporttelep egy szabványos méretű és hitelesített labdarúgó pályával és egy edzőpályával, valamint egy 400 m-es futópályával rendelkezik. Az első pálya megvilágítása lehetővé teszi az esti mérkőzések megtartását is. Üzemeltetője a Füzesgyarmati Sportklub. Használója: Füzesgyarmati Sportklub, diák-sport és városi rendezvények, lakossági szerveződések.

Kastélypark Fürdő uszoda és tanmedence

Részen önálló gazdálkodású önkormányzati intézmény, mely a termálfürdő mellett strandszezonban lehetőséget biztosít az úszás oktatására és versenyeztetésre is.

Téglagyári bányatavak

A Hermann Ottó Horgász Egyesület használja és üzemelteti.

Nem Önkormányzati tulajdonban lévő sportlétesítmények

Lovas pálya

A lovassport városi fellegvárának tekinthető a Németi István tulajdonában és fenntartásában lévő darvasi út melletti lovas és fogathajtó versenypálya, mely színhelye az évente megrendezésre kerülő Füzesgyarmati Lovas Napok rendezvénynek. Hasonló lehetőséggel bír a Gergely-tanya lovas pálya, mely szintén évenként többször visszatérő lovas rendezvényeknek és táboroknak a színhelye.

Koronglövő pálya

A koronglövő pálya a Füzesgyarmati Vadásztársaság tulajdonában és fenntartásában működik.

Füzesgyarmaton működő sportegyesületek

- Anonymus Motoros Egyesület
- Boss-bady Egyesület
- Füzes DX Rádióamatőr Klub
- Füzesgyarmati Gyermeklovas Alapítvány
- Füzesgyarmati Sport Klub Egyesület
- Hegyesi Kick-box Sport Egyesület
- Mazsorett csoport

- Lovas Barátok Egyesülete
- Sárréti Gyöngyhalász Gyermeksport Egyesület
- Szilaj Lovas Egyesület

1.8.1.6. Közművelődési intézmények

Füzesgyarmaton a közművelődési feladatokat a Hegyesi János Könyvtár és Közművelődési Intézmény látja el. A Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény 4 intézményegységből áll: Könyvtár, Művelődési Ház, Sztás Erzsébet Képtár, Tájház, valamint mozgókönyvtári és közművelődési tevékenységet folytat 4 kistérségi településen (Bucsa, Kertészsziget, Ecsefalva, Körösújfalú). Intézményünk fő tevékenységi köre a könyvtári és közművelődési feladatellátás.

A könyvtár mintegy 60 fő befogadására alkalmas térrel rendelkezik, benne külön kialakított gyermek-részleg, szabad polcos egység felnőtt olvasók részére egyben a folyóirat olvasói és a kiszolgálóponttal, kézikönyv részleg egyben az internetes helyiséggel.

A Művelődési Ház tevékenységi területei: helyi kultúra ápolása, létkultúra minőségének javítása, ünnepi lét alkalmainak megteremtése, kreativitás ösztönzése, helyi közösségek támogatása, kulturális szolgáltatások biztosítása.

A Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény alapfeladatát, Füzesgyarmat város kulturális életének szervezését, közművelődésének-közügyjteményének, muzeális tevékenységének irányítását a vonatkozó önkormányzati és kormányzati jogszabálynak megfelelően teljesíti.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Füzesgyarmat Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzítette az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat. A program felülvizsgálatára 2015-ben került sor.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Füzesgyarmat település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja: az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét, a diszkriminációmentességet, szegregációmentességet, a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén, a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

21. táblázat: Az esélyegyenlőségi intézkedési tervben megfogalmazott intézkedések

Forrás: Helyi esélyegyenlőségi program 2015.

Célcsoport	A beavatkozás területei
Romák vagy mélyszegénységben élők	Helyi foglalkoztatási eszközök alkalmazása
	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata.
	Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése
Gyermekek	Programok szervezése, szakemberek képzése
	Szülők tájékoztatása
Idősek	Szociális, közművelődési szolgáltatások bővítése
	Tájékoztatás és megelőzés
Nők	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása
	Elmagányosodás megelőzése
Fogyatékkal élők	Akadályok megszüntetése
	Az egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvétel segítése

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Füzesgyarmat gazdálkodását a középkortól egészen a XIX. század elejéig a mezőgazdaság, azon belül is elsősorban az állattenyésztés határozta meg, a termelés egyéni és kiscgazdaságokban történt.

A mezőgazdasági termelés hetvenes évek közepéig 5 termelőszövetkezetben zajlott, majd ezek egyesültek. A Vörös Csillag MTSZ meghatározó volt a település életében. 1992 őszén került sor a nagy termelőszövetkezetből az egyéni és csoportos - főleg ágazatonkénti - kiválásokra. 1996 decemberében 6 kis mezőgazdasági szövetkezet tevékenykedett a településen. A későbbiekben ezek a kisczövetkezetek is megszűntek, jelenleg mintegy 100 őstermelő folytat mezőgazdasági tevékenységet.

Az ipari fejlődés a XX. század elején veszi kezdetét a településen, a két világháború között kialakult ipari üzeinei: a hengermalom, gőzmalom, 2 téglagyár, 2 szeszfőzde, cipőgyár. A II. világháborút követően az 50-es években településünkön a meglévő ipari üzemek mellett 3 kisipari szövetkezet, (járműkészítő, cipész, építő KTSZ) valamint 88 fő önálló iparos működött. 1975-ben a helyi tanács megalapította a költségvetési üzemet, mely építőipari tevékenységet folytatott.

Füzesgyarmat életében komoly változást hozott a település alatt lévő földgáz és kőolajkincs feltárása és kitermelése. A kutatómunkák 1986. évben kezdődtek, és azt követően évről évre mind nagyobb erővel folyt a feltáró, majd később a kitermelő munka. A lakosság részére új munkahelyek teremtődtek, melyek hosszabb távon is biztosítják a megélhetést.

Az NKfV, majd a MOL RT beruházásai, a települési önkormányzattal kialakított jó kapcsolatok révén jelentős infrastrukturális fejlődést eredményeztek.

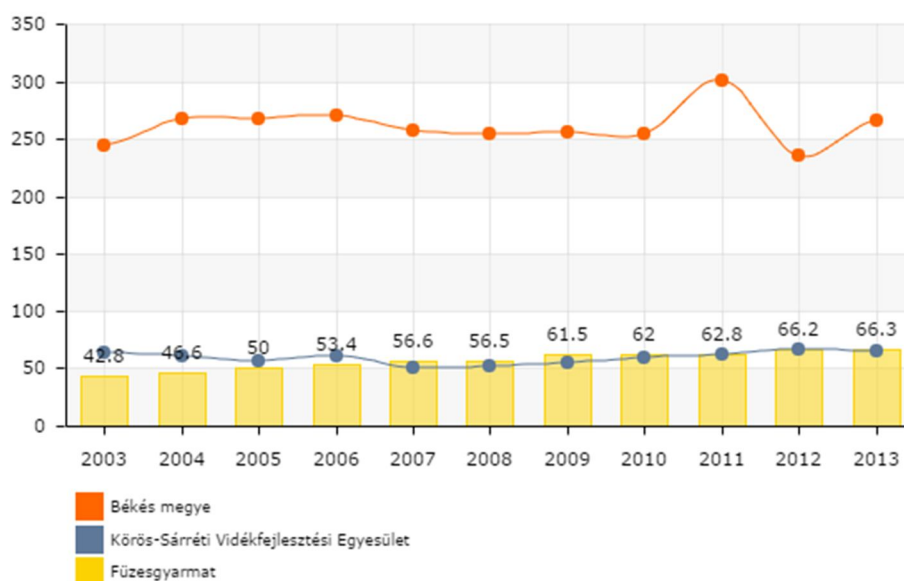
Füzesgyarmat gazdasági szereplői leginkább mikro- és kisvállalkozások, illetve egyéni vállalkozók és őstermelők. A város ipari termelésének a feltételei azonban mégis jónak mondhatók, hiszen a kialakított iparterületen több nagyobb foglalkoztató is található. Ahogy az Integrált Városfejlesztési Stratégiában is kifejtésre került, az újonnan betelepülő vállalkozásokat viszont sokszor elriasztja a település nehézkes megközelíthetősége. Füzesgyarmat egy vállalkozás központú város, támogatja a helyi vállalkozókat, ilyen például készfizető kezesség a betelepülő nagyobb cégek számára, helyi iparűzési adó kedvezmény és magas támogatási intenzitás a térségben.

A városban működő ipari parkot a Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Kft. üzemelteti és tartja fent.

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke a társasági adóbevallásra kötelezett vállalkozások jegyzet tőkéje, egy lakosra vetítve. A vizsgált időszakot tekintve az értéke ugyan fokozatosan emelkedett, azonban Füzesgyarmaton jelentősen elmaradt mind a járási, mind az országos voluméntól, az értéke 66,3 volt.

Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték csak fele, mint a járásközponté, 2013-ban az értéke 284 volt, mindamellett, hogy a jegyzett tőke értékéhez hasonlóan ez az érték is emelkedő tendenciát mutat.

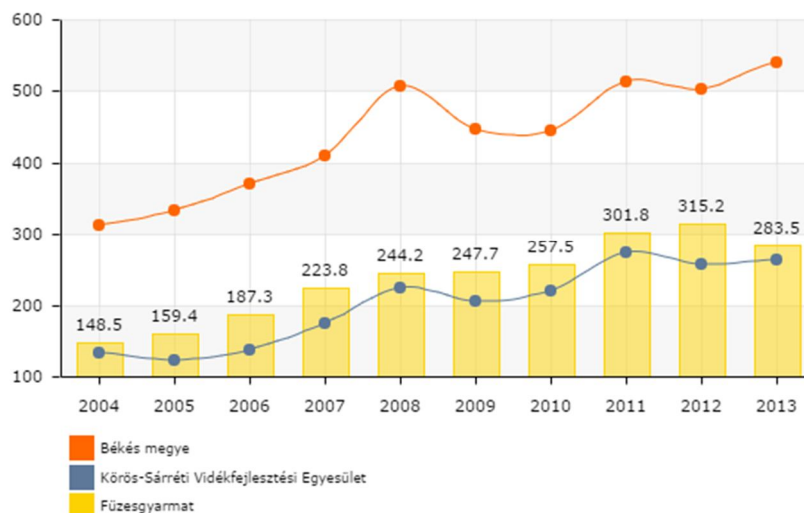
(c) 2017 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

69. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

Forrás: TeIR

(c) 2017 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

70. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

Forrás: TeIR

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1. Ipari termelés

Füzesgyarmaton több nagyobb ipari cég telepedett meg, melyek koncentráltan, a Füzesgyarmati Ipari Park Kft által üzemeltetett ipari területen találhatók meg.

A Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Kft 2003-ban alakult, megfelelő infrastruktúrával ellátott bérbe adható telephely létrehozására, ipari termelést folytató vállalkozás számára. 2004 óta az Ipari Park fejlesztése folyamatos, bérbeadás céljára, üzemcsarnokok, raktárépületek, iroda, szociális létesítmények építésével.

Az Ipari Parkban telephelyet bérlő vállalkozások közül az egyik legjelentősebb a *KUKA Robotics Hungária Ipari Kft.*, amely több mint 800 munkatársat foglalkoztat kelet-magyarországi gyárában. A füzesgyarmati telephelyen készülnek a kapcsolószekrények és az azokhoz szükséges lemezalkatrészek, a vezérlőszekrények korpuszai, valamint a vezérlésbe beépülő kábelkötegek és opciók is. Az üzem a térségi foglalkoztatásban is jelentős szerepet tölt be.

A *Golden Pallet Kft.* magyarországi beszerzésű, főleg nemes nyár fűrészipari alapanyagból állít elő raklapelemet. Az évek során sikerült egy széleskörű beszállítói hálózatot kialakítani, mely garantálja a folyamatos alapanyag ellátottságot és az üzem stabil működését. A fafeldolgozás automata, főleg kemény fémlapkás hasító- és körfűrészekkel működő gépsorokkal történik.

Jelentősebb betelepült vállalkozások: a *Bíró és Társa Kft.* autófényezés, *Golden Pallett Zrt.* takarmánytárolás. A betelepült vállalkozások jelentősebb része saját csarnokkal rendelkezik a területen.

Több mint 20 éve van jelen a településen a *MOL*, amely a településen található földgázt termeli ki.

LA RETE HUNGÁRIA Kft. fő profilja a sportháló készítés, gyártása, nagykereskedés és kiskereskedelem.

Layer Kereskedelmi, Szolgáltató és Ipari Kft. alapja az a 1982-ben indult családi vállalkozás, amely egy 60 m²-es kis helyiségben kezdte meg működését. 29 év dinamikus fejlődés eredményeként, a Layer Kereskedelmi Szolgáltató és Ipari Kft. a térség meghatározó építőipari generál-kivitelezőjévé nőtte ki magát. Ipari csarnokok, mezőgazdasági létesítmények, speciális rendeltetésű, valamint közösségi épületek, tucatjainak kivitelezésével, bankfiókok felújításával vívott ki ismertséget.

1.9.2.2. Mezőgazdaság

A település mezőgazdasági termelésére napjainkban is jellemző az állattenyésztés túlsúlya. A legmagasabb iparűzési adót fizető, mezőgazdasági tevékenységgel bíró vállalkozások is elsősorban állattenyésztéssel foglalkoznak, ahol kiegészítő tevékenységként jelenik meg a növénytermesztés, elsősorban takarmánytermesztés. Az állattenyésztés területén a sertés, a szarvasmarha és juhtenyésztés a főbb profil, de több gazda tart lovat is, amihez kapcsolódóan szolgáltatást (lovagoltatás, falusi turizmus) is kapcsoltak. Kisállatoknál a házi szárnyasok tartása jellemző (galamb, kacsa, tyúk).

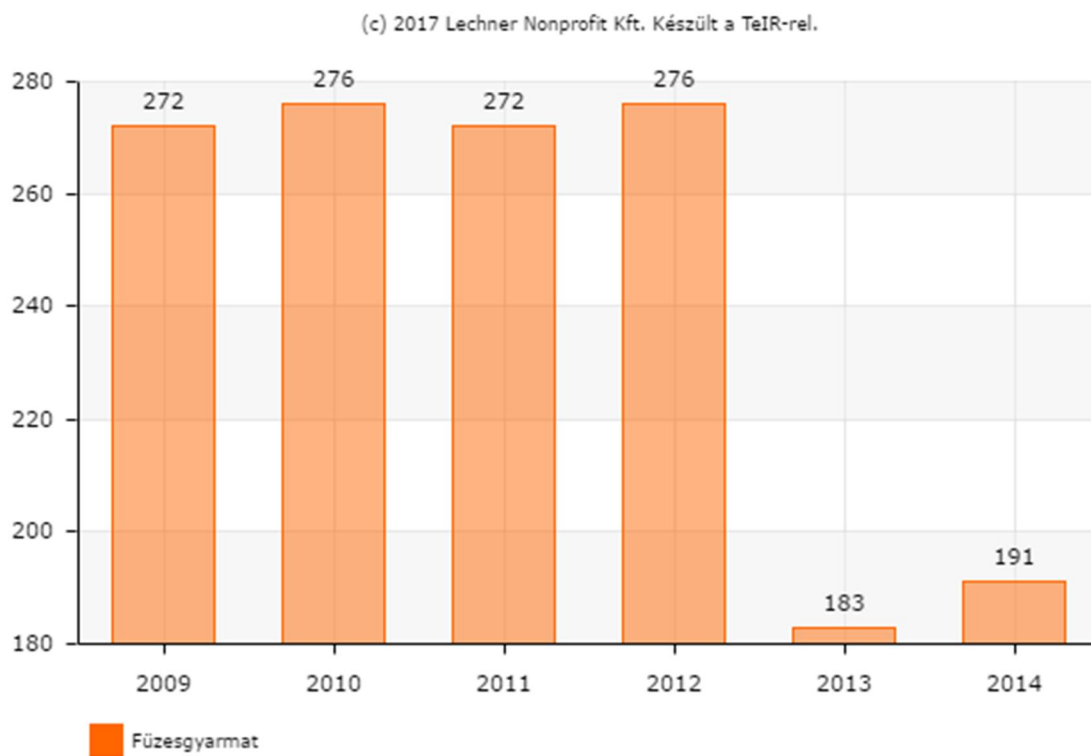
Mintegy 100 őstermelő foglalkozik mezőgazdasági termeléssel, ezek közül néhányan idényjelleggel alkalmaznak munkásokat. A növénytermesztés területén a búza, kukorica, napraforgó, zab, repce, más termelése a főbb profil.

2010-ben 540 egyéni gazdaság volt a városban és 12 mezőgazdasági tevékenységet folytató szervezet.

22. táblázat: A mezőgazdasági művelési ágak megoszlása (ha)

Forrás: KSH, Földhasználat Füzesgyarmaton, 2010.

művelési ág	terület (ha)	
	egyéni gazdaságokban	gazdasági szervezetekben
szántó	2737	1175
erdő	137	-
gyep	617	595
gyümölcsös	17	18
kert	15	-
szőlő	-	-
nádas	-	-
termőterület összesen	3592	1820
művelés alól kivett	69	31
saját tulajdonú	3 061	-
bérelt	299	1721

71. ábra: Regisztrált őstermelők száma (fő)

Forrás: TeIR

Nagyobb mezőgazdasági vállalkozások a városban:

- *A Helvécia Protein Trade Kft.* 1994 óta működik, klímavédő takarmány előállításával foglalkozik.
- *Macskási Tejtermelő Zrt.* holstein-friz tejelő szarvasmarha tartásával foglalkozik, az általuk termelt tejet feldolgozónak értékesítik. A vállalkozás növénytermesztéssel is foglalkozik, amely főként a tehenek takarmányozását szolgálja, valamint árunövényként búzát, napraforgót és kukoricát termesztenek. 48 főt foglalkoztat.

1.9.2.3. Kereskedelem, szolgáltatások

A város kereskedelmi egységekkel jól ellátott, a lakosság mindennapi életéhez szükséges termékek és szolgáltatások helyben elérhetők.

23. táblázat: Kiskereskedelmi üzletek, nagykereskedelmi raktárak száma, db)

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

Kiskereskedelmi üzletek száma (db)						
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Élelmiszer vegyesüzlet	10	9	8	9	7	11
Zöldség-, gyümölcs szaküzlet	3	3	3	3	3	3
Iparcikk üzlet	3	3	na	na	na	na
Ruházati szaküzlet	6	7	6	5	5	4
Festékek, vasárak, barkács- és építési anyagok szaküzletei	7	6	6	6	7	6
Elektromos háztartási készülékek, villamossági cikkek üzlete	na	na	na	na	3	3
Bútor,- háztartáscikk- és világítástechnikai szaküzlet	3	3	na	na	na	na
Virágbolt	na	na	na	3	3	3
Egyéb iparcikk üzlet	8	8	6	6	5	6
Használt cikkek üzlete	4	5	5	5	3	4

Az üzlettípusok szerinti változások függvényében is jól látszik, hogy a mindennapi élethez szükséges élelmiszer és használati cikkek a településen beszerezhetők. Nagyobb áruházak, üzletláncok egységei a városban nincsenek, ezek a megyeszékhelyen elérhetőek.

1.9.2.4. Turizmus (attrakciók, szolgáltatások)

A város turisztikai szempontból jó adottságokkal rendelkezik. A várost csodálatos strandja és a köré szerveződő szálláshelyek és szolgáltatások teszik turisztikailag vonzóvá, ahol a gyógyulni vágyók a „Sárrét Gyöngye” gyógyvíz áldásos hatását ismerhetik meg az ülfőmedencékben, melyek segítségével főleg a mozgásszervi és nőgyógyászati betegségben szenvedők találhatnak enyhülést.

A Városi Sporttelep és a Sportcsarnok kiváló lehetőséget nyújt az edző- és sporttáborok lebonyolítására.

A város látnivalói közül kiemelkedik a múlt század elején épült Városháza, a Szent Borbála-szobor és a neobarokk kút, valamint a Református templom. Említést érdemel az Unitárius templom, a Tájház, benne a Hegyesi János Emlékszobával, a Sztás Erzsébet Képtár, a Galambos Hintókészítő Műhely, és Schamschula Virág ólom- és díszüveg készítő nyitott műhelye.

Füzesgyarmat az Alföld lovassportjának egyik fellegrára, minden évben két jelentős lovas-rendezvényre kerül itt sor.

A természet iránt érdeklődők szép látványt, érdekes növény- és állatvilágot találhatnak a város körüli erdőkben (Dámvadas kert), melyek kiváló helyszínt jelenthetnek a vadászok, vagy a túrázók számára. A lovassport szerelmeseit családi vállalkozásban működő hintókészítő és ehhez kapcsolódó lovas programok is várják.

A régió legszebb fürdője a Füzesgyarmati kastélypark Fürdő, amely különböző hőfokú és vízviszavételű medencéivel egyaránt kellemes pihenést, szórakozást, gyógyulást nyújt a strandkedvelőknek és a gyógyulni vágyóknak is.

A városban egyre több olyan rendezvény kerül megrendezésre, amely turistákat is vonz a településre.

Természetjáróknak, túrázni vágyóknak több lehetőség kínálkozik: a kistérségi kerékpártúra 3. számú útvonala, amely Füzesgyarmatról indul, és ide is tér vissza. A gyalogtúrák közül a kertéssziget gyalogtúra, mely a szomszédos településre kalauzolja el az érdeklődőket, valamint vonzóak a különböző kistérségi vízi útvonalak is.

Az elmúlt évtized turisztikai tendenciáinak megfelelően tovább növekszik a gyógy- és termálturizmus, a konferenciaturizmus mellett az ökoturizmus különböző formáinak (természetjárás, lovas- vízi- és kerékpáros turizmus) jelentősége, amely Füzesgyarmat üdülési tájpotenciálja, idegenforgalmi adottságai szempontjából rendkívül kedvező, miután éppen ezekben a szektorokban található legfontosabb területi turisztikai értékei és tartalékai.

2010-ben elkészült a város turisztikai marketingterve. A marketingterv kiemelt célja „egy speciális idegenforgalmi arculat település kialakítása, mely a Körös-Sárrét turizmusában meghatározó”.

24. táblázat: Füzesgyarmaton megrendezésre kerülő rendezvények főbb mutatói

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
A Vallásszabadság napja: emlékezés az 1568-as tor-dai országgyűlésre	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Nemzetközi Egyetemes Ökumenikus Imahét templomainkban	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmat templomai	150 fő	városi
Magyar Kultúra napja - Képzőművészeti kiállítás a Képtárban	Hegyesi János Városi Könyvtár	Képtár	50 fő	városi
Farsangi mulatság - Népdalkörök civil szervezetekkel	Népdalkör	Városétkeztetés	100 fő	kistérségi
Egészségkör - Civil ház, Téma: Kenyérsütés	Egészségkör	Civil Ház	50 fő	városi
VI. Füzesgyarmati Gazda-és Vállalkozónapok	Tourinform Körös-Sárrét	Gara Hotel	250 fő	országos
Iskolabál	Kossuth Lajos Általános Iskola	Városétkeztetés	200 fő	városi
Farsangi mulatság a Községi Központban	Füzesgy. Polg. Hiv.	Községi Központ	50 fő	városi
Farsangi műsor az Unitárius Templomban a Margaréta Családos Egyesülettel	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség / Margaréta Családos Egyesület	Füzesgyarmati Unitárius Templom	70 fő	városi
Mozgáskorlátozottak Fóruma a Községi Központban	Mozgáskorlátozottak Egyesülete	Községi Központ	50 fő	városi
Véradás	Vöröskereszt Városi Alapszervezet	Civil Ház	50 fő	városi
Télúzó felvonulás	Kossuth Lajos Általános Iskola	Füzesgyarmat iskolái	800 fő	városi
Farsangi Mulatság - „Életet az éveknek" Nyugdíjas Klub	Életet az Éveknek Nyugdíjas Klub	Városétkeztetés	100 fő	városi
A Kommunizmus Áldozatai Napja-ökumenikus szertartás	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmat Unitárius Templom	50 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Köszöntő műsor a Nők Napja alkalmából / Unitárius Templom	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmat Unitárius Templom	50 fő	városi
Egészségkör	Egészségkör	Civilház	50 fő	városi
Nőnap ünnepség	Füzesgy. Polg. Hiv.	Városétkeztetés	150 fő	városi
„Ehető kertek” - Dr. Németi Ibolya előadása a Községi Központban	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Községi Központ	50 fő	városi
Dumasínház a Községi Központban	Füzesgy. Polg. Hiv.	Községi Központ	150 fő	városi
Ünnepi Műsor a Kossuth Lajos Általános Iskola tanárainak és tanulóinak közreműködésével /március 15./	Füzesgy. Polg. Hiv. - Kossuth Lajos Ált. Isk.	Városközpont	300 fő	városi
Ökumenikus emlékezés Március 15. alkalmából a reformátusoknál	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Református Templom	200 fő	városi
Lovasbál	Füzesgyarmati Lovasbarátok Egyesülete	Városétkeztetés	200 fő	városi
Tavaszbólya ünnep	Füzesgyarmatiak és Elszármazottak Baráti Köre	Füzesgyarmat, Szabolcs u. 5.	50 fő	városi
Mozgáskorlátozottak évnyitója	Mozgáskorlátozottak H. Egyesülete	Városétkeztetés	200 fő	városi
Tavaszi Természetébresztő	Csánky Dezső Helyt. Egy.	Református Gyülekezési Ház	50 fő	városi
Gyógytorna	Egészségkör	Hotel Gara	50 fő	városi
Húsvétváró Családi nap	Óvoda/Nők Egy./Családsegítő/Idegeny.Al.	Technika terem	50 fő	városi
Húsvétváró Családi nap a Református Gyülekezeti Házban	Füzesgyarmati Református Egyházközség	Református Gyülekezeti Egyház	50 fő	városi
Országos Mazsorett Találkozó	Füzesgyarmati Mazsorett Együttes	Sportcsarnok	800 fő	országos
Virágvasárnapi istentisztelet	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Unitárius Templom	50 fő	városi
Költészet napja	Hegyesi János Városi Könyvtár	Hegyesi János Városi Könyvtár	50 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Nagypénteki istentisztelet és Passió-előadás	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Unitárius Templom	100 fő	városi
Retro Disco	Civil szervezetek	Városétkeztetés	200 fő	városi
Húsvét Ünnepe úrvacsoraosztással	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Húsvéti kemencés ételkóstoló	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Füzesgyarmat, Kossuth utca 48.	50 fő	városi
Zacher Gábor - Drogrevenziós előadás	Füzesgy. Polg. Hiv.	Közösségi Központ	150 fő	városi
Tavaszcserje rendezvény	Hóvirág Klub	Városétkeztetés	100 fő	városi
Hosszúhét Program	Füzesgyarmatiak és Elszármazottak Baráti Köre	Füzesgyarmat, Szabolcs u. 5.	50 fő	városi
Majális / Kastélypark Fürdő	Füzesgy. Polg. Hiv.	Kastélypark Fürdő	400 fő	kistérségi
Mesés Napok - „Kőleves”	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Füzesgyarmat, Kossuth u. 48.	50 fő	városi
Anyák Napja Ünneplés az Unitárius Templomban	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Unitárius Templom	100 fő	városi
Egészségkör - Jóga	Egészségkör	Civil Ház	50 fő	városi
Családnapi a Margaréta Családok Egyesülettel	Margaréta Családok Egyesület	Közösségi Központ	150 fő	városi
Mamafőzte.hu	Híd a Jövőért Egyesület	Kastélypark Fürdő	100 fő	városi
Nők fóruma / Családsegítő int.	Füzesgyarmati Nők Egyesülete	Családsegítő	50 fő	városi
Harangozásos Emlékezés Áldozócsüdtörök alkalmából	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Iskolai Gyereknapi	Kossuth Lajos Általános Iskola	Kossuth Lajos Általános Iskola	500 fő	városi
Mazsorett Gálaműsor / Sportcsarnok	Füzesgyarmati Mazsorett Együttes	Sportcsarnok	200 fő	városi
Füzesgyarmati Városi Gyereknapi / Közösségi Központ	Füzesgy. Polg. Hiv.	Közösségi Központ	200 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Pünkösdi Ünnepé úrvacsoraosztással	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Trianoni megemlékezés / I. Világháborús emlékmű	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség, Füzesgyarmat Város Önkormányzata	Világháborús emlékmű	100 fő	városi
Pünkösdi szabadtéri istentisztelet az Elszármazottak Házánál	Füzesgyarmati Református Egyházközség	Simonyi u. 8.	50 fő	városi
Mesés nap - „Hamuban sült pogácsa”	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Kossuth utca 48.	50 fő	városi
Templomi hittanos évváró	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Egészségkör - Fitoterápia	Egészségkör	nincs adat	50 fő	városi
Ballagás a Kossuth Lajos Általános iskolában	Kossuth Lajos Általános Iskola	Kossuth Lajos Általános Iskola	1000 fő	városi
Gyerektábor a Reformátusoknál - Református Gyülekezeti Ház	Füzesgyarmati Református Egyházközség	Református Gyülekezeti Ház	80 fő	városi
Tanévzáró ünnepély a Kossuth Lajos Általános Iskolában	Kossuth Lajos Általános Iskola	Kossuth Lajos Általános Iskola	800 fő	városi
Lovastábor	Lovasbarátok Egyesülete	Gergely tanya	50 fő	városi
Füzes Fesztivál - Sárréti Hökkentők előadása a Községi Központban	Füzesgy. Polg. Hiv.	Községi Központ	200 fő	városi
Füzes Fesztivál	Füzesgy. Polg. Hiv.	Lázár Gyula Sporttelep	2000 fő	térségi
Idegennyelvi tábor	Füzesgy. Idegenny. Okt. Alapítvány	Gépállomási Iskola	50 fő	városi
Ökumenikus Alföldi Búcsú	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	150 fő	kistérségi
Nyári tábor / Margaréta Családos Egyesület	Margaréta Családos Egyesület	Civil Ház	70 fő	városi
Sárszigeti Nap	Füzesgy. Polg. Hiv.	Sárszigeti Rendezvénytér	800 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Mozgáskorlátozottak találkozója társszervezetekkel	Mozgáskorlátozottak Egyesülete	Városétkeztetés	200 fő	megyei
Füzes tuning Fesztivál	Nádas Alapítvány	Kemping	1000 fő	országos
Mesés napok - „Meseleves”	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Kossuth utca 48.	50 fő	városi
Szent István napi Lovas vigadalom	Lovasbarátok Egyesülete	Gergely tanya	100 fő	kistérségi
Államalapító Szent István napi ökumenikus ünnep - Kenyéravató ünnep /	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Katolikus Kápolna	50 fő	városi
II. Nagymama Tábor / Családsegítő Int.	Füzesgyarmati Nők Egyesülete	Családsegítő	50 fő	városi
KIEZ fellépése / Kastélypark Fürdő	Molnár Gábor	Kastélypark Fürdő	50 fő	városi
Jótevők napja, a Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány díjkiosztó ünnepsége / Unitárius templom	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	100 fő	városi
Tanévnyitó / Városi Sportcsarnok	Kossuth Lajos Általános Iskola	Kossuth Lajos Általános Iskola	800 fő	városi
Sárrét virágai és ízei / Családsegítő Int.	Füzesgyarmati Nők Egyesülete	Családsegítő	50 fő	városi
Egészségkör - A Nő csodája	Egészségkör	nincs adat	50 fő	városi
Jubileumi Népdalkör	Népdalkör	Községi Központ	100 fő	városi
Hittanos évnyitó az unitárius Templomban	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	50 fő	városi
Nyugdíjas találkozó - Élet az éveknek nyugdíjas klub	Élet az éveknek nyugdíjas klub	Városétkeztetés	100 fő	városi
Grill-party	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Kastélypark Fürdő	50 fő	városi
Csernus Imre előadása	Füzesgy. Polg. Hiv.	Községi Központ	150 fő	városi
Őszi Hálaadás úrvacsorás ünnep	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius Templom	80 fő	városi

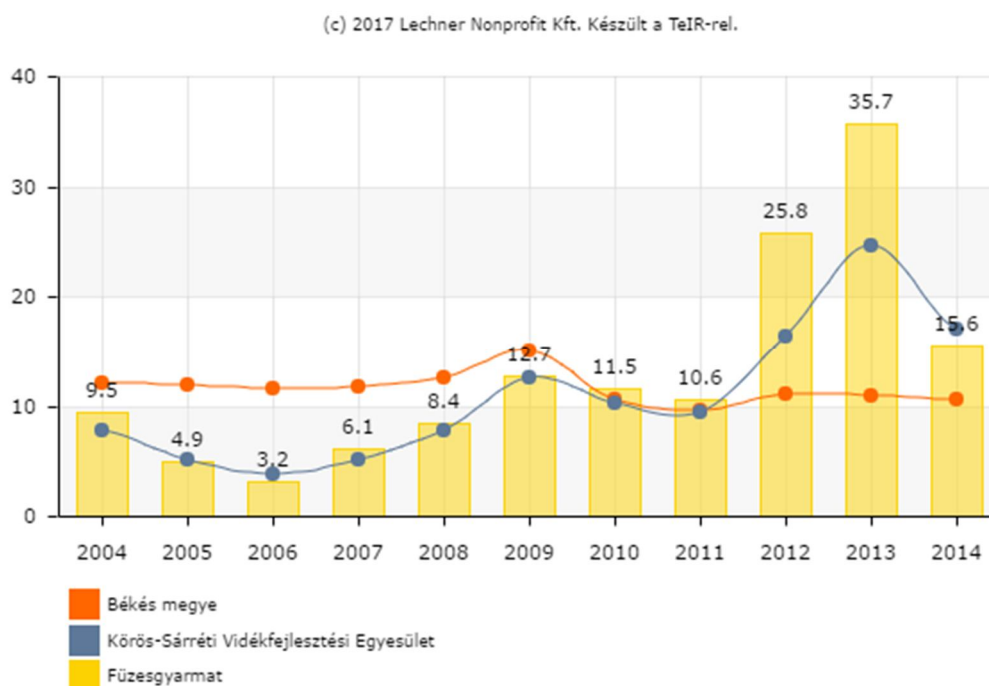
Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Harangszentelés	Füzesgyarmati Református Egyházközség	Füzesgyarmati Református templom	150 fő	városi
Megemlékezés az Idősek Világnapja alkalmából	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	80 fő	városi
Egészségkör - Vitaminok	Egészségkör	nincs adat	50 fő	városi
Országos Könyvtári Napok	Hegyesi János Városi Könyvtár	Hegyesi János Városi Könyvtár	50 fő	országos
Aradi vértanúk megemlékezés	Füzesgy. Polg. Hiv.	Városközpont	100 fő	városi
Kékpólós nap	Margaréta Családos Egyesület	Kossuth Lajos Általános Iskola	300 fő	városi
"Tegyük ma a holnapért!..." - Rózsaszínszalagos séta	Európai Nők Szervezete	Hotel Gara	150 fő	városi
Emlékezés az Aradi 13 Vértanúra	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	50 fő	városi
Életet az Éveknek Nyugdíjasklub megalakulásának 25. évfordulója /	Életet az Éveknek Nyugdíjasklub	Városétkeztetés	100 fő	városi
Szüret	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Kossuth utca 48.	50 fő	városi
Hegyesi János szavalóverseny / Magyar festészet Napja	Hegyesi János Városi Könyvtár	Hegyesi János Városi Könyvtár	50 fő	városi
Erőemelő világbajnokság	Boss Body Club	Sportcsarnok	1000 fő	nemzetközi
Megmozdul a Föld	Kossuth Lajos Általános Iskola	Lázár Gyula Sporttelep	800 fő	városi
Hóvirág - Idősek napja	Hóvirág Klub	Városétkeztetés	100 fő	városi
Mozgáskorlátozottak Egyesületének évzáró ünnepe /	Füzesgy. Mozgáskorlátozottak Egyesülete	Városétkeztetés	150 fő	városi
1956-os ökumenikus emlékezés az Unitárius Templomban	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	50 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
1956. október 23. forradalom és szabadságharc megemlékező műsor / 1956-os emlékmű.	Füzesgy. Polg. Hiv.	Városközpont	100 fő	városi
Halloween-i Retro Disco	Civil Szervezet	Közösségi Központ	50 fő	városi
Emlékezés a reformáció kezdetére	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	50 fő	városi
Halloween party	Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete	Közösségi Központ	70 fő	városi
Emlék istentisztelet a Halottak Napján / November 4-i Nemzeti Gyásznapi - Unitárius Templom	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	50 fő	városi
Egészségkör - Aroma terápia, illóolajok	Egészségkör	nincs adat	50 fő	városi
Márton napi vigadalom / Csánky Dezső Helyt. Egy.	Csánky Dezső Helyt. Egy.	Tájház	50 fő	városi
Dávid Ferenc unitárius egyházalapítónk dévai mártírhalála	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	50 fő	városi
Író-olvasó találkozó Lackfi János íróval	Hegyesi János Városi Központ	Közösségi Központ	50 fő	városi
Mézes reggeli	Barkóczi Sándor / Kossuth Lajos Ált. Isk.	Sportcsarnok	800 fő	városi
Főnix Mozi közönségtalálkozó	Füzesgy. Polg. Hiv.	Főnix Mozi	100 fő	városi
Nők Egyesülete baráti találkozó	Füzesgyarmati Nők Egyesülete	Városétkeztetés	100 fő	városi
Adventi játszóház a könyvtárban	Hegyesi János Városi Könyvtár	Hegyesi János Városi Könyvtár	50 fő	városi
Adventi börze	Margaréta Családos Egyesület	Sportcsarnok	1500 fő	városi
Ökumenikus adventi gyertyagyújtás a református templomban	Unitárius/Református	Református Templom	200 fő	városi
Jótekonysági Vásár + Véralás	Ált. Isk. Gyermekéiért Alapítvány, Kossuth Lajos Ált. Isk.	Sportcsarnok	500 fő	városi
Mikulás bál / Közösségi Központ	Füzesgy. Polg. Hiv.	Közösségi Központ	200 fő	városi

Rendezvény neve	Rendező szervezet	Helyszín	Becsült látogatószám (fő)	Jelentőség
Adventi koncert	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Unitárius templom	100 fő	városi
Szenteste a református/unitárius templomban	Füzesgyarmati Református/Unitárius Egyházközség	Füzesgyarmati Református/Unitárius templom	400 fő	városi
Füzesgyarmati Községi Központ évzáró ünnepe	Füzesgy. Polg. Hiv.	Községi Központ	150 fő	városi
Éjféli istentisztelet - óév búcsúztatása, újév köszöntése -	Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	Unitárius Templom	80 fő	városi

1.9.2.5. Szálláslehetőségek

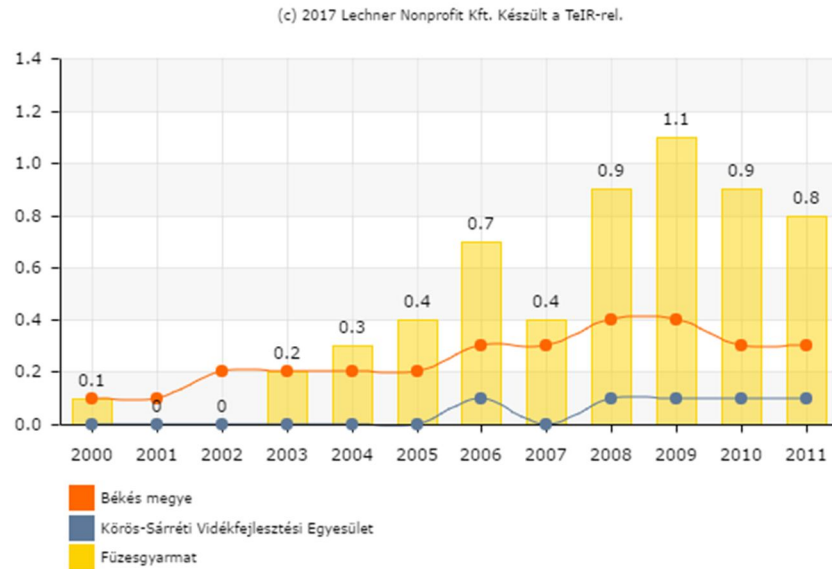
A szeghalmi kistérségen belül Füzesgyarmaton realizálódik a vendégéjszakák számának jelentős része. Füzesgyarmat a megye egyik legjobb turisztikai eredményeket elérő kistérségének legkedvezőbb helyzetű települése, a realizálódott vendégforgalom alapján. Ezt jól szemlélteti mind a külföldiek által kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma, mind az egy főre jutó idegenforgalmi adó mértéke.

72. ábra: Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken (%)

Forrás: TeIR

Füzesgyarmat Város Önkormányzat Képviselő-Testületének idegenforgalmi adóról szóló 7/1991. (VI. 19.) önkormányzati rendelete szerint a tartózkodási idő utáni idegenforgalmi adó mértéke személyenként és vendégéjszakánként 450 Ft.

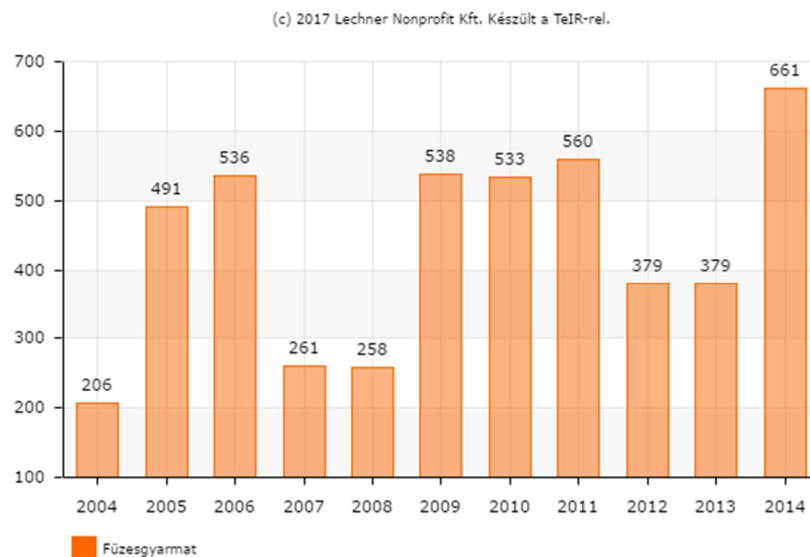

73. ábra: Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó (1000 Ft)

Forrás: TeIR

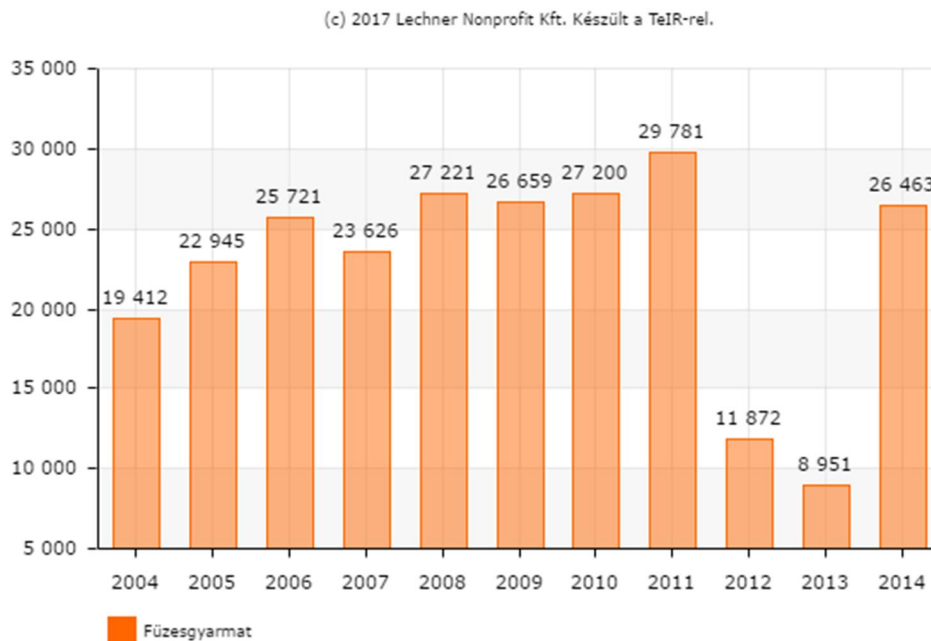
A város turisztikai vonzerejének megfelelő szálláshelyekkel bír, palettáján a három csillagos szállodától a családi vendégfogadóig sokszínű szálláskínálat található meg.

Kereskedelmi szálláshely az engedélyben feljegyzített, erre a célra épített vagy átalakított és használt létesítmény (szálloda, panzió, turisztaszállás, ifjúsági szálló, üdülőház, kemping), amely üzletszerűen, egész éven át vagy időnyelleggel, folyamatos napi üzemeltetéssel, megszakítás nélkül szállásslolgáltatást nyújt, és 5-nél több szobával, illetve 10-nél több ágygal (kempingek esetében 5-nél több hasznosított területegységgel) rendelkezik. Füzesgyarmaton a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulását az alábbi ábra mutatja:

74. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek szállásférőhelyeinek száma (db)

Forrás: TeIR

75. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken

Forrás: TeIR

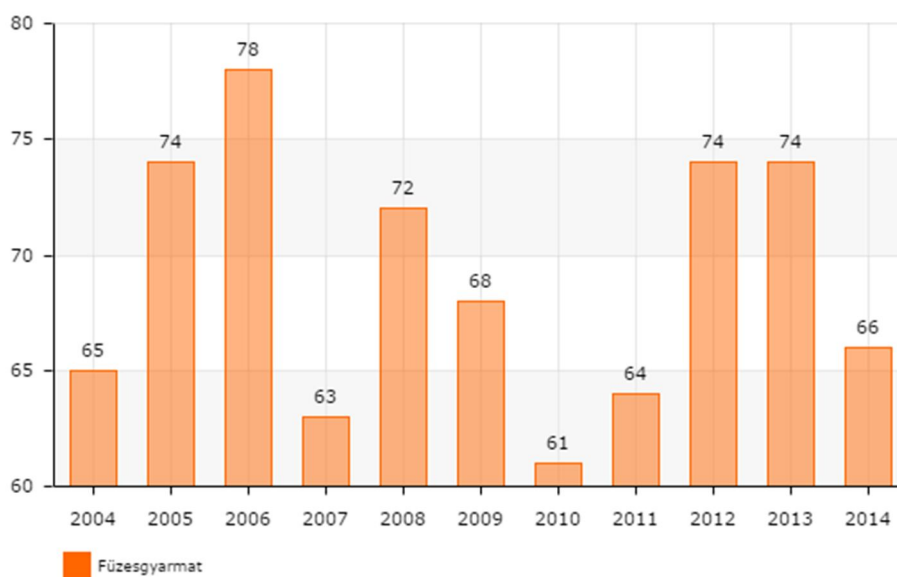
A város legnagyobb és színvonalában a legmagasabb szálláskategóriával bíró szálláshelye a Thermal Hotel Gara*** Gyógy- és Wellness Szálloda a hagyományos családi üdültetés és konferenciaturizmus mellett a gyógyászati igények kielégítésére is alkalmas (mozgásterápiák, pakolások, masszázsek, elektromos kezelések, fürdők). A családias hangulatot sugalló épület 14 darab lakosztállyal, 8 darab 3-4 ágyas szobával, illetve 53 darab kétágyas szobával várja az ideérkező vendégeket.

Az ábrán található férőhely számbeli ingadozások mértéke erős összefüggést mutat a Hotel Gara időszakos működésével, amely az elmúlt éveket jellemezte.

A Füzesgyarmati Termálkemping*** 2005-ben nyitotta meg kapuját a vendégek előtt. Ez az újonnan épült magas színvonalú kemping közvetlenül a Kastélypark Fürdővel határos, 110 parcella várja egész évben az idelátogatókat. A Fürdő területéhez tartozik egy 38 férőhelyes motel is.

Szálláshely-szolgáltatás céljára hasznosított, a kereskedelmi szálláshelyek alá nem tartozó, nem kizárólag szálláshely-szolgáltatás rendeltetéssel létesített önálló épület vagy annak lehatárolt része, ahol az e célra hasznosított szobák száma legfeljebb nyolc, az ágyak száma legfeljebb tizenhat.

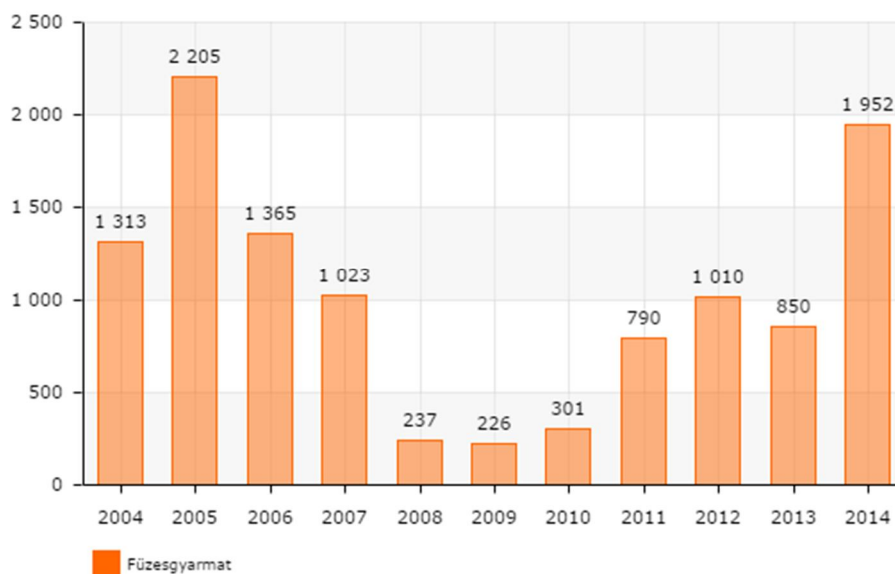
(c) 2017 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

76. ábra: Egyéb (2009-ig magán) szálláshelyek férőhelyeinek száma (db)

Forrás: TeIR

(c) 2017 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

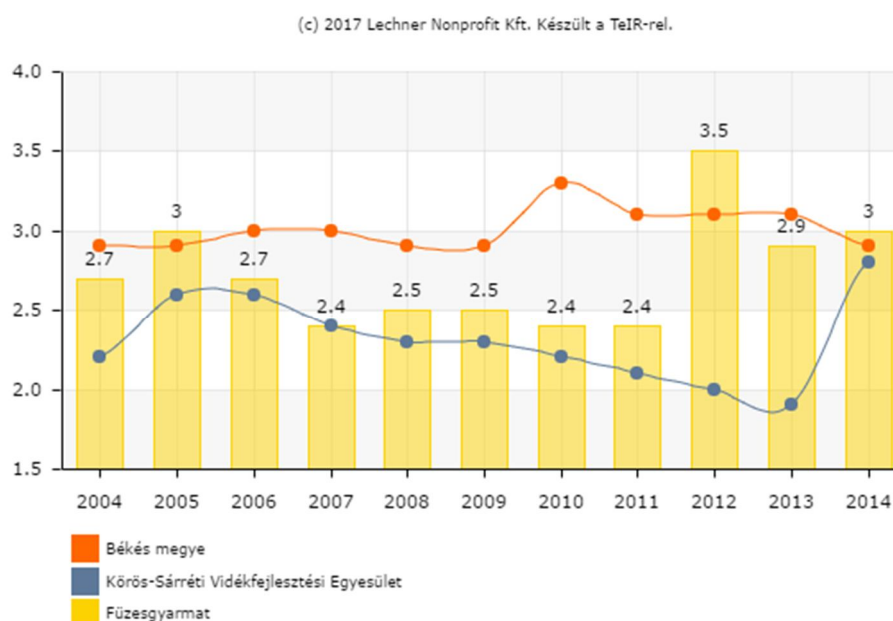
77. ábra: Vendégjszakák száma az egyén szálláshelyeken

Forrás: TeIR

Az ábra tanúsága szerint Füzesgyarmaton a magánszálláshelyek száma az elmúlt években 65-78 fő befogadását tudják biztosítani egy időben, a számbéli ingadozás nem túl nagy, lényegében egy-egy szállásadó megszűnése, vagy újabb működése befolyásolja az adatokat.

Legfontosabb egyéb szálláshelyek Füzesgyarmaton:

- Békavár Vendégház (9 férőhely)
- Éva vendégház (4 férőhely)
- Galambos Udvarház (10 férőhely)
- Kiskastély Fogadó-Étterem (25 férőhely)
- Marika Vendégház (15 fő)
- Véndiófa Vendégház (9 férőhely)
- Füzes Panzió (38 férőhely)
- Kastélypark Fürdő Üdülőház (46 férőhely)
- Füzes Panzió*** (40 férőhely)

78. ábra: Egy vendégre jutó vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken

Forrás: TeIR

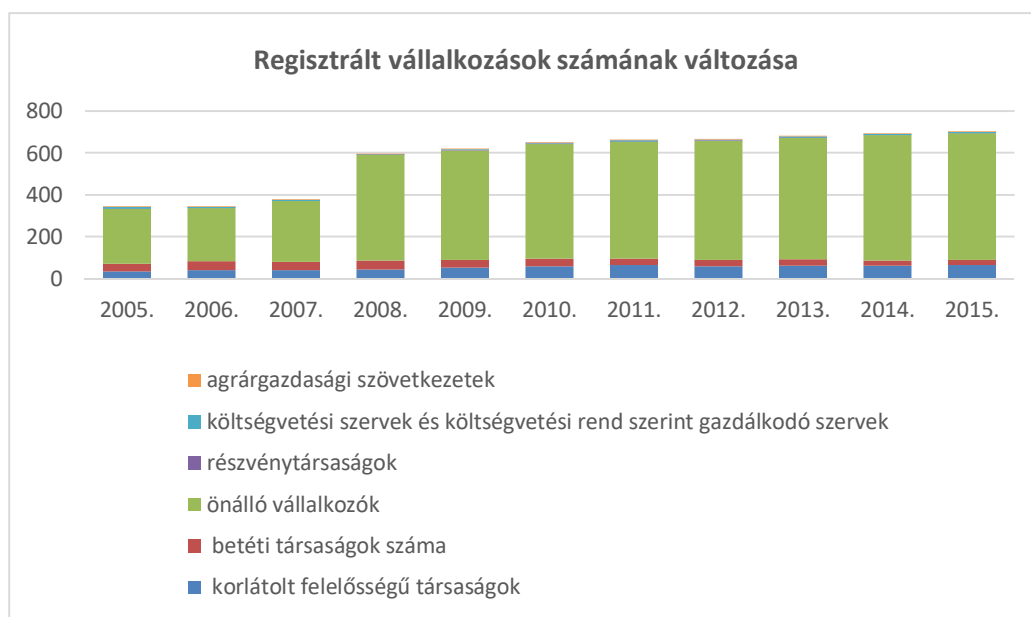
A turisztikai szokásoknak megfelelően a kereskedelmi szálláshelyen töltött éjszakák száma 2,7 és 3 éjszaka, ami azt jelenti, hogy az idelátogatók a hosszú hétvégéket, 2-3 napos tartózkodást preferálják. A magán szálláshelyeken töltött éjszakák száma a vizsgált időszakban valamivel magasabb, 2014-ben 4,3 éjszaka volt.

1.9.3. Gazdasági szervezetek jellemzői, vállalkozások megoszlása méret szerint, általános működési feltételek, ágazati megoszlás

A regisztrált vállalkozások számának változása a vizsgált időszakban folyamatos növekedést mutat. A vállalkozói kedv 2008-ban ugrásszerűen megnőtt, azt követően egy lassú, de folyamatos számbeli növekedés figyelhető meg. A 2008. január 1-jével hatályba lépő áfatörvény szerint adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adóalany folytathat. Ezért azoknak az őstermelőknek is regisztrál-

tatniuk kellett magukat az APEH-nál, akik eddig még nem rendelkeztek adószámmal. A regisztrált vállalkozások számának változását a társas vállalkozások és az egyéni vállalkozások számának együttes növekedése vagy csökkenése eredményezi.

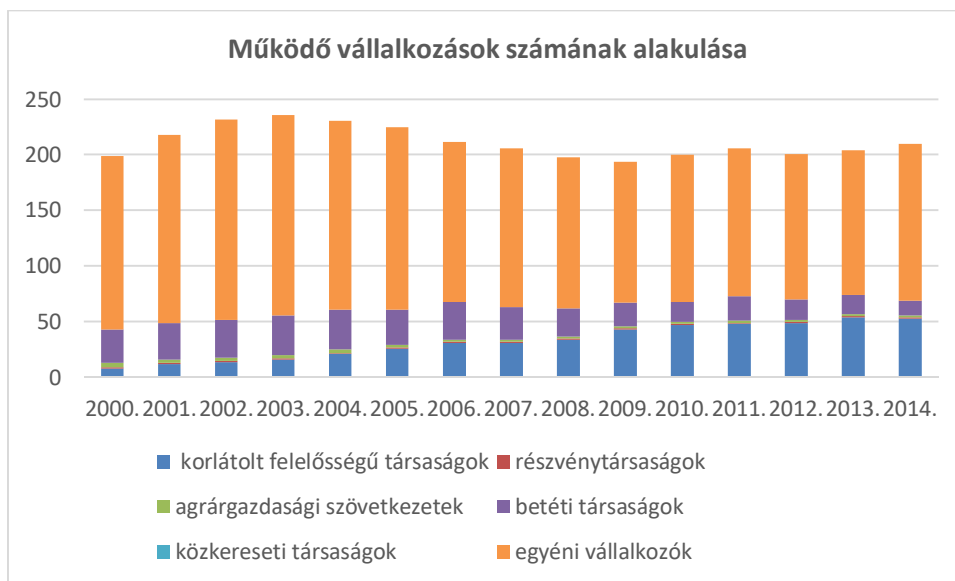
Legmagasabb számban az önálló vállalkozók vannak jelen a városban, a vállalkozások több, mint háromnegyed része önálló vállalkozás. Az utóbbi években az arányuk növekedett, míg 2005-ben ez 75% volt, 2015-ben 86%.

79. ábra: Regisztrált vállalkozások száma

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

A működő vállalkozásokhoz azokat a vállalkozásokat soroljuk, amelyeknek az adott évben árbevétele vagy foglalkoztatottja volt. Míg a regisztrált vállalkozások száma folyamatos növekedést mutat, a működő vállalkozások számában a 2003 utáni időszakban egyértelmű csökkenés figyelhető meg, amely csak 2009 után fordul egy kisebb ingadozás melletti növekedésbe.

80. ábra: Működő vállalkozások számának alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

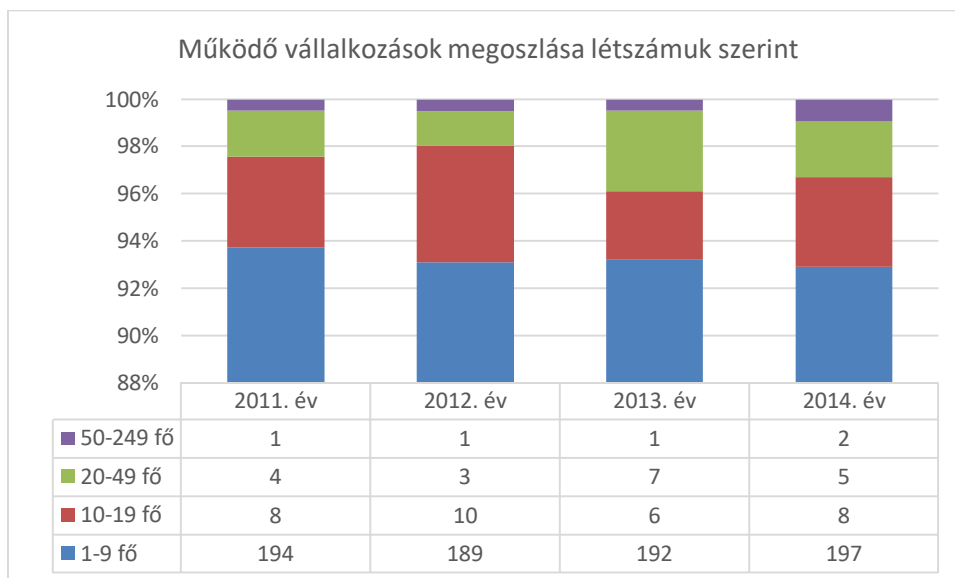
A foglalkoztatottsági létszám alapján mikro vállalkozásnak minősül a 10 főnél kevesebbet (1-9), kisvállalkozásnak az 50 főnél kevesebbet (10-49), középvállalkozásnak a 250 főnél kevesebbet (50-249), nagyvállalkozásnak a 205 főnél többet foglalkoztató, profitorientált gazdálkodó szervezet.

A KSH adatai szerint a működő vállalkozások döntő része mikrovállalkozás. Fontos kiemelni, hogy a nagyobb cégek 100-200 főt is foglalkoztatnak a kategórián belül.

25. táblázat: Működő vállalkozások száma a vállalkozások nagysága szerint

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

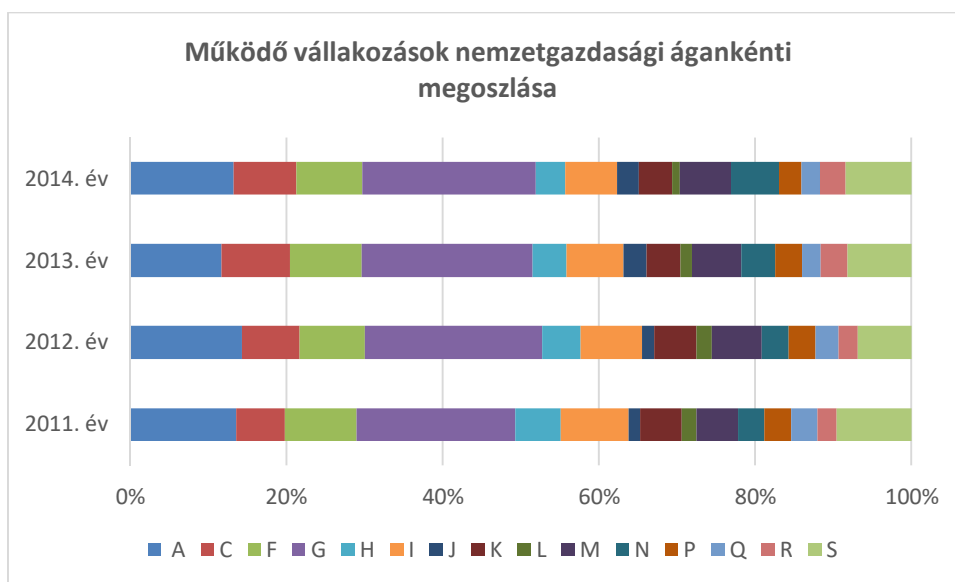
fő	2011.	2012.	2013.	2014.
1-9	194	189	192	197
10-49	8	10	6	8
50-249	4	3	7	5
250-x	1	1	1	2

81. ábra: Működő vállalkozások megoszlása nagyságuk szerint

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

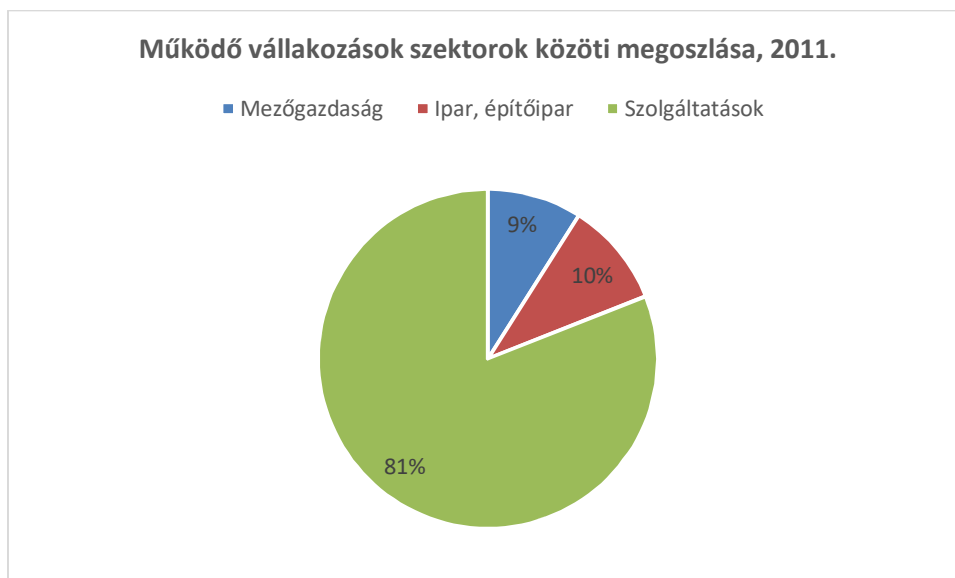
Ha a település gazdasági életét és profilját alakító tényezőket figyelembe vesszük, akkor igazán semmi meglepőt nem lehet tapasztalni a vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlását vizsgálva. Jellemző, hogy túlsúlyban a kereskedelem és javítás területén tevékenykedő vállalkozások vannak, valamint nagyobb arányban vannak jelen a mezőgazdasági profillal működő vállalkozások.

82. ábra: Működő vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés, TEÁOR szerint

A vállalkozások szektorok közötti megoszlására jellemző, hogy az elmúlt években a szolgáltatás területén működő vállalkozások aránya nőtt, mintegy 10%-kal, ezzel párhuzamosan mind a mezőgazdaság, mind az ipari szektorban működő vállalkozások aránya egyenlő mértékben csökkent.

83. ábra: Működő vállalkozások aránya szektorok szerint

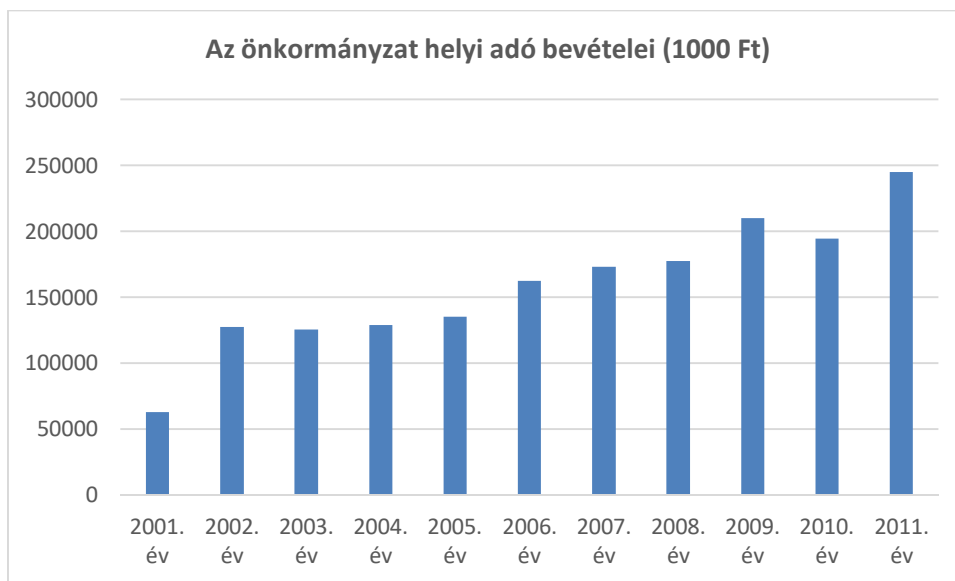
Forrás: TeIR

Az Önkormányzat 8/1991. (VI.19.) önkormányzati rendelete a helyi iparűzési adókról, az iparűzési adó mértékét az állandó jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén az adó évi mértékét az adóalap 2 %-ban határozta meg.

Ideiglenes jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén építőipari tevékenységet folytató, természeti erőforrást feltáró vagy kutató tevékenységet végző vállalkozó - feltéve, hogy a folyamatosan vagy megszakításokkal végzett tevékenység időtartama adóéven belül a 30 napot meghaladja, de nem éri el a 181 napot -esetén az adó mértéke naptári naponként 5.000 Ft.

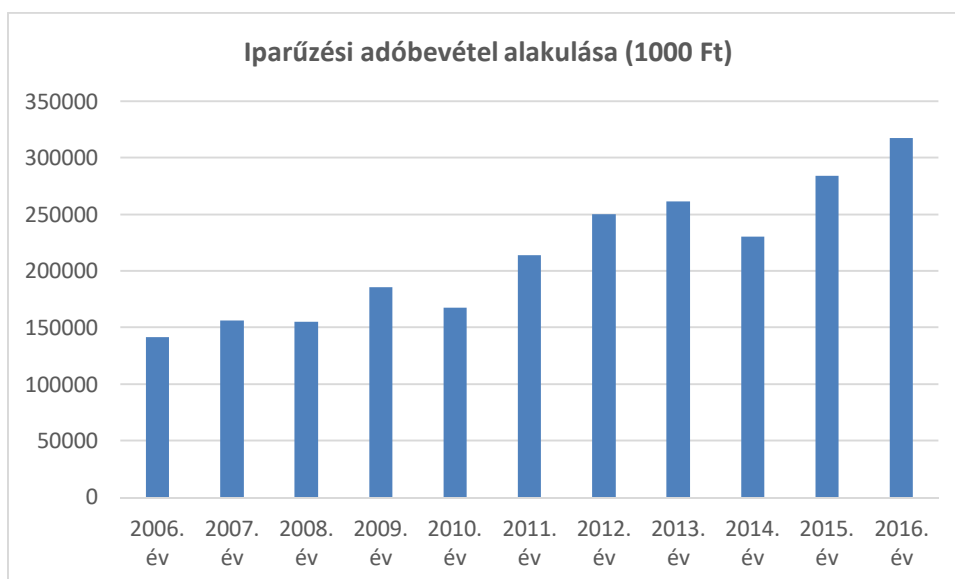
Az előző kategóriákba nem sorolható tevékenységet végző, ha a tevékenység folytatásából közvetlenül bevételre tesz szert, feltéve, ha egyetlen önkormányzat illetékességi területén sem rendelkezik székhellyel, telephellyel az adó mértéke naptári naponként 5.000 Ft.

A város adóbevételei a vizsgált időszakban emelkedő tendenciát mutatnak. A bevétel 90%-a az iparűzési adó és idegenforgalmi adó együttes összegéből származik.

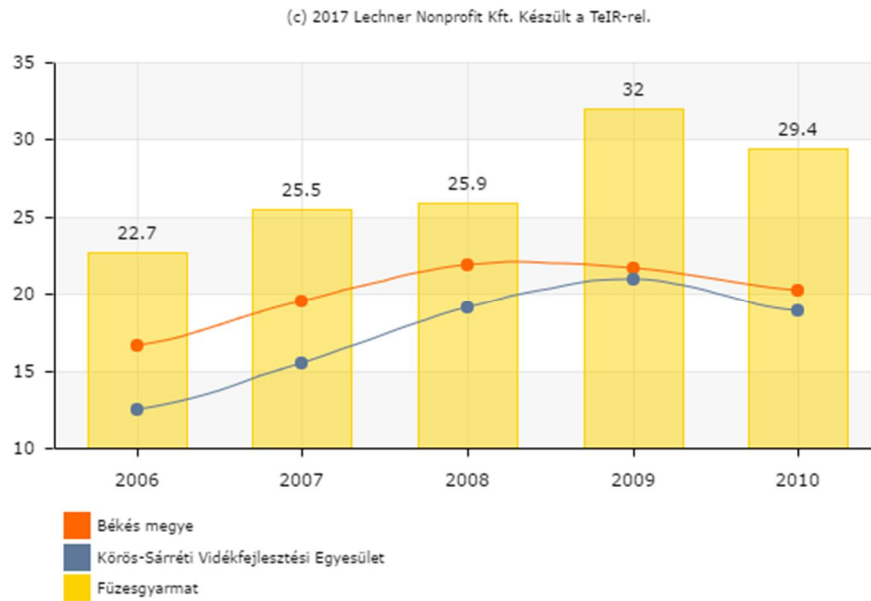
84. ábra: Az önkormányzat helyi adó bevételeinek alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

85. ábra: Az iparűzési adó bevételeinek alakulása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA

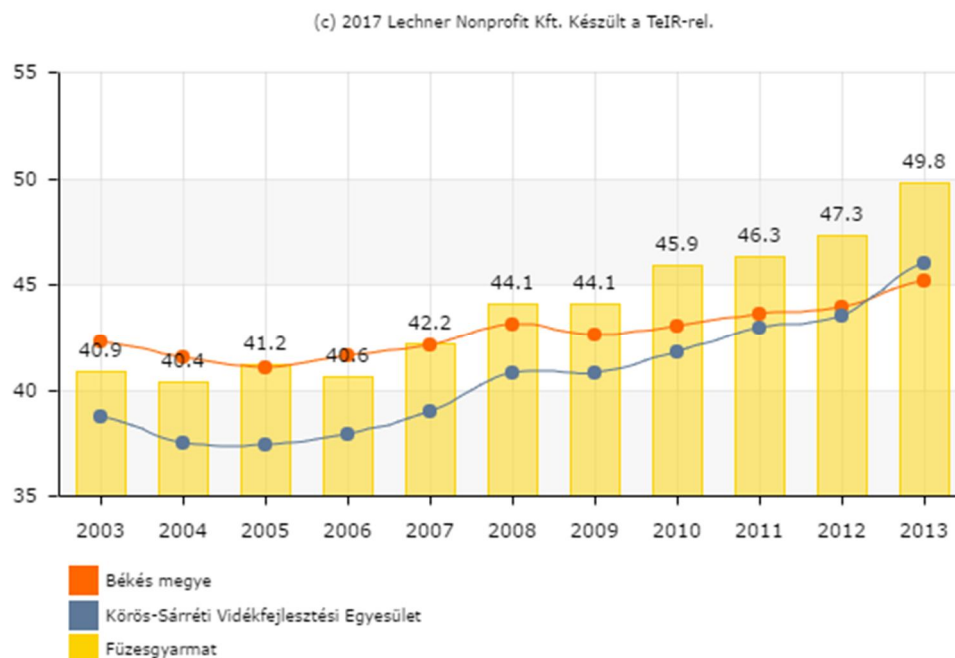

86. ábra: Az egy lakosra jutó iparűzési adó mértékének változása

Forrás: TeIR

Az egy lakosra jutó iparűzési adó mértéke a környező települések és a megye egészének adataihoz mérve kedvezőbb arányt mutat, ugyan alattam marad az országos átlagtól.

A város gazdasági stabilitásához az is hozzájárul, hogy magas az adófizetők száma, ami összefüggést mutat a foglalkoztatottak számával.

87. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)

Forrás: TeIR

A Füzesgyarmaton működő vagy a beruházást Füzesgyarmaton megvalósító vállalkozások, civil szervezetek és egyéb intézmények által elnyert projekteket az alábbi táblázatokban foglaltuk össze. A táblázat adataiból jól látszik, hogy a vállalkozások tőkebevonó képessége az elmúlt támogatási periódusban jó volt. A programok finanszírozása többnyire maximum 50%-os támogatási intenzitásúak, ami az jelenti, hogy a fejlesztések összértéke a táblázatban szereplő összegek minimum kétszerese. Kifejezetten szerencsés, hogy a kisebb vállalkozások, egyéni vállalkozók pályázói aktivitása is magas volt.

Mindamellet, hogy a civil szervezetek száma magas a településen, a pályázói aktivitás és az elnyert pályázatok száma alapján kevés az olyan szervezet, amely képesnek bizonyult az Európai Unió forrásainak elnyerésére.

26. táblázat: Támogatott projektek Füzesgyarmaton

Forrás: www.szechenyi2020.hu, saját szerkesztés

Támogatott vállalkozás	Alintézkedés	Projekt címe	Megítelt támogatás (Ft)	Támogatás éve
Virtual Tour Online Kommunikációs és Médiaszolgáltató Kft.	GOP 2.2.3-08 E-kereskedelem és egyéb e-szolgáltatások támogatása	E-business rendszer fejlesztése és adaptálása a Termalfurdo.net portál számára	6.875.000.-	2008.
PETROLTEAM Olajipari Szolgáltató és Szállítványozási Kft.	GOP 2.1.1-10/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára	Eszközbeszerzés és infrastrukturális fejlesztés a Petrolteam Kft.-nél	22.384.395.-	2010.
EPROM-TECH Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	KEOP 6.2.0/A/09 Fenn tarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek	Komposztálást népszerűsítő projekt az EPROM-TECH Kft. szervezésében	8.084.500.-	2010.
KRONAX Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	GOP 2.2.1-09/1 Vállalati folyamatmenedzsment és elektronikus kereskedelem támogatása	Vállalati folyamatmenedzsment rendszer és webáruház kialakítása a Kronax Kft.-nél	4.427.500.-	2010.
BÉKÉS MEGYEI HAJNAL ISTVÁN SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ CENTRUM	TÁMOP 5.3.1.B-2-12/2 Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben	Roma emberek foglalkoztatása a Szociális ellátás rendszerében	8.327.848.-	2014.
Csák Erika egyéni vállalkozó	GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése	Ingatlanvásárlás iroda céljából	3.735.000.-	2011.
EASTWOOD Hungary Kft.	TÁMOP 2.3.6.B-12-1/11 Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása a konvergencia régiókban	Bútorgyártó műhely elindítása Füzesgyarmaton	2.997.000.-	2014.

Támogatott vállalkozás	Alintézkedés	Projekt címe	Megítélt támogatás (Ft)	Támogatás éve
Egeresi István egyéni vállalkozó	GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése	Egeresi István egyéni vállalkozó tehergépköcsi és göngyölegtaroló építése, épület előtti térburkolattal, belső makadám úttal, 3 db. parkolóval Füzesgyarmaton.	7.500.000.-	2012.
Füzes Tours Programszervező Betéti Társaság	GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése Füzesgyarmat	Homlokrakodó beszerzése a Füzes Tours Bt-nél	5.000.000.-	2012.
Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Korlátolt Felelősségű Társaság	DAOP 1.1.1/A Ipari területek, ipari parkok és vállalkozói inkubátorházak infrastrukturális fejlesztése	Barnamezős területen megvalósuló inkubátorház építés	250.000.000.-	2008.
	DAOP 1.1.1/AC-11 Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok, iparterületek és inkubátorházak támogatása	Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Kft. inkubátorházának fejlesztése	199.226.850.-	2012.
Géppark Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése	A Géppark Kft logisztikai fejlesztése	8.932.760.-	2012.
GOLDEN PALLET Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	GOP 2.1.1/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése	Raklapszerelő gépsor részegységeinek beszerzése	10.000.000.-	2007.
	GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése	A GOLDEN PALLET Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Füzesgyarmat eszközbeszerzése és információs technológia-fejlesztése.	7 915 891 .-	2010.
	DAOP 1.1.1/E-11 Telephelyfejlesztés	A füzesgyarmati GOLDEN PALLET Kft. új termelő üzemének építése gyártástechnológia kiegészítéssel és meglévő épületek felújításával.	89.077.390.-	2011.
	DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és iparterelepítés a területi kohézióért	A GOLDEN PALLET Kft. üzemcsarnok építése Füzesgyarmaton.	60.000.000.-	2014.

Támogatott vállalkozás	Alintézkedés	Projekt címe	Megítélt támogatás (Ft)	Támogatás éve
	GINOP-1.2.1-15 - Mikro, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése	Gépek beszerzése a Golden Pallet Kft.-nél a kapacitás bővítése, az export potenciál növelése, a magasabb hozzáadott érték elérése érdekében.	155.634.029.-	2015.
Horváth Lászlóné egyéni vállalkozó	GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése	Kompaktrakodó gép beszerzése Horváth Lászlóné egyéni vállalkozónál	3.820.000.-	2012.
Hunyadi István egyéni vállalkozó	TÁMOP 2.3.6.B-12-1/11 Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása a konvergencia régiókban	Projektirodát a Körös-Sárrétre	3.000.000.-	2014.
KUKA ROBOTICS HUNGÁRIA Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság	GOP 2.1.3-11 Komplex technológia fejlesztés és foglalkoztatás támogatása	A KUKA ROBOTICS HUNGÁRIA Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság fűzesgyarmati telephelyének fejlesztése	175.124.746 .	2012.
	TÁMOP 6.1.2-11/1 Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok - lokális szintek	Egészségre nevelő és szemléletformáló életmódprogramok a KUKA Robotics Hungária Kft.-nél	9.540.000.-	2012.
KUKA ROBOTICS HUNGÁRIA Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság	TÁMOP 2.1.3.C-12/1 Munkahelyi képzések támogatása nagyvállalkozások számára a konvergencia régióban	Munkahelyi képzések megvalósítása a Kuka Robotics Hungária Kft.-nél	31.691.270.-	2014.
Pál Lajos egyéni vállalkozó	GOP 2.1.1-11/M Mikro- és kis- és középvállalkozások fejlesztése	Pál Lajos ev. ingatlanvásárlási projektje a versenyképesség növelése, kapacitás bővítése érdekében.	10.000.000.-	2013.
Radovics Géza egyéni vállalkozó	GOP 2.1.1-11/M Mikro- és kis- és középvállalkozások fejlesztése	Ingatlanvásárlás üzlet-helyiségi kialakítása érdekében	3.690.000.-	2012.
RIÁMA-FIRST Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése	Technológiai modernizáció a RIÁMA-FIRST Kft. fűzesgyarmati telephelyén	7.120.000.-	2012.
Nemzeti Fejlesztési és Stratégiai Intézet Korlátolt Felelősségű Társaság	KEHOP-5.2.6-16 - Tanusodák és sportlétesítmények épületenergetikai fejlesztése	Dél-alföldi tanusodák épületenergetikai fejlesztése megújuló energiaforrás hasznosításának lehetőségével	30.000.000.-	2017.

Támogatott civil szervezet/intézmény	Alintézkedés	Projekt címe	Megítélt támogatás (Ft)	Támogatás éve
Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény	TIOP 1.2.3-11/1 Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése - "Tudásdepó Expressz"	Infrastruktúrafejlesztés a Hegyesi János Városi Könyvtárban	7.993.774.-	2012.
	TÁMOP 3.2.13-12/1 Kulturális intézmények részvétele a tanórán kívüli nevelési feladatok ellátásában	A Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény részvétele a tanórán kívüli nevelési feladatok ellátásában	9.861.450.-	2013.
KLEBELSBERG INTÉZMÉNYFENNTARTÓ KÖZPONT	TÁMOP 3.1.5-09/A-2 Pedagógusképzések (a pedagógiai kultúra korszerűsítése, pedagógusok új szerepben)	Pedagógusok új szerepben, Füzesgyarmaton	12.000.000.-	2010.
	TÁMOP 3.3.14.A-12/1 Hazai és nemzetközi testvériskolai kapcsolatok kialakítása	Füzesgyarmat és Doboz testvériskolai kapcsolata	17.000.000.-	2013.
	TÁMOP 3.1.4.C-14 Innovatív iskolák fejlesztése 2. ütem	"Natura artis magistra"- A természet a művészet tanítómestere	12.000.000.-	2015.
Ösvény Esélynövelő Alapítvány	TÁMOP 1.1.1-11/1 Megváltozott munkaképességű emberek munkahelyeinek adaptációja Konvergencia régiókban	Az Ösvény Esélynövelő Alapítvány Rehabilitációs üzemének technológiai fejlesztése	13.063.000.-	2012.
	DAOP 4.1.3/A-11 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése	Infrastrukturális fejlesztés az Esély Esélynövelő Alapítványnál	37.743.474.-	2012.
	TÁMOP 2.6.2-12/1 Munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó civil szervezetek kapacitásának megerősítése - konvergencia régiók	Munkaerő-piaci szolgáltatások fejlesztése	7.406.599.-	2012.
	TÁMOP 1.4.3-12/1 Innovatív kísérleti, foglalkoztatási programok támogatása	Innovatív, kísérleti foglalkoztatási program megvalósítása az Ösvény Esélynövelő Alapítványnál	160.185.038.-	2013.

Támogatott civil szervezet/intézmény	Alintézkedés	Projekt címe	Megítélt támogatás (Ft)	Támogatás éve
	TÁMOP 5.3.8.A2-13/1 A leghátrányosabb helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek növelése érdekében motiváló képzések és támogató szolgáltatások - Foglalkoztatók számára	A leghátrányosabb helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek növelése az Ösvény Esély-növelő Alapítványnál	24.836.940.-	2014.
Ösvény Esélynövelő Alapítvány	EFOP-1.2.1-15 - Védőháló a családokért	TÁMASZ - Családsegítő programsorozat az Ösvény Esélynövelő Alapítványnál	40.000.000.-	2016.

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége)

A város három megye határán fekszik, fővárostól 220 kilométerre, a megyeszékhelytől, Békéscsabától 60 kilométerre. Abból adódóan, hogy Füzesgyarmat a megyék határainál található, peremhelyzet jellemzi, ez megmutatkozik a város társadalmi-gazdasági funkciójában is. A város közúton és vasúton is nehezen közelíthető meg, az utak állapota az egyes szakaszokon rendkívül rossz.

A település gazdasági helyzete javult, köszönhetően a vállalkozások innovatív fejlesztéseinek. Kedvezően alakult az utóbbi években a 100 lakosra jutó adófizetők száma.

A lakosság képzettsége jelentősen javult az utóbbi 10 évben, mind többen szereznek középfokú végzettséget, szakmát, amely a helyi munkaerő-piacra élénkítően hat. A felsőfokú végzettségűek száma is növekvő tendenciát mutat, amely a magasabban kvalifikált munkakörök betöltését teszi lehetővé.

Füzesgyarmat a Vidékfejlesztési Program 6. prioritása alkalmazása szempontjából vidéki térségnek minősülő város, mivel közigazgatási jogállástól függetlenül a népesség 10 ezer főnél kevesebb, a népsűrűség pedig 120 fő/km² érték alatt van. A város beletartozik a 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet mellékletét képező településlistába, mely a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól szól.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

Füzesgyarmat város településszerkezetileg jellegzetesen "alföldi kertes település". Jól elkülöníthetők az alföldi kertes településekre jellemző utca- és térszituációk, mint az utcás terek, útelágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag-, sarok-, tömb- tér formációk. A beépítettség karaktere falusias. A városszerkezet megőrizte az organikus természetelvűség világát.

A városra a családi házas lakások jellemzőek. A 2011-es népszámlálás adatai szerint 2406 lakás volt Füzesgyarmaton, ennek közel a fele kétszobás és háromszobás lakás. A lakások zöme magántulajdonban van.

Az elmúlt években, 2010 óta az újonnan épült lakások száma erősen lecsökkent, gyakori az olyan év, amelyben nem épült új lakás, míg 2004-2007 között még 10 feletti volt a befejezett építkezések száma. A megépült lakások családi házas formában készültek. A megépített lakások közül valamennyi fürdőszobával felszerelt, közüzemi vízvezetékkel ellátott, 2 vagy több szobásak. A gázhálózatra valamennyi ház csatlakozott. A komfort nélküli vagy félkomfortos lakások aránya a két népszámlálás között csökkent, 33,3%-ról 18,9%-ra.

Az elmúlt években a nagyvárosokban tapasztalható jelentős lakáspiaci árnövekedés, Füzesgyarmat települést nem érintette, de ennek következményeként a lakások értéke tartotta magát, vagy csak minimálisan csökkent. A településre elmondható, hogy elenyésző az új építésű lakások száma, így a meglévő lakások előregedéséből, a település lakosság számának csökkenéséből, és a fiatalok elvándorlásának következményeként a lakásárak csökkenését kellene tapasztalnunk, de az önkormányzat és a kormány által tett kedvező szociális intézkedések (CSOK, ifjú házaspárok kölcsöne, kedvező banki hitelek), továbbra is segítik az árak szinten tartását.

Az egyes városrészek között jelentős mértékű különbség nem tapasztalható. Némileg alacsonyabb áron kelnek el a Naggyepi és a Sárszigeti övezetekben szereplő családi házak, míg nagyobb értéket képviselnek a Városközpont és a Fürdő övezetben található épületek. A lakásvásárlások sokszor az adott piaci viszonyoktól jelentősen eltérve, jóval drágábban, vagy jóval áron alul is történhetnek. Ennek oka, hogy mind a keresleti és mind kínálati oldalon is előfordulhat időszakosan hiány. Füzesgyarmat településen az épületeket eladni sokkal nehezebb, mint a nagyvárosokban. Nagyrészt a fizetőképes keresleti oldal hiánya miatt.

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzat feladat és hatásköre a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló, 2011. évi CLXXXIX. törvény, valamint a járásek kialakításáról és egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően megváltozott. A közigazgatás átalakítási folyamata a megyei kormányhivatalok megalakulásával kezdődött és 2013. január 1-től a járási kormányhivatalok működése is megkezdődött. Ennek következtében az önkormányzat intézmény-fenntartási és hatósági feladatköre jelentősen visszaszorult. A jogszabályi változás a polgármesteri hivatalok, és az önkormányzatok által felügyelt intézmények szervezeti működésében is változásokat hozott.

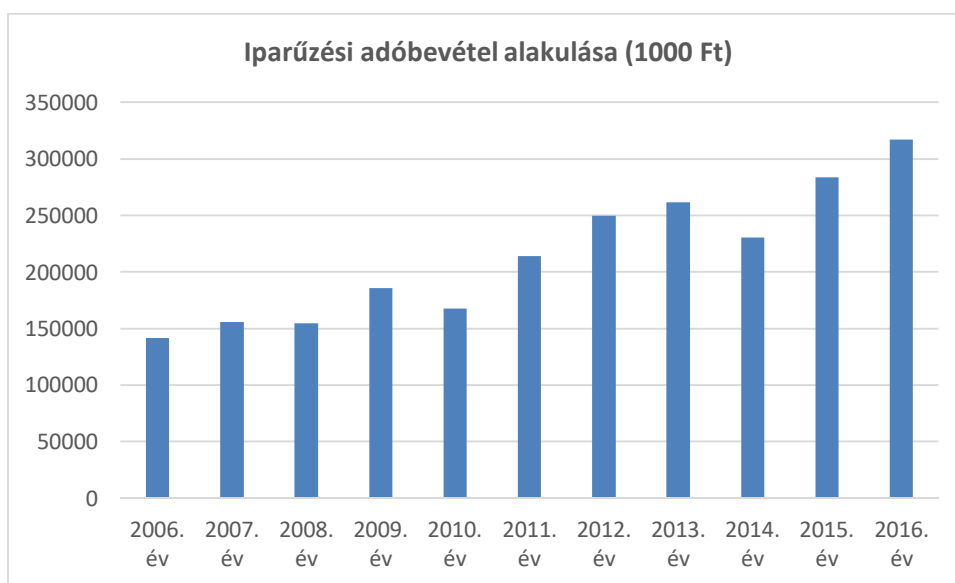
2013. január 1-től az állam nevében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal átvette az alap- és középfokú oktatási intézmények szakmai felügyeletét. Az Önkormányzat 414 főnek biztosít munkahelyet intézményeiben.

Az önkormányzat gazdálkodására a stabilitás megteremtése és megtartása, a működőképesség fenntartása, a kötelezően ellátandó feladatok finanszírozásának biztosítása jellemző. Az Önkormányzat törekszik arra, hogy az önkormányzat vagyonának, fejlesztési forrásainak gyarapodását elősegítse.

27. táblázat: Az Önkormányzat bevételeinek és kiadás összegeinek változása

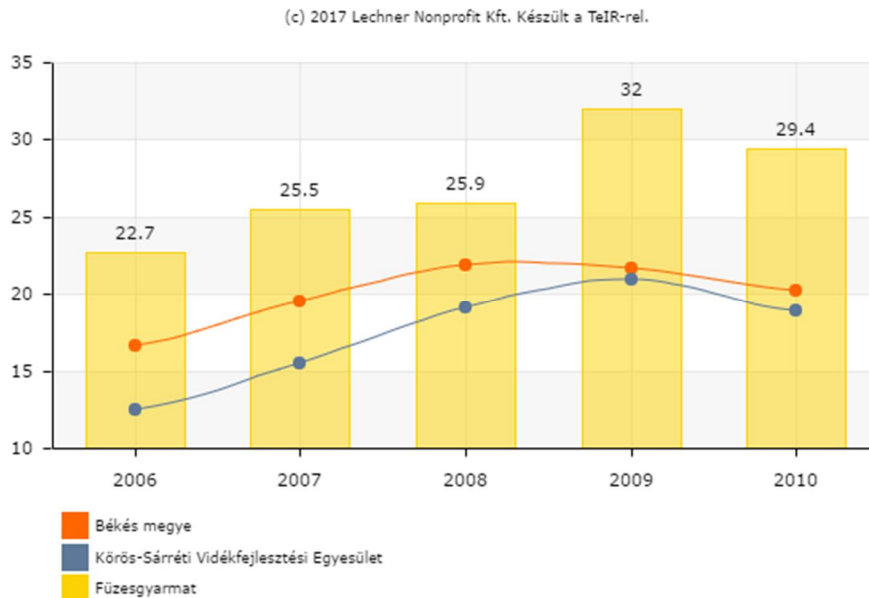
Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, KSH, saját szerkesztés

	Bevétel (ezer Ft)	Kiadás (ezer Ft)
2005. év	1.226.844	1.220.600
2006. év	1.519.897	1.451.801
2007. év	1.209.990	1.203.378
2008. év	1.186.739	1.181.857
2009. év	1.400.478	1.337.008
2010. év	1.593.099	1.615.856
2011. év	1.417.758	1.413.068
2012. év	4.700.880	4.670.204
2013. év	2.238.760	2.179.492
2014. év	1.916.906	1.883.569
2015. év	2.087.575	2.042.455

88. ábra: Az iparűzési adóbevétel alakulása

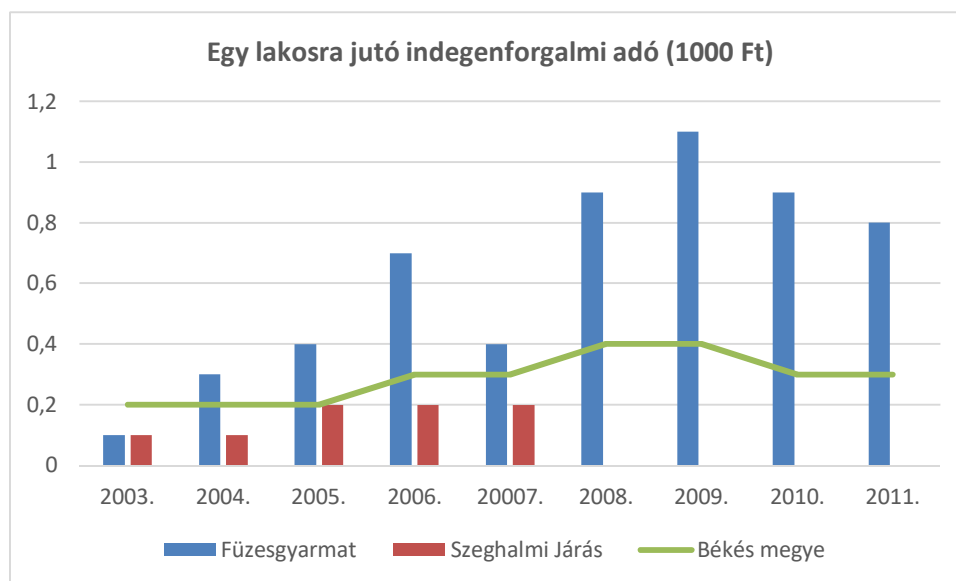
Forrás: KSH T-Star 2015 TA, Önkormányzati adatszolgáltatás

89. ábra: Az egy lakosra jutó iparűzési adó mértékének változása

Forrás: TeIR

Az iparűzési adó nagysága növekvő tendenciát mutat, és az egy lakosra jutó mértéke meghaladja a megyei és járási értéket azonban elmarad az országos átlagtól (2010-ben 34,2). A legjelentősebb befizetők között ipari tevékenységet folytató cégek, mezőgazdasági üzemek vannak.

90. ábra: Egy lakosra jutó idegenforgalmi (épület+tartózkodás után) adó (1000 Ft)

Forrás: TeIR, saját szerkesztés

Ahogy azt már a turisztikai jellemzőket bemutató fejezetben is megemlítettük, Füzesgyarmat bonyolítja le a térség turisztikai forgalmának meghatározó részét, ami az egy főre jutó idegenforgalmi adó mértékéből is jól látszik, összehasonlítva a megyei és járási adatokkal.

Az idegenforgalmi adó mértékét az önkormányzat 7/1991. (VI. 19.) önkormányzati rendelete szabályozza. A tartózkodási idő utáni idegenforgalmi adó mértéke személyenként és vendégéjszakánként 450 Ft. Az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó mértéke erős ingadozást mutat.

91.ábra: Gépjárműadó összegének változása

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, Önkormányzati adatszolgáltatás

Az önkormányzat kiadásai között a főbb kiadási jogcímek a városüzemeltetési feladatok, szociális juttatások, a Polgármesteri Hivatal működtetése és az intézményi kiadások.

28. táblázat: A szociális támogatások 2015-ben

Forrás: KSH T-Star 2015 TA, saját szerkesztés

A szociális támogatások 2015-ben		
Típusa	felhasznált összeg (ezer forint)	részesültek száma (fő)
Lakásfenntartási támogatás	14354	595
Ápolási díj (2014. évi adat)	16624	38
Foglalkoztatást helyettesítő támogatás	3899	86
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	3736	322

Vagyongazdálkodás

A város vagyongazdálkodásával kapcsolatosan két helyi rendeletet alkotott a Képviselő-testület:

- Füzesgyarmat Város Önkormányzatának 17/2014. (IX. 4.) önkormányzati rendelete az önkormányzati vagyonról és a vagyongazdálkodás szabályairól

- Füzesgyarmat Város Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2016. (V. 26.) rendelete az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérletéről

A vagyonrendelet hatálya kiterjed Füzesgyarmat Város Önkormányzata tulajdonában lévő, és tulajdonába kerülő

- a) ingatlan és ingó vagyona, valamint vagyoni értékű jogokra
- b) a tagsági jogot megtestesítő értékpapírokra, a kárpótlási jegyekre, és közhasznú társaságban és gazdasági társaságban az Önkormányzatot megillető egyéb társasági részesedésekre (portfolió vagyon)

A rendelet célja az önkormányzati tulajdon folyamatos védelme, a vagyonelemek használata és működtetése során értékük megőrzése és az önkormányzati vagyon növelésének előmozdítása. Az önkormányzati vagyon működtetésének célja a kötelező és önként vállalt közfeladatok ellátásához szükséges gazdasági alapok megteremtése.

Az Önkormányzat vagyona törzsvagyonból és üzleti vagyonból áll. Az önkormányzat törzsvagyonra forgalomképtelen vagy korlátozottan forgalomképes vagyon. A Képviselő-testület nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyont nem határoz meg.

Az önkormányzati vagyon gazdálkodásának célja Füzesgyarmat Város önkormányzatának kötelező és önként vállalt feladatai hatékony és eredményes ellátása. Az önkormányzati vagyonnal való gazdálkodás alatt érteni kell a hasznosítást, a tulajdonjog átruházást, a vagyonkezelésbe adást, valamint a hasznélvezeti jog alapítását. Hasznosítás alatt az egyes vagyontárgyak használata, bérbe, használatra, haszonbérbe vagy haszonkölcsönbe, üzemeltetésbe adása, biztosítékul adása, valamint megterhelése értendő.

Az önkormányzat törzsvagyonába a forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes ingatlanok tartoznak.

Forgalomképtelen ingatlanok a helyi közutak és műtárgyaik, a terek, a parkok, és minden más ingatlan és ingó dolog, amelyet törvény vagy a helyi önkormányzat forgalomképtelennek nyilvánít. A jogszabályokban foglaltakon túlmenően forgalomképtelenek a városi hulladéktelepek és a köztemető. A forgalomképtelen ingatlanok az önkormányzat feladatellátás ellátáshoz kapcsolódnak, nem idegeníthetők el. Az önkormányzat forgalomképtelen ingatlanjainak száma 521.

Korlátozottan forgalomképes ingatlanok a közművek, intézmények és középületek, továbbá a helyi önkormányzat által meghatározott ingatlanok és ingók. A jogszabályokban foglaltakon túlmenően korlátozottan forgalomképesek a köztéri műalkotások és az önkormányzat tulajdonában lévő művészeti alkotások. A korlátozottan forgalomképes ingatlanok száma 33.

Forgalomképes ingatlanokhoz tartoznak az önkormányzat tulajdonába tartozó, értékesíthető telkek, épületek, ingatlanok. Forgalomképes ingatlanok száma 229.

A városba egyetlen országos műemlékvédelem alatt épülete a Kisgyarmat városrészben található Tájház.

Üzletrészek:

- Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Zrt. 2475 Ft névértékű részvény

- Füzesgyógy Vidékfejlesztési Centrum Korlátolt Felelősségű Társaság 250.000 Ft törzstőke (50% tulajdonrész)
- Füzesgyarmati Városgazdálkodási és Intézmény Üzemeltetési Korlátolt Felelősségű Társaság 500.000 Ft törzstőke (100% tulajdonrész)
- Füzesgyarmati Kastélypark Fürdő és Üdülési Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság 500.000 Ft törzstőke (100 % tulajdonrész)
- Füzesgyarmati Agrostart Szociális Szövetkezet 10.000 Ft névértékű részjegy
- Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Kft. 600.000 Ft törzstőke (6% tulajdonrész)
- Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulás 324.350 Ft alapítói vagyoni hozzájárulás
- Alföldvíz Zrt. 40.334.000 Ft névértékű részvény
- Karcag Térségi Közszolgáltató Nonprofit Kft. 100.000 Ft üzletrész

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A településen Városfejlesztési Társaság nem működik. A településfejlesztési tevékenységet a Füzesgyarmati Városgazdálkodási és Intézmény Üzemeltetési Kft. fogja össze.

Füzesgyarmat Város Képviselő testülete 2013-ban, a 10/2013. (II.14.) számú határozattal fogadta el a város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját.

A fejlesztési modell fő célkitűzései a következők voltak:

Füzesgyarmat Város átfogó célja:

A város lakói számára minőségi életfeltételek biztosítása, a lakosság igényeit és szükségleteit figyelembe vevő társadalmi és gazdasági fejlesztések megvalósításán keresztül.

A város őrizz meg egyedi arculatát, hagyományaira építve bővítse városi funkcióit, a lakosság életkörülményei és megélhetési lehetőségei javuljanak, mindehhez biztonságos és egészséges városi környezet álljon rendelkezésükre.

Tematikus fejlesztési célok:

1. tematikus cél: Helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése

- A helyi potenciális munkaerő foglalkoztatása érdekében összehangolt programok valósuljanak meg a városban.
- A helyi vállalkozások megerősítése, valamint a helyi munkaerő foglalkoztatására való ösztönzése.
- A helyi adottságokra alapuló mezőgazdasági vállalkozások termékpályássá tételének támogatása, a tömeges foglalkoztatás és a magasabb jövedelemnövekedés érdekében.
- Alternatív energiaforrásokat hasznosító Energia-Park létrehozása és működtetése

2. tematikus cél: Turizmus fejlesztése

- A város turisztikai adottságainak komplex fejlesztése.
- Az egységes termékkínálat és az árukapcsolás kialakítása.
- A Kastélypark Fürdő bővítése komplexen kezelendő cél, magába foglalja a fürdő fejlesztést, szezonális jellegének megszüntetését (úszómedence, tanmedence), minőségi szálláshelyek kialakítását, a strand környezetének fejlesztését, esztétikussá, vonzóvá tételét.
- Lovasturizmus támogatása, ehhez kapcsolódó rendezvények, versenyek megvalósításához szükséges feltételrendszer kialakítása.

3. tematikus cél: Minőségi élet feltételeinek javítása

- A városi alap-infrastruktúra fejlesztése, a közszolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének javítása, a helyi közlekedési, oktatási, gazdasági, szolgáltatói infrastruktúra fejlesztése, alapvető működési feltételek biztosítása.

4. tematikus cél: Alternatív energia felhasználás

- A város egyik legfőbb törekvése, hogy a város intézményeinek energiaellátását alternatív energiahordozók minél szélesebb körű bevonásával oldja meg.
- A város célja, hogy megfeleljen a horizontális szakmai célok mentén szerveződő, a környezet-gazdálkodás, a megújuló energia hasznosítás, a hulladékgazdálkodás és a környezetvédelem területén működő klaszter elvárásainak, melynek alapító tagja.

Az IVS-ben tervezett projektek megvalósulását az alábbi táblázat mutatja be:

29. táblázat: Az IVS-ben tervezett projektek megvalósulása

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

IVS-ben tervezett projekt elnevezése	Megvalósítás állapota	Fejlesztés forrása	Elért eredmények	A projekt megvalósítás elmaradása esetén az elmaradás oka
Polgármesteri Hivatal energetikai korszerűsítése	előkészítés alatt	TOP	pályázati terv elkészült	pályázati felhívás újbóli megjelenése, korábbi sikertelen pályázat
Hőközpont kialakítása	előkészítés alatt	TOP	-	tervkészítés önerejének hiánya
Szociális melléképület kialakítása	megtörtént	Belügyminisztériumi pályázat	Az épület részben felújításra került, a további felújítás befejezése folyamatban.	-
Helyi védettségű épületek homlokzat felújítása	előkészítés alatt	-	-	pályázati forrás hiánya
Üzletsor energetikai korszerűsítése és homlokzatmegújítása, valamint bővítése	előkészítés alatt	-	-	pályázati forrás hiánya
Művelődési Központ felújítása és átalakítása	megtörtént	TIOP	Az új Közösségi Központ felépült.	-
Úthálózat, gyalog és kerékpárutak felújítása, építése	folyamatos	Belügyminisztérium pályázat DAOP	Klapka utcai kerékpárút, Somogyi u., Bihari u., Báthory u., Baross u, aszfaltozása	-
Pihenőpark kialakítása	megtörtént	önerő	Kossuth utcai pihenőpark	-
Szabadtéri közösségi színpad építése	előkészítés alatt	TOP	Pályázat benyújtásra került	-
Fedett medence, családi medence és fürdőfelújítás	előkészítés alatt	-	-	pályázati forrás hiánya
Turisztikai információs iroda	megtörtént	önerő/magyar-román együttműködési program	A Turisztikai Információs Iroda a településen működik	-

IVS-ben tervezett projekt elnevezése	Megvalósítás állapota	Fejlesztés forrása	Elért eredmények	A projekt megvalósítás elmaradása esetén az elmaradás oka
Sportpálya kiszolgáló mellékhelyiség építés	Megtörtént	TAO támogatás	A fejlesztés megvalósult	-
Zöldfelület növelése, parkok	Előkészítés alatt	TOP	Pályázat benyújtásra került	-
Úthálózat, gyalog és kerékpárutak felújítása, építése	folyamatos	Belügyminisztérium pályázat DAOP	Klapka utcai kerékpárút, Somogyi u., Bihari u., Báthory u., Baross u, aszfaltozása	-
Sportcsarnok felújítása	Megtörtént	KEOP	A Sportcsarnok felújításra került.	-
Általános Iskola központi épületének fűtéskorszerűsítése	Részlegesen megtörtént	önerő	A kazánok kicserélésre kerültek	-
Önkormányzati bérlakások felújítása	Megtörtént	DAOP	A Csokonai utcai bérlakások felújításra kerültek	-
Játszótér kialakítása (Bajcsy-Zs. utca)	Megtörtént	DAOP	A játszótér megépítésre került	-
Játszótér kialakítása (Áchim utca)	Megtörtént	DAOP	A játszótér megépítésre került	-
Családsegítő központ bővítése	Megtörtént	DAOP	A felújítás, bővítés megtörtént	-
Civil Szolgáltató Ház kialakítása	Megtörtént	DAOP	A felújítás, bővítés megtörtént	-
Műfüves pálya és öltöző	Megtörtént	TAO	A Központi Iskolánál a műfüves pálya kiépítésre került	-
Kerékpárút (Klapka u.)	Megtörtént	DAOP	A kerékpárút megvalósult.	-

IVS-ben tervezett projekt elnevezése	Megvalósítás állapota	Fejlesztés forrása	Elért eredmények	A projekt megvalósítás elmaradása esetén az elmaradás oka
Zöldfelület növelése, parkok	Előkészítés alatt	TOP	Pályázati dokumentáció benyújtásra került	-
Közösségi szolgáltatások fejlesztése (soft elemek)	Megtörtént	DAOP	A programok a civil szervezetek segítségével megvalósításra kerültek.	-
Komplex foglalkoztatási programok megvalósítása	Megtörtént	DAOP	A programok a civil szervezetek segítségével megvalósításra kerültek.	-
Napelem-park létesítése	Előkészítés alatt	-	Tanulmányterv elkészült	-
Biogáz üzem és erőmű	Előkészítés alatt	befektetői csoport	-	A cseh befektető a megvalósítással kapcsolatban meggondolta magát.
Lovarda építése	Előkészítés alatt	-	-	Önerő hiányában a projekt várat magára.
Inkubátorház, ipari csarnok építése	Előkészítés alatt	TOP	-	Önerő hiányában a projekt várat magára.
Húsüzem építése/felújítása	Előkészítés alatt	-	-	Önerő hiányában a projekt várat magára.
Gyümölcsfeldolgozó üzem építése	Megvalósult	VP	a létesítmény megvalósult	-
Diófeldolgozó üzem építése	Megvalósult	VP	az üzem megvalósult	-
Benzinkút és autómosó	Folyamatban	Vállalkozói önerő	az autómosó megépült	-

Az Önkormányzat településfejlesztési tevékenységét elsősorban pályázati forrásokhoz kapcsolódóan, szervezetetten végzi. A beruházások jelentős része pályázati és saját forrás felhasználással történt.

30. táblázat: Pályázati támogatással végrehajtott önkormányzati fejlesztések

Forrás: www.szechenyi2020.hu, saját szerkesztés

Konstrukció	Pályázat témája	Megítelt támogatás	Támogatás éve
DAOP 3.1.2/A-11 Kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése	Komplex Kerékpárforgalmi hálózat építése Füzesgyarmaton	174 870 292 .-	2011.
DAOP 5.1.1-12 Szociális célú városrehabilitáció	Szociális városrehabilitáció Füzesgyarmaton	295 449 337 .-	2013.
KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása	Napelemes rendszer telepítése Füzesgyarmat településen	43 196 130 .-	2015.
ÁROP 1.A.5-2013 Szervezetfejlesztés konvergencia régiókban lévő önkormányzatok számára	Szervezetfejlesztés Füzesgyarmat Város Önkormányzatánál.	20 019 264 .-	2013.
KEOP 5.7.0/15 Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése	A Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola energetikai felújítása Füzesgyarmaton	149 640 360 .-	2015.
TÁMOP 6.1.2/LHH/11-B Egészségre nevelő és szemléletformáló életmódprogramok a leg hátrányosabb helyzetű kistérségekben	Egészségfejlesztő és szemléletformáló programok a szeghalmi kistérségben	121 879 470.-	2013.
TIOP 1.1.1-09/1 A pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése	Tanulói laptop program megvalósulása Füzesgyarmaton	34 790 800.-	2010.
KEOP 7.1.2.0 Szennyvízelvezetés és tisztítás	Füzesgyarmat Város (2/A-2/B-4-5-6-7-8-9. öbl) szennyvíz csatornázása és szennyvíz tisztító telep bővítése	85 549 100 .-	2008.
DAOP 4.1.1/A Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése /Kistérségi járó beteg szakellátó központok fejlesztése, alap-, járóbeteg szakellátás korszerűsítése / Alapellátás fejlesztése, helyi egészségházak kialakítása	Füzesgyarmat Egészségügyi Központ felújítása és teljes körű akadálymentesítése	39 491 663.-	2009.
TÁMOP 3.1.4-08/2 Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben	Kompetencia alapú oktatás kialakítása Füzesgyarmaton	74 772 250.-	2009.

Konstrukció	Pályázat témája	Megítelt támogatás	Támogatás éve
DAOP 4.2.1/2F-2f Alapfokú nevelési-oktatási intézmények és gimnáziumok infrastruktúrájának fejlesztése	A "LURKÓFALVA" óvodai nevelési program továbbfejlesztése a kibővített, korszerűsített füzesgyarmati óvodában	199 930 350 .-	2009-
DAOP 3.1.1/B-09 Önkormányzati tulajdonú belterületi közutak fejlesztése	"Baross-Klapka utca közötti összekötő-gyűjtőút építése"	176 817 092 .-	2010.
KEOP 1.2.0/2F/09 Szennyvízelvezetés és tisztítás	FÜZESGYARMAT VÁROS (2/A-2/B-4-5-6-7-8-9-10 ÖBL.) SZENNYVÍZ CSATORNÁZÁSA ÉS SZENNYVÍZ-TISZTÍTÓ TELEP BŐVÍTÉSE	2 077 925 671 .-	2010.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat kifejezetten gazdaságfejlesztési tevékenységet folytató szervezetet nem működtet, gazdaságfejlesztő társaság nem működik.

Az elmúlt évek során pályázati forrásból létrehozott ipari park beruházással a város megteremtette a lehetőséget arra, hogy a betelepülő vállalkozások megfelelő infrastruktúrával ellátott telephelyen működhessenek. Az Ipari park 2004 óta működik.

A város megfelelő támogatást nyújt ahhoz, hogy a városban működő vállalkozások forrásteremtő képességét növelje, elsősorban pályázati támogatások lehívásával.

A város megfelelő adottságokkal rendelkezik ahhoz, hogy a város elérhetőségének fejlesztésével stabil gazdasági környezetet biztosítson.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-nak megfelelően a város elkészítette gazdasági programját, melyben meghatározásra kerültek azok a helyi szintű célkitűzések és feladatok, amelyek a város lehetőségeivel összhangban vannak. A fejlesztési tervben megfogalmazásra kerültek azok a pontok, melyek a gazdaság fejlesztése szempontjából, mind az Önkormányzat, mind a vállalkozói szféra számára előrelépést jelentenek. A program a 2014-2020-as pályázati ciklusból konkrét projektterveket és ahhoz rendelt forrásokat is megfogalmaz.

Az Önkormányzat Képviselő-testülete a foglalkoztatottság növelése, és a füzesgyarmati álláskereső munkához jutásának megkönnyítése érdekében a helyi vállalkozásokat munkahelyteremtő támogatással segíti, melyet a 12/2009. (VII. 3.) Önkormányzati rendelet szabályoz. A rendelet értelmében a helyi vállalkozások munkahelyteremtő támogatásának összege újonnan létesített, teljes idejű (8 órás) foglalkoztatást biztosító álláshelyenként 500.000.-Ft vissza nem térítendő önkormányzati támogatás. Részmunkaidős foglalkoztatás esetén a teljes 8 órás munkaidőhöz viszonyítottan arányosan kerül megállapításra a támogatás összege. A munkahelyteremtő támogatás kizárólag a kérelem benyújtását követően létrehozott új álláshelyek után igényelhető.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzat nem rendelkezik munkaerő-piaci illetve foglalkoztatási programmal. A város foglalkoztatási helyzetét döntően a nagyobb vállalkozások, a közsféra foglalkoztatási helyzete, valamint a vállalkozások gazdasági helyzete és munkaerő felvevő képessége határozza meg.

A városban az önkormányzat, mint munkáltató jelenleg 414 főnek biztosít munkahelyet.

Füzesgyarmat Önkormányzata él azokkal a foglalkoztatási programok nyújtotta lehetőségekkel, amely révén a település 100%-os támogatás mellett tudja foglalkoztatni a program résztvevőit. A település a Kistérségi Startmunka Mintaprogram alábbi projektjeibe kapcsolódott be:

31. táblázat: Kistérségi Startmunka Mintaprogram főbb adatai

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Programelem megnevezése	Foglalkoztatottak száma	Főbb tevékenységek
Mezőgazdasági programelem	140 fő	- szántóföldi növények termesztése (őszi búza, őszi árpa, napraforgó, kukorica), - konyhakerti növények és zöldségfélék termesztése, - tojtyúktartás, - méhészet működtetése, - Stevia rebaudiana (Jázmínpakóca) termesztése, - száraztészta készítése
Belvízelvezetés programelem	40 fő	Munkagéppel történő árkok medreinek és átereszeinek takarítása, cseréje, támfalépítés, kikotort iszap, növényi eredetű hulladék és törmelékek szállító járműre rakása és elszállítása.
Mezőgazdasági földutak karbantartása programelem	40 fő	Mezőgazdasági földutak mellett fekvő útrész zúzása, tárcsázás, gréderezés, útszélek kaszálása, gallyak és zöldhulladékok összeszedése, fajövések ritkítása, földútkarbantartás, parlagfű irtása, mezőgazdasági vontatóval gally és zöldhulladék elszállítása.
Belterületi közutak karbantartása programelem	80 fő	Járdajavítás rábetonozással, szükség szerint új járda készítése. Belterületi járdák és közutak téli időszakos akadálymentesítése.

Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás keretein belül 56 fő foglalkoztatására van lehetőség, napi 8 órás munkaidő keretében. A munkavállalók feladatköreibe a közterületek, park gondozása, tisztántartása, valamint az önkormányzathoz tartozó intézmények és épületek karbantartási és javítási munkálatainak elvégzése tartozik.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A város lakás és helyiséggazdálkodásával Füzesgyarmat Város Önkormányzat Képviselő-testületének a 17/2014. (IX. 4.) önkormányzati rendelete az önkormányzati vagyonról és a vagyongazdálkodás szabályairól, valamint Füzesgyarmat Város Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2016. (V. 26.) rendelete az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérletéről foglalkozik. Ez utóbbi rendelet szabályozza az önkormányzat tulajdonában lévő lakásokkal és nem lakás céljára szolgáló helyiségekkel való eredményes gazdálkodás feltételeit.

A 2013-ban elfogadott IVS-ben kidolgozásra került a város ingatlangazdálkodási koncepciója. Az önkormányzat vagyonát a polgármesteri hivatal tartja nyilván a számviteli törvény előírásainak megfelelően. Az önkormányzat tulajdonában álló ingatlan-vagyon a 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet szerinti ingatlanvagyon-kataszterben kerül nyilvántartásra. Amennyiben az önkormányzat vagyona új vagyontárgyval gyarapszik, a szerzéssel egyidejűleg a képviselőtestület dönt a vagyontárgy besorolásáról, amennyiben azt a törvény nem minősítette.

Az önkormányzat tulajdonában lévő lakás bérbeadására sor kerülhet a szociális helyzet alapján, önkormányzati érdekből történő bérlőkijelöléssel, eseti bérlőkijelöléssel.

A bérbeadási jogokat szociális helyzet alapján bérbe adott lakás esetén a Képviselő-testület Szociális és Humánügyek Bizottsága, önkormányzati érdekből történő bérlőkijelölés esetén a polgármester gyakorolja. A lakások üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat az Önkormányzat 100 %-os tulajdonában álló, Füzesgyarmati Vagyongazdálkodási és Intézményüzemeltetési Korlátolt Felelősségű Társaság, valamint a Füzesgyarmati Polgármesteri Hivatal látja el.

Az önkormányzat tulajdonában álló lakások hasznosítási formái:

- ✓ Szociális célú bérbeadás
- ✓ Önkormányzati érdekből történő bérlőkijelölés, melynek célja, hogy biztosítsa a városban a megfelelően képzett szakemberek letelepedését.
- ✓ Az eseti bérlőkijelölés, melynek célja, hogy az önhibájukon kívül, elemi csapás következtében lakás nélkül maradt, életvitel szerűen legalább 1 éve Füzesgyarmaton állandó lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező személy, illetve családok ideiglenesen elhelyezésre kerüljenek
- ✓ Nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérlete.

32. táblázat: Szociális alapon kiutalt bérlakások esetén a fizetendő lakbér alapját képező fajlagos lakbér mértéke

Forrás: 15/2016. (V. 26.) rendelete az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérletéről

Komfortfokozat	lakbér mértéke
Összkomfortos lakás esetén	302,-Ft/m ² /hó
Komfortos lakás esetén	163-Ft/m ² /hó
Komfort nélküli lakás esetén	108,-Ft/m ² /hó

Az önkormányzati érdekből történő bérlőkijelöléssel létrejött bérleti jogviszony tekintetében a bérlő az alábbi mértékű lakbértámogatásra jogosult:

- a) a bérleti jogviszony 9. évében 10,-Ft/m² /hónap
- b) a bérleti jogviszony 8. évében 20,-Ft/m² /hónap
- c) a bérleti jogviszony 7. évében 30,-Ft/m² /hónap
- d) a bérleti jogviszony 6. évében 40,-Ft/m² /hónap
- e) a bérleti jogviszony 1-5. évében 50,-Ft/m² /hónap

Füzesgyarmat Város Önkormányzata jelenleg 22 önkormányzati bérlakással rendelkezik, ebből 17 szociális célú bérbeadással, 5 önkormányzati érdekből történő bérlőkijelöléssel hasznosítható.

33. táblázat: Önkormányzati bérlakások

Forrás: 15/2016. (V. 26.) rendelete az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérletéről

Komfortfokozat	Lakások száma	
	Szociális alapon bérbe adható	Közérdekből, szakember ellátása érdekében bérbe adható
Összkomfortos	-	5
Komfortos	14	-
Komfort nélküli	3	-

1.10.6. Intézményfenntartás

A Városban működő intézményeket a fenntartók megjelölésével az alábbi táblázat foglalja össze:

34. táblázat: Intézmények Füzesgyarmaton

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Intézmény megnevezése	Fenntartó
Bölcsőde és Óvoda	
Füzesgyarmati Bölcsőde	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Lurkófalva Óvoda	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Általános Iskola	
Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Klebensberg Intézményfenntartó Központ
Egészségügyi intézmények	
Egészségügyi Központ	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Szociális intézmények	
Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézmény	Szeghalom Kistérség Többcélú Társulás
Borostyánkert Szociális Otthon Füzesgyarmati Telephely	Békés Megyei Hajnal István Szociális Szolgáltató Centrum
Ösvény Esélynövelő Alapítvány Integrált Szociális Intézménye	Ösvény Esélynövelő Alapítvány
Kulturális és sport célú intézmények	
Sportcsarnok	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Lázár Gyula Sporttelep	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Füzesgyarmati Községi Központ	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Gazdasági tevékenység, településüzemeltetés	
Füzesgyarmati Kastélypark <i>Fürdő Kft.</i>	Füzesgyarmat Város Önkormányzata
Füzesgyarmati Városgazdálkodási és Intézmény Üzemeltetési Korlátolt Felelősségű Társaság	Füzesgyarmat Város Önkormányzata

1.10.7. Energiagazdálkodás

Az Önkormányzat nem rendelkezik külön energiagazdálkodási koncepcióval, mindemellett az utóbbi évek intézményfejlesztési beruházásainak fontos részét képezte, hogy energetikailag korszerű, modern hőtechnikai elvárásoknak megfelelő épületek adjanak helyet a szolgáltatásoknak.

Az elmúlt években pályázati forrásból megtörtént a közintézmények energetikai korszerűsítése, valamint napelemes rendszer is kiépítésre került.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A települési úthálózat — a beépítési viszonyokhoz alkalmazkodva — szabálytalan vonalvezetésű. Az aktív földgázkutatás időszakában jelentős részét szilárd burkolattal látták el. A város területén 43,8 km a kiépített út hossza, összterülete 218.544 m². Az elmúlt évek beruházásainak köszönhetően a kerékpáros utak hossza megkétszereződött, 4,5 km. A biztonságos gyalogos közlekedést 20 kilométernyi járda segíti. A településen nincs helyi autóbusz közlekedés, a helyközi forgalom pedig Bucsa és Szeghalom irányába történik napi 8 járat sűrűséggel. Szállítási kapacitás 300-500 fő/nap. Füzesgyarmaton nincs autóbusz pályaudvar, létesítése nincs tervbe véve, de a közlekedési forgalom lebonyolításához szükséges megállóhelyek rendelkezésre állnak.

A lakosság ivóvíz ellátását a Szeghalom – Érmelléki vízműrendszer biztosítja, a Vízmű létesítmények tulajdonosa a két település Önkormányzata, üzemeltetője az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. A vízbeszerzés terepszint alatti 400- 500 méter mélységből történik. A településen 2 db tartalék vízmű kút található (360,0 és 524,0 m talpmélységű). A város, illetve Szeghalom város vízellátását biztosító Szeghalom- Füzesgyarmat Kistérségi Vízmű 16 db mélyfúrási kútból álló vízbázisa biztosítja.. Az ivóvízhálózat hossza 55,1 km. A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások száma 2406, amely a teljes lakásállomány 100%-a. Az ivóvízhálózat hossza 55,1 km. A szolgáltatott víz mennyisége 220.73 ezer m³, amelyből a lakosság fogyasztása 170.87 ezer m³ évente.

A város megfelelő hatásfokú szennyvíztisztító teleppel rendelkezik, a telep nem csak a kommunális szennyvizet képes fogadni és tisztítani, hanem egyéb települési folyékony hulladék is elhelyezésre, majd deponálásra kerül a szikkasztóágyon. Az önkormányzat pályázat útján közel 1,871 milliárd forintot vissza nem térítendő támogatást nyert el a szennyvízcsatorna megfelelő kialakítására a városban. A projekt befejezése után gyakorlatilag százszázalékos lesz a szennyvízelvezetés aránya. A szennyvíz csatorna hossza 43,2 km, a becsatolt lakások száma 2001. Az üzemeltető Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt.

1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1. Természeti adottságok

1.12.1.1. Domborzati-földtani- talajtani-vízrajzi viszonyok

A kistérség az Alföldön (nagytáj), a Berettyó-Körösvidék (középtáj), Berettyóvidék (kistájcsoport), Dévaványai-sík és Nagy-Sárrét (kistájak), illetve Körösvidék (kistájcsoport) Kis-Sárrét és Körösmenti-sík (kistájak) természetföldrajzi tájegységek területén helyezkedik el úgy, hogy döntő része a Dévaványai-síkon, és a Kis-Sárréten található. Füzesgyarmat a Berettyó-Körösvidék középtáj ÉNY-i sarkában elhelyezkedő Dévaványai-sík kistáj K-i peremén található. A kistáj települései: Dévaványa, Ecsegfalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Szeghalom.

A kistáj 82 és 84 m közötti tszf-i magasságú, a Hortobágy—Berettyó és a Körösök közön elhelyezkedő tökéletes síkság. K-i része ártéri szintű, középső és Ny-i része alacsony, de ármentes síkság. Az ország egyik legkisebb relatív reliefű kistája (átlagos érték 0,5 m/km²). Kisebb mocsarai a Berettyó és részben a Tisza lefolyást kereső árveiből táplálkoztak. Morotvák kusza hálózata borítja a felszínt, amelyek nagy része feltöltődött, s enyhe terephullámok formájában jelenik meg. Sok a porong, a laponyag (a fokmenti hát).

A felszínt a magassági viszonyoktól függően ártéri, mocsári agyag, lösziszap, illetve elszikesedett infúziós lösz fedí. Ez utóbbiakhoz Dévaványán és Füzesgyarmaton lokális jelentőségű téglagyag-készlet (0,4 Mm³) kapcsolódik. A kistáj a pleisztocén eleje óta dinamikus süllyedő medence, az É-ről, K-ről érkező folyók helyi erőizobázisa és üledékgyűjtője. A 2-10 m mélységben általánosan elterjedt iszapos homok, homokos iszap és homokrétegek anyaga folyóvízi eredetű. Potenciális max. szeizmicitása 6° MS.

A négyféle talajtípus viszonylag nagy kiterjedésű egységekben jelenik meg. A mezőgazdasági termelésre csak javítást követően alkalmas, vagy an-a alkalmatlan szikes talajok a kistáj több, mint 60 %-ára terjednek ki. A löszös üledékeken és a kistáj K-i határa közelében öntésanyagon képződött nehéz mechanikai összetételű (agyagos vályog és agyag) talajok közül a leginkább szikes réti szolonyecsek 17 %-ot, a sztyeppesedő réti szolonyecsek 32 %-ot, a szolonyeces réti talajok 14 %-ot tesznek ki. A sófelhalmozódás maximumának a talaj mélyebb rétegei felé rnozdulásával egyidejűleg a talaj termékenység javul. Így a szteppesedő réti szolonyecské IX., a szolonyeces réti talajoké pedig VII. A nem szikes agyagos vályog és agyag mechanikai összetételű, szikes talajokéval egyezően nem felszíntől karbonátos réti talajok kiterjedése jelentős (37 %). A gyengén savanyú változataik termékenysége az V., az erősen savanyú változatoké pedig a VI. talajminőségi kategória. A kistáj mezőgazdasági potenciálja a szikesség miatt kicsi.

Ny-on a Hortobágy—Berettyó (163 km, 5776 km²) Bucsa és Túrkeve közötti 30 km-es szakasza, K-en a Berettyó (204 km, 6095 km²) Darvas és Szeghalom közötti 16 km-es szakasza határolja. A két folyó között összetett, egymással a vízállás és az igények szerint összefüggésbe hozott, ill. elkülöníthető csatornahálózatot találunk. Ennek nevezetesebb tagjai: Felsőréhlyi-csatorna (22 km, 85 km²), Csurgó—Alsóréhlyi-csatorna (27 km, 74 km²), Kengyelréti-csatorna (8 km, 25 km²). Malomzug—Simafoki-csatorna (13 km, 111 km²), amelyek a Hortobágy—Berettyóba vezetik időszakos vizeiket. A másik oldalon a Berettyóba vezették a Szeghalmi-főcsatornát (12 km, 267 km²), amelynek nagy mellékveze a Fürjéri-

csatorna (20 km. 137 km²). Száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület. Lf=1 l/s.km²; Lt=6%; Vh=140 mm/év.

Az árvizek rendszerint a hóolvadással, de a Berettyón a kora nyári esőkkel is kapcsolatban állnak. A kisvizek időszaka az év második fele. A vízminőség a Berettyón II., a Hortobágyon III. osztályú. A mélyen fekvő hajdani árteret sűrű csatornahálózat (több mint 400 km) mentesíti.

1.12.1.2. Éghajlat

Mérsékelt meleg, száraz éghajlatú kistáj. Az évi napfénytartam 2000 óra körül alakul; a nyári napsütéses órák száma kevéssel 800 óra fölötti, a téli napfénytartam 180—190 óra között várható. Az évi középhőmérséklet 10,3—10,4 °C, a vegetációs időszak átlaghőmérséklete pedig 16,8—17,0 °C. A napi középhőmérséklet ápr. 10. után emelkedik 10 °C felé, majd 193 nap múlva, okt. 20 után csökken ismét 10 °C alá. Az utolsó tavaszi fagy ápr. 11—14 között, az első őszi fagy okt. 22-én várható, így a fagymentes időszak kb. 191—194 nap. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,1—34,4 °C, de ÉNy-on 35,0 °C, míg a téli abszolút minimumok átlaga -16,7 és -16,8 °C körül van. A csapadék évi összege 540 és 570 mm között alakul; ebből 310—320 mm hullik a vegetációs időszakban. A téli félévben 33 hótakarós nap valószínű, az átlagos maximális hóvastagság 16 cm. A terület ariditási indexe 1,24 és 1,30 közötti. Nagy gyakoriságú az É-i, az ÉK-i és a D-i szél; az átlagos szélesebesség 2,5—3,0 m/s között változik. A terület éghajlati adottságai inkább a kevésbé vízigényes növények termesztését teszik lehetővé.

1.12.1.3. Természetes és telepített növénytakaró

Növényzet: A kistáj teljes egészében az Alföldi flóraidéke (Eupannonicum) Tiszántúli flórajárásába (Crisicum) tartozik. A jelentősebb potenciális erdőtársulások a partmenti bokorfüzesek (*Salicetum triandrae*). a fűz-nyár-égerligetek (*Salicetum albae fragilis hungaricum*). a tölgy-kőris-szil ligeterdők (*Quercus-Ulmus*-i *hungaricum*) és a sziki tölgyesek (*Pseudovincetoxicum-Quercetum roboris*). Nevezetesebb lágyszárú fajok az érdes bajorperje (*Elymus asper*), a havasi szittyó (*Juncus alpinus* var. *fuscoater*), a berzedt sás (*Carex pauciflora* ssp. *leesii*). a gyilkos csomorika (*Cicuta virosa*) stb.

A jelentéktelen kiterjedésű erdészetileg hasznosított területeken fiatal- és középkorú, fenyő- és lágylombos erdők díszlenek. Az összes erdő átlagos évi folyónövedéke 3,7-5~0 m³/ha között ingadozik. A mezőgazdaságilag hasznosított területeken elsősorban búzát (20-50 q/ha), kukoricát (30-50 q/ha). cukorrépát (200-400 q/ha) és rostkendert (55-75 q/ha) termesztnek.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

Mérsékelt meleg, száraz éghajlata miatt igen nagy a vízhiány. Két tájtípusra osztható. A Nagy-Sárrét felé lejtő É-i és a Hortobágy-Berettyó felé lejtő NY-i pereme alacsony fekvésű holtmedrekkel tagolt, magas talajvízű ártéri síkság. Talajai réti talajok és réti szolonyecsek. Rajtuk a szántóföldi termelés uralkodik. A laposokban az ártéri ligeterdők csekély maradványai és a korán kiégő szikes legelők foltjai tagolják az erősen kultúrsztyepp jellegű tájképet. A középső terület valamivel magasabb helyzetű folyókák és hordalékkúp maradványok közé zárt. gyenge lefolyású szikes puszták. Talajai többnyire szteppesedő réti szolonyecsek és szolonyeces réti talajok. A szántóföldek uralmát itt nagy kiterjedésű,

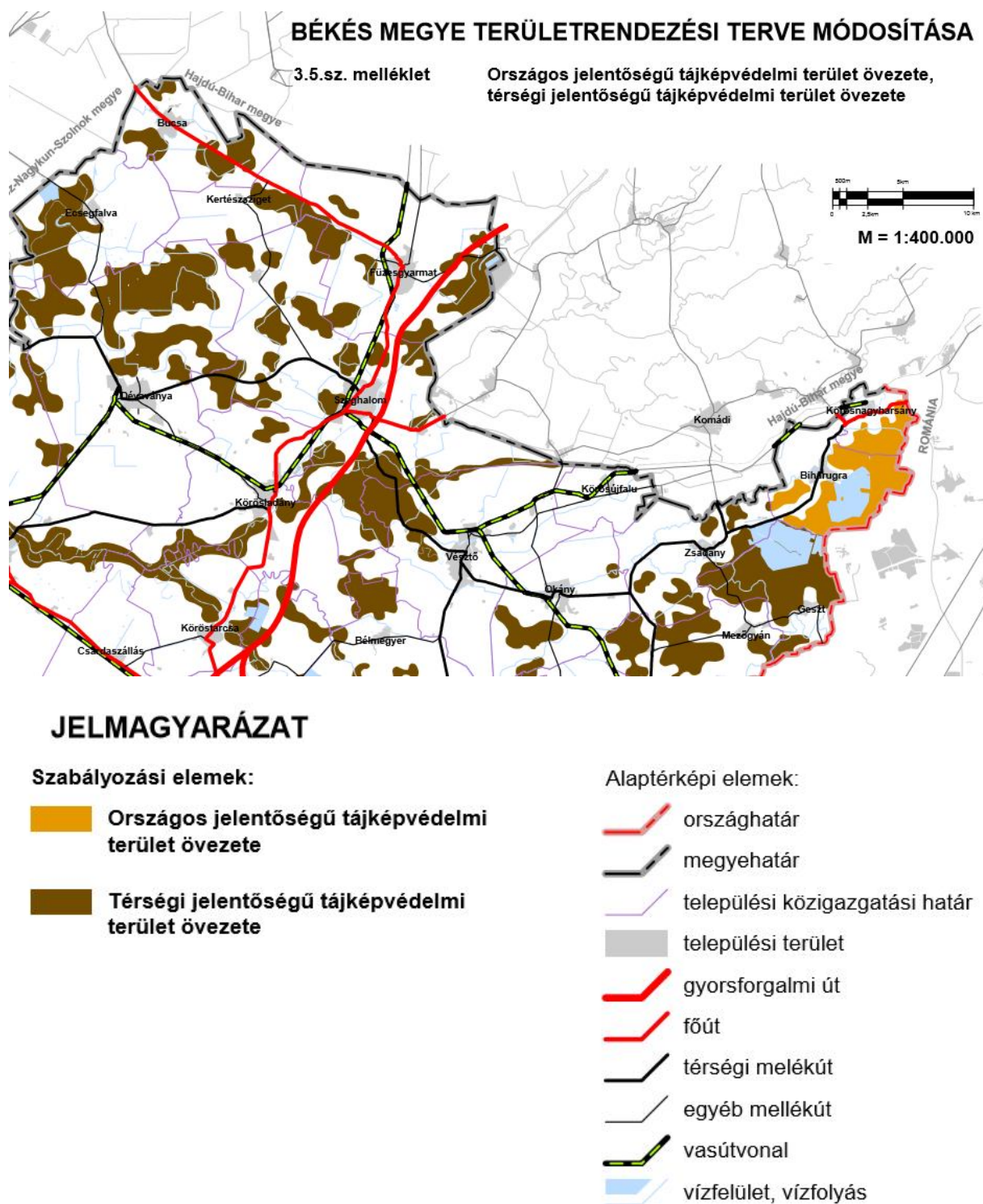
csak gyenge legelőnek használható szikes puszták várták fel. A hajdani liget- és láperdőket kiirtották, s a szikes felszínen még az akác sem érzi jól magát. A kultúrsztyepp jelleg általános. Dévaványa és Füzesgyarmat hévizű mélyfúrásokra épült fürdői képvisel némi változatosságot.

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

A régészeti kutatások megállapításai szerint Füzesgyarmat közigazgatási területe az őskor és újkőkortól folyamatosan lakott. Az OMF – Falukutatás (1965.) megállapítása: „Valószínű, hogy a török hódoltság alatt sem pusztult el teljesen, illetve lakói mindig visszatérnek. A határban tanyarendszer ugyanakkor nem alakult ki, mert a Sárrét mocsarai rendszeres földművelést nem tettek lehetővé”. Településszerkezetének meghatározó vonala valószínűleg az 1219-es első írásos feljegyzések óta ott található a város alaprajzában. A településszerkezetre vonatkozó első dokumentum az 1783-as első katonai felvétel. A lakott területhez kapcsolódó ÉNY-i és DK-i kertek jól azonosíthatóak és a mai napig fennmaradtak. Az 1861-66. között készült második katonai felvételen már mai térszerkezetében látható Füzesgyarmat. A fellelhető adatok szerint 1850. körül már 4.500 lakosa volt. A településszerkezet mai formájának kialakulását tehát 1783. és 1861. közé becsülhetjük. 1855. és 1861. között végzik az új Berettyó meder kialakítását. A két katonai felvétel között 1816-ban és 1830-ban jegyezték fel nagyobb árvizet, amelyből az 1816-os a település belső területeibe is behatolt (Dóka Klára: A Körös és a Berettyó vízrendszer szabályozása a XVIII-XIX. században [Egy táj átalakulása]; Közlemények Békés megye és környéke történetéből 7., Gyula, 1997., valamint Fényes Elek: Magyarország geográfiai szótára. Pesten. 1851.). A település második katonai felvételét (1861-66.) összevetve az 1966-67-es katonai felvétellel látható, hogy a településszerkezet több, mint 100 éven át alig változott. Észak felé és délkeleti irányban bővültek a lakóterületek, valamint a településhez délen csatlakozott egy gazdasági övezet. Figyelemremélően stabilnak kell tekinteni ezt a településszerkezetet, amely társadalmi, technikai változásokban bővelkedő 130 évet viselt el lényegi változás nélkül és kisebb, a településszerkezet alakításában lényegtelennek tekinthető korrekciókkal a mai napig jól funkcionált. Településszerkezeti jellegzetességeit tekintve Füzesgyarmat „alföldi kertes település”.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

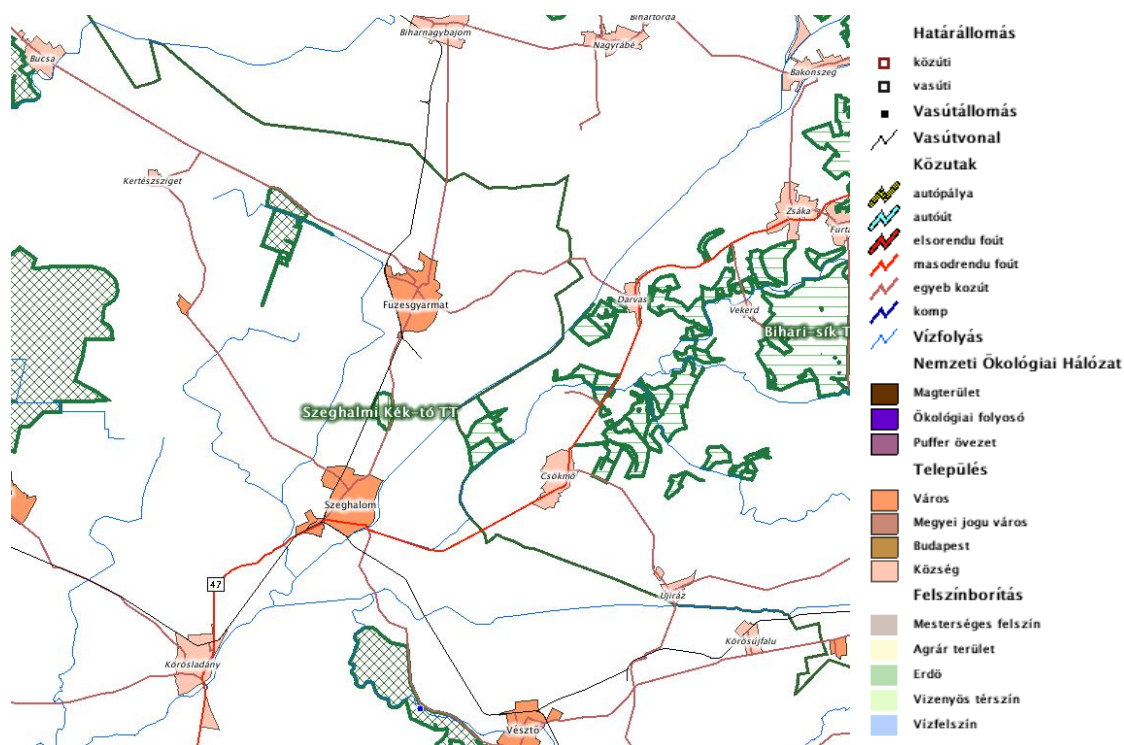

92. ábra: Békés Megye területrendezési terve módosítása

Forrás: Békés Megyei TRT.

A települést országos tájképvédelmi terület övezet nem érinti.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

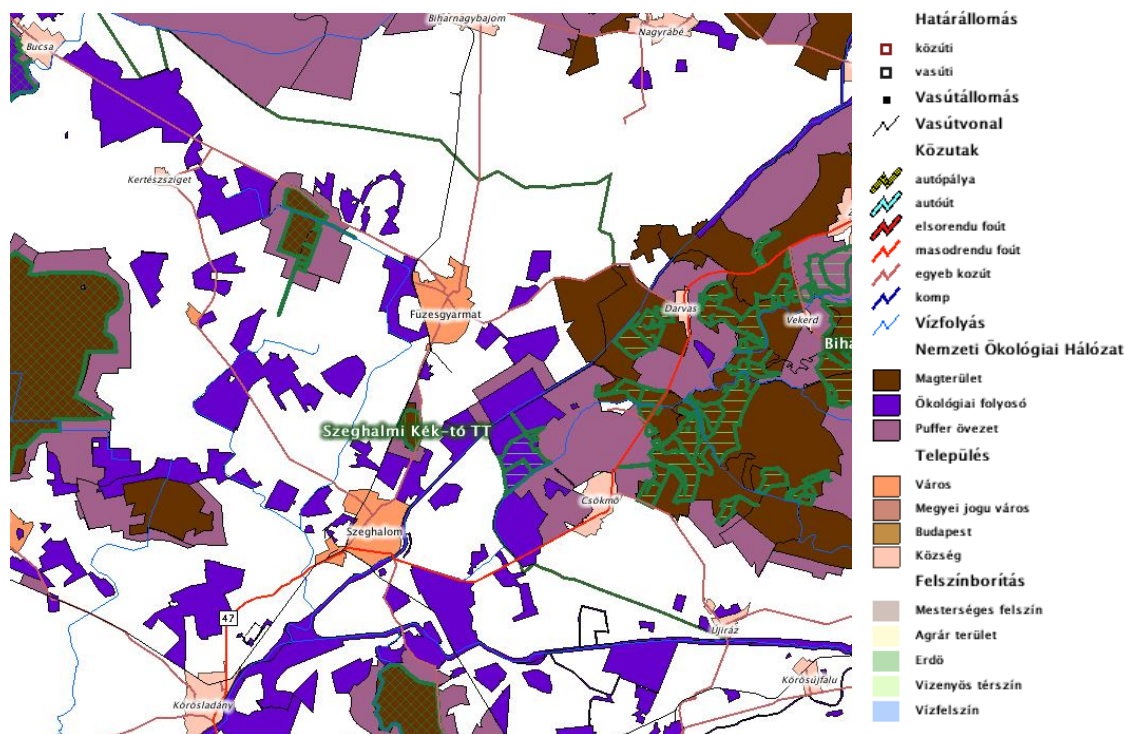

93. ábra: Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer - <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>

IA település nyugati részét érinti a Körös-Maros Nemzeti Park területe a Természetvédelmi Információs Rendszer adatai szerint. A település belterületétől közvetlenül nyugati irányban az ökológiai hálózat ökológiai folyosó területe található. Jelentős magterület a megyehatár közelében, a közigazgatási terület keleti részén lelhető fel.

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

94. ábra: Nemzeti Ökológiai Hálózat

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer - <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Egykor Füzesgyarmat térségében a folyók, az erek és a Sárrét mocsárvilága határozta meg a táj arculatát. A szövevényes vízrendszer hatalmas áradásokkal borította a tájat, sokszor lehetetlenné téve a földművelést. A település határában már a tatárjárást megelőzően kevés, de gazdag termésű gabonaföldek voltak. Nagy valószínűség szerint ebben a korban az állattenyésztés és a rétgazdálkodás volt az elsődleges, ugyanakkor a halászatnak is nagy szerepe lehetett. A XIV.-XV. századból származó források szerint a határban kaszálók, művelt földek és erdők voltak. Ezen erdők mocsárerdők lehettek vagy az alföldi erdős puszta maradványai. A nagyobb arányú földművelés az 1700-as évek elejétől kezdődött, 1715-ben 60 holdat műveltek, míg 1773-ban 2189 holdat. A vízimalmok használata miatt mégsem változtatták meg erőszakosan a tájat, hanem ezzel is fenntartották a mocsaras jellegét. A táj képében drasztikus változást idézett elő a XIX. sz. közepén megindult folyamszabályozás. A térségben nagy területek váltak árvízmentessé, mely a mezőgazdaság hatékonyságát növelte, de ugyanakkor a vízi biotópok teljesen megszűntek. Ez után alakultak ki az ártéri (másodlagos) galéria erdők, illetve a megmaradt ősgyepek helyén a szikes puszták. A tájszerkezet változásának második hulláma az erőszakos tagosítások idején ment végbe, mely szintén sok esetben az élővilág faj- és egyedszám csökkenéséhez vezetett.

Országos jelentőségű védett területek

A Körös-Maros Nemzeti Park területének egy része (015-020, 024-043. 056, 063, 068 hrsz) a Dévaványai – Ecsegi Puszták egy kis része Füzesgyarmat közigazgatási területének nyugati határán található. E szikes sztyepp terület kiváló élőhelye és táplálkozó helye a tűzokoknak, így kiemelt védelme indokolt.

Tájtörténeti, tájképi, történelmi és kulturális szempontból értékes emlékek a kunhalmok, melyek a Természetvédelmi törvény erejénél fogva Országos jelentőségű védett területnek minősülnek majd (ex lege). Felmérések szerint (Szelekovszky László: Békés Megye kunhalmai, 1999) Füzesgyarmat közigazgatási területén 41 db kunhalom található. A kunhalmok a legrégebbi emberalkotta kultúrtörténeti emlékeink. Az Alföld e sajátos tájképi elemei olyan kúp vagy félgömb alakú képződmények, melyek legtöbbször víz mellett, de vízmentes helyen épültek és temetkezési helyként, településhelyként, őrhelyként vagy határjelzőként szolgáltak. Ezen kívül minden korban betöltöttek valamilyen szerepet, ma például az egyik legpontosabb földmérési pontok. Sajnos számos halom esett áldozatul úgy, hogy a nagyüzemi táblák kialakításakor, a meliorációs munkák végzésekor az öntözőcsatornákkal kettévágták, levágták, esetleg elhordták.

Természetvédelmi oltalom alatt nem állnak, de természetvédelem szempontjából értékes területek a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény értelmében az illetékes természetvédelmi hatóság (Körös-Maros Vidéki Nemzeti Park Igazgatóság) által kijelölt, potenciális természeti területnek minősülő erdő- és gyepterületek. A természeti értékek gazdag tárházát az egykori lápvilág vizes élőhelyeinek maradványai (zsombékosok, alföldi mocsárrétek). A Berettyó menti árterek puhafa ligeterdei (fűz- és nyárligetek), a természetközeli erdőfoltok (tölgy-kőris-szil ligeterdő, sziki tölgyesek), a gyepterületek (ürmös puszták), valamint a szikes puszták növénytakaságai és az ezeken élő állatvilág jelentik.

Az egykori gazdag növényvilág hírmondóinak tekinthető természeti területek az intenzíven művelt szántóföldek közé ékelődve, mozaikszerűen maradtak fenn. A fennmaradást annak köszönhetik, hogy ezek a területek általában a szántóföldi gazdálkodást megnehezítő, kedvezőtlen talaj- (szikes talaj) vagy vízrajzi adottságokkal (vízállásos terület) rendelkező területek, ezért a szántók térhódításának nem esnek áldozatul. Sajnos a területeket szigetszerű elhelyezkedésük, kis méretük miatt jelentős zavarás éri, ezért állapotuk veszélyeztetett, megőrzésük azonban különösen fontos, hiszen egyrészt változatossá teszik a hatalmas összefüggő szántóterületeket, másrészt, mint táplálkozó és fészkelő helyek, a térség zöld folyosó hálózatának fontos részei. A növényritkaságok mellett elsősorban a madárviláguk érdemel említést.

A közigazgatási terület DK-i határán, a 0351-0379 hrsz. alatti ingatlanokon mintegy 260 hektárnyi védett terület található. A védett terület egy részét a 1989 óta védetté nyilvánított Hosszúíri erdő foglalja el, amely a Szeghalom belső-csikéri legelőtől a volt erdészház vonaláig tart. A hosszúíri erdő, mely telepített vízparti erdő, igen értékes élővilágnak ad otthont, madárvilága és aljnövényzete értékes ritkaság. Természetvédelmi szempontból a gyakran belvíz alatt álló területek kedveznek a vízimadaraknak.

Helyi jelentőségű védett területek

A közigazgatási terület DK-i határán húzódó Hosszúíri-erdő 350 hektárjából 3 ha helyi védelem alatt áll, ebbe tartozik a Csikéri-legelőtől a volt erdészházig terjedő erdőszakasz. A terület egy tölgy-kőris-szil ligeterdő, ahol nemcsak a lombkoronaszint, de a cserjeszint és az aljnövényzet is igen gazdag és értékes. Füzesgyarmat külterületén lévő másik helyi védelem alatt álló emlék, a Tüzesfa (*Quercus robur*-kocsányos tölgy), mely egyes felmérések szerint Békés megye 5. legnagyobb fája, korát kb. 350 évre becsülik.

TrT szerint javasolt tájszerkezet

A táji, természeti adottságok és értékek vizsgálata szerint Füzesgyarmat igen kedvező természeti környezetben található. A tájrendezési javaslat elsődleges célja e kedvező táji adottságok megőrzése, a tervezési területen található természeti értékek, elsősorban az erdő-, a gyepterületek és a nedves élőhelyek, ill. az egyéb táji értékek védelme.

A külterület jelentős részét a gyepterület és az erdőterületek mellett a szántóterületek alkotják. A hagyományos mezőgazdasági területekre vonatkozó szabályozási előírásoknak célja, hogy megakadályozza a szántóterületek túlságos elaprózódását és a tájképben kedvezőtlen változást eredményező külterületi beépítés megnövekedését.

Mezőgazdasági területek

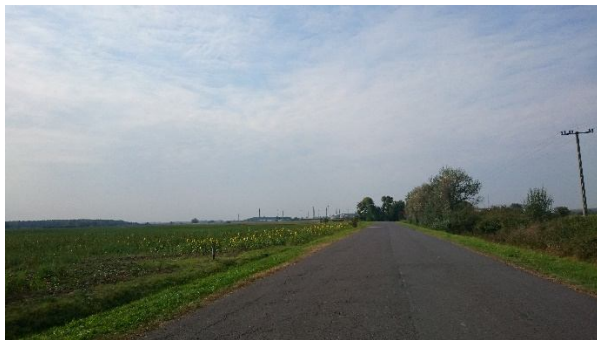
Füzesgyarmat külterületének meghatározó részét mezőgazdasági területek borítják. A fenntartható fejlődés, a táji adottság (talajviszonyok) jobb kihasználása és tiszteletben tartása miatt hosszabb távon a mezőgazdasági szerkezet átalakulása (állattartás jelentősebb szerephez jutása, régióspecifikus termékek előtérbe kerülése) és a művelési ágak változása (gyepterületek, gyümölcsösök növelése) várható. A mezőgazdasági területek kiterjedésének kismértékű csökkenésével a jövőben számolni kell. Az állandóan belvízzel veszélyeztetett területek egy részét érdemesebb lenne az erdő művelési ágba vonni.

A mezőgazdasági területek a jelenlegi tájhasználat alapján tájrendezési, tájvédelmi szempontból jól elkülönülő. a szabályozási terv során eltérő követelmények megfogalmazását igénylő övezetekre oszthatók. Ezek a következők: Árutermelő-általános övezet, Korlátozott funkciójú mezőgazdasági övezet, Kert övezet, Gyümölcsös övezet.

Erdő területek

Az erdőterületeket jelenlegi és tervezett funkciójuk, elhelyezkedésük és természetvédelmi oltalmuk alapján öt övezetbe sorolja a hatályos TrT:

- védett erdők, E-V jellel ellátott terület,
- védőerdők, E-VÖ jellel ellátott terület,
- védelemre javasolt erdők, E-Vj jellel ellátott terület,
- gazdasági erdők, E-G jellel ellátott terület,
- egészségügyi-szociális, turisztikai erdők, E-T jellel ellátott terület.

95. ábra: Tájhasználat
Forrás: saját készítés

1.13. Zöldfelület rendszer vizsgálata

1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldterületeknek fontos funkciói vannak. A légszennyező anyagok megkötése, a zaj tompítása mellett védik a talajt az eróziótól, miközben a parkok, egyéb zöldterületek a pihenés színterei. A környezeti tényezők közül ez az a - talán legfontosabb - elem, melynek fejlesztése illetve fenntartás magas színvonalra jótékony, javító hatással van a többire. A megcélzott turisztikai fejlesztések, és a kellemes, vonzó lakókörnyezet kialakítása megkívánja a település parkosítását, a bel- és külterület fásítását, mely a szerkezetileg különálló településrészek egységes szerkezetbe rendezésének egyik eszköze. A város zöldfelületi rendszere funkcióját és fajgazdagságát tekintve egyaránt fejlesztésre szorul. A fejlesztés egyrészt a meglévő elemek felújítására, másrészt új elemek létrehozására irányul.

Füzesgyarmat város zöldfelületi rendszere közhasználatú zöldfelületekből: központi park, Garai tér és a tó környéke, útfásítások, kisebb teresedések, városszéli vízállásos területek, korlátozott közhasználatú zöldfelületekből: intézménykertek, sportterület, temetők, óvodák, iskolák kertjei, polgármesteri hivatal kertje, templom kertek, szociális otthon kertje, strandfürdő kertje, ill. közhasználat elől elzárt zöldfelületekből: kertgazdasági területekből és magánkertekből áll. A település zöldfelületi ellátottságát – a viszonylag kis területű közkertek, közparkok ellenére – sem lehet alacsonynak tekinteni. hiszen a közhasználatú zöldfelületekkel való ellátottság ellensúlyozódik a magánkertek nagy arányával. Füzesgyarmat város zöldfelületi rendszere mind fajgazdagságát, mind funkcióját, mind gondozottságát tekintve fejlesztésre szorul. A zöldfelület-fejlesztés egyrészt a meglévő zöldfelületi elemek felújítására, gazdagítására, másrészt új zöldfelületi elemek létrehozására irányul.

Közhásználatú zöldfelületek

Közhásználatú zöldfelületek közé tartoznak a közkertek, közparkok. Út- és térfásítások, ill. a közjóléti erdők. Méreténél fogva közkertenek nevezhető a városközponti zöldfelület. E zöldfelületi egység keleti részét 1995-ben rendezték. itt található a Petőfi emlékmű, melynek szomszédságában egy szökőkutat létesítettek, és pihenőhelyet alakítottak ki, a növényállományt platánok, örökzöldek és még sokféle dísznövény alkotja. e terület rész szépen parkosított, rendezett. A Takarékszövetkezet előtt sok örökzöld van (tuja, hamisciprus, ezüsthfenyő), melyek közül az ezüsthfenyők vannak a legrosszabb állapotban, bizonyítva ezzel tájidegenségüket. A templom előtti térrész nem túlzottan parkosított, egy kevés sövény és pár fa áll ott. Az iskola előtt szabályos rászterbe ültetett csonkolt akácok vannak, a 48-49-es emlékmű környékén pedig előfordul a hárs, a vérszilva és örökzöld telepítések. E részen elhelyezett padok lehetőséget adnak a pihenésre. A város zöldfelületi rendszerének alkotói a kis területű. ugyanakkor viszonylag nagyszámú kis teresedések, melyek jelentősége városszerkezeti szempontból kiemelkedő. E területeken fásítás, cserjeszint telepítés. ill. egy-két pad elhelyezése javasolt a mindennapi rekreációs igények kielégítése érdekében.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületi rendszerhez kapcsolódó fejlesztések a nagy területű és heterogén rendszer sokszínűségéből kifolyólag nem lesznek könnyen végrehajthatóak. Mennyiségét tekintve a zöldfelületi ellátottság

ugyan nem mondható rossznak az országos átlaghoz képest, de a városfejlesztési tervek szempontjából jelentős fejlesztéseket szükséges tervezni. A meglévő felületeket elemezve elmondható, hogy elsősorban a minőségi, rekreációs célokat szem előtt tartó felületek megújítására illetve lehetőség szerinti kiterjesztésére van szükség Füzesgyarmaton. Ennek keretében a belvárosi, közterületeken illetve nyitott, de magán vagy egyházi, intézményi tulajdonban lévő zöldfelületek fejlesztése élvezne prioritást. Ezeket lehetőség szerint úgy kellene fejleszteni, hogy a már meglévő és használatban lévő felületekhez kapcsolódjanak, azokkal rendszert képezzenek. Ezzel elkerülhető esz a széttagoltság, az egyes területek közötti átjárhatóságból adódó nehézsége, konfliktus helyzet. A belterület határa felé haladva egyre kevesebb zöldfelületi elemet tartalmazó utca jelenik meg. Annak érdekében, hogy a porszenyezés illetve a levegőben lévő káros anyag tartalom csökkenthető legyen javasolt az intenzív fásítás ezeken a területeken is, mely egyúttal javító hatással lesz a belváros és a környezetében található lakóterületek számára is.

Az utcafásításokról általánosságban elmondható, hogy a legtöbb utca fásított, gyümölcsfa és akác telepítés a leggyakoribb. A városszerkezetiileg meghatározó utcáknál javasolnánk várostűrő fajokból egy-egy fásor telepítését. Ilyen utcák például: Kossuth u., Mátyás kir. u., Baross u., Klapka u., Petőfi utca és Széchenyi utca. Szűkebb utcáknál a gömb vagy oszlopos fajták javasoltak. A közműfejlesztésekkel, a csatornahálózat kiépítésével egyidőben javasoljuk az egységes fásorok kialakítását. A falusias karakterű városrészekben a gyümölcsfa telepítés elfogadott, de nem javasolt. A városközpontban, ill. intézmények környékén pedig kedvezőbb a dísfák telepítése.

A városon keresztül folyó egykori vízfolyás, ér ma sok helyen rendezetlen képet mutat, fenntartása nem megoldott, mivel a telkek a partjáig nyúlnak le. Javasolnánk a parttól mindkét irányba 6-6 m kisajátítását a fenntarthatóság biztosítása érdekében. A belterületen, ill. annak határában a következő területeken javasolunk erdőket, erdősávokat kialakítani. A településtől D-re a horgásztavak környékén javasolnánk továbbá egy közjó/éti erdő kialakítását a szélesebb körű rekreációs tevékenységek biztosításául. Füzesgyarmat utcafásításáról elmondható, hogy a legtöbb utca fásított, viszont a gyümölcsfák és az akácos telepítése a leggyakoribb. Közhasználatú zöldfelületek közé soroljuk a templomkereteket is, a református templom kertje igen változatos növényállománnyal büszkélkedhet. A város sporttelepe is jelentős zöldfelület, rendezett képet mutat, bár fásítása javítható. Meg kell említeni a település 3 temetőjét, amiből 2 lezárásra került, kegyeleti parkként funkcionál. A város zöldterületei egyébként gondozottak rendezettek, az Önkormányzat sokat tesz az utcák „virágosításáért”.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A városépítészeti szokásokban és szabványokban törekedni kell a zöldfelületek minőségnek javítására, a terület bővítésére. A településszerkezet kialakításában tekintettel kell lenni a megváltozott klímátikus viszonyokra. A zöldfelületi rendszerek kialakításával javítani kell a mikroklimatikus viszonyokat, ezáltal a lakosság életminőségét. Javasolt őshonos fajok telepítése, többszörös lombkorona szint záródásával.

A város a projektekhez kapcsolódó beszerzései során ökohatékony és környezetbarát technológiákat részesíti előnyben. A fejlesztések hatással vannak a keletkezett hulladék mennyiségére. A megvalósítás során a fejlesztések következményeként a hulladék mennyiség csökkentésére kell törekedni, valamit preferálni kell a szelektív gyűjtést. További fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy az illegális hulladéklerakások megszűnjenek, biztosítva ezzel a város kedvezőbb esztétikai megjelenését.

A zöldterületeknek fontos funkciói vannak. A légszennyező anyagok megkötése, a zaj tompítása mellett védik a talajt az eróziótól, miközben a parkok, egyéb zöldterületek a pihenés színterei. A környezeti tényezők közül ez az a - talán legfontosabb - elem, melynek fejlesztése illetve fenntartás magas színvonala jótékony, javító hatással van a többire. A megcélzott turisztikai fejlesztések, és a kellemes, vonzó lakókörnyezet kialakítása megkívánja a település parkosítását, a bel- és külterület fásítását, mely a szerkezetileg különálló településrészek egységes szerkezetbe rendezésének egyik eszköze.

A város zöldfelületi rendszere funkcióját és fajgazdagságát tekintve egyaránt fejlesztésre szorul. A fejlesztés egyrészt a meglévő elemek felújítására, másrészt új elemek létrehozására irányul. A település zöldfelületi ellátottságát a viszonylag kis területű közterületek, közparkok illetve a magánkertek adják. E típusú zöldfelületek között a legjelentősebb a strandfürdő 2,4 ha területe. A park területén gondozott virágágyások, nagy gyepfelületek, és változatos fás növényzet jellemzi.

96. ábra: Zöldfelületek hasznosítása

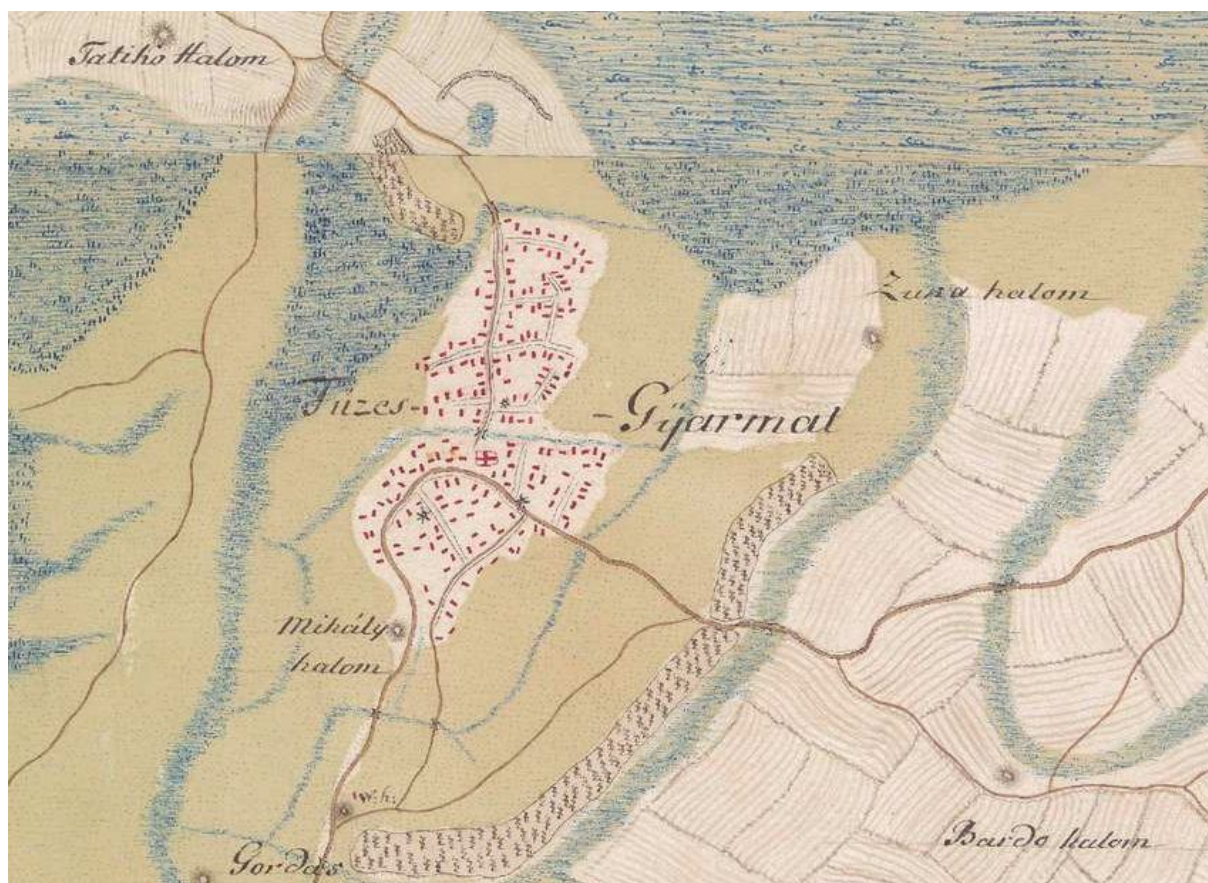
Forrás: saját készítés

1. 14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Terület-felhasználás vizsgálata

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

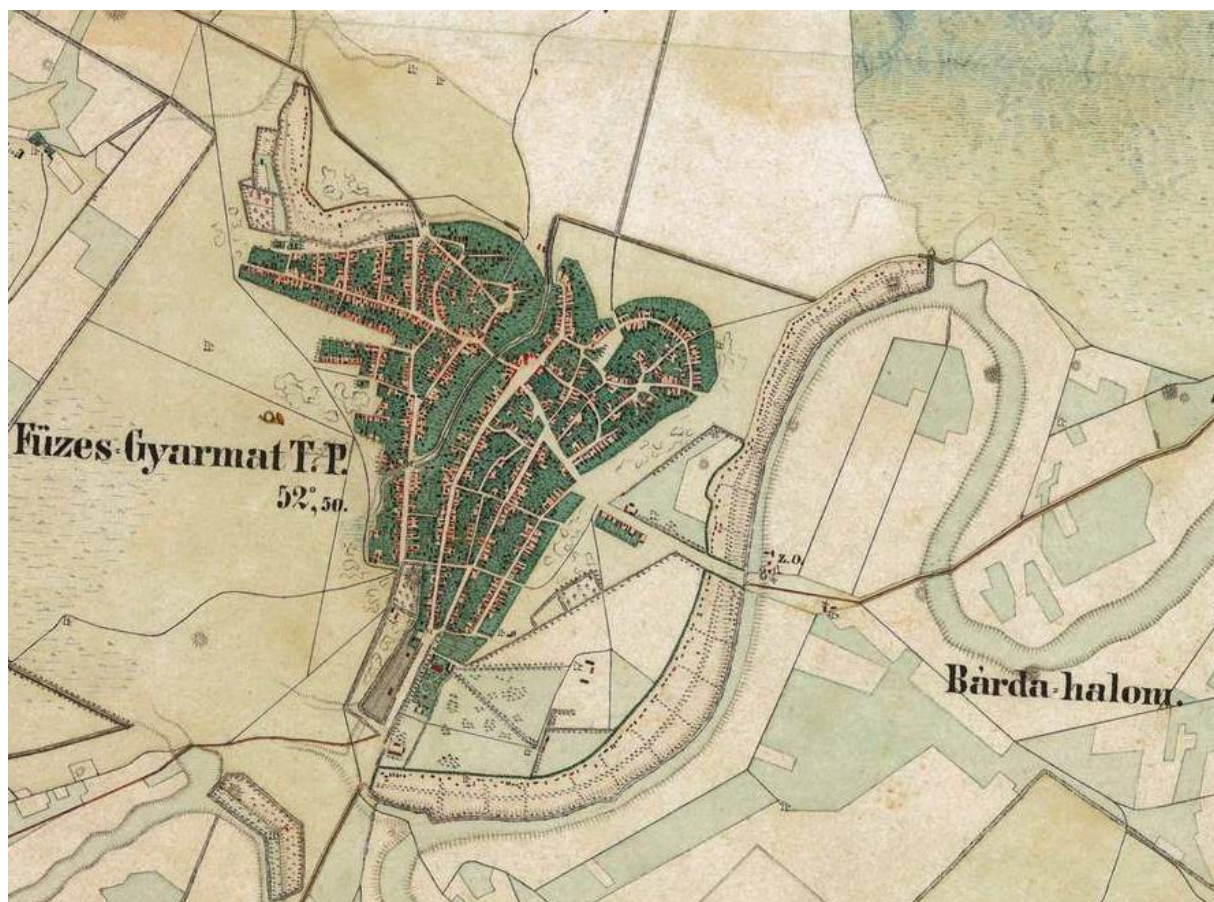
Füzesgyarmat Békés megyében, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye határhoz közel fekszik. Társadalmi és gazdasági pozícióját a fekvéséből fakadó megyei peremhelyzet, és Békéscsaba és Debrecen vonzása határozza meg. A megye településhálózata nem elaprózott, így a hazai átlagnál nagyobb lakosságszám viszonylag több településen tette indokolttá, illetve lehetségessé az alapellátás helybeni kiépítését. Az egymás szomszédságában fekvő nagyterjedésű mezővárosok azonban tanyaviláguk fokozatos pusztulásával elvesztették egykori vidéküket, az elmúlt évtizedekben egymás riválisaiként versenyeztek a városi funkcióik szükségességét igazoló vonzáskörzetekért. Békés megye aránytalan városszálózatot tudhat magáénak. Hiányzik a komplex felsőfokú funkciókkal, üzleti-pénzügyi szolgáltatásokkal, megfelelő kommunikációs bázissal rendelkező, hosszú távon a nemzetközi városversenybe bekapcsolódni képes nagyváros. Sajnos a megye városszálózatában túlsúlyban vannak a funkcióhiányos, megfelelő térszervező erő nélküli kisvárosok.

97. ábra: I. Katonai felmérés (1764-1784)

Forrás: <http://mapire.eu>

Füzesgyarmat város településszerkezetileg jellegzetesen "alföldi kertes település", jól elkülöníthetők az alföldi kertes településekre jellemző utca- és térszituációk, mint az utcás terek, útelágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag-, sarok-, tömb- tér formációk. A beépítettség karaktere falusias, és a város-szerkezet megőrizte az organikus természetelvűség világát, mely a városarculat további fejlesztésének alapját adja. A város térszerkezete és az épületek léptékrendje nem igényel alapvető változtatásokat, egy folyamatos, minőségi javulást a részletekben, amely erősíti és markánsná teszi a város arculatát. A település központi területén a népsűrűség 560 fő/km², a belterület többi részén 510 fő/km², a belterületek összesített népsűrűsége 535 fő/km², illetve a város teljes közigazgatási területére vetített népsűrűség 45,58 fő/km². A város belterületi és külterületi határvonalán zártkerti övezetek találhatóak, mely az egész települést körülveszi.

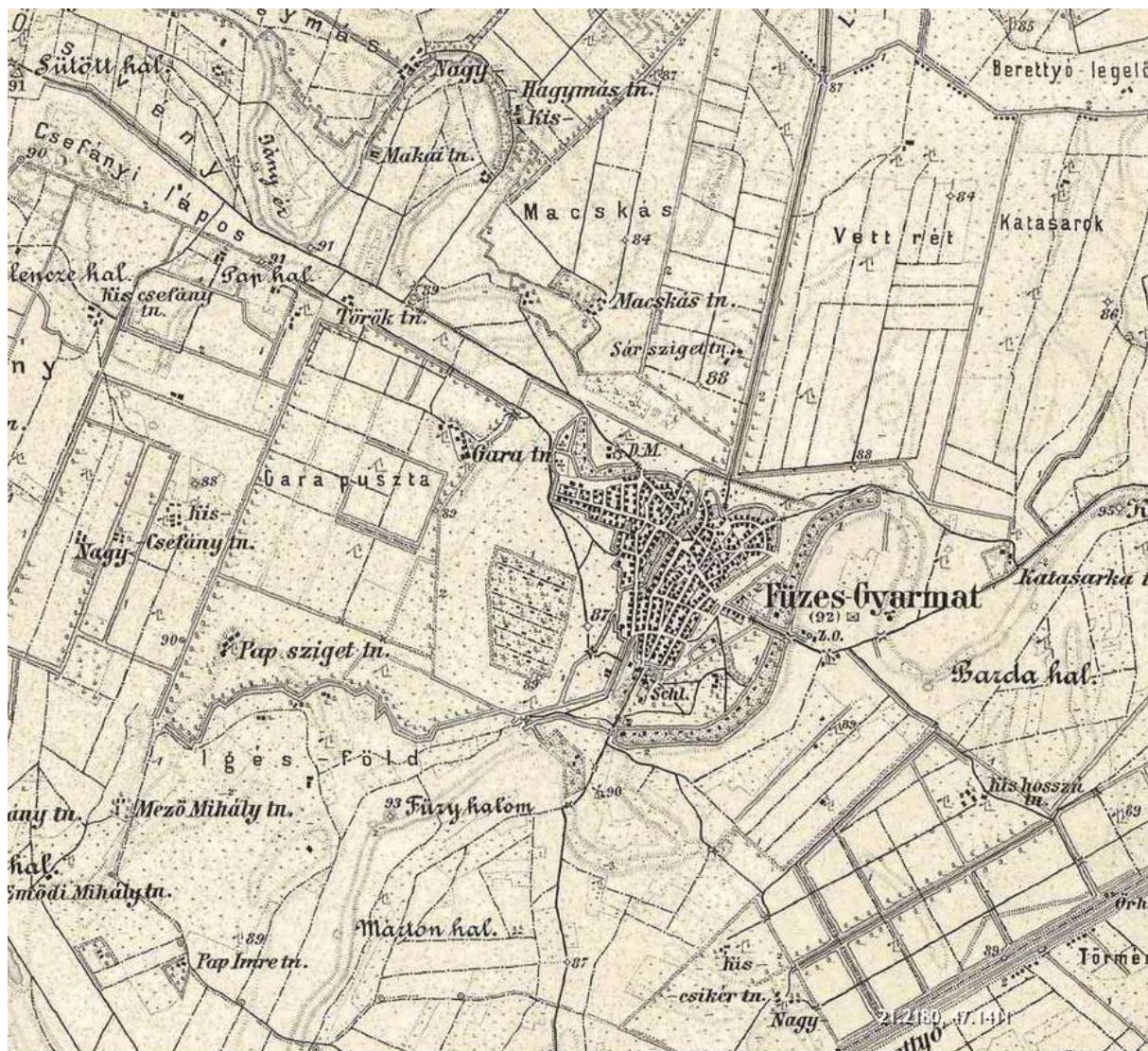

98. ábra: II. Katonai felmérés (1806-1869)

Forrás: <http://mapire.eu/>

A településszerkezet, ahogy az előzőekben utaltunk rá, kialakult, lényegi változtatásokat nem igényel. A meglevő, kialakított ipari területtel a lakóövezetbe ágyazott, környezetet zavaró telephelyek átcsoportosíthatók. Az intézményi és szolgáltató épületek, ahogy egy kisvárosi szövetben megszokott lakóépületekkel vegyesen helyezkednek el a városban. A belterületi közparkok, zöldfelületek aránya aránylag alacsony, azonban a nagy belterületi telekméret növényállománya ezt a hiányosságot ellensúlyozza. A település belterületének keleti határa mentén elvezetett elkerülő út révén, a központon átvezető főutca tehermentesítettnek tekinthető.

A településszerkezet változtatása a közlekedés jelentős átszervezésével nem indokolt, viszont kisebb nyomvonal-korrektciókat célszerű lenne végezni, valamint parkolóhelyek kialakítására is szükség van. A strandfürdő és a sporttelep környékén üdülő jellegű övezet kialakítása lenne indokolt, zöldterületi, burkolt felületi és parkolási lehetőségek fejlesztésével, a környező beépítés intenzívebbé tételével.

99. ábra: III. Katonai felmérés (1869-1887)

Forrás: <http://mapire.eu/>

A település megközelítését, a szomszédos területekre való eljutást és az országos főúthálózattal való kapcsolatot az országos közutak, a 4206 (Karcag - Füzesgyarmat), a 4212 (Püspökladány - Szeghalom), 4225 jelű (Füzesgyarmat - Darvas) biztosítják. A legközelebbi határátkelőhely Románia felé Ártándnál van, amit az E60-as úton keresztül lehet megközelíteni, közúton Szeghalom felől a 47-es főútból kiágazó jó minőségű összekötő úton érhetjük el, amely folytatódik Püspökladány irányába. A 4-es főútról Karcagnál letérve is megközelíthető a város. Füzesgyarmat nem fekszik a jelentősebb áruszállítási útvonalak közelében.

1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

35. táblázat: Földrészlet statisztikai fekvésenként

Forrás: Ingatlan-nyilvántartási adatok, saját szerkesztés

Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	földrészlet száma	egyéb ön- álló épüle- tek száma	egyéb ön- álló laká- sok száma	összes terü- let (m2)	legkisebb földrészlet terület (m2)	legnagyobb földrészlet te- rület (m2)	átlagos földrészlet terület (m2)
belte- rület	2914	8	240	5444185	14	93355	1868
külte- rület	1859	0	0	118540797	30	2192463	63766
zárt- kert	1468	0	0	3357751	18	17879	2287
ÖSZ- SZESE N	6241	8	240	127342733			

36. táblázat: Földrészlet statisztikai művelési áganként

Forrás: Ingatlan-nyilvántartási adatok, saját szerkesztés

Földrészlet statisztika művelési áganként						
műve- lési ág	földrész- letek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terü- let (m2)	legkisebb alrészlet terü- let (m2)	legnagyobb alrészlet terü- let (m2)	átlagos alrészlet terü- let (m2)
erdő	144	222	10395236	1616	349511	46825
fásított terület	6	6	13504	107	9708	2251
gyep (le- gelő)	232	283	15627933	84	671923	55222
gyep (rét)	21	29	774621	2070	154870	26711

Földrészlet statisztika művelési áganként						
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m2)	legkisebb alrészlet terület (m2)	legnagyobb alrészlet terület (m2)	átlagos alrészlet terület (m2)
gyümölcsös	254	262	2173450	223	241655	8296
halastó	2	2	22666	11332	11334	11333
kert	161	162	121655	18	5428	751
kivett	3863	3944	15841710	14	687812	4017
nádas	2	2	38935	3428	35507	19468
szántó	1870	2539	82315112	26	1602954	32420
szőlő	21	21	17911	382	1832	853

1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

Füzesgyarmat Város Helyi Építési Szabályzatában, az alábbi funkciójú területek kerültek megállapításra (terület-felhasználási egységek):

Beépítésre szánt területek:

- Lakóterület: Kertvárosias lakóterület, Falusias lakóterület, Kisvárosi lakóterület
- Vegyes terület: Településközponti vegyes terület
- Gazdasági terület: Kereskedelmi szolgáltató terület, Ipari terület, Ipari telephelyek kialakítására kijelölt tartalék terület
- Üdülőtérület: Üdülőházas terület, Hétvégi házas terület
- Különleges területek: Különleges vegyes terület, Rekultivációra kijelölt különleges terület, Szennyvíztelep működésére kijelölt terület, Sportterület, Temető, kegyeleti park, Termálfürdő, Horgászterület

Beépítésre nem szánt terület:

- közlekedési területek: kötöttpályás közlekedési területek, közutak
- zöldterületek: közpark
- erdőterület: védőerdő, gazdasági erdő
- mezőgazdasági területek: kertes mezőgazdasági, általános mezőgazdasági, korlátozott használatú mezőgazdasági (rét, legelő, gyepek, kert, szántó, nádas, vízállásos terület)
- vízgazdálkodási terület: folyóvizek medre, partja, sziget, közcélú csatornák, vízbeszerzési területek és védőterületeik

- természetközeli területek
- Különleges területek

Különleges vegyes terület

Rekultivációra kijelölt különleges terület

Szennyvíztelep működésére kijelölt terület

1.14.1.4. Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

A város regionális szerepkörének megfelelő intézményhálózattal rendelkezik, mely a tudatos városkijelölés, városépítés eredménye. Minden intézményre jellemző város funkció mellett a körzeti vonzás, a kistérség területére terjed ki.

Oktatási, nevelés intézmények:

- Kossuth Lajos Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Napközi Otthonos Óvoda, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat

Kulturális intézmények:

- Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény

Egészségügy:

- Egészségügyi Központ

Szociális intézmények:

- Füzesgyarmat Város Önkormányzat Bölcsőde
- Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézmény

Sport:

- Füzesgyarmat SK

Igazgatás, Hivatal:

- Füzesgyarmat Város Polgármesteri Hivatal
- Szeghalmi Járási Hivatal Füzesgyarmati Kirendeltsége
- Füzesgyarmati Körzeti Iroda

Közigazgatási társulások:

- Szeghalom Kistérség Többcélú Társulás

1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek

A Füzesgyarmati Ipari Park Fejlesztő és Üzemeltető Kft 2003-ban alakult, megfelelő infrastruktúrával ellátott bérbe adható telephely létrehozására, ipari termelést folytató vállalkozás számára. 2004-től folyamatosan fejlesztik a Füzesgyarmat, Pozsonyi u. 16. Hrsz 210/17 alatti telephelyet, bérbeadás céljára, üzemcsarnokok, raktárépületek, iroda, szociális létesítmények építésével.

A már működő három csarnoképület mellett, újabb két inkubátorház építése valósult meg az Új Széchenyi Terv keretében elnyert pályázati támogatással, és így újabb 2743 m² -el nőtt a bérbe adható terület nagysága.

A DAOP-1.1.1/AC-11-2012-0024 azonosító számon a "Füzesgyarmati Ipari park Kft Inkubátorházának fejlesztése" című pályázat keretében elnyert 199.226.850,- Ft támogatással megvalósult fejlesztés elemei:

- 72 x 24 m-es ipari csarnok vasbeton pillérvázzal, acél rácsostartóval, hőszigetelt szendvicspanel térelhatárolással, a fejpület részen hagyományos téglafalazattal készült iroda-szociális rész-szel, kapcsolódó út -térburkolattal, és megújuló energia hasznosítással (napkollektor, hőszivattyús hűtés-fűtési rendszerrel)
- 18 x 48 m-es raktárcsarnok, vasbeton pillérvázzal, acél rácsostartóval, és hőszigetelt szendvicspanel térelhatárolással, kapcsolódó útburkolattal,
- eszközbeszerzés bérlők részére nyújtott szolgáltatásokhoz: takarítás szolgáltatáshoz gépek, valamint öltözőszekrények, irodai eszközök (számítógépek, fénymásoló, szkennerek, fax)
- a meglévő két összesen 15500 m² üzemcsarnok megújuló energia hasznosítással - hőszivattyús hűtés -fűtési rendszerrel - korszerűsítése.

A korábbi barnamezős területeken túl, a belterület környezetében találni még barnamezős területeket:

- Belterület nyugati részén a Szeghalmi-övcSATORNA túloldalán mezőgazdasági major,
- Belterület keleti részén, Mátyás út északi oldalán mezőgazdasági major,
- Belterület, Arany J. u. 43.sz.

1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A szlömösödés olyan területekre utal, melyek az épített környezetükben és társadalmi összetételükben negatív irányban eltérnek az átlagostól, a települést nem érinti. Degradálás az ökológiában a degradált jelzőt általában emberi zavarásnak kitett, bolygatott, leromlott élőhelyekre használják, mely a települést kismértékben érinti.

Füzesgyarmaton 20 darab ún. ONCSA házat építettek, jellemzően ezen a szegregált területen. A családi házak építése az Országos Szociális Felügyelőség Műszaki Osztályán kidolgozott tervek szerint történt. A házak belső beosztásában a célszerűség és az egészségügyi követelmények érvényesülése volt a meghatározó. A házak alaprajza négy különböző minta szerint készült, amelyeknek 50-76 négyzetméter az alapterületük; fölosztása: egy szoba, egy tágasabb lakókonyha, egy kamra, egy mosófülke és tornác, biztosítva a bővítési lehetőségeket. A KSH adatai alapján az alacsony komfortfokozatú lakások arányszáma: 43,9. A város 24 önkormányzati bérlakással rendelkezik, amelyek nem a szegregátumban találhatóak, Naggyep városrészhez tartoznak. A szociális célú bérlakásos állapota leromlott, az Önkormányzat tervei között szerepel ezek rehabilitációja.

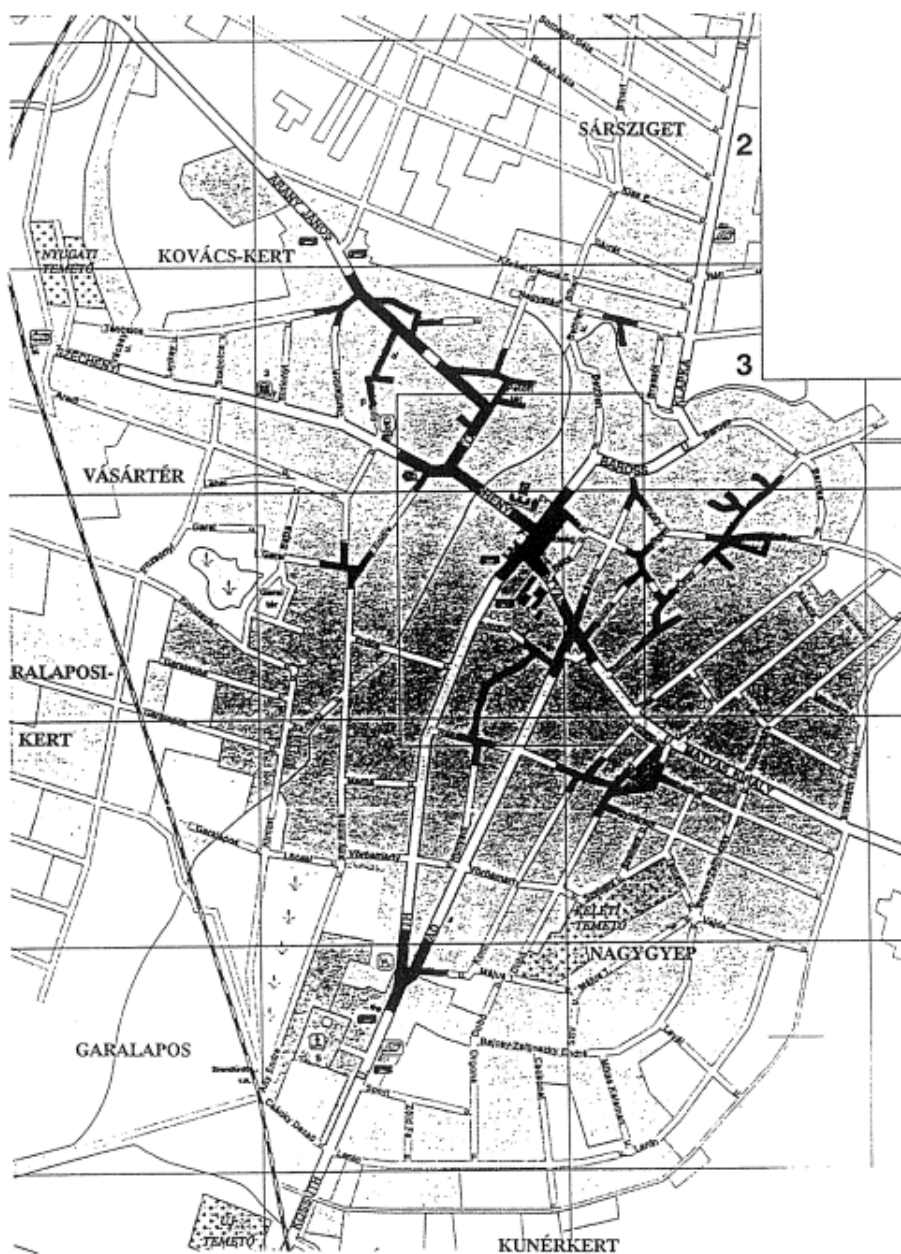
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

Füzesgyarmat Városa az Alföld Nagytáj, a Berettyó-Körösvidék középtáj északnyugati sarkában elhelyezkedő Dévaványai-sík kistáj keleti peremén található. A kistáj tulajdonképpen a 82 és 84 m közötti tengerszint feletti magasságú, a Hortobágy-Berettyó és a Körösök között elhelyezkedő síkság. Kisebb mocsarai hajdanán a Berettyó és részben a Tisza lefolyást kereső árvizeiből táplálkoztak. A terület fő vízgyűjtője a Berettyó, de a területet belvízelvezető, illetve lecsapoló csatornák hálózák be, melyek közül a legjelentősebb az Ó-Berettyó és a Szeghalmi övcsatorna.

Füzesgyarmat központja egy mintegy 300 méter hosszú teresedő útszakasz, amely a főbb téralkotó utcák találkozásánál jött létre. Ez a fajta szerves átmenet tér és utca között ugyanolyan jellegzetessége az alföldi településeknek, mint a térszerkezetük. A tér szerkezete eredeti állapotában maradt meg, de a keleti oldalán a település léptékrendjétől eltérő, az egységes arculatba nehezen illeszkedő beépítést kapott.

A belterület 85,50-88,50 mBf között változik (a felmérés kiindulási alappontja a Kossuth Lajos utcában lévő római katolikus kápolna É-i falában található magassági alappont: 88,299 mBf). Mindezek alapján a belterületnek két magasvonulata van: az egyik a Kossuth-Bethlen utca vonala, a másik a Széchenyi-Mátyás király utca vonala. Mélyfekvésű részei pedig: északon a Sársziget településrész nyugati, és déli része, nyugaton az Aradi-Pozsonyi-Kolozsvári utcák és a Garai tér által határolt terület, a Garalapos, keleten a Sas és Berzsenyi utcák, valamint a Kossuth-Bajcsy Zs.-Mátyás király utcák által lehatárolt terület.

Az alföldi kertes településekre jellemző utca és térszituációk előfordulásai Füzesgyarmaton

100. ábra: Az alföldi kertes településekre jellemző utca és térszituációk előfordulásai Füzesgyarmaton
Forrás: Hatályos TRT.

Füzesgyarmat város településszerkezetileg jellegzetesen "alföldi kertes település", ahol manapság is jól elkülöníthetők az alföldi kertes településekre jellemző utca- és térszituációk, mint például az utcás terek, útelágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag-, sarok-, tömb- tér formációk. A település karaktere nagyrészt falusias, kisvárosias településközponttal. A városszerkezet továbbra is megőrizte az organikus természetelvűség világát.

A korai településmag, a Katonai térképek tanúsága szerint, e kideresedő tér-, és utcaszituációk környezetében alakult ki. Az utcák hegyes szögben csatlakoznak, helyenként a magas pontokat követve íves

formát vesznek fel. Telekméretük a belső tömbökben 1000 m² alatti, a szélső tömbrészekben 1000 m² feletti, de a 2000 m-es térmértéket jellemzően nem éri el. Az újonnan osztott utcák és telkek esetében szintén maximum 1000 m-es térmérték a jellemző. A telkek tértarányai kedvezőek, a tömbök döntő többségében szélességük 20 m feletti, melyhez nem jelentős mélység (30-50 m) párosul.

1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A KSH Helységnévtár 2015. évi adataiból látható, hogy a településen 2408 épület található, melyből 7465 magántulajdonban van, 46 épület az önkormányzaté, és 33 épület más intézmény vagy szervezet tulajdonát képezi.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Az Önkormányzat vagyongazdálkodása

Füzesgyarmat Város Önkormányzata 2013 februárjában a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 7. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint megalkotta Füzesgyarmat Város Önkormányzatának vagyongazdálkodási tervét, illetve a vagyongazdálkodással kapcsolatosan helyi rendeletet alkotott a Képviselő-testület, illetve gazdálkodás témakörében még egy rendeletet:

- Füzesgyarmat Város Önkormányzata „az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól” szóló 14/2004. (VI.29.) önkormányzati rendelet
- 15/2016. (V.26.) önkormányzati rendelet az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek bérletéről

Az ingatlan-jelleg főcsoportokat tartalmazó táblázat áttekintést ad az Önkormányzati vagyonelemek összetételéről, valamint a lehetséges vagyongazdálkodási irányokról és mozgásterről.

A vagyonrendelet Füzesgyarmat város önkormányzatának tulajdonában álló ingatlanjaira – a lakások kivételével – és ingó vagyontárgyaira, valamint a vagyoni értékű jogokra, és a gazdasági társaságokban a Füzesgyarmat Város Önkormányzatot megillető egyéb társasági részesedésekre terjed ki. A rendelet alapvető célja az önkormányzati tulajdon folyamatos védelme, a vagyonelemek használata és működtetése során értékük megőrzése és az önkormányzati vagyon növelésének előmozdítása. Az önkormányzati vagyon működtetésének célja pedig a kötelező és önként vállalt közfeladatok ellátásához szükséges gazdasági alapok megteremtése.

Az önkormányzat vagyonát a polgármesteri hivatal tartja nyilván a számviteli törvény előírásainak megfelelően, és az önkormányzat tulajdonában álló ingatlan-vagyon a 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet szerinti ingatlanvagyon-kataszterben kerül nyilvántartásra. Amennyiben az önkormányzat vagyona új vagyontárggyal gyarapszik, a szerzéssel egyidejűleg a képviselőtestület külön-külön dönt a vagyontárgy besorolásáról, amennyiben azt a törvény nem minősítette.

Az önkormányzati vagyon feletti rendelkezés formái:

- költségvetési gazdálkodás,
- adásvétel,
- csere,
- ajándékozás,
- bérbeadás,

- használatba adás,
- használati jog megvonása,
- haszonbérbe adás,
- vagyonkezelésre átengedés,
- alapítványba bevitel,
- apportálás,
- az önkormányzatot megillető elő- és visszavásárlási jog gyakorlása,
- biztosítéku adás,
- egyéb módon megterhelés.

Lakásgazdálkodás

A forgalomképes ingatlanok nem közfeladatot ellátó eleme a lakásgazdálkodás, mellyel kapcsolatban az önkormányzati tulajdonú bérlakások és helyiségek vonatkozásában a rendeletet alkotott. Ez szabályozza a lakások komfortfokozatával arányosan meghatározott bérleti díjat, és a bérbeadás rendjét.

1. melléklet Füzesgyarmat Város Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonban álló lakások és helyiségek bérletéről 15/2016. (V. 26.) rendelethez

Az önkormányzat tulajdonában álló lakások felsorolása:

Cím	Szoba sz.	m ²	Komfort fokozat	Bérbeadás lehetséges módja
Csokonai u. 2./1	1+2 fél	42,12	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 2./2	1+ 2 fél	42,12	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 2./3	1+ 2 fél	42,12	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 2./4	1+ 2 fél	42,12	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 3./1	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 3./2	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 3./3	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 3./4	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 1./1	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 1./2	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 1./3	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Csokonai u. 1./4	1	29,1	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Kont u. 37	1	57	komfort nélküli	szociális bérlet
Gacsári u. 72	1	50	komfort nélküli	szociális bérlet
Kossuth u. 89	1+2 fél	55	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Simonyi u. 12./2	2	65	komfort nélküli	szociális bérlet
Vörösmarty u. 7.	1	50	komfortos komfort fokozatú	szociális bérlet
Kossuth u. 8	I.e.6	1+2 fél	87,5	összkomfortos komfortfokozatú önkormányzati érdekből történő bérletkijelölés
Kossuth u. 8	I.e.4	1+2 fél	85,4	összkomfortos komfortfokozatú önkormányzati érdekből történő bérletkijelölés
Kossuth u. 8	fsz.2	1+2 fél	77,36	összkomfortos komfortfokozatú önkormányzati érdekből történő bérletkijelölés
Kossuth u. 8	I.e.3	1+2 fél	67,34	összkomfortos komfortfokozatú önkormányzati érdekből történő bérletkijelölés
Kossuth u. 8	I.e.5	2	85,4	összkomfortos komfortfokozatú önkormányzati érdekből történő bérletkijelölés

101.ábra: Az Önkormányzat tulajdonában lévő, bérbeadható lakások

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Füzesgyarmat Városban a bérlakásokat az Önkormányzat szociális helyzet alapján, valamint az alap-szolgáltatások ellátásával összefüggően a megfelelő szakemberek biztosításához az önkormányzat „szolgálati lakásokat” ad bérbe. A lakásbérleti díj összege elmarad a piaci alapú lakásbérlet összegétől, amiből következik, hogy a lakbérekből származó bevétel nem biztosítja a fenntartáshoz szükséges fedezetet. A szociális lakások fenntartása és komfortfokozatának növelése, energetikai korszerűsítése a minőségi élet feltételeinek megteremtéséhez elengedhetetlen.

Lakásépítés

Az Önkormányzat nem épített az elmúlt években szociális bérlakást. Viszont az új Európai Uniók költségvetési ciklusban a TOP-4.3.1-15 Leromlott városi területek rehabilitációja „Szociális bérlakás építése” projektötlettel pályázni kíván.

Ingatlangazdálkodási vonatkozások:

- Önkormányzati ingatlanon, zöldmezős beruházként valósul meg a napelempark, a biogáz üzem, ipari park és inkubátorház létesítése. Ennek megvalósítására az önkormányzat a telephely kialakítására alkalmas ingatlanokat megvásárolta.
- A magántulajdonú beruházások esetében az önkormányzatnak szabályozási és engedélyezési feladatai vannak.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A 2011-es népszámlálási adatokat felhasználva a következő adatok olvashatók le:

37. táblázat: Az épületállomány adatai

Forrás: KSH, Népszámlálási adatok, saját szerkesztés

A lakóegységek rendeltetése							
lakott		nem lakott			együtt		
2276		131			2407		
A lakások szobaszám szerint							
1 szoba		2 szoba		3 szoba		4 vagy több szoba	
186		1011		822		389	
A lakások építési év szerint							
1946 előtt	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011
513	295	212	436	683	165	76	28
A lakások alapterület szerint							
29 m ² alatt	30-39 m ²	40-49 m ²	50-59 m ²	60-79 m ²	80-99 m ²	100 m ² fölött	egy lakásra jutó alapterület(m ²)
13	19	87	171	805	824	489	82

A földhivatal rendelkezik az épületállomány és a környezet geodéziai adataival. A településrendezési eszközök térképi állománya digitalizált adatállományra építve készült. A város településszerkezeti és szabályozási terve a város épületállományát és a környezetét a településtervezéshez szükséges léptékben tartalmazza.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. Funkció, kapacitás

Füzesgyarmaton az építmények funkcionálisan települési ellátó és kistérségi ellátó szerepkörrel rendelkeznek.

Közigazgatás

A település Polgármesteri Hivatala (Városháza) a modern és kulturált ügyintézésre ad lehetőséget. A Polgármesteri Hivatalt a jegyző vezeti.

Igazgatási Osztály

- Hatósági és szervezési csoport
- Szociális csoport

Pénzügyi Osztály

- Gazdálkodási csoport
- Adócsoporthoz

Szeghalmi Járási Hivatal Füzesgyarmati Kirendeltsége, a Polgármesteri Hivatal épületében működik, Füzesgyarmaton és az alábbi járási szintű ügyintézésrel foglalkozik:

- szociális ügyintézés
- okmányirodai ügyintézés
- gyámhivatali
- ügyintézés

Egészségügy

A település egészségügyi ellátását az Egészségügyi Központban látja el, ahol a szolgáltatók tevékenységei közt szerepel az alapellátásnak számító háziorvosi rendelés biztosítása, a védőnői szolgálat, a fogszakorvosi rendelés, a gyermekorvosi szakrendelés biztosítása. A településen belül, az otthoni szakápolás igénybevételének lehetősége Füzesgyarmaton, Kertészszigeten és Bucsán, továbbá járóbeteg-szakellátások közül a nőgyógyászati szakrendelést lehet a településen igénybe venni, ami a füzesgyarmati lakosoknak ingyenes. Az intézményben jelenleg a betegek ellátása 3 háziorvos, 2 fogszakorvos, 2 védőnő, 2 gyermekorvos közreműködésével történik, és egy labor üzemel. Kéthetente egy alkalommal rendel a nőgyógyász. Az intézmény működtetéséhez szükséges személyi feltételek biztosítva vannak, a településen teljesen megoldott az alapellátás biztosítása a lakosság számára. Az intézmény kapacitása megfelelő, 100 %-ban kihasználásra kerül, az Egészségügyi Központ működtetését az

önkormányzat biztosítja, a szükséges gépműszereket a szolgáltatók részére átadja. Járóbeteg-szakellátási feladatokat ellátó egészségügyi intézmény, mentőállomás legközelebb a kistérség központjában, Szeghalmon található.

Szociális ellátás

Szociális ellátás: A társulás csak a személyes gondoskodás keretébe tartozó alapellátási formákat és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló tv. meghatározott személyes gondoskodás keretébe tartozó egyes gyermekjóléti alapellátások közös fenntartását vállalta: családsegítés, nappali ellátás, idősek klubja, házi segítségnyújtás, gyermekjóléti szolgáltatás.

Bölcsődei ellátás jellemzői

A városban egy bölcsőde működik a Mátyás utcán, jellemzően a bölcsődei szolgáltatást a munkaviszonnyal rendelkezők szokták igénybe venni, vagy gyermekjóléti szolgálat javaslata alapján. 2015-ben 24 gyermek gondozására rendelkezik működési engedéllyel. A gyermekek születésszáma folyamatosan csökken, így a bölcsődei kihasználtság a tendenciákkal ellentétesen mozog, ennek hátterében az áll, hogy a szülők nem engedhetik meg maguknak a GYES időszakot, a gyermek 2 éves kor után visszamennek dolgozni.

Alapfeladata a családban nevelkedő 1-3 éves korú gyermekek napközbeni ellátása, testi lelki és szociális fejlődésüket elősegítő nevelése gondozása. Kisegítő feladata a sérült gyermekek napközbeni ellátása, fejlesztő szakember útmutatása alapján. Ezen feladatok szakszerű ellátásáról 4 fő szakképzett kisgyermeknevelő gondoskodik. A bölcsődei ellátást igényelhetik azok a szülők, akik különböző okok miatt, pl. dolgozik, tanul, esetleg betegség, hátrányos szociális helyzet stb. nem tudják megoldani a kisgyermek napközbeni ellátását. A kisgyermeknek koruknak megfelelően kialakított napirend szerint élnek mindennapjaikat. Biztosítva van számukra a koruknak megfelelő étrend melyet a városétkeztetés biztosít, reggelit, tízórait, ebédet és uzsonnát kapnak.

Fürdő

A régió legszebb fürdője a Füzesgyarmati kastélypark Fürdő. A különböző hőfokú és vízvisszavételű medencéivel egyaránt kellemes pihenést, szórakozást, gyógyulást nyújt a strandkedvelőknek és a gyógyulni vágyóknak is, így a város külön adottsága és egyben értéke a hévízkészlet, melyet a fürdő is használ. A termálvíz hőfoka 40- 70 C°, tehát szezontól függetlenül is használható, és a város 1 kútjának termálvizét 2003-ban „Sárrét Gyöngye” néven gyógyvízzé nyilvánították. A gyógyvízre alapuló idegenforgalom a város fejlesztéseinek és színvonalas szállodájának, a Hotel Gara, melynek köszönhetően nemzetközi szereppel bír.

Kultúra

A kistérségben egyedülállóan működik mozi, amelyet az önkormányzat működteti, és a környező települések lakosai is látogatnak. A Művelődési Ház körzeti és megyei művészeti csoportok találkozóinak, szakmai táboroknak a színtere, ezáltal a város kulturális élete nagyon gazdag, ami részben az aktív civil szervezetek által megvalósított programoknak és közművelődési intézmények működési tevékenységének köszönhető. A rendezvények szervezésében nagy szerepet kapnak az intézmények, civil szervezetek:

- Csánki Dezső Helytörténeti Egyesület
- Falusi Vendégasztal Szolgáltatók Egyesülete

- Füzesgyarmat Jövőjéért Polgári Egyesület
- Füzesgyarmati Népi Kismesterségek és Kézművesek Egyesülete
- Füzesgyarmati Nők Egyesülete
- Füzesgyarmati Hagyományőrző Egyesület Népdalköre
- Füzesgyarmatiak és Elszármazottak Baráti Köre Egyesület
- Anonymus Motoros Egyesület
- Lovas Barátok Egyesülete
- Szilaj Lovas Egyesület
- Őszi Napfény Nyugdíjas Klub
- "Életet az Éveknek" Nyugdíjas Klub
- Margaréta Nagycsaládosok Egyesülete

A város rendezvény naptára a város honlapján megtalálható, mely rendezvények részben állami ünnepekhez köthetőek, részben a népszokások, hagyományok ápolásához. A város rendezvényei között szerepelnek azonban olyan nagyobb szabású események is. Ezek vonzó hatással lehetnek a környék, lakosságára, valamint akár nemzetközi vonzással is bírnak. Ez utóbbiak elsősorban a város sportéletéhez köthető események, amelyek részben a lovas turizmushoz, illetve a városban működő versenysportágakhoz kapcsolhatóak. Jelentős szerepe van az egyházi élethez köthető eseményeknek is, és a város nagyobb szabású rendezvényeinek a turisztikai termékínálatban kell, hogy helyet kapjanak.

Oktatás

Az 1993. évi LXXIX. Köznevelési törvény alapján tilos a köznevelésben a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból. Füzesgyarmat Város Polgármesteri Hivatal és Kossuth Lajos Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Napközi Otthonos Óvoda és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat vezetésével több lépést is tett: megfogalmazták a Füzesgyarmat Város Köznevelési Esélyegyenlőségi Programját, az óvoda és iskola infrastruktúra-fejlesztést hajtottak végre a minőségi fejlesztő oktatás érdekében, mindemellett a pedagógusok rendszeresen vesznek részt szakmai továbbképzésen.

Az óvodai ellátás jellemzői

Az óvoda életében fordulópontot jelentett, hogy 2008-ban Füzesgyarmat Város Önkormányzata pályázatot nyújtott be az óvoda felújítására. Ennek eredményeként 2009 őszén az Európai Unió támogatásával megindulhatott az óvoda átalakítása. A 2010/2011-es nevelési évtől felújított, bővített, 8 csoportot befogadó új intézmény korszerű feltételeket biztosít a jövőben, segítve ezzel a gyerekek és az alkalmazottak kiegyensúlyozott mentálhigiénéjét, komfortérzetét, és a korábbi óvodai telephelyek megszűntek. Az óvoda kapacitása, jelenleg 8 csoport 18 és 22 fő létszámmal. Mivel egy intézménybe jár a város óvodáskorú gyermekei az intézményfenntartónak könnyebb megoldani, hogy a csoportokban egyenlő arányba oszlanak meg HH/HHH/SNI gyermekek.

Az általános iskolai ellátás jellemzői

Jelenleg iskola tanulóinak létszáma 512, akik nyolc évfolyamon 23 tanulócsoporthoz tartoznak. A pedagógusok legfőbb célja az alapkészségek fejlesztése, a teljes személyiség kibontakoztatása, az egyéni készségek differenciált fejlesztése, tehetséggondozás, felzárkóztatás, esélyteremtés, a mai kor köve-

telményeinek megfelelő kulcskompetenciák fejlesztése, illetve az alkalmazkodó képes tudás megteremtése. Az iskolában művészeti oktatás keretében ismerkedhetnek meg a tanulók a zene-, a tánc és a képzőművészet alapjaival.

Az iskolai diáksportkör és a tömegsportszakkör biztosítja tanulók sportolási lehetőségeit, ami már sok helyi, megyei díjat és sikert hozott. A szakszolgálatnál dolgozó kollégák munkája sokban hozzájárul a tanulási zavarral küzdő és a sajátos nevelési igényű tanulóink integrált neveléséhez, oktatásához. A közelmúltban felújított központi iskola épületében korszerűen felszerelt számítástechnikai terem és nyelvi labor biztosítja a mai kor követelményeinek megfelelő tudás megszerzését tanulóink számára. Évek óta nagy népszerűségnek örvend a káptalanfüredi nyári tábor, melyet az iskola pedagógusai szerveznek diákjainknak. A gyermekek tanulmányi munkáját helyi alapítványok is támogatják.

A középfokú oktatás jellemzői

Nappali középiskolai oktatás nincs a városban, elérhető közelségben működik a Péter András Gimnázium a Szigeti Endre Szakképző Iskola, a Békés megye által működtetett Farkas Gyula Szakképző Iskola dévaványai egysége.

Hitélet

A településen két nagyobb gyülekezet képviselteti magát, a református egyház és az unitárius egyház.

Füzesgyarmati Református Egyházközség

A hitélet helye, az 1798-1803 között épült copf stílus műemlék templom, mely elektronikus harangjátékával turista látványosság is, de a hitéleti alkalmak mellett rendszeresen helyet ad kulturális rendezvényeknek. Az egyházközség célja, hogy az emberekhez eljuttassa Jézus Krisztus evangéliumát, ennek alkalmi a vasárnapi istentisztelet mellett bibliaóra, imaóra, fiatalok bibliaköre, ifjúsági bibliaóra, helyi televíziós műsor. Családi problémáktól, testi- lelki betegségtől szenvedő testvéreiknek igyekeznek lelki segítséget nyújtani, családlátogatás, kórházlátogatás vagy egyéni lelkigondozói beszélgetések során. Nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekmisszióra, ezért minden óvodában és iskolában végzik a hitoktatás szolgálatát, ezen kívül ifjúsági alkalmakat, játszóházat, családi napokat, gyermektáborokat szerveznek.

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

A Füzesgyarmati Unitárius Egyházközséget is az unitárius eszmék hatása hozza létre. Egy papválasztás körüli villongás a 20. század elején arra indít mintegy 150 jómódú gazdát, hogy kiváljanak a nagy református gyülekezetből és 1902-ben megalapítsák az unitárius gyülekezetet, unitárius beszolgáló papot hozva. Majd erdélyi lévita tanítóval erősítik a gyülekezetet, 1903 őszére már fel is építik gyönyörű stílusú templomukat és Ferencz József erdélyi püspök fel is szenteli. Nem sokkal később, 1911-ben tornyot is emelnek a templom bejáratához. A 60-as évekre szinte kihalt a gyülekezet, temploma, paplakja romlik, a lelkészek csak beszolgálnak, temetgetni járnak, nincs keresztelés, konfirmálás, esketés vagy csak elvétve történik, viszont a rendszerváltás papot is hoz és megindul a talpra állás. A település lakóinak életében fontos szerepet tölt be, az egyházközség az egyházon belül pedig nagyon aktív, szinte minden évben van valami nagyobb ünnepség. Konfirmálásokkal egybekötött emlékmű avatások és évfordulós megemlékezések. Az elmúlt 10 évben több keresztelés és konfirmálás történt, mint a megelőző 35 évben összesen, az egyházközség lélekszáma 2002. január 1-én 146 fő.

1.14.5.2. Beépítési jellemzők

A város mai építészeti/építmény arculata a kisvárosias, a kertvárosias és falusias lakóterületeken belül többféle. Az egyes lakóterületen belüli övezeti besorolások az alábbi jellemzők alapján lettek kialakítva.

Kisvárosias:

- hagyományos, történetileg kialakult, zárt sorúan városiasodó, sűrű beépítésű,
- szabályos telekosztással kialakult,

Városiasodó:

- 3-4 szintes kistársasházias beépítésű,
- úszótelken kialakított, sűrűn beépített,
- telepszerű többszintes beépítésű,

Kertvárosias:

- jellemzően előkertes, oldalhatáron álló családiházias beépítésűt, összefüggő nagy kertes, homogén lakófunkciójú,
- jellemzően kétszintes, szabadonálló épülettípusokkal beépített, összefüggő nagy kertes, homogén lakófunkciójú,
- város hagyományos, hosszútelkes, homogén lakófunkciójú,

Falusias:

- Külvárosi összefüggő lakóterülete, viszonylag önálló életet élő terület, a falusias gazdálkodás mindenféle feltételeivel

Füzesgyarmaton alapvetően 4 féle beépítési mód figyelhető meg.

Halmazos beépítés

A sík terepen épült Füzesgyarmat az alföldihez hasonló sajátos település. Itt az ellátott funkciók területileg elkülönültek egymástól. Egy-egy háztartásnak két (esetleg több) részből állt a telke, ahol a lakófunkció és a gazdasági funkció szerepköre vált ketté. A kisebb telek a település belsejében, míg a másik a peremterületeken helyezkedett el. A központi részen a beépítés ezáltal sűrű, halmazos szerkezetűvé alakult, amit nagyrészt a telkek kis mérete és szabálytalansága jellemez, mivel a telkek eredetileg nem voltak körülkerítve. Az eredetileg hadas rendszerben épült később a helyzet adta lehetőségek figyelembevételével besűrűsödve épült lakóházak szórtan helyezkednek el, néhol lazán, másutt szorosabb beépüléssel. Az épületek két vagy háromosztatúak, a magyar hosszúháztípusnak megfelelően, földszintesek és magastetővel rendelkeznek. Az udvarukról hiányoznak a gazdasági épületek, az ólak, istállók, mivel azok az ólaskertekben helyezkedtek el.

Szalagtelkes fésűs beépítés

A város központjából kifelé haladva a beépítés átvált szalagtelkekre jellemző, oldalhatáron álló fésűs beépítésre. A szalagtelkes tömbök, amik már kívül esnek a település központi magján, hajdan kertek voltak. Az itt kialakult nagy méretű telkeken telepedtek meg később a jobb módú, földműveléssel és állattartással foglalkozó családok. A legfiatalabb építkezések Füzesgyarmat peremterületein, az újonnan kialakított városszéli telkeken zajlottak. Az idő múlásával egyre változatosabb beépítések jöttek

létre, de még mindig oldalhatáron álló formában. A hatvanas években és a hetvenes évek elején a négyszög alaprajzú, sátoztetős építési forma volt a divatos. A '70-es évek második felétől az épülő házak egyre nagyobb alapterületűek és egyre magasabbak lettek. Ennek eredményeként néhol 2-3 szintes, környezetükből magasan kiemelkedő épületeket találhatunk. A nyolcvanas években egyeduralkodóvá vált a „szuterénos” (alagsorral rendelkező), nyeregtetős, gyakran típustervek alapján készülő családi ház. Ezekből egész utcák épültek fel. A '90-es években az új lakások átlagos alapterülete csökkent, általánossá váltak a jobb helykihasználású tetőtér beépítések, és megjelentek a változatosabb formájú, anyagú, színes homlokzatú családi házak.

Telepszerű többszintes beépítés

A városon belül több részen találkozhatunk egy-egy tömbben kisvárosi karaktert tükröző többszintes társasházakkal. Beépítésük szabadonálló, úszótelken álló, tervszerűen kialakított. A lakótelepek több-lakásos épületeinek is több fajtáját találhatjuk meg, a 4 szintes kockaházaktól a kétszintes sorházakon át a legfiatalabb magastetős, színes homlokzatú többszintes épületekig.

Zártsorú, hézagosan zárt sorú mezővárosi típus

A mezővárosi típus a hajlított házas, zárt sorú vagy hézagosan zárt sorú típusú beépítések a főutcán jelennek meg. A beépítés minősége változó, elsősorban földszintes épületek a jellemzőek. Sok az átépített illetve új, illeszkedő épület is. Külön kell megemlítenünk az intézmények épületeit, amik nagyobb tömegűek és a belváros közepén helyezkednek el, és jellemzően többszintes kialakításúak. Szabadonálló vagy zárt sorú beépítési móddal kapcsolódnak egymáshoz vagy más épületcsoportokhoz. A nyolcvanas évek közepe előtt épült középületek szinte kivétel nélkül lapos tetővel készültek, majd később áttértek a hosszú távon gazdaságosabb magastetős megoldáshoz.

1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom

A településen lévő családi házakra a földszintes kialakítású hagyományos épületek, valamint a 70-as, 80-as és 90-es évek során épült többszintes családi házak a jellemzők, de vannak négyszintes társasházak is. A településen jellemzően a családi házak földszintesek, de előfordul pince+földszint+tetőtér-beépítéses, illetve 2 szintes lakóépületek. A településen négyszintes társasházak a központban találhatók. Tetőidom tekintetében az épületállomány többsége konty és nyeregtetős.

1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Az utcák és térformái egymással szoros kapcsolatban állnak, egymást kölcsönösen feltételezik, a város terei valójában nem választhatóak el az utcahálózattól, azok elágazásainál, néha egy-egy eltérően beépített házhely mellett alakulnak ki. Az útelágazások által definiált teresedések több helyen térsorokká szerveződnek, amelyek rendkívüli változatosságában az árkok, jelenléte mellett a beépítések, térfalak esetlegessége is szerepet játszik. A régi városrészre jellemző az elágazásos jellegű teresedések többnyire tölcészerűen kiszélesednek. A teresedések képére nem jellemző az állandóság, ma is változóban van.

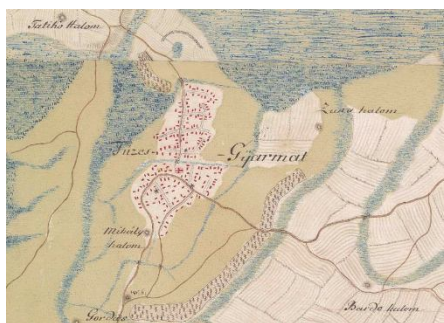
A főutcán, illetve annak közelében, valamint a mérnökiileg tervezett külső városrészekben tömbszerű terek is megjelennek, ezek azonban rendszerint az újabb kori városrendezés eredményei. Az utak és terek közös jellemzője - a hasonló halmazos szerkezetű alföldi városoktól eltérően - a közterületi növényzet hiánya, amely a szűk utcák és a sűrű beépítés eredménye, csak a viszonylag szellősebben beépített külsőbb területeken jelenik egy-egy zöldfelület, fasor. A közép-pont közelében alakult ki a város

főtere, mely méreti és határozott térfalai miatt is eltér a belső városrészek szabálytalan teresedéseitől. A zárt sorú, egy-három szintes épületekkel körülvett, zöldterületekkel és szélesen betorkolló utcákkal tagolt, térsorként megjelenő központ jellegében városias, kialakulásában, mai megjelenésében spontán és tervszerű folyamatok egymásra hatásának eredménye.

1.14.6. Az épített környezet értékei

1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A régészeti kutatások megállapításai szerint Füzesgyarmat közigazgatási területe az őskor és újkőkortól folyamatosan lakott. Az OMF – Falukutató (1965.) megállapítása: „Valószínű, hogy a török hódoltság alatt sem pusztult el teljesen, illetve lakói mindig visszatérnek. A határban tanyarendszer ugyanakkor nem alakult ki, mert a Sárrét mocsarai rendszeres földművelést nem tettek lehetővé”. Településszerkezetének meghatározó vonala valószínűleg az 1219-es első írásos feljegyzések óta ott található a város alaprajzában. A településszerkezetre vonatkozó első dokumentum az 1783-as első katonai felvétel. A lakott területhez kapcsolódó ÉNY-i és DK-i kertek jól azonosíthatóak és a mai napig fennmaradtak. Az 1861-66. között készült második katonai felvételen már mai térszerkezetében látható Füzesgyarmat. A fellelhető adatok szerint 1850. körül már 4.500 lakosa volt. A településszerkezet mai formájának kialakulását tehát 1783. és 1861. közé becsülhetjük. 1855. és 1861. között végzik az új Berettyó meder kialakítását. A két katonai felvétel között 1816-ban és 1830-ban jegyezték fel nagyobb árvizet, amelyből az 1816-os a település belső területeibe is behatolt (Dóka Klára: A Körös és a Berettyó vízrendszer szabályozása a XVIII-XIX. században [Egy táj átalakulása]; Közlemények Békés megye és környéke történetéből 7., Gyula, 1997., valamint Fényes Elek: Magyarország geográfiai szótára. Pesten. 1851.). A település második katonai felvételét (1861-66.) összevetve az 1966-67-es katonai felvétellel látható, hogy a településszerkezet több, mint 100 éven át alig változott. Észak felé és délkeleti irányban bővültek a lakóterületek, valamint a településhez délen csatlakozott egy gazdasági övezet.

102. ábra: I.-II.-III. Katonai felmérés
Forrás:Katonai felmérés

1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A régészeti és táji-kultúrtörténeti értékek védelme érdekében az alábbi területeken különös gonddal kell eljárni építési és művelési ág változási engedélyek kiadásakor:

A Damjanich, Nagyatádi, Klapka, József Attila, Dózsa György, Batthyány, Mátyás király, Széchenyi utcák által határolt területen, továbbá kiemelten kezelendő a református templom közvetlen környezete és 500 m-es körzete, valamint a Kossuth, Sport és Kert utcák által bezárt terület. A református templom 500 m-es körzetébe eső minden építési, csatornázási és egyéb földmunka engedély kiadásáról értesíti az I. fokú építési hatóság a régészeti lelőhelyek védelmével foglalkozó szakhatóságot. A KÜ-HO jelű övezetben a rekultivációs munkák során a Mihály halom vagy Temető halom néven ismert kurgánt a tájba illesztve kell megtartani. c) A 207. és 210. helyrajzi számot magába foglaló IG övezetben. Ezen kívül ebben az övezetben a 0416/11. és a 0416/8. hrsz-ú területeken minden 30 cm mélységet meghaladó földmunkáról, valamint kiadott építési engedélyről írásban értesíteni kell a régészeti lelőhelyek védelmével foglalkozó szakhatóságot. A T-IG övezetben, különösen pedig a 0327/1; 0331. és 0334. hrsz-ú területeken a 30 cm mélységet meghaladó földmunkákról, illetve a kiadott építési engedélyekről írásban értesíteni kell a régészeti lelőhelyek védelmével foglalkozó szakhatóságot. Az MK jelű övezetben a 3602-3782; a 3902-4036; a 4101-4179. helyrajzi számokkal jelzett területen. A KÜ-H övezet egészében, az E-VÖ övezetben a 0606-0608. helyrajzi számú területen. A hatályos HÉSZ 4. sz. mellékletben felsorolt helyrajzi számú területek régészeti szempontból érintettek, ezért az építési engedélyezés során a kulturális örökségvédelmi hatóságot az eljárásba be kell vonni.

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Figyelemreméltóan stabilnak kell tekinteni ezt a településszerkezetet, amely társadalmi, technikai változásokban bővelkedő 130 évet viselt el lényegi változás nélkül és kisebb, a településszerkezet alakításában lényegtelennek tekinthető korrekciókkal a mai napig jól funkcionált. Településszerkezeti jellegzetességeit tekintve Füzesgyarmat „alföldi kertes település”. Füzesgyarmaton településtípusok alapján jól azonosíthatóak az alföldi kertes települések jellegzetes utca- és térszituációi, mint az utcás terek, útelágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag-, sarok-, tömb-tér. E térszituációk és a változatos tömbökön belüli telekméretetek olyan településszerkezetet képviselnek, amelyek megőrzése, védelme indokolt.

1.14.6.4. Világörökségi, és világörökségi várományos terület

Füzesgyarmaton található világörökség várományos terület, mely a következő: Füzesgyarmat, 2610 hrsz.-ú telken a tájház, népi kisközség ház kovácsműhellyel.

1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes

- ✓ *Népi kisközség ház kovácsműhellyel illetve füzesgyarmati tájház*, Füzesgyarmat, Simonyi u. 1., 2610 hrsz., műemléki törzsszáma: 4286, azonosítója: 2445
- ✓ *Református parókia*, Füzesgyarmat, Bethlen G. u. 1., 2375/1 hrsz., műemléki törzsszáma: 11154, azonosítója: 11230
- ✓ *Református templom*, Füzesgyarmat, Széchenyi u., 2377 hrsz., törzsszáma: 834, azonosítója: 2445

1.14.6.6. A műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Füzesgyarmat Város közigazgatási határában a műemlékvédelem sajátos tárgyai közé sorolt történeti kert, temető és temetkezési hely nem található.

1.14.6.7. Műemléki terület, történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Füzesgyarmat Város közigazgatási területén a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény alapján műemléki területet, műemléki jelentőségű területet, és történeti tájat nem jelöltek ki.

A településen fennálló egyes műemlékek műemléki környezetét az alábbi telkeken tartja nyilván az örökségvédelmi nyilvántartás:

- ✓ *a füzesgyarmati református parókia műemléki környezetét* (műemléki törzsszáma: 11154, azonosító: 13093) a Füzesgyarmat, 1578, 1581/1, 1581/2, 1581/3, 1582, 1588, 1589, 1591, 1846/1, 1856/2, 1846/3, 2373, 2375/2, 2375, 2376, 2377, 632/1, 632/2, 632/3, 632/4, 632/5, 632/6 hrsz.-ú telkeken;
- ✓ *a füzesgyarmati református templom ex-lege műemléki környezete* (műemléki törzsszáma: 834, azonosító: 23610) a Füzesgyarmat, 1577/1, 1578, 1579/1, 1581/3, 1581/4, 1582, 2/3, 2375/1, 2378/1, 2379, 2713/2, 2713/3, 2713/4, 632/1, 632/2, 632/3, 632/4 hrsz.-ú telkeken;
- ✓ *a népi kisgazdaház kovácműhellyel ex-lege műemléki környezete* (műemléki törzsszáma: 4286, azonosító: 21791) a Füzesgyarmat, 132, 133, 134, 135, 136, 2592, 2602, 2609, 2611, 2713/1, 2713/2, 2713/3 hrsz.-ú telkeken.

1.14.6.8. Nemzeti emlékhely

Füzesgyarmat Város közigazgatási területén a kulturális örökség védelméről szóló 2001. LXIV. törvény alapján kijelölt nemzeti emlékhely nem található.

1.14.6.9. Helyi védelem

Füzesgyarmat Város Képviselő- Testületének 4/2008. (II. 14.) számú rendelete szól Füzesgyarmat Város Szabályozási Tervének Elfogadásáról és A Helyi Építési Szabályzat – HÉSZ – területre vonatkozó előírásainak megállapításáról.

A rendelet különbséget tesz helyi védelem szempontjából kiemelten védett épületek – ezek nem bonthatók le – és a városképileg jelentős épületek között. Ez utóbbiak átalakíthatóak, átépíthetőek a védett épület karakterének megtartása mellett.

A helyi védett objektumoknál védett az épületek szerkezeti kialakítása (tartószerkezet és épületszerkezet), tömege, általános külső megjelenése, építészeti részletképzése. Bővítésük, átalakításuk csak az épület építéskori állapotának jellemzőivel (szerkezet, formavilág, anyaghasználat, stb.) történhet. Ezen objektumok környezetében (szomszédos telkeken, ill. az utca túloldalán is) a területi védelem előírásai érvényesek

Füzesgyarmat Város közigazgatási területén igen kevés országosan védett műemlék épületet találunk, így a helyi védelemnek nagy szerepe van a település arculatának, helyi sajátosságainak megőrzésében. Fontosnak tartjuk, hogy a helyi településképet, településkarakter befolyásoló, a helyi építészeti hagyo-

mányokat tükröző épületek helyi védelem alá kerüljenek. Ezek az épületek ugyanis elsősorban a település szempontjából fontosak és értékesek, az országos műemlékvédelmi kritériumoknak nem felelnek meg, azonban meghatározó utcaképi jelentőséggel bírnak.

A műemlék épületek leírását Sisa Béla: Békés megye műemlékei c. könyv tartalmazza (Békéscsaba, 1981; 1. kötet 168-172. oldal. e leírást idézi Füzesgyarmat Összevont Rendezési Terve 1990. szöveges része).

A műemlékvédelemről szóló 1997. évi LIV. törvény 30.§-a értelmében a település sajátos jellegének megőrzése érdekében helyi védelemre javasolt épületek:

- Városháza, Szabadság tér [1 hrsz]
- Egészségügyi Központ, Szabadság tér [2/2 hrsz]
- Általános Iskola, Széchenyi utca [2378 hrsz]
- Volt gazdaház, Kossuth Lajos utca [36 hrsz]
- Szt. Erzsébet Képtár, Kossuth Lajos utca 67. sz. [650/1 hrsz]
- Kúria épület. Széchenyi u. [190 hrsz]
- Katolikus kápolna, Kossuth Lajos utca [511 hrsz]
- Unitárius templom, Széchenyi utca [99 hrsz]

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai problémái

Az épített környezet jelentős konfliktust nem hordoz a településen. A település terjeszkedése elsősorban északi irányban történt, mely településszerkezeti problémát nem okozott.

A korábban megvalósult fejlesztések ellenére a minőségi turizmus feltételeinek megteremtéséhez elengedhetetlen a Hotel felújítása, átalakítása, bővítése.

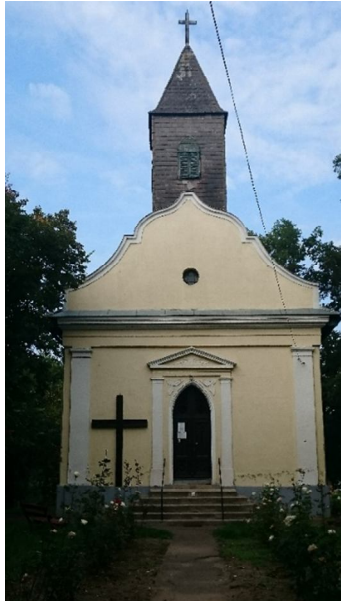
Az új építésű lakások száma alacsony, a meglévő lakásállomány karbantartására, korszerűsítésére a források hiányában a tulajdonosok egy része nem tudja megoldani, ezért a lakásállomány várható megújulása jelentős időtávot ölel fel. A lakóépületekhez tartozó ingatlanok rendezése is vegyes, a lakosság egy része környezet iránt igényes és azt próbálja tisztán, rendezetten fenntartani, óvni, míg mások erre nem fordítanak energiát, amely konfliktusokhoz vezet.

A többi probléma leginkább a kisebb útfelújításokhoz, annak hiányához vagy a vízelvezetés tökéletlenségéhez köthető.

A város nagyságrendjében, kiterjedésében jelentős változás nem várható. Ha mégis lennének fejlesztések a fejlődés irányába valószínűleg a továbbiakban is K-i gazdasági terület lenne.

A helyi értékvédelmi törekvések nem gátolhatják a fejlesztéseket, felújításokat, ezért a gazdasági-építészeti szempontok összehangolása fontos (önkormányzat támogatás-politikájában is segíteni kell az elvárás teljesülését). Az „egyszerű” tulajdonosok számára az értékvédelem olyan elvárás, ami anyagi teher (nagy összegek kellene a felújításhoz) és az ingatlan értékesítést is nehezíti. A védettség azonban nem feltétlenül hátrány, más városokban tapasztalható a gyakorlati példák alapján turisztikai hasznosítás esetén (szállás, étterem) előnyös is lehet. Sok helyen magánemberek is büszkéek arra, ha egy építészeti értéket képviselő védett épületben élhetnek, és a jómódúaknak a felújítás, karbantartás se okoz gondot.

*103. ábra: Az épített környezet
Forrás: saját készítés*

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A település megközelítését, a szomszédos területekre való eljutást és az országos főúthálózattal való kapcsolatot a 4206 (Karcag - Füzesgyarmat), a 4212 (Püspökladány -Szeghalom), 4225 jelű (Füzesgyarmat - Darvas) országos közutak biztosítják. A felsorolt utak kül- és belterületi szakasza aszfaltbeton burkolattal teljesen kiépített, 6 méter szélességűek, állapotuk elfogadható. A 2x1 forgalmi sáv a jelenlegi forgalomnak megfelel.

Az úthálózat jelenlegi forgalma 1800- 2500 egységjármű/ nap, ami 2020-ra várhatóan eléri a 3500-4000 egységjármű/ nap forgalmat. Az utóbbi időszakban megfigyelhető életforma-változás eredményeként növekednek a szabadidős utazások, de a bevásárlóközpontokba való eljutás is a közlekedési igények növelése irányába hat. A forgalom jelentős kihatással van a városlakók egészségére, illetve általában a városi életminőségre. E kedvezőtlen hatások kiküszöbölésére mindenhol igyekeznek növelni a tömegközlekedés, a gyalogos és kerékpáros közlekedés arányát.

A legközelebbi működő nemzetközi járatokat fogadó repülőtér közúton a Budapest-Ferihegy (182 km), a Debrecen Airport (70 km).

A legközelebbi kikötői csatlakozás a 140 km-re, északra található Tiszaújvárosnál, mely logisztikai szempontból stratégiai lehetőségeket nem generál.

1.15.2. Közúti közlekedés

Az észak-békési község megközelítését, a szomszédos településekre való eljutást és az országos főúthálózattal való kapcsolatot a 4206.j., 4212.j. és a 4225.jelű Országos közutak biztosítják.

A felsorolt összekötő utak az Országos közúthálózati hierarchiában betöltött szerepkörük szerint mellékutak, teljes kül- és belterületi szakaszuk kiépített.

A 4206.j. Karcag – Füzesgyarmati összekötő út északnyugati irányban a 4.sz. I. rendű főút felé ad kapcsolatot.

A 4212.j. Püspökladány – Szeghalmi összekötő út észak felé szintén a 4.sz. főútra. dél felé Szeghalom városba, illetve a 47.sz. II. rendű főútra történő eljutást biztosítja.

A 4225.j. Füzesgyarmat – Darvasi összekötő Út ugyancsak a 47.sz. főúthoz vezet közvetlenül. Csak belterületi szakasszal rendelkezik a 42333.j. vasútállomáshoz vezető Országos közút.

Az úthálózat jelenlegi forgalma 1800-2500 egységjármű/ nap, ami 2020-at követően várhatóan eléri a 3500-4000 egységjármű/ nap forgalmat. Az utóbbi időszakban megfigyelhető életforma-változás eredményeként jelentősen növekednek a szabadidős utazások, de a bevásárlóközpontokba való eljutás is a közlekedési igények növelése irányába hat. A forgalom jelentős kihatással van a városlakók egészségére, illetve általában a városi életminőségre, e kedvezőtlen hatások kiküszöbölésére mindenhol igyekeznek növelni a tömegközlekedés, a gyalogos és kerékpáros közlekedés arányát. Füzesgyarmaton egy üzemanyagtöltő állomás található.

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. Közúti

A települési úthálózat — a beépítési viszonyokhoz alkalmazkodva — szabálytalan vonalvezetésű. Az aktív földgázutak időszakában jelentős részét szilárd burkolattal látták el. A szakaszosan szűk beépítési vonalak miatt, de a mérsékelt forgalmi igények miatt sem szükséges külön gyűjtőutakat kijelölni, illetve kiépíteni.

A településen nincs helyi autóbusz közlekedés, a helyközi forgalom pedig Bucsá és Szeghalom irányába történik napi 8 járat sűrűséggel. Szállítási kapacitás 300-500 fő/nap. Füzesgyarmaton nincs autóbusz pályaudvar, létesítése nincs tervbe véve, de a közlekedési forgalom lebonyolításához szükséges megállóhelyek rendelkezésre állnak. Az érintett autóbuszjáratokat korábban a Kőrös Volán Zrt., ma már a **DAKK Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt.** üzemelteti, a településen az alábbi autóbusz megállóhelyek találhatóak:

- Füzesgyarmat fürdő,
- Füzesgyarmat malom,
- Füzesgyarmat téglagyár,
- Füzesgyarmat vh.

1.15.3.2. Kötőtpályás

Vasútvonal is érinti a várost, a MÁV 128. számú Szeghalom–Püspökladány mellékvonal. A településnek 2 vasúti megállója van: a Füzesgyarmat vasútállomás és a Füzesgyarmat fürdő megállóhely. A vasúton jelentős teherszállítás nem történik.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A városban a kerékpározás igen nagy népszerűségnek örvend, a forgalom járműfajta szerinti megoszlásában igen nagy a kerékpáros közlekedés aránya 40%-ra tehető. Erre a tényre eddig is nagy figyelmet fordítottak, hiszen a Mátyás út, a Szabadság tér és az Árpád utca közti szakasz és a Kossuth utca mentén kiépített, jó minőségű kerékpárút van. E mellett a szomszédos városból érkező látogatók igyekeznek kerékpárral elérni a város nevezetességeit.

1.15.5. Parkolás

Jelentősebb parkolási igény a városközpontban, az ott elhelyezkedő iskolánál és sportcsarnoknál van, valamint a strandnál, a sportpályánál jelentkezik. A belső úthálózat többsége aszfalt burkolattal rendelkezik, kisebb része talajstabilizált vagy zúzottköves borítású. A helyi közutak és járdák állapota megfelelő, de javításra szorulnak. A mellékutak állapota egyrészt az úttest minősége, teherbírása és azok elégtelen szélessége miatt nem kielégítő.

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

1.16.1. Víziközművek

A vízgazdálkodás célja, hogy a vízbázisvédelem megvalósuljon, vagyis a még nem szennyezett vízbázisok ne szennyeződhetnek el. A felszíni vizeknek a vízközmű ellátás hiányosságaiból illetve a nem megfelelő mezőgazdasági technológiából származó szerves anyag és tápanyag szennyeződésének a csökkentését kötelezővé teszi az EU Települési Szennyvíz irányelve és Nitrát irányelve. A felszíni vizek szempontjából problémaként meg kell említenünk a művelt talajokról az erózió által bemosódó foszfort is.

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz-, termálvíz hasznosítás)

A lakosság ivóvíz ellátását a Szeghalom – Érmelléki vízműrendszer biztosítja, a vízbeszerzés terepszint alatti 400- 500 méter mélységből történik. A településen 2 db tartalék vízmű kút található (360,0 és 524,0 m talpmélységű). A város illetve Szeghalom város vízellátását biztosító Szeghalom- Füzesgyarmat Kistérségi Vízmű 16 db mélyfúrás kútból álló vízbázisa biztosítja.

A Vízmű létesítmények tulajdonosa a két település Önkormányzata, üzemeltetője az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. A Szeghalom Érmelléki telepen 1 db 500 m³-es nyersvíz és 3 db 500 m³-es tisztavíztároló vasbeton medence üzemel. A telepen komplex kavicsszűrős víztisztítási technológiát alkalmaznak (vas, arzén, mangán, ammónia mentesítés és szükség esetén gáztalanítás történik). A tisztítómű névleges kapacitása 9.400 m³/d, üzembe helyezett kapacitás 4.700 m³/d. A környék rétegvizeire jellemző, hogy alacsony keménységű, arzén és metán tartalma meghaladja határértéket, ezért felhasználás előtt kezelni kell. A város bizonyos szempontból szerencsés helyzetben van, mert egyes mélységek közeire az előbb felsorolt rétegvíz ártalmak nem jellemzőek, viszont meg kell említeni a rétegvíz magas jodid-ion tartalmát, ami az optimális 20- 100 µg/l közötti értékkel szemben 600- 700 µg/l.

A város külön adottsága és egyben értéke a hévízkészlet, melyet a fürdő is használ. A termálvíz hőfoka 40- 70 C°, ebből következik, hogy szezontól függetlenül is használható. A termálvízkészlet természetes utánpótlódása nagyon lassú folyamat, ezért a hévizek tudatos, fenntartható használata szükségszerű. A város 1 kútjának termálvizét 2003-ban „Sárrét Gyöngye” néven gyógyvízzé nyilvánították. A víz összetétele alapján nátrium-hidrogénkarbonátos termálvíz, jodidot, metakavasavat, bromidot tartalmaz, enyhén barnás színű. A kitermelt hévíz potenciálisan vízszennyező forrás is, mivel a használt víz elhelyezése a felszíni vízfolyásokba történik.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

A város megfelelő hatásfokú szennyvíztisztító teleppel rendelkezik, a telep nem csak a kommunális szennyvizet képes fogadni és tisztítani, hanem egyéb települési folyékony hulladék is elhelyezésre, majd deponálásra kerül a szikkasztóágyon.

Az önkormányzat pályázat útján közel 1,871 milliárd forintos vissza nem térítendő támogatást nyert el a szennyvízcsatorna megfelelő kialakítására a városban. A projekt befejezése után gyakorlatilag százszázalékos lesz a szennyvízelvezetés aránya. A kivitelezés során 36 kilométer hosszan fektetnek le szennyvízcsatornát és majdnem kétezer háztartás csatlakozhat rá a rendszerre.

Füzesgyarmat Város 91/271/EGK Irányelvben előírt Program szennyvízelvezetési agglomerációi szerinti besorolása jelenleg: 10.000-15.000 LE közötti szennyvízterhelés, normál területen (normál vízgyűjtő). Szennyvíztisztítás és szennyvízelvezetés kiépítési határideje: 2015. december 31. Az agglomeráció központi települése: Füzesgyarmat. Egyéb település nem tartozik az agglomerációhoz. Az agglomeráció szennyvízterhelése 10 149 lakosegyenérték (25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 2. melléklet). A térség belvízveszélyes, magas vízállású időszakban a víz a felszínen mérhető. A belterület mélyfekvésű részei: északon a Sársziget településrész NY-i és D-i része, Ny-on az Aradi-Pozsonyi-Kolozsvári utcák és a Garai tér által határolt terület, a Garalapos, K-en a Sas és Berzsényi utcák, valamint a Kossuth-Lenin-Bajcsy Zs.-Mátyás király utcák által lehatárolt terület. Külterületen NY-on Garalapos, Garai rész, É-on Hagymás elnevezésű terület mélyfekvésű. Az összesített népsűrűség 535 fő/km², míg a belvízveszéllyel érintett terület népsűrűsége 523 fő/km² belterületen. A településen naponta 640-660 m³ kommunális szennyvíz keletkezik, melynek elvezetése és tisztítása csak részben megoldott.

A város csatornázottsága a beruházás előtt 13%-os volt, a kiépített csatorna hossza 5400 m. A kiépített szennyvíztisztító hidraulikai kapacitása a jelenlegi szennyvízmennyiség fogadására alkalmas, viszont a szervesanyagterhelésre vonatkozó kapacitás a jelenlegi terhelés figyelembe vételével sem elégséges. A csatorna bővítésével a szennyvíztisztító tisztító kapacitása kicsinek bizonyult, ezért a biológiai fokozat bővítése szükséges volt. A szennyvíztisztító telep szervesanyagterhelésre vonatkozó kapacitása 5000 LE volt, melynek - a lakosság várható alakulásának figyelembe vételével - 6850 LE-re történő bővítésére volt szükség. A legkorábban épült 1 500 m hosszú 300-as átmérőjű beton csatornaszakasz elavult, jelenleg a beáramló csapadék és talajvíz (infiltráció) mennyisége magas. Az üzemeltető Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt.

A szennyvíziszap a 2009. októberében megkapott engedély alapján mezőgazdasági elhelyezéssel kerül hasznosításra. A szükséges önerő biztosításához a település víziközmű társulatot hozott létre, a belépési arány 95%-os. "A" projektváltozat A csatornahálózat elválasztott rendszerű, gravitációs kialakítású. A tisztító rendszer a meglévővel azonos rendszerű OMS tisztítási technológia, 6850 LE szervesanyagterhelést kezelő kapacitású biológiai műtárggyal bővítve, a tisztított szennyvíz szervesanyagterhelésének csökkentése érdekében harmadik tisztítási fokozattal (foszformentesítés) kiegészítve. A beruházás főbb mutatói Bekötések száma: 1959 db Érintett lakosságszám 4985 fő Bekötési arány: 92% Nettó beruházási költség: 2.017.022.400 Ft Nettó beruházási összköltség: 2.220.822.400 Ft Beruházás nettó jelenértéke: 2.108.812 ezer Ft Támogatási arány: 85%

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Földrajzi helyzet

Füzesgyarmat nagyközség az Alföld keleti peremén, Békés megye északi részén fekszik. Lakosság száma: 6.677 fő. Ingatlanok száma: 2.442 db. Belterület nagysága: 544 ha.

Domborzat

A domborzati viszonyokat illetően a település síkvidéki jellegű, 85,50-88,50 mBf szintekkel jellemezve. Két magas vonulata van a belterületnek. Egyik a Kossuth — Bethlen utca vonala, a másik pedig a Széchenyi — Mátyás király utca vonala, a két vízválasztó nagyjából merőleges egymásra.

Vízrajzi viszonyok

A település a Berettyó és a Körösök süllyedékén, a Sárrét vidék területén, az Ó-Berettyó és a Szeghalmi övcsatorna vízgyűjtőjében, az 56. sz. belvízöblözetben helyezkedik el. A belterületet az előző pontban említett két vízválasztó vonal négy nagyobb öblözetre osztja fel. Természetesen ezek az öblözetek több kisebb részöblözetre tagozódnak. Az öblözetekben keletkező fölös csapadékvíz az utcai árokhálózaton, a gyűjtő- és fő gyűjtő csatornákon keresztül jut be a Nagyéri, a Vetréti mellék, a Kunérkerti, a Sas utcai, a Macskási és az Aradi úti csatornába, majd a két főbefogadóba a Szeghalmi övcsatornába, illetve az Ó-Berettyóba.

Különösen veszélyeztetett területek

A belterületen belül — mint ezt a domborzati viszonyok ismertetésénél jeleztük — vannak mélyen fekvő településrészek, amelyek egyben a leginkább veszélyeztetettek döntés szempontjából. Ezeket a területeket a helyszínrajzon jelöltük. A különösen veszélyeztetett területekre jellemző az igen magas talajvízállás, ami esetenként megegyezik a terepszinttel. A csatornahálózat kiépítettsége egy-két utca kivételével elégtelen (nincsenek átereszek). A sárszigeti területrésznek a befogadóját beszántották.

Füzesgyarmat Önkormányzata 2007-ben a belvízveszély csökkentése érdekében csapadékvíz elvezetési munkákat végeztetett. A település utjai túlnyomórészt nyílt árkos építéssel készültek, melyek gravitációs rendszerrel működnek. Egyes helyeken az árkok szikkasztó árokként üzemelnek. Azokon a területeken, ahol a beépítés jellege nyílt árok létesítését nem teszi lehetővé, zárt rendszerű csapadékcatornák létesítése indokolt. A csapadékvíz elvezető rendszer vonalvezetését a kialakult utcahálózat, valamint a terep esése határozta meg. A település területén keletkező csapadékvíz befogadója az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő Papsziget- Garai- Fürjéri csatorna (1+511 fm szelvénye). A csatorna a KÖVIZIG kezelésében lévő Ó-Berettyó csatorna 0+227 fm szelvényébe torkollik. A szeghalmi övcsatorna kijelölt halászati vízterület, hasznosítója a Gyomai Körösi Halász Szövetkezet. Az övcsatorna 2+630-tól 5+252 fm, illetve a 13+488-tól 17+600 fm közötti szakasza Natura 2000 terület. A mezőgazdasági területek öntözése szükséges a város környezeti adottsági miatt.

A szolgáltatott öntözővíz a Tisza-Körös völgyi Együttműködő Vízgazdálkodási rendszeren keresztül a Tisza-Örök Öntözőrendszerből a Keleti-főcsatorna végszelvényében kerül Bakonszegnél átadásra, majd az Ó-Berettyó csatorna Macskási szivattyútelepén keresztül jut el a szeghalmi övcsatornába. Az öntözőrendszer üzemeltetője a KÖR-KÖVIZIG.

Füzesgyarmat közigazgatási területén több kishozamú csatorna és holtág található, a terület árvízzel gyengén veszélyeztetett. A felszíni vizek sem fogyasztásra, sem fürdőzésre nem alkalmasak, a strand-fürdő a tisztított rétegvíz és a hévizet hasznosítja.

A talajvizek elszennyeződését többek között a lakossági közműpótló kisberendezésekből elszivárgó kommunális szennyvizek okozták. Potenciális veszélyt jelentenek a talajvízkutak is, mivel közvetlen út-vonalat jelentenek a szennyező anyagok talajvíz felé történő terjedésének.

Mivel a település vezetékes ivóvízzel történő ellátása megoldott, a meglévő probléma emberi egészséget károsító közvetlen hatása kiküszöbölhető.

A jelenlegi csapadékvíz elvezetés összefoglaló értékeléseként általánosságban megállapítható, hogy Füzesgyarmaton a város épített környezetében a csapadékvíz elvezető rendszerének kialakítása hiányos, a csapadékvíz elvezető rendszerrel rendelkező területeken is a vízelvezetés többnyire nem megfelelően működik, – többek között utóbbi évek egyre szélsőségesebb meteorológiai viszonyai miatt is,

gyakoriak az előntések, sok és növekvő a tartósan vízállásos terület. A vízvezetés nehézségeit fokozatosan tovább nehezíti, hogy egyrészt a település fejlődésével új épületek, építmények kerülnek elhelyezésre, amelyek hatására a terület burkoltsági arány fokozatosan emelkedik és a település fejlesztési koncepciójának ismeretében, ez várhatóan tovább fog emelkedni.

1.16.2. Energia

1. 16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Villamos energia

Füzesgyarmat Város, illetve a vonzáskörzetébe tartozó ipari és mezőgazdasági létesítmények villamos energiaigénye: ~ 3MW, ami magában foglalja az ipari- mezőgazdasági, lakossági és a közvilágítási igényeket. Ez a 90-es évek elejéhez képest nem növekedett, hanem átmeneti visszaesés — ipari létesítmények ideiglenes vagy végleges megszűnése — után ismét eléri a fenti értéket. A körzet villamos energiaellátást alaphelyzetben a 25 MVA-es szeghalmi 120/20 kV-os transzformátorállomás biztosítja alapvetően sugarasan kiépített rendszerben. Idegen 20 kV-os vagy magasabb feszültség szintű vezeték a térségen nem halad át.

Villamos hálózatok:

A Város bel- és külterületének ellátását biztosító 20 kV-os légvezeték hálózat kapcsolási képe és a 20/0,4 kV-os transzformátorok paramétereinek ismertetése a hatályos településrendezési tervben megtalálható. A 0,4 kV-os hálózatok a transzformátorállomástól sugarasan ágaznak szét. Érintésvédelmük védőföldelés.

A 0,4 kV-os hálózatok felépítése:

- csupasz légvezeték: 40,3 km
- szigetelt légkábel: 2,5 km
- földkábel: 4,2 km

A 0,4 kV-os légvezeték hálózatok 1070 db oszlopából faoszlop - 710 db, beton oszlop - 360 db. A légvezeték hálózatok - 25% (faoszlopok) cseréje indokolt.

A fogyasztói csatlakozások módja a 0,4 kV-os hálózatokra:

- csupasz légvezeték: 239 db
- szigetelt légkábel: 2458 db
- földkábel: 52 db

A villamos energia ellátottság 100%-osnak mondható, nincs olyan fogyasztó amelynek ne állna rendelkezésére a szükséges energia.

Közvilágítás:

Beépített teljesítmény: 83,5 kW. A község közvilágítása megfelelő.

A közvilágítás az oszlopokra szerelt lámpatestekkel és kandeláberekkel van megoldva, az alábbi bontásban:

- fénycsőes lámpatest: 7 db
- hgli: 459 db
- nátrium: 352 db

Az E.on Zrt a térségben a szükséges karbantartáson és rekonstrukción kívül más fejlesztést nem tervez. A kialakításra kerülő új ipari területek energiaellátását a meglévő 20 kV-os hálózatról Új leágazás, illetve 20/0,4 kV os transzformátor kiépítésével lehet megoldani. A jelenlegi 20 kV-os rendszer energia tartaléka - 1,5 MW. A településtől délre, délkeletre eső tervezett ipar-területek energiaellátása három irányból biztosítható. A belterületre tervezett kisebb energiaigényű létesítmények ellátása a meglévő 20/0,4 kV-os transzformátorokról, azok kiterheltségének ismeretében megoldható. A közvilágítás paramétereit elemezve megállapítható, hogy a megvilágítás erősségének minimális csökkenése mellett modern energiatakarékos fényforrások felszerelésével számottevő energia megtakarítás érhető el.

Állomás kód	Állomás név	Állomás típus	Trf.telj. (kVA)	Kiterheltség (%)
3051	Baross u	160 VOTR 20/160	160	70
3052	Klapka u	400 OTR-20/400	250	60
3053	Mátyás u. EHTR	1000 egyéb falazott	630	45
3054	Árpád u	400 VOTR 20/400	250	80
3055	Zrínyi u	125 VOTR 20/125	100	55
3056	Nagyvárad u	400 OTR-20/400	100	75
3057	Gépállomás	400 OTR-20/400	100	80
3058	Fürdő	400 VOTR 20/400	250	90
3059	Vörösmarty u.	400 OTR-20/400	250	70
3060	Ady E u.	400 OTR-20/400	250	70
3061	Arany J u.	400 VOTR 20/400	160	90
3063	Széchenyi u.	160 OTR 20/250	160	60
3088	Lenin u.	400 OTR-20/400	160	70
3090	Somogyi B út	400 OTR-20/400	160	50
3091	Kinizsi út	400 OTR-20/400	160	50
3092	József A ut	400 OTR-20/400	100	60
3096	Kont utca	400 OTR-20/400	160	60
3097	Mikes K. út	400 OTR-20/400	160	60

104. ábra: Az E.on Zrt. kezelésében álló közszolgálati közüzemi transzformátor-állomások

Forrás: Hatályos TRT. alátámasztó munkarész

Állomás kód	Állomás név	Állomás típus	Trf.telj. (kVA)
3062	Keltető telep	400 OTR-20/400	400
3064	Jármű KTSz	400 OTR-20/400	400
3065	Tárház	630 ISZTR	250
3066	Répatároló	250 OTR-20/250	100
3067	Gara tanya	400 OTR-20/400	400
3068	Szivattyútelep	200 VOTR 20/250	
3069	Gépműhely	160 FOTR 20/160	100
3070	Dago tanya	800 egyéb oszlop	400
3071	Jany-sziget	160 FOTR 20/160	
3072	Hagymás	400 OTR-20/400	160
3073	Macskás tehenészet	400 OTR-20/400	160

105. ábra: Az E.on Zrt. kezelésében álló az egyes gazdálkodó egységek energiaellátást biztosító transzformátorállomások

Forrás: Hatályos TRT. alátámasztó munkarész

3074	Almatároló EHIR	1000 egyéb falazott	1000
3075	PREMIX üzem	400 OTR-20/400	400
3076	Almáskert	400 OTR-20/400	100
3077	Peres tanya	125 VOTR 20/125	50
3078	Réti tanya	125 VOTR 20/125	50
3079	Tóth tanya	125 FOTR 20/125	100
3080	Csák tanya	250 BOTR 20/250	250
3081	Hosszú tanya	125 FOTR 20/125	100
3082	Téglagyár	250 VOTR 20/250	160
3083	Szász tanya	125 FOTR 20/125	30
3084	Takarmánykeverő	500 VOTR 20/2*250	160
3085	Ibrányi tanya	500 VOTR 20/2*250	250
3086	SERKÖV	500 VOTR 20/2-250	250
3087	Öntöző	630 ISZTR	250
3089	Szivattyútelep	400 OTR-20/400	160
3093	Csibe-TP. Gara tanya	400 OTR-20/400	63
3094	Iszaptároló	400 OTR-20/400	
3095	CSIFF Vargazug	400 OTR-20/400	160
3098	Gyáni tanya	63 OTR-20/63	25

106. ábra: Az E.on Zrt. kezelésében álló transzformátorállomások

Forrás: Hatályos TRT. alátámasztó munkarész

Földgáz ellátás

A meglévő hálózat viszonylag új, ezért rekonstrukciós igény nem várható a közeljövőben. A gázszolgáltató tájékoztatása alapján elmondható, hogy a meglévő hálózatban még vannak tartalékok, melyek az igénynövekedést kielégíthetik. Ellátottság gyakorlatilag 100%-os.

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megvalósítandó fejlesztések során elsősorban napenergiára kell gondolni megújuló energiaforrás alkalmazásával kapcsolatban, hisz a város fekvését és egyéb adottságait is figyelembe véve, szél erőművek telepítése és energiatermelés céljából történő üzemeltetése nem lenne gazdaságos.

A villamos energia, mint vezetékes energiahordozó távlatban is csak világításra és technológiai célú energiaigények kielégítésére javasolható. Bár alkalmas lenne termikus célú energiaigények kielégítésére is, beruházási és üzemeltetési költségigénye miatt ilyen célú alkalmazása csak a kis teljesítményű, tartalék (időszaki kiegészítő fűtésre, vagy ahol más energiahordozó valamely okból nem alkalmazható, kizárólag a völgyidőszakban) hőtárolós fűtésre javasolható.

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

A nem felújított önkormányzati intézmények többségében a világítótestek elavultak, üzemeltetésük nem gazdaságos. Ezért javasoljuk azokat lecserélni energiatakarékos izzóval ellátott elektronikus előtétű egyedi kompenzálású lámpatestekre. Javasoljuk ezen kívül az elektromos hálózat felújítását is. Különös figyelmet kell fordítani a különböző intézmények térvilágításának gazdaságos működésére, tehát javasoljuk ezek alkonykapcsolóval történő működtetését, de kézi lekapcsolásra való lehetőséggel.

Ezen kívül szem előtt kell tartani az esetleges fényszennyezés elkerülését. Ennek érdekében a lámpatesteket úgy kell elhelyezni, hogy:

- csak kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába világítson.
- csak megfelelő, szükséges időszakban világítson.

Ennek érdekében megfelelő ernyőzésű és energiafelhasználású lámpákat kell elhelyezni. Ezek azok a lámpatestek, amelyek IDA (International Dark Sky Association) minősítéssel rendelkeznek. Az IDA nagyon szigorú szempontrendszer alapján választja ki azokat a világítótesteket, melyekkel teljesen fényszennyezés mentes világítás létesíthető.

1.16.2.4. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A telefonhálózat jól kiépített léghábeles telefonhálózat van, melyet a Magyar Telekom Nyrt. folyamatosan bővít, korszerűsít. Több helyen már földkábeles hálózatot is kialakítottak és folyamatosan történik a kábeles hálózatra történő átállás. A településen a T- mobil, a Pannon és a Vodafone GSM állomások jól foghatóak, ISDN internetes hozzáférés is van.

A településen kábeles TV hálózat van kiépítve.

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS

1.17.1. Talaj

A felszínt a magassági viszonyoktól függően ártéri, mocsári agyag, lösziszap, illetve elszikesedett infúziós lösz fedi. Ez utóbbiakhoz Dévaványán és Füzesgyarmaton lokális jelentőségű téglagyag-készlet (0.4 Mm³) kapcsolódik. A kistáj a pleisztocén eleje óta dinamikus süllyedő medence, az É-ről, K-ről érkező folyók helyi erőizobázisa és üledékgyűjtője. A 2-10 m mélységben általánosan elterjedt iszapos homok, homokos iszap és homokrétegek anyaga folyóvízi eredetű. Potenciális max. szeizmicitása 6° MS.

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

1.17.2.1. Felszíni vizek

NY-on a Hortobágy-Berettyó (163 km. 5.776 km²) Bucsa és Túrkeve közötti 30 km-es szakasza. K-en a Berettyó (204 km. 6.095 km²) Darvas és Szeghalom közötti 16 km-es szakasza határolja. A két folyó között összetett, egymással a vízállás és az igények szerint összefüggésbe hozott, illetve elkülöníthető csatornahálózatot találunk. Ennek nevezetesebb tagjai: Felsőréhelvi-csatorna (22 km. 85 km²), Csurgó-Alsóréhelvi-csatorna (27 km 74 km²), Kengyelréti-csatorna (8 km, 25 km²), Malomzug-Simafoki-csatorna (13 km, 111 km), amelyek a Hortobágy-Berettyóba vezetik időszakos vizeiket.

A másik oldalon a Berettyóba vezették a Szeghalmi-főcsatornát (12 km, 267 km²), amelynek nagy mellékveze a Fürj éri-csatorna (20 km, 137 km²). Száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület. Lf 1 l/s.km²; Lt = 6 %; Vb 140 mm/év. Vízjárasi adatok csak a két határos folyóról vannak.

Vízfolyás	Vízmérce	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
		cm		m ³ /s		
Berettyó	Szeghalom	- 59	678	0,6	9,4	250
Hortobágy-Berettyó	Túrkeve	- 21 (- 32)	516 (538)	0,26	3,5	90

Az árvizek rendszerint a hóolvadással, de a Berettyón a kora nyári esőekkel is állnak kapcsolatban. A kisvizek időszaka az év második fele. A vízminőség a Berettyón II., a Hortobágyon III. osztályú. A mélyen fekvő hajdani árteret sűrű csatornahálózat (több mint 400 km) mentesíti. Hat átemelő szivattyútelepe 14,3 m³/s kapacitású. Állóvíze mindössze négy van, ternészetes jellegűek, alig 7 ha összfelszínnel. A talajvíz érdekes módon elég mélyen fekszik, ami a sűrű csatornahálózat hatása. Dévaványától É-ra 6 m alatt találjuk, s onnan emelkedik a peremek felé. A két határos folyó völgyében már 2 m felett van. Mennyisége nem számottevő. Kémiai jellegében a nátrium-hidrogénkarbonátos típus az uralkodó. Keménysége a táj NY-i felében 25 nk° alatt, K-en és a települések körzetében 45 nk° felett van. A szulfát-tartalom általában 60300 mg/l közötti. de a települések alatt a 600 ing/l-t is meghaladja. A rétegvíz mennyiségét alig 0.5 l/s.km²-re becsülik.

1.17.2.2. Felszín alatti vizek

Szerencs település a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet felszín alatti víz szempontjából érzékeny, vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik. A 43/2007. (VI.1.) FVM. rendelet értelmében kismértékben nitrát érzékenynek mondható.

A rétegvíz mennyiségét alig 0,5 l/s/km²-re becsülik. A számos artézi kút mélységének átlaga meghaladja a 100 m-t, de a vízhozamuk nem éri el a 200 l/p-et. Füzesgyarmat rétegvizeinek vas, arzén és metántartalma meghaladja a határértéket.

A városban termálvizet tártak fel, amit a fürdő hasznosít.

A felszíni víz minőségvizsgálata Füzesgyarmat térségében jellemzően adathiányos, mely a Vízyűjtő-gazdálkodási Tervben is rögzítésre kerül. Jelenleg a város térségében két helyen kerül öntözési szezonban mérésre a felszíni víz vízminősége.

A számos artézi kút mélységének átlaga meghaladja a 100 m-t, de a vízhozamuk nem éri el a 200 l/p-et. Dévaványán 65 °C-os nátrium-hidrogénkarbonátos termálvizet tártak fel, amit a fürdő hasznosít. Mind az öt településben van közütemi vízellátás. sőt Dévaványa és Kertészsziget kivé telével csatornázottak is. A felszíni vízkészletek kihasználtságát 80 %-ra. a felszín alattiakét 20 %-ra becsülik. A kutak kapacitásának a terhelése 60 % körül van. A Berettyó mértékadó vízhozamának 57 %-át külföldi készletlekötés terheli.

A vízkárok elhárításának érdekében 2012.-ben aktualizálás alá került a település Vízkárelhárítási Védelmi Terve. A csapadékvíz-elvezető árkok egy része már megfelelően kiépített a településen.

Jelentős vízgazdálkodási kockázatot a nem csatornázott települések ellenőrizetlen szennyvízgyűjtése és elhelyezése, valamint a már csatornázott területeken felhagyott szennyvíztárolók nem szakszerű felszámolása jelenti. Környezetterhelési kockázat továbbá a nem megfelelően kezelt szennyvíziszap elhelyezése.

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló, többszörösen módosított 21/2001. (II.14.) Korm. rendeletben a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe utalt levegővédelmi ügyek közül kiemelendő az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó levegővédelmi követelmények meghatározása, betartásának ellenőrzése. Ezen követelmények Füzesgyarmat településen önkormányzati rendelettel is vannak szabályozva.

1.17.3.1. A település légszennyezettsége

A levegő állapotára a helyben működő ipari-mezőgazdasági és szolgáltató szervezetek, valamint az átmenő-és helyi gépjármű forgalom van a legnagyobb hatással.

Füzesgyarmaton az elmúlt években megjelent gazdasági telephelyeken egyéb logisztikai illetve szolgáltató tevékenységet folytatnak, így ezen a területeken elsősorban a - fűtés illetve a melegvíz előállítás-hoz szükséges - vezetékes gáz felhasználásához kapcsolódó káros anyag kibocsátás nőtt.

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 14/2001.(V. 9.) KöM-EüM-FVM rendeletben meghatározott légszennyezettségi határértékeket egyetlen telephely kibocsátása sem lepi túl. Az ipari tevékenység szempontjából a Mol NyRt. tevékenységéből eredő gázkitermelés emelendő ki, melynek

során a különböző gázok emissziójával kell számolni. Meg kell még említenünk a Golden Pallet Kft is, ahol faipari feldolgozó tevékenység folyik, itt elsősorban porszennyezés keletkezhet.

Füzesgyarmaton baromfikopasztó üzem is működik, ami jelentős szaghatással bír. A levegőminőségre gyakorolt hatás szempontjából meghatározó a mezőgazdaságból eredő szennyezés. Itt kell említést tenni az állattartásról, a gyepgazdálkodásról és a szántóföldi növénytermesztésről. Az állattenyésztés (baromfi, sertés, szarvasmarha) légszennyező hatása elsősorban a bűz kibocsátásban nyilvánul meg, ami jelentős a térségben, de az állattartás nem hasznosítható, illetve nem kezelt melléktermékei (hígtrágya, szennyezett trágya, takarmánymaradék, stb.) által okozott emisszió hatásával is számolni kell. Ide kapcsolódik az elhullott állatok szakszerűtlen tárolása, hasznosítása során jelentkező környezet-szennyezés is. A bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technológiát kell alkalmazni. A keletkező bűz az alkalmazott termelési rendszerek helyes megválasztásával, a tartási és takarmányozási technológiák elemeinek módosításával, a keletkezett hulladékok szakszerű tárolásával, kezelésével valamint hasznosításával mérsékelhető. Az állati tetemek, és állattartási maradékok kezelése során különbséget kell tenni a hasznosítható (pl. szárított állati takarmány készítésére alkalmas), valamint a veszélyes (pl. fertőzött, bomlásnak indult) hulladéknak minősülő, ezért végleges ártalmatlanításra, megsemmisítésre kerülő tetemek között. Füzesgyarmaton a korábbiakban a települési döggút területén vermeselés módszerrel elföldelték az elhalt egyedeket, de a települési előírások alapján ezt 2005. december 31.-i hatállyal megszüntették, az azóta eltelt idő alatt a természetes degradáció következtében megszűnt a szennyező forrás. Jelenleg csak konténeres tárolás folyik, az összegyűjtött állati hulladékot az ATEV Fehérjefeldolgozó ZRt. szállítja el.

Füzesgyarmat térsége az ország legszárazabb területei közé tartozik, ezért igen jelentős légszennyező paraméterként jelentkezik a szálló és az ülepedő por mennyisége. Leginkább a mezőgazdasági munkák idején, csapadékhiányos időszakban, az uralkodó széljárások idején növekszik meg a levegőben lévő porok mennyisége, amihez még a talajdefláció és a szélrózsió is társul, illetve hozzájárul még a zöldterületek csekély aránya és a település periferiájának nagyarányú burkolatlan úthálózata. A mezőgazdaságból eredő porszennyezés csökkentését szolgálja az uralkodó szélirányba telepített a település környéki véd- és rekreációs erdőterületek növelése. A földhasználat rendezése is megoldást nyújthat, ha a rendezés során legelővé minősített területek gyepesítése minél előbb megkezdődik (a meglévő gyep egy része is felújításra szorul), mivel a legelőterület növelése csökkenti a szélrózsiót, a kiporzást (egyúttal lehetőséget teremt a legeltető állattenyésztés bővítésére is). A tarló és a növénytermesztéssel összefüggésben keletkező hulladék égetése is a mezőgazdasági tevékenységből eredő légszennyezés körébe sorolandó, mely tevékenységet a hatályos rendeletek tiltják. Nem szabad elfeledkeznünk a pollenallergiát okozó (pl. parlagfű, nyárfa) növényekről sem, melyek a légszennyezés sajátos forrásai. Az egyre nagyobb számban előforduló allergiás betegségek okozója ellen megfelelő védekezést a gyomok terjedésének visszaszorítása, irtása jelentene.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

Füzesgyarmat zajterhelésére hivatalos mérési adatok nem állnak rendelkezésre, ezért a helyzet megítélése a helyi tapasztalatok alapján lehetséges. A legjelentősebb környezeti zajforrásoknak az üzemi és közlekedési tevékenységeket tekintjük, de az emberi tevékenységek részaránya is számottevő (pl. szórakoztató tevékenység, háztartási gépek használata). A környezetből származó zajterhelés eredete szerint lehet:

- ipari-, mezőgazdasági-, építési

- közlekedési
- egyéb eredetű

Jelenleg a településen nem működik olyan ipari létesítmény, amely jelentős zajterhelést okozna. A mezőgazdaság két ágazata közül a növénytermesztés - tevékenységének helyszínéből adódóan - panaszokra okot nem, vagy csak elvétve okoz. Időszakosan (pl. szántás, betakarítás, repülőgépes növényvédelem, termék-fuvarozás) terhelik zajjal környezetüket. Az állattartással kapcsolatban leginkább az intenzív, kis helyigényű tartás okozhat lakossági panaszokat. Az állattartás szabályozását (védőtávolság, egyedszám meghatározása, stb.) az önkormányzat helyi rendelettel megoldotta.

Nincs ipari telephelyek által okozott lakossági panaszra okot adó zaj- és rezgésterhelés. A közlekedési zaj imisszió meghatározó tényezője a forgalom nagysága, összetétele és eloszlása. A terhelés megállapítása a forgalom összetételéből számítással történik, egységjárműre történő átszámítással. A közúti közlekedés okozta zajcsúcs növekedése nem várható, viszont a magas zajszint időtartama növekszik. A vasúti közlekedés zaj- és rezgésterhelése nem okoz lakossági panaszt, ellenben meg kell említenünk a kulturális, szórakoztató és sporttevékenységek által keltett zajt.

A településen 3 zajkeltő üzem működik, az egyik kibocsátása max. 2 dB-lel lépi túl a határértéket.

A MOL NyRt. Főgyűjtőjén, és külső gyűjtőállomásain a gázmotorokat lecserélték, így nincs határérték feletti szennyezőanyag kibocsátásuk, de a kőolaj és földgáz kitermelés továbbra is jelentős súllyal bír. A létesítmények működése környezetkárosítást, illetve határérték feletti környezetterhelést nem okoz. A kitermelő, szállító, feldolgozó létesítmények működése környezetikímélő, ennek ellenőrzése és a törvényi szabályozás betartása a MOL feladata és kötelessége, a cég saját EBK (Egészség - Biztonság - Környezetvédelem) szabályzattal rendelkezik.

1.17.5. Sugárzás védelem

A természetes háttérsugárzás Magyarországon egy embert átlagosan 2,4 mSv/év effektív dózissal terhel. A testünket érő sugárzás származhat a világúrból, a talajból, a növényekből, élelmiszerekből, környezetünk tárgyaiból vagy akár a saját testünkből is. Az országon belül a geológiai viszonyoktól, az időjárástól, a táplálkozástól függően akár két-háromszoros különbségek is lehetnek a háttérsugárzás mértékében. Mértéke, hatása települési szinten nem befolyásolható.

Élettani hatás szempontjából, a távvezetékeknek két jellemzőjét kell figyelembe venni a villamos és a mágneses terét. A villamos térerősség nagyságát a feszültségszinten kívül egyéb körülmények is befolyásolják:

- a vezetékek föld feletti magassága
- a fázisvezetők és védővezető geometriai elrendezése
- magas objektumok pl.: fasor árnyékoló hatása jelentősen csökkenti a térerősséget
- épületek (a villamos teret 85-90%-ban leárnyékolják)

A Magyarországon érvényben lévő védőtávolság különböző feszültségszintű távvezetésektől: 750 kV - 40 m, 400 kV - 20 m, 220 kV - 10 m, 120 kV - 5 m.

Ezen védőtávolságok betartását a településrendezési eszközök és az építéshatósági engedélyezési eljárások során figyelembe kell venni. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér áthatol az épületeken és

szemben a villamos térrel kiterjedt objektumoknál nem, vagy csak nagyon költségesen árnyékolható. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér ellen a legjobb védekezés a megfelelően nagy védőtávolság tartása. Bázisállomások esetén, Magyarországon érvényben lévő egészségügyi határértékek: 900 MHz $4.500.000 \mu\text{W}/\text{m}^2$ 1800 MHz $9.000.000 \mu\text{W}/\text{m}^2$. A határértékek megállapításakor a különböző kutatási eredményeket vették alapul. A frekvencia növekedésével a behatolási mélység csökken, ezért állapítottak meg két értéket.

1.17.6. Hulladékkezelés

Füzesgyarmat Város Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2014. (IV. 24.) önkormányzati rendelete a települési hulladékgazdálkodásról szól. Füzesgyarmat város területén 2013. július 1-től a Nagykunsági Környezetvédelmi Kft. látja el a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást.

A hulladékgazdálkodás területét alapvetően érintő jogszabályok léptek hatályba. A 2012. évi CLXXXV. törvény (Ht.), valamint a 2013. évi LIV. törvény a rezsicsökkentések végrehajtásáról, és a 2013. évi CXIV. törvény a szippantott szennyvízre vonatkozó rezsicsökkentésről, valamint egyes törvényeknek a további rezsicsökkentéssel összefüggő módosításáról szabályozzák a 2013. július 01. után elvégzett szolgáltatások díjait.

A korábbi hulladéklerakó rekultivációjának elvégzésére a DAREH Önkormányzati Társulás KEOP pályázatot nyújtott be, mely kedvező elbírálásban részesült. A munkálatok a támogatási szerződés mellékletét képező útvonalterv alapján 2011-ben kezdődhettek meg, mely azóta megtörtént.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

A vizsgálatok irreverzibilis vizuális konfliktust nem tártak fel. A tartós konfliktusok közé sorolhatók a roncsolt, felhagyott területek (elsősorban majorsági területek) és elhagyott külterületi lakó épületek okozta konfliktusok. A tartós konfliktusként tekinthetünk az illegális hulladéklerakásból eredő konfliktusokra valamint a városon belül rendszeresen jelentkező közterületi károkozások miatti vizuális környezetterhelésekre. A település belterületének utcaképét esztétikailag negatívan befolyásolja az elektromos légkábelek, telefonkábelek jelenlegi megjelenése. Javasoljuk, hogy a szolgáltatókkal a várható hálózatfejlesztések eredményeként a jövőben légkábel hálózat egy részét térszín alatt alakítsák ki.

Ez egyrészt a történelmi városrész esetében esztétikailag elfogadhatóbb állapotot eredményez, másrészt az átvonuló madarak védelmét szolgálhatja. A városi zöldfelületek és azok kapcsolati hiánya, térségi szinten a zöldfolyosó hálózat hiányosságai (védő- és takarófásítások hiányai) egyaránt okoznak vizuális konfliktusokat.

1.17.8. Árvízvédelem

Füzesgyarmat az Alföld Nagytáj, a Berettyó-Körösvidék középtáj északnyugati sarkában elhelyezkedő Dévaványai-sík kistáj keleti peremén található. A Kistáj települései: Dévaványa, Ecsefalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Szeghalom. A kistáj 82 és 84 m közötti tengerszint feletti magasságú, a Hortobágy-Berettyó és a Körösök között elhelyezkedő síkság. Kisebb mocsarai a Berettyó és részben a Tisza lefolyást kereső árvizeiből táplálkoztak. Az árvizek rendszerint a hóolvadással, a Berettyón a kora nyári esőkkel állnak kapcsolatban. A terület fő vízgyűjtője a Berettyó. A területet belvízelvezető, illetve lecsapoló csatornák hálózák be. Ezek közül a legjelentősebb az Ó-Berettyó és a Szeghalmi övcsatorna. A Berettyó és a Körösök szabályozási munkáit már 1858-ban megkezdték, a Berettyó Sárréjtje kiszáradt.

A csapadékvizek elvezetése a vízkárok, belvizek megelőzését és elhárítását célozza meg. A település számára továbbra is komoly problémákat jelent a vízkár mind a belterületen, mind a külterületen.

Településen a csapadékvízár események rávilágítottak arra, hogy a vízelvezető rendszereket fejleszteni szükséges, mert a meglévő hálózat hiányos kiépítettsége és sok területen rekonstrukcióra, felújításra szorul. A téli időszakban megnövekvő csapadék és magasabb léghőmérsékletek miatt változik a hó felhalmozódásának folyamata, ami a korábbiaknál szélsőségesebb árvízi helyzeteket eredményezhet, valamint jelentősen megváltoztatja a talajfeltöltődési és a tavaszi lefolyási viszonyokat.

Füzesgyarmat közigazgatási területén több kishozamú csatorna és holtág található, a terület árvízzel gyengén veszélyeztetett. A felszíni vizek sem fogyasztásra, sem fürdőzésre nem alkalmasak, a strandfürdő a tisztított rétegvizet és a hévizet hasznosítja.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A településen az idegenforgalom felfutó ágazat jelentős turisztikai látogató számot indukál éves szinten. Ennek a létszámnak a megfelelő kiszolgálásához működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság további komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni a kommunális infrastruktúra rendszerein. Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadékcsatornázottságot, a csatornahálózatra, valamint a szennyvízhálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges, meg kell valósítani a település egészében a szelektív hulladékgyűjtést és a környezetbarát hulladékgazdálkodást. Javítani szükséges középületek fűtési rendszerein, a meglévő szilárd útburkolatok minőségén. Ezzel együtt a kisvárosi funkció erősítése, rendezettebb kialakítással, és a közlekedés fejlesztésével elsődleges a környezeti elemek védelme mellett.

A környezetvédelem keretében a településen megvalósítandó legfontosabb cél, hogy a turizmust szem előtt tartva, az embert körülvevő épített és természetes elemek közötti összhangot tovább javítsák. A legfontosabb cél a közlekedésből származó környezetterhelés csökkentése, a fenntartható vidékfejlesztés, az emberi életminőség javítása a program kiemelt területeit képezik.

1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM

A település jelenlegi úthálózata olyan paraméterekkel rendelkezik, amely alkalmas tűzoltó járművek, valamint műszaki mentést végző gépjárművek közlekedésére. Az útszélesség, gyalogos közlekedés kialakítása rendszerezik az egyes közlekedési útvonalakat, segítik a tűzoltójárművek közlekedését. Az építmények megfelelő közúti kapcsolata biztosított, az úthálózat megfelel az Országos Tűzvédelmi Szabályzat előírásainak. A településrendezési terv az érvényes törvények, rendeletek, MSZ és ágazati szabványok figyelembe vételével készült el, melyeknek az előírásait betartja.

A tűztávolság betartására, a tűzoltás eszközeivel a létesítmények megközelítésére – az OTÉK előírásait megtartva – a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó pontjaiban tesz kötelező intézkedéseket. Az övezeten belüli építményekre vonatkozó tűzvédelmi előírásokat az építési engedélyesési eljárások során kell konkrétan meghatározni és betartani. (pld. A tűzállósági fokozat, tűzveszélyességi osztályba sorolás, tűztávolság, tűzszakasz, oltás módja, oltóvíz, oltókészülék, nyomás, menekülési és mentési út).

1.18.1. Építésföldtani korlátok

Füzesgyarmat a Berettyó-Körösvidék középtáj ÉNY-i sarkában elhelyezkedő Dévaványai-sík kistáj K-i peremén található. A kistáj települései: Dévaványa, Ecsefalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Szeghalom.

Földtani adottságok

A felszínt a magassági viszonyoktól függően ártéri, mocsári agyag, lösziszap, illetve elszikesedett infúziós lösz fedi. Ez utóbbiakhoz Dévaványán és Füzesgyarmaton lokális jelentőségű téglagyag-készlet (0.4 Mm³) kapcsolódik. A kistáj a pleisztocén eleje óta dinamikus süllyedő medence, az É-ről, K-ről érkező folyók helyi erőizobázisa és üledékgyűjtője. A 2-10 m mélységben általánosan elterjedt iszapos homok, homokos iszap és homokrétegek anyaga folyóvízi eredetű. Potenciális max. szeizmicitása 6° MS.

A településen a harmonikus tájhasználat a jellemző, a táji adottságoknak megfelelően használják a területeket.

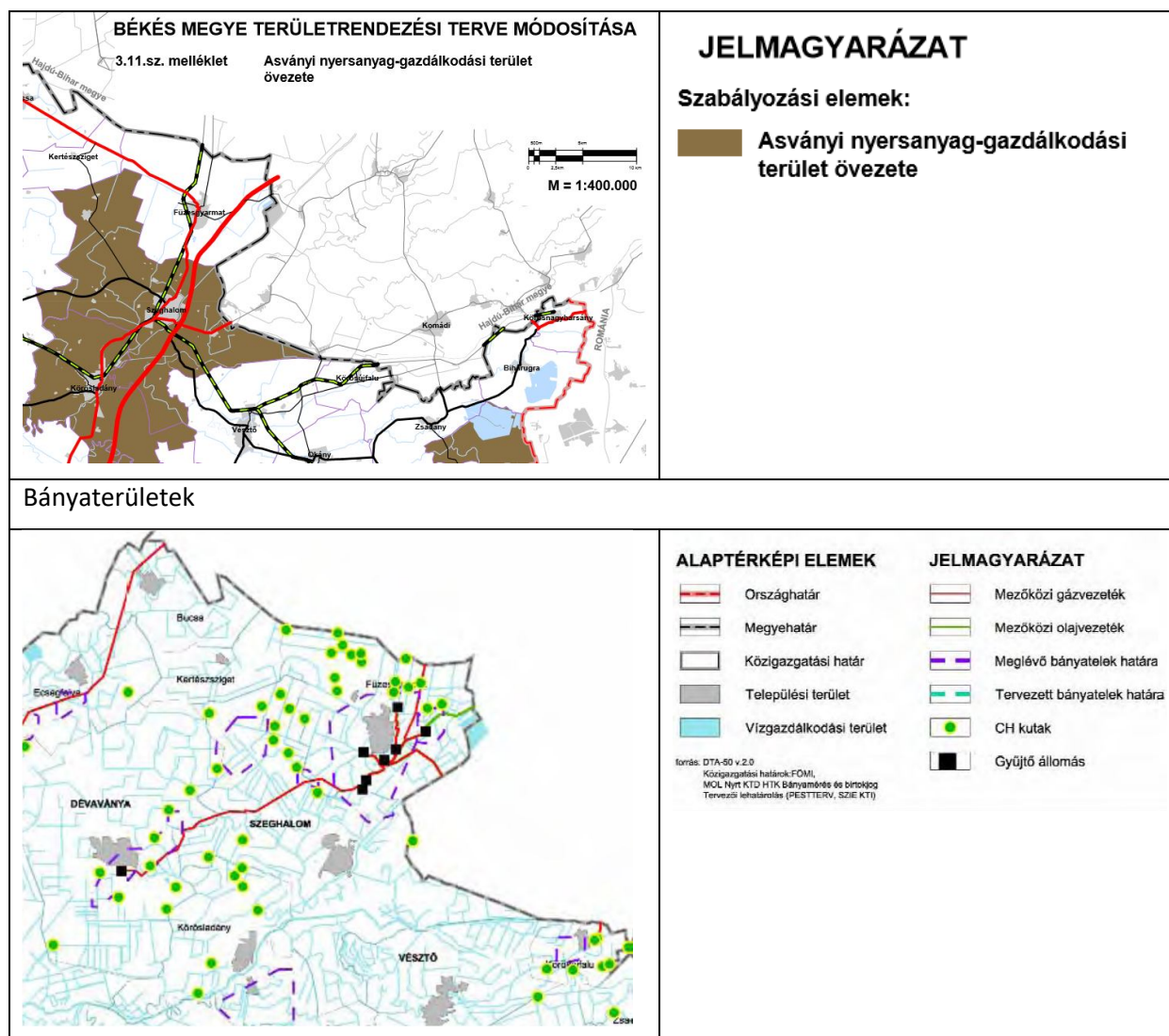
A táj használatát korlátozó tényezők közül az ökológiai hálózaton belül a magterület, az ökológiai folyosó és puffer zónája használatukban kötöttségekkel rendelkeznek.

1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

Békés megye az ország területének dél-keleti szélén helyezkedik el, mégis több, a jelentősebb energiaellátó rendszerekhez tartozó gerinchálózat halad át rajta. Ezek a nagyfeszültségű átviteli hálózatok és nagynyomású földgáz-, termék- és olaj-szállítóvezetékek nagy állóeszköz értékűek, így helyüknek megváltoztatásának kicsi a realitása. Így ezeket a hálózatokat, valamint azok biztonsági, illetve védőövezeteinek helyét, mint helyhez kötött adottságokat kell kezelni, így meghatározó elemek a megye térszerkezeti tervében.

A megye területén korábban jelentős, de még ma is számottevő szénhidrogén kitermelést folytatnak. Ennek létesítményei ma is láthatók. Számtalan szénhidrogén kutatófúrás jelzi a megyében a rendelkezésre álló ásvány kincset, a legnagyobb szénhidrogén mezőt a megye déli részén, az Orosháza-Kardoskút-Battonya vonalon, valamint a megye észak-keleti szélén, Dévaványa- Füzesgyarmat vonalon tárták

fel. Ma is meglevő, de még tervezett bányatelkek jelzik a szénhidrogén kitermelés továbbra is fennálló lehetőségét. A bányatelkek jelenlétét a területfelhasználásnál, mint az, azt korlátozó adottságot figyelembe kell venni. A számtalan kútból kitermelt szénhidrogént a tulajdonosok jelzése szerint nagyon sok mezőközi vezetékekkel szállították azokra a gyűjtőállomásokra, ahonnan az országos hálózati rendszerre az átadást kiépítették.

107. ábra: Bányaterületek Füzesgyarmaton

Forrás: MTrT

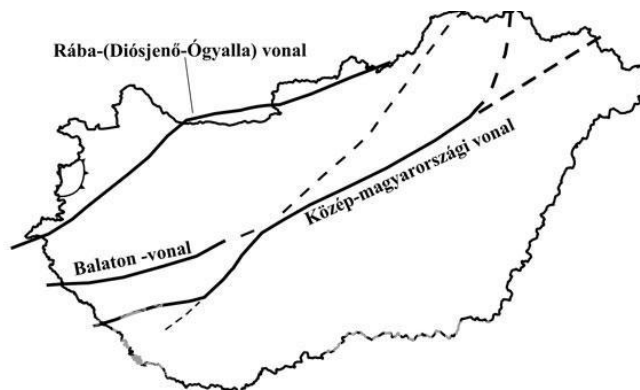
Füzesgyarmaton mélyművelésű bányák nem működnek.

1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

Az övezet összetett szempontrendszer alapján foglalja magába mindazon területek a, amelyek döntően földtani szerkezeti okok, állékonysági adottságok miatt veszélyeztetettek. A legfontosabb földtani veszélyforrást a térfogatváltozó agyagok hordozzák. Az ilyen geológiai adottságú területekkel nem érintett a település.

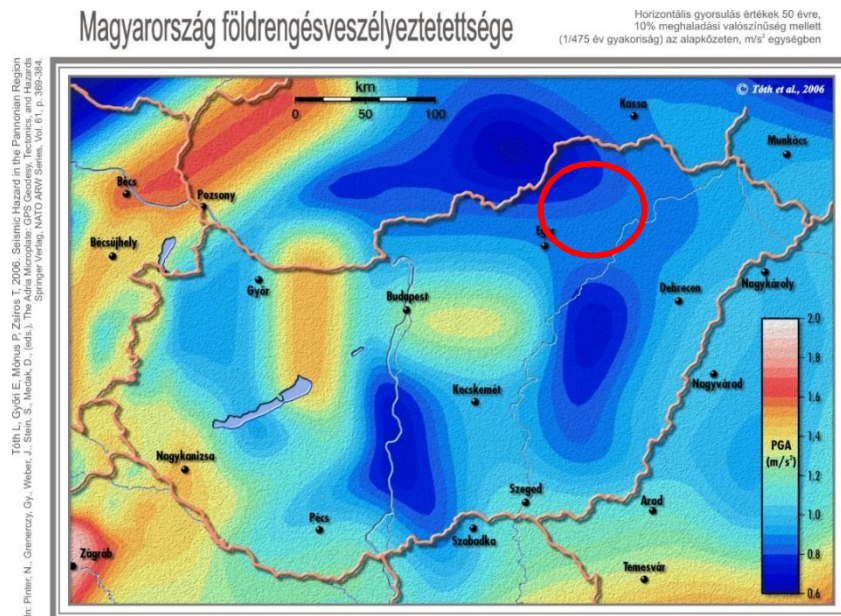
A település közigazgatási területe nem érintett csúszásveszélyes területekkel.

1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei

108. ábra: Magyarország földrengés-veszélyeztetettségi térképe

Forrás: Katasztrófavédelmi Igazgatóság

109. ábra: Magyarország földrengés-veszélyeztetettsége

(Forrás: www.seismology.hu)

Magyarország földrengés-veszélyeztetettségi térképe a valószínűségi módszer alapján készült. A szeizmicitás alapján kijelölt forrászónák földrengés-aktivitásának statisztikus jellemzői mellett figyelembe veszik a bizonytalansági tényezőket, az alapkőzetet, valamint a talajvízszint helyzetét.

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

Ny-on a Hortobágy—Berettyó (163 km, 5776 km²) Bucsa és Túrkeve közötti 30 km-es szakasza, K-en a Berettyó (204 km, 6095 km²); Darvas és Szeghalom közötti 16 km-es szakasza határolja. A két folyó között összetett, egymással a vízállás és az igények szerint összefüggésbe hozott, ill. elkülöníthető csatornahálózatot találunk. Ennek nevezetesebb tagjai: Felsőréhelyi-csatorna (22 km, 85 km²), Csurgó—Alsóréhelyi-csatorna (27 km, 74 km²), Kengyelréti-csatorna (8 km, 25 km²). Malomzug—Simafoki-csatorna (13 km, 111 km²), amelyek a Hortobágy—Berettyóba vezetik időszakos vizeiket. A másik oldalon a Berettyóba vezették a Szeghalmi-főcsatornát (12 km, 267 km²), amelynek nagy mellékvize a Fürjéri-csatorna (20 km, 137 km²). Száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület. Lf=1 l/s.km²; Lt=6%; Vh=140 mm/év.

Állóvize mindössze négy van; természetes jellegűek, alig 7 ha össz. felszínnel. A város a 2. sz. vízminőségi kárelhárítási körzet (Szeghalmi Szakasz mérnökség) területén található. A körzet a Hármas-Körös jobb oldali vízgyűjtőterületét foglalja magába. A talajvíz a peremek felé emelkedik. A két határos folyó völgyében 2 m felett van. Mennyisége hasznosítás szempontjából nem számottevő. Kémiai jellegében a nátrium-hidrogénkarbonátos típus az uralkodó. Keménysége a táj Ny-i felében 25 nk° alatt, K-en és a települések körzetében 45 nk° felett van. A szulfáttartalom általában 60—300 mg/l közötti, de a települések alatt a 600 mg/l-t is meghaladja.

1.18.2.1. Árvízveszélyes területek

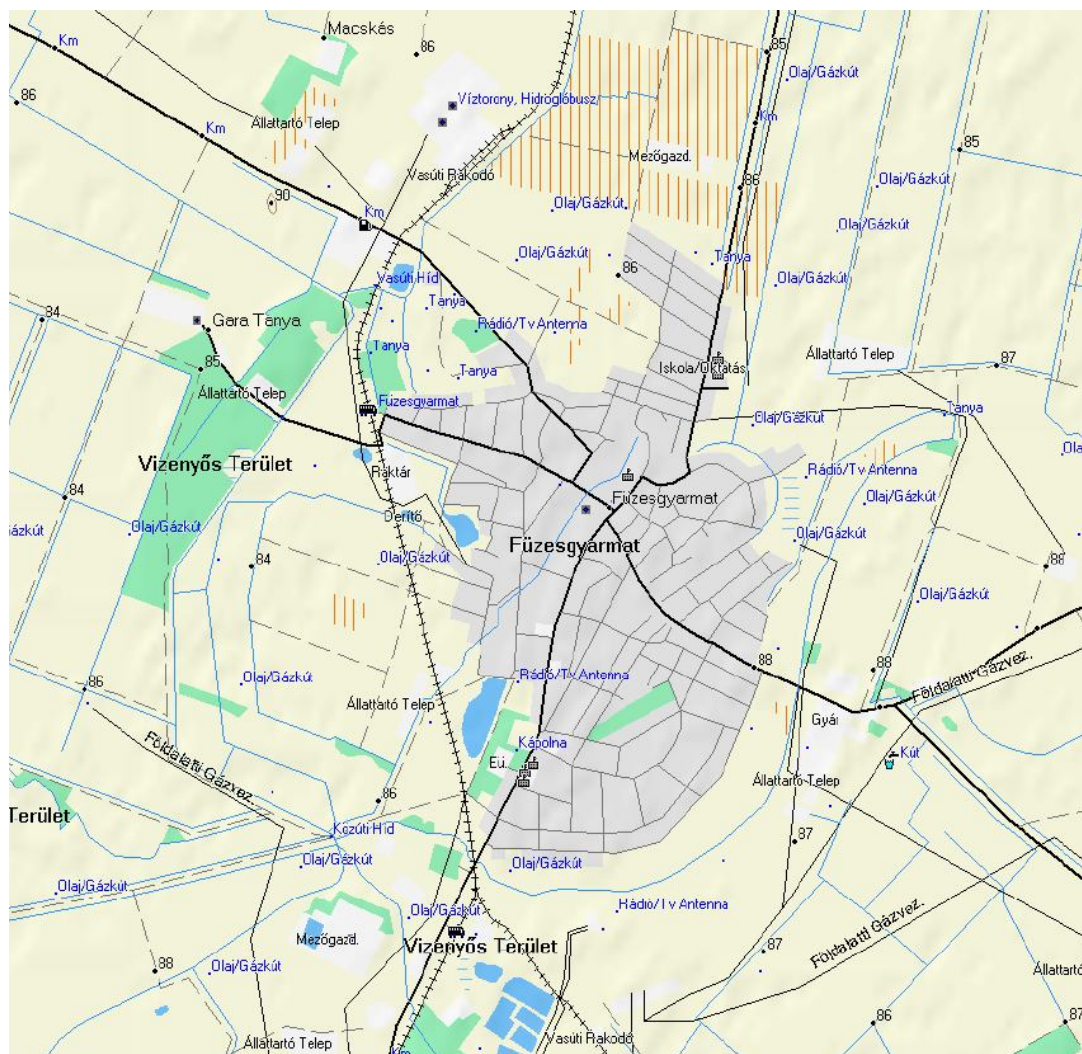
Az árvizek rendszerint a hóolvadással, de a Berettyón a kora nyári esőkkel is kapcsolatban állnak. A kisvizek időszaka az év második fele. A vízminőség a Berettyón II., a Hortobágyon III. osztályú. A mélyen fekvő hajdani árteret sűrű csatornahálózat (több mint 400 km) mentesíti.

1.18.2.2. Belvízveszélyes területek

A település közigazgatási területe belvízzel veszélyeztetett terület. A térség belvízveszélyes, magas vízállású időszakban a víz a felszínen mérhető. Külterületen a magas vízállású területeken a népsűrűség ~0 fő/km², mert jelentős tanya nem található. Kb. 49 fő külterületi lakos él közvetlenül a zártkerti hátrészen a belterülethez közvetlen csatlakozva.

1.18.2.3. Mély fekvésű területek

Mély fekvésű területek azonosak a belvízveszélyes területekkel.

Jelmagyarázat

	Mezőgazdasági terület		Vizenyős terület
	Belterület		Külterület
	Erdősáv		Vasút
	Közút		Földút
	Tó		Vízfolyás, vízelvezető csatorna
	Olajkút/gázkút		Földalatti gázvezeték

110. ábra: Magas vízállású területek

Forrás: Füzesgyarmat Város Helyi Fenntarthatósági Programja

1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem

Árvíz és belvízvédelem készütségi fokozatainak jelentését, valamint az egyes készütségi fokozatok során elvégzendő feladatokat a jogszabályban leírtak alapján kell elvégezni. Jelenleg hatályos jogszabály a 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet, amely rendelkezik az árvíz- és a belvízvédekezésről.

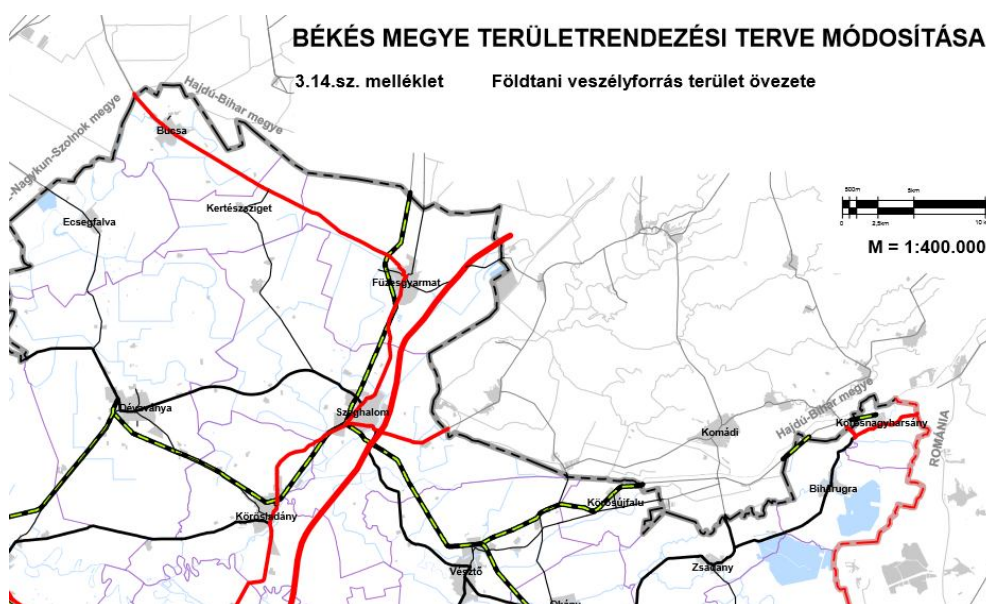
Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a térségben több jelentős méretű árvíz-, valamint belvízveszély alakult ki. Ezen kívül néhány esetben előfordult kisebb-nagyobb ökológiai, környezeti károsodással járó felszínvíz-szennyezés, amely legtöbb esetben a vízgyűjtőn folytatott emberi tevékenységekből származott.

Az érintett térségben, a korábbi években és napjainkban is komoly problémát okoz a területeken lévő nagyobb esőzések miatti árvíz, vagy a tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. Hatványozottan jelentkezik ez a probléma olyan esetben, amikor a belvízveszélyes időszak egybeesik a vízfolyások magas vízállásaival.

1.18.3. Egyéb

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Meglehetősen egyveretű szerkezeti adottságaiból, egységes fejlődésmenetéből adódóan, illetve a megye nagy részén egységes felszínalakító tényezők máig ható munkája eredményeképpen a domborzati viszonyokat az egységesség jellemzi. A mai felszín tökéletes síkság gyakorlatilag Békés megye egész területén, a relatív magasságkülönbség jellemzően 1-2m/km² közötti a megye legnagyobb részén. A felszín képében a folyóvizek akkumulációs munkája játszott a fő szerepet. A tökéletes sík felszínnek kisebb változatosságait a folyók által épített parti dűne.

111. ábra: Földtani veszélyforrás terület övezete

Forrás: Békés MTrT

A megye talajainak kötöttsége és a növényborítottság következtében szélrozió talajokat veszélyeztető hatása nem számottevő. Ennek ellenére az összefüggő nagy táblák esetében probléma lehet a kifúvás,

elhordódás. Folyóvízi és areális erózióról a megyében nem beszélhetünk. A mélyfekvésű és magas talajvízű területeken viszont a belvíz okoz komoly károkat.

112. ábra: Szélerózióknak kitett terület övezete

forrás: Békés MTrT

Magas vízállású területeken építmények létrehozása előtt talajmechanikai vizsgálattal kell az igénybevetett talaj állapotát, az építés feltételeit tisztázni. Nem ismeretes egyéb olyan földtani tényező, amely számottevően hátrányosan befolyásolhatná a településen történő beavatkozásokat.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

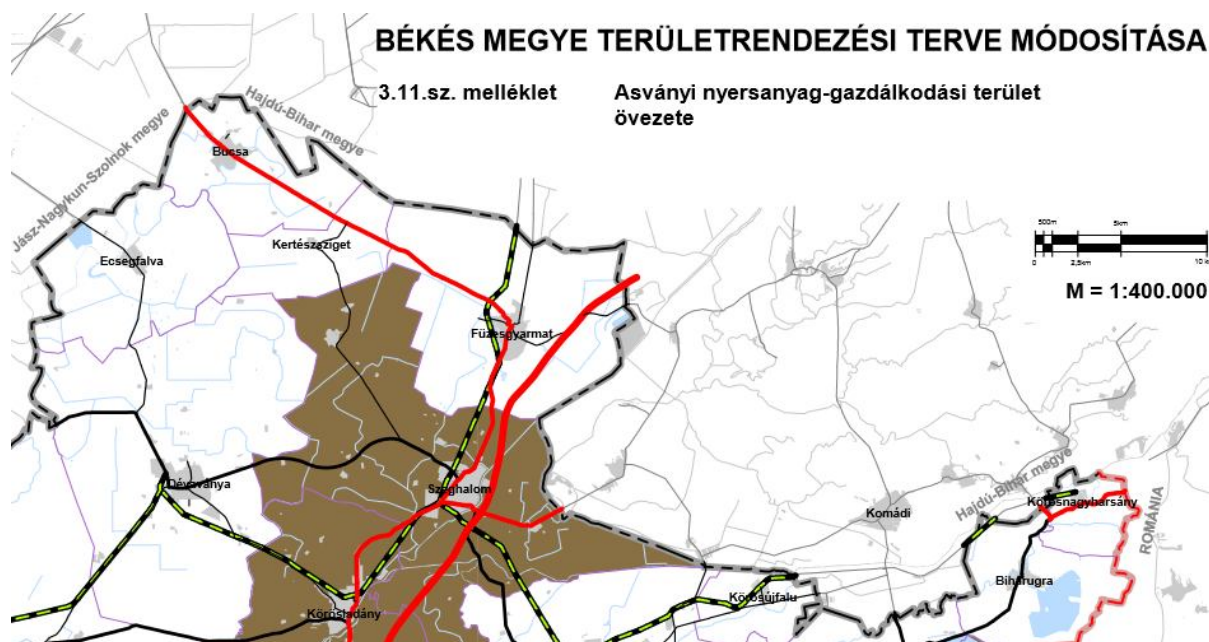
Mélységi és magassági korlátozásokról a helyi építési szabályzat nem rendelkezik, az éppen érvényben lévő jogszabályok a mértékadóak.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

A telkekre vonatkozó korlátozásokat a helyi építési szabályzat taglalja. Tevékenységből adódó korlátozásról nem beszélhetünk.

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A Füzesgyarmati földgázlelőhely az ország 10. legnagyobb földgáz-előfordulása közé tartozik, és mivel kőolajmezőikön a gázvagyon jelentős részét már feltárták és felszínre hozták, ezért a füzesgyarmati mező számít jelentős tartaléknak. A kitermelés mértéke ugyan csökkent az évek során, de még így is a térség egyik legnagyobb ipari üzeme. Az üzem kiemelt ipari és térségi szerepkörrel bír, tehát vonzáskörzetébe beletartoznak Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megye települései is.

113. ábra: Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete

forrás: Békés MTrT

A település közigazgatási területén az alábbi koncessziós területek és bányatelkek találhatóak:

- Füzesgyarmat I.—agyag külfejtéses művelésű bányatelek
- Püspökladány-szénhidrogén koncessziós terület
- Okány- Nyugat-szénhidrogén koncessziós terület
- Füzesgyarmat I.—szénhidrogén bányatelek
- Füzesgyarmat II.—szénhidrogén bányatelek
- Füzesgyarmat III. szénhidrogén bányatelek
- Füzesgyarmat IV.—szénhidrogén bányatelek

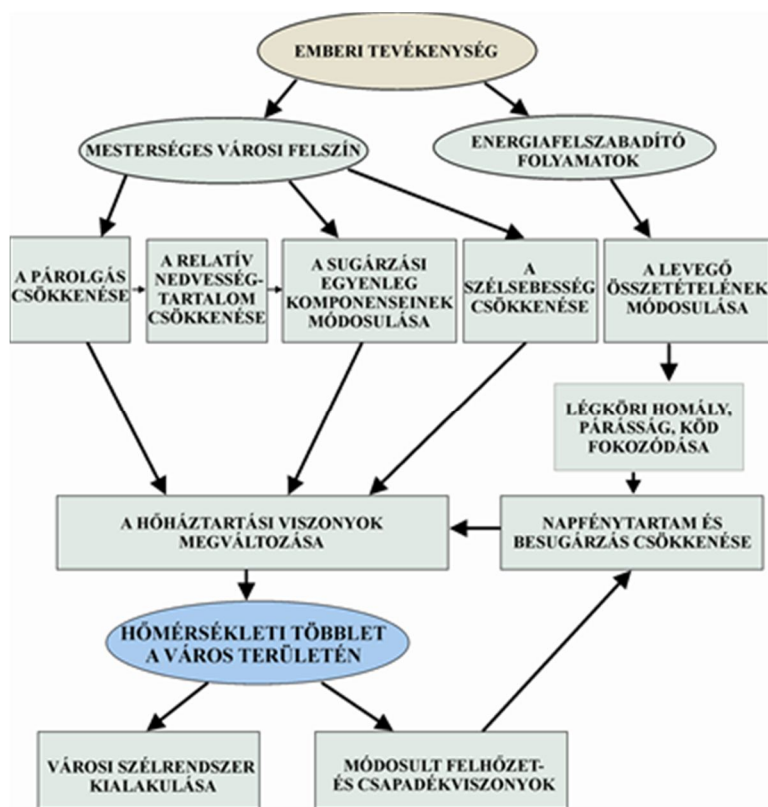
A város külön adottsága és értéke a hévízkészlet, melyet a fürdő is használ. A termálvíz hőfoka 40-70 C°, tehát szezontól függetlenül is használható. A város 1 kútjának termálvizét 2003-ban „Sárrét Gyöngye” néven gyógyvízzé nyilvánították. A gyógyvízre alapuló idegenforgalom a város fejlesztéseinek és színvonalas szállodájának – a Hotel Gara – köszönhetően nemcsak térségi, hanem nemzetközi szerepet bír.

1.20. VÁROSI KLÍMA

Napjainkban az emberiség mintegy felét érintik a mesterségesen létrehozott városi környezet terhelései: a környezetszennyezés, a zaj, a felfokozott élettempóval együtt járó stressz és nem utolsósorban a városi légtér – a természetes környezethez képest – megváltozott fizikai paraméterei.

A városokban fellelhető mikroklimák tarka mozaikszerűségükkel tűnnek ki. Az utcák, terek, parkok és udvarok mind sajátos éghajlattal rendelkeznek, amelyekben azonban közös vonások is vannak. Ezek a közös vonások éppen a lokális (helyi) éghajlat, a városklíma keretében jutnak kifejezésre.

Az egyedi, városi klíma létrejöttének alapja az emberi tevékenység, melynek hatására a különböző éghajlati elemek jelentősen módosulhatnak a települést övező természetes környezethez képest. E változások nem függetlenek egymástól, hanem szoros ok-okozati összefüggésben állnak.

114. ábra: Városi klíma és az emberi tevékenység kapcsolata

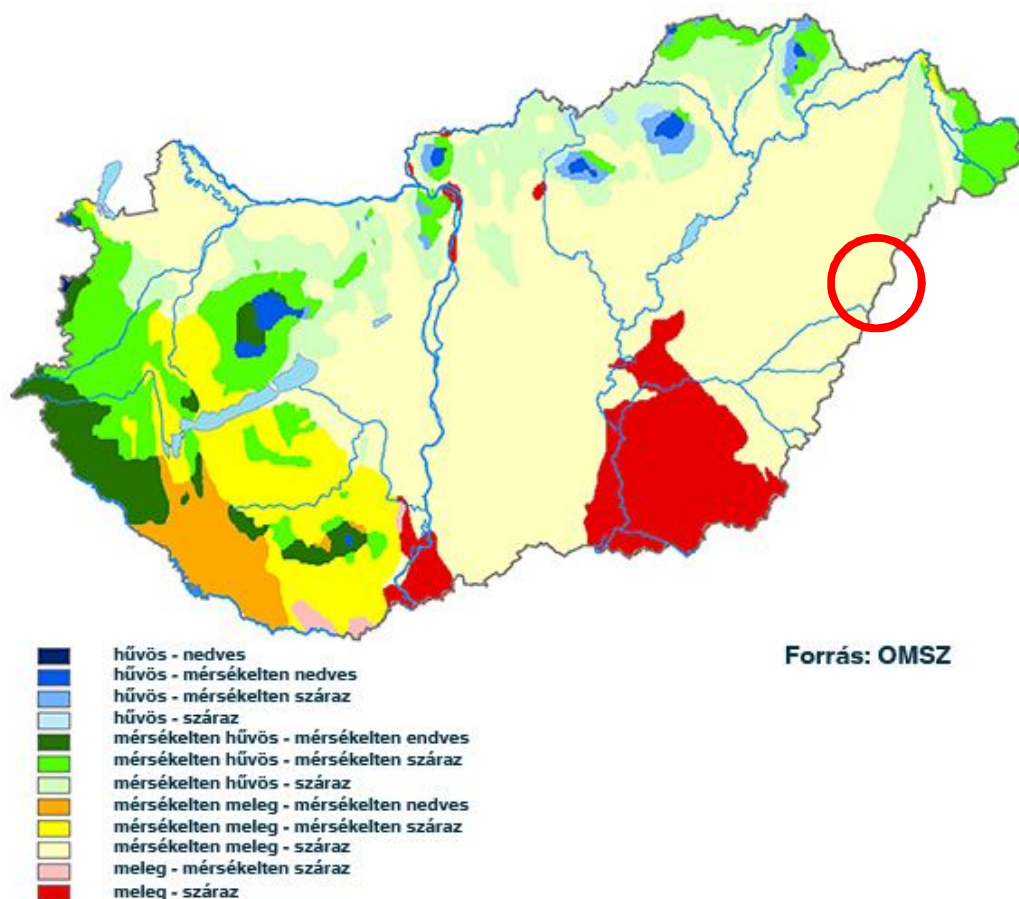
Az egész folyamat kiindulópontja az emberi tevékenység, melynek hatására sajátos, mesterséges felszín jön létre. Ennek jellemzője az, hogy igen változatos, kis területen belül hirtelen módosulhat, a különféle éghajlati paramétereket pedig jelentősen befolyásolja. A városban lehulló csapadék a mesterséges, nem vízáteresztő felszíneknek és a csapadékelvezető csatornahálózatnak köszönhetően nagyon gyorsan lefolyik, így a városban a párolgás rövidebb ideig tart és kisebb mértékű, mint a városkörnyéki területeken. Ezáltal a városban a relatív nedvességtartalom is kisebb lesz.

A felszín másik fontos hatása a sugárzási paraméterek módosulásában nyilvánul meg. Azt, hogy egy adott felszín a ráeső napsugárzást milyen mértékben nyeli el, illetve veri vissza, a felszín tulajdonságai döntően meghatározzák. A változatos felszín, a nagyobb érdesség miatt a város felett nagyobb a sűrűség, ami a szélsebesség csökkenéséhez és a turbulencia fokozódásához vezet.

A város klímáját alapvetően befolyásoló geomorfológiai képződmény nincs, a település közvetlen környezete, egybefüggő erdősült területektől és nagyterjedésű vízfelületektől is mentes. Az alapvetően érvényesülő kontinentális éghajlat az elhelyezkedésből adódik. Az ország mérsékelt száraz területének zónájához tartozik a település.

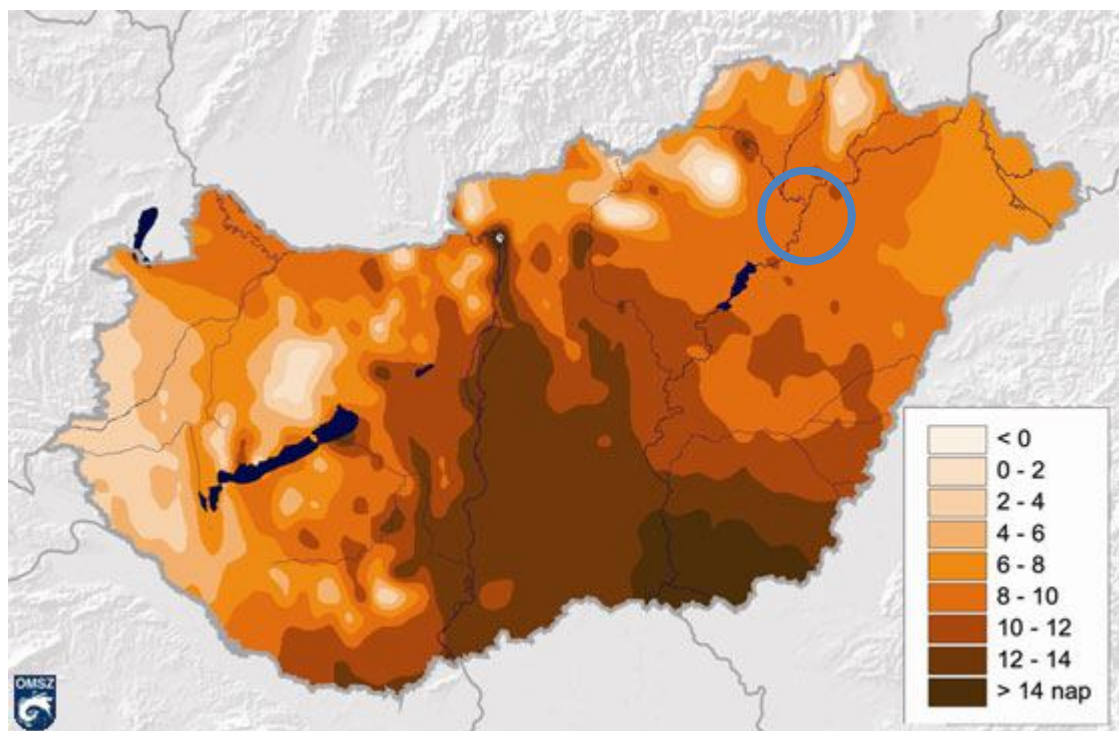
A település zöldfelületei klímahatás szempontból nem jelentősek. A fásított közterületek nem összefüggőek, rendszert nem alkotnak, kiterjedésük lokális, mikrokörnyezeti hatást tudnak csak kifejteni. A jelentősebb zöldfelülettel rendelkező intézmények elszigeteltek.

Füzesgyarmat a mérsékelt meleg – száraz éghajlati klíma területén helyezkedik el.

115. ábra: Klimatikus viszonyok eloszlása

Forrás: Országos meteorológiai Szolgálat

116. ábra: Hőhullámos napok száma (napi középhőmérséklet >25 °C) az 1980-2009-es időszakban

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

Füzesgyarmat város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Helyzetfeltárása komplex módon valósult meg, azaz a különböző forrásokból (TelR adatbázis, KSH adatok, Önkormányzati adatszolgáltatás, stb) begyűjtött adatok elemzése, az adatok mögött álló valóság feltárása érdekében – a vonatkozó fejezetekben megtörtént. A városi helyzetelemzés célja, hogy város jövőjét, fejlesztési irányait meghatározó hatóerőket, a hatóerők egymásra hatását feltárjuk, hogy a későbbiekben meghatározhatóak legyenek a főbb beavatkozási pontok, stratégiák.

A hatóerők elemzésére SWOT-analízist alkalmaztunk, melynek célja a meghatározott cél elérésének érdekében fontos belső és külső tényezők, illetve adottságok (SWOT faktorok) azonosítása. Az elemzés maga ugyan nem hívja fel a figyelmet arra, hogy melyek a stratégiaiilag fontos kérdések, illetve nem kínál választ arra, hogyan dolgozzuk ki a stratégiát, viszont abban segít, hogy észrevegyük, mely erősségek szolgálnak a hatékony stratégia alapjául, illetve hogyan használjuk ki a rendelkezésre álló lehetőségeket, hogyan küzdjük le, vagy hogyan minimalizáljuk a gyengeségeket és a veszélyeket.

Demográfia és népesség

A negatív tényezők hatására rendkívül gyorsan csökken a születések száma, miközben a családpolitika pozitív irányú elmozdulása csak lassan fejt ki kedvező hatást a gyermekvállalásra (ösztönzőként léptették életbe 2011-től azt az új személyi jövedelemadó- rendszert, amely az adókedvezmény mértékét a nevelt gyermekek számától teszi függővé). A fiatalok tanulási, munkavállalási és életkezdesi lehetőségei, valamint a változó preferenciák fokozatosan átalakították a családalapítási és a gyermekvállalási szokásokat. Az első gyermek születését a párok többsége ma a biztonságos családi egzisztencia megteremtését követően tervezi. Habár gyermek nélkül kevesen képzelik el az életüket, és többnyire nem is egy gyermeket szeretnének, a késleltetett gyermekvállalással összességében kisebbek a családok és kevesebb gyermek jön világra. A termékenységi 2011-ben a 35 évesnél fiatalabb nők körében csökkent, míg az ennél idősebbek körében nőtt, a növekedés azonban nem pótolta a termékenyebb korosztályok körében kieső szülésszámot.

A hazai tendenciákkal egybehangzóan Füzesgyarmaton a három fő korcsoport közül (gyermekkorúak, aktív korúak, időskorúak) a népességvesztés mind a 0-14 éves korúak, mind az aktív korúak kohorszában érhető tetten, azaz a lakosságszám csökkenése részben a csökkenő gyerekszámval magyarázható leginkább. Emellett az idősek arányának a lakónépességen belüli oly mértékű megnövekedése tapasztalható, amely egyrészt a lezárult reprodukciós időszakok következtében már nem szolgálhat alapjául a későbbi népességnövekedésnek és a trendek megfordításának, részben inaktivitásukból, romló egészségi állapotukból, valamint az önmagukat teljes mértékben ellátni nem képes idősek számának törvényszerű növekedéséből ellátásuk feladatként, valamint előteremtendő költségként fog megjelenni.

A népmozgalmi adatokat tovább vizsgálva egy újabb, szintén a hazai negatív trendekhez illeszkedő jelenség figyelhető meg, mégpedig a házasságkötések számának fokozatos csökkenése, valamint az azévi házasságkötések számához viszonyítva magas válási esetszám.

A vándorlási egyenleg (VE) és a természetes szaporodás (TSZ) viszonya szerint Füzesgyarmat a demográfiai szempontból jellemzően az erodáló térségek közé tartozik.

Képzettség

Füzesgyarmaton az országos és járásközponti adatokhoz viszonyítva is igen magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korú lakosságon belül, annak ellenére, hogy 2001-hez képest az arányuk a városban több, mint 15%-kal csökkent. Bár a vizsgált képzettségi csoport aránya az országos az országos mértéket 50 százalékkal meghaladó módon csökkent (az aktív korúak arányában), a legalacsonyabban képzettek aránya még így is kétszerese úgy az országos átlagnak, mint a megyei járásközpontok átlagának. Az arányokat tekintve Füzesgyarmaton az érettségivel rendelkezők aránya ugyan nőtt, azonban így is jelentősen elmarad mind a megyei járásközpontok átlagától, mind az országos átlagtól. Ugyanez tapasztalható a diplomával rendelkezők számát tekintve: a két népszámlálás között nőtt a diplomával rendelkezők száma, azonban a változás mértéke elmarad az országos átlagtól.

Összességében pozitív változás, hogy az aktív korú lakosság képzettségi szintje nőtt, ezzel együtt a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya csökkent a városban. A stratégiai kérdés az, hogy a településen működő folyamatok, erők képesek-e megállítani (esetleg visszafordítani) az érettségi nélküliek (a régi szakmunkásképzőt és OKJ-s tanfolyamokat végzettek) munkaerő-piaci leértékelődését, vagy szembe kell nézni azzal, hogy ez a csoport lényegében ugyanazt a munkaerő-piaci és társadalmi helyet foglalja el, mint a dinamikusan csökkenő számú és arányú általános iskolát végzettek csoportja – csak éppen a képzési idejük nyúlik meg, és a képzési költségük növekszik.

Foglalkoztatottság

Füzesgyarmaton a nyilvántartott álláskeresőik száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult az elmúlt években. A vizsgált időszak vonatkozásában 2000 és 2009 között lassú tendenciában, de összességében nőtt a munkanélküliek száma, 2009 óta pedig egy fokozatos csökkenés figyelhető meg, a 2014. évi adatot (589 fő) összehasonlítva a 2009-évi adattal (227 fő) a szám az elmúlt 5 évben a felére csökkent, de a népszámlálási adatokban is az országos csökkenést mértékét messze meghaladó módon csökkent csaknem negyedére

Nagyon fontos mutató a pályakezdők elhelyezkedési nehézségeit szemléltető pályakezdő álláskeresőik aránya az összes álláskeresőik arányában, amely a szakértők szerint XXI. század munkanélküliségének talán legfontosabb mutatója. A mutatónak két vonatkozási területe van. Egyfelől megmutatja, hogy Füzesgyarmaton tíz év alatt megtriplázódott a munkaerő-piaci karrierjüket nem, vagy késve elkezdő aránya. E tekintetben külön figyelmet érdemel, hogy míg 2002-ben ez az arány Füzesgyarmaton alatta maradt az országosnak, 2013-ban már meghaladta azt.

A gazdasági aktivitás fogalma kortól függetlenül, magába foglalja mindkét nemhez tartozó mindazon személyeket, akik munkát végeznek a gazdasági javak és a szolgáltatások területén, egy meghatározott időszak alatt – beleértve a munkanélkülieket is. Gazdaságilag nem aktívak az aktív koron aluli személyek (jelenleg 16 év); az aktív korhatár feletti, de oktatási intézményekbe járók; a háztartásbeliek; a nyugdíjasok és a más okból inaktív személyek (pl. rokkantság, gyes, gyed stb.).

Az adatokból jól látható, hogy Magyarországon jelentős mértékben megnőtt a gazdasági aktivitás. Ezen belül Békés megyében a gazdaságilag nem aktívak arányának csökkenése elmaradt az országos átlagtól, viszont Füzesgyarmaton éppen ellenkezőleg, a aktivitási ráta az országos adatot meghaladóan nőtt. Az aktív korú lakosságon belül a foglalkoztatottak aránya nőtt, a városi adatok 2011-ben (60,6%) kedvezőbb képet mutatnak, mint a járási (55,8%) és országos (57,9%) arányok.

Jövedelmi viszonyok, életminőség

A jövedelmi helyzet szorosan összefügg a foglalkoztatottsággal. A jövedelmi viszonyok, a jövedelmi egyenlőtlenségek feltárása során nemcsak a foglalkoztatottak munkabérét, jövedelmét (vagy annak nem létét), az adózók számát kell vizsgálni, hanem a lakosság transferekből (nyugdíjból és szociális ellátásból) származó bevételeit is.

Az adófizetők száma lényegében a munkaerő-piaci aktivitás növekedésével párhuzamosan növekszik. Mind a járási, mind az országos adatok változását figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a 100 lakosra jutó adófizetők száma a városban 2013-ban kedvező képet mutat a maga 49,8 %-ával, hiszen mind az országos (44,0%), mind a járási adatokat (47,7%) meghaladta a mértéke.

A transferekből – nyugdíjak, szociális ellátások, járadékok és egyéb járandóságok – részesülők száma és aránya úgy országosan, mint a megyében, járásban, Füzesgyarmaton is csökkent. Ez részben összefüggésbe hozható a növekvő aktivitási rátával, részben pedig azokkal a jogszabályi változásokkal, amelyek aktívan befolyásolták annak elbírálását, hogy ki, mikor, meddig és milyen mértékben részesülhet ezekben a transferekből (pl. nyugdíjkorhatár felemelése, rokkantnyugdíjasok munkaerő-piacra való visszavezetése, a különféle segélyezettek számának csökkentése). A transferekből részesülők számának csökkenése tehát értelmezhető úgy is, mint a rászorulóknak számának tényleges csökkenése – ami öröndetes –, de úgy is, mint az állam folyamatos kivonulását a rászorulóknak támogatásából – amely anélkül, hogy a rászorulóknak számát ténylegesen csökkentené, a családokra, és a családokon keresztül közvetlenül a lakóhelyükre, azaz a településekre hárítja a terheket. Ez az értelemszerű dilemma kisebb mértékben jelenik meg a nyugdíjasok számának csökkenésében, de jól nyomon követhető rendszeres szociális segélyezettek, és kisebb mértékben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményezettek számának csökkenésében.

Lakásállomány

Az 1000 lakosra jutó lakások száma Füzesgyarmaton folyamatos javulást mutat (412,6 lakás 2014-ben). Az adat azonban negatív folyamatot is leplezhet, hiszen jelenleg 2,42 főre jut egy lakás a városban, amely jelentheti azt is, hogy nőtt az egyfős háztartások aránya, valamint azt, hogy nőtt a kevés gyermekes háztartások száma.

Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás) 2001-ben az összlakás-állomány 32,9 %-a volt, amely jócskán elmarad az országos (20,1%) és a megyei járásközpontok (21,2%) adataiban megnyilvánuló helyzettől, azonban a járási adatthoz képest (36,6%) kedvezőbb képet mutatott. 2011-re az alacsony komfortfokozatú lakások aránya Füzesgyarmaton 17,9%-ra csökkent, ami a vonatkozási területeknek megfelelő mértékű javulást mutat (a megyei járásközpontok 9,7%, az országos átlag 9,3%), amely jelentős életminőségbeli javulást mutat mind az országban, mind a városban.

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya Füzesgyarmaton 99,9 % (2014), amely pár százalékponttal megelőzi az összes vonatkozási terület fejlettségi szintjét. A csatornázottság adataiban is nagymértékű a javulás az elmúlt években, noha – természetesen – a csatornázottsági arány nem éri el a vezetékes ivóvíz ellátottságának mértékét.

Kulturális adottságok, civil szerveződések, turizmus

A város kulturális élete nagyon gazdag, ami részben az aktív civil szervezetek által megvalósított programoknak és közművelődési intézmények működési tevékenységének köszönhető. Füzesgyarmaton a

közművelődési feladatokat a Hegyesi János Könyvtár és Közművelődési Intézmény látja el. A Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény 4 intézményegységből áll: Könyvtár, Művelődési Ház, Szítás Erzsébet Képtár, Tájház, valamint mozgókönyvtári és közművelődési tevékenységet folytat 4 kistérségi településen (Bucsa, Kertészsziget, Ecsefalva, Körösújfalú).

A város rendezvény naptára a város honlapján megtalálható. A városi rendezvények részben állami ünnepekhez köthetők, részben a népszokások, hagyományok ápolásához. Ezek az események elsősorban a helyi lakosság számára nyújtanak programlehetőséget.

A város rendezvényei között szerepelnek azonban olyan nagyobb szabású események is, amelyek vonzó hatással lehetnek a környék, lakosságára, valamint akár nemzetközi vonzással is bírnak. Ez utóbbiak elsősorban a város sportéletéhez köthető események, amelyek részben a lovasturizmushoz, részben a városban működő versenysportágakhoz kapcsolhatók. Jelentős szerepe van az egyházi élethez köthető eseményeknek is. A fürdő részben önálló gazdálkodású önkormányzati intézmény, mely a termálfürdő mellett strandszezonban lehetőséget biztosít az úszás oktatására és versenyeztetésre is.

Füzesgyarmat társadalmi önszerveződése régmúlta tekintenek vissza. A városban működő civil szervezetek tevékenységi körüket illetően igen sokszínűek. Az Önkormányzat lehetőségeihez mérten pályázati úton támogatja a civil szervezetek működését, szakmai programjaik megvalósítását.

A településen két nagyobb gyülekezet képviselteti magát: a református egyház és az unitárius egyház. Az egyházközségek a település lakóinak életében fontos szerepet töltenek be.

A város turisztikai szempontból jó adottságokkal rendelkezik. A várost csodálatos strandja és a köré szerveződő szálláshelyek és szolgáltatások teszik turisztikailag vonzóvá, ahol a gyógyulni vágyók a „Sárrét Gyöngye” gyógyvíz áldásos hatását ismerhetik meg az ülfőmedencékben, melyek segítségével főleg a mozgásszervi és nőgyógyászati betegségben szenvedők találhatnak enyhülést. A Városi Sporttelep és a Sportcsarnok kiváló lehetőséget nyújt az edző- és sporttáborok lebonyolítására. Füzesgyarmat az Alföld lovassportjának egyik fellegrára, minden évben két jelentős lovas-rendezvényre kerül itt sor.

Az elmúlt évtized turisztikai tendenciáinak megfelelően tovább növekszik a gyógy- és termálturizmus, a konferenciaturizmus mellett az ökoturizmus különböző formáinak (természetjárás, lovas- vízi- és kéreppáros turizmus) jelentősége, amely Füzesgyarmat üdülési tájpotenciálja, idegenforgalmi adottságai szempontjából rendkívül kedvező, miután éppen ezekben a szektorokban található legfontosabb területi turisztikai értékei és tartalékai. 2010-ben elkészült a város turisztikai marketingterve. A marketingterv kiemelt célja „egy speciális idegenforgalmi arculat település kialakítása, mely a Körös-Sárrét turizmusában meghatározó”.

Humán infrastruktúra

A település lakói számára a közszolgáltatási feladatok jelentős része helyben hozzáférhető. A közfeladatokat ellátó intézmények: bölcsőde, óvoda, általános iskola, az alapfokú művészetoktatás, az egészségügyi alapellátás helyben elérhető.

A bölcsődei ellátást az Önkormányzat által működtetett Füzesgyarmati Bölcsőde látja el. A 0-2 éves korú gyerekszám folyamatos csökkenése mellett a bölcsődebe beíratott gyerekek száma stagnál, a férőhelyek kihasználtsága 100%-os. A bölcsődei engedélyezett férőhelyek száma 2015-ben 24-ről 34 főre változott.

Az óvodai ellátás a „Lurkófalva” Napközi Otthonos Óvoda intézményi keretei között valósul meg. Az óvoda épülete Európai Unió forrásból került felújításra, ennek eredményeképpen a 2010/2011-es nevelési évtől felújított, bővített, 8 csoportot befogadó új intézményként, korszerű feltételeket biztosít 200 férőhelyen.

A négy intézményegységes, 2007-ben alapított, Kossuth Lajos Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Napközi Otthonos Óvoda, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat megszűnt. A köznevelési feladatokat ellátó általános iskolai, alapfokú művészetoktatási, pedagógiai szakszolgálati intézményegység a Klebelsberg Intézményfenntartó Központba került, két szakmailag önálló egységgel.

A település egészségügyi ellátását az Egészségügyi Központban látja el. Az intézményben jelenleg a betegek ellátása 3 háziorvos, 2 fogszakorvos, 3 védőnő, 1 gyermekorvos közreműködésével történik, és egy labor üzemel. Kéthetente egy alkalommal rendel a fül-orr-gégész és a nőgyógyász. Járóbeteg-szakellátási feladatokat ellátó egészségügyi intézmény, illetve mentőállomás legközelebb a kistérség központjában, Szeghalmon található. A központi alapellátási ügyeletet jelenleg a Szeghalmi Többcélú Kistérségi Társulás, mint fenntartó látja el.

A városban a szociális ellátás szervezése a Szeghalom Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézmény feladata. Az intézmény alapszolgáltatásai: Családsegítés, Gyermekjóléti ellátás, Étkeztetés, Házi segítségnyújtás, Nappali ellátás, Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.

Gazdaság-gazdaságfejlesztés

Az NKfV, majd a MOL RT beruházásai, a települési önkormányzattal kialakított jó kapcsolatok révén jelentős infrastrukturális fejlődést eredményeztek, ugyanakkor Füzesgyarmat gazdasági szereplői leginkább mikro- és kisvállalkozások, illetve egyéni vállalkozók és őstermelők. A város ipari termelésének a feltételei jónak mondhatók, hiszen a kialakított iparterületen több nagyobb foglalkoztató is található. Ahogy az Integrált Városfejlesztési Stratégiában is kifejtésre került, az újonnan betelepülő vállalkozásokat viszont sokszor elriasztja a település nehézkes megközelíthetősége. Füzesgyarmat egy vállalkozás központú város, támogatja a helyi vállalkozókat, ilyen például készfizető kezesség a betelepülő nagyobb cégek számára, helyi iparűzési adó kedvezmény és magas támogatási intenzitás a térségben.

Füzesgyarmaton több nagyobb ipari cég telepedett meg, melyek koncentráltan, a Füzesgyarmati Ipari Park Kft által üzemeltetett ipari területen találhatók meg. A betelepült vállalkozások jelentősebb része saját csarnokkal rendelkezik a területen.

A település mezőgazdasági termelésére napjainkban is jellemző az állattenyésztés túlsúlya. A legmagasabb iparűzési adót fizető, mezőgazdasági tevékenységgel bíró vállalkozások is elsősorban állattenyésztéssel foglalkoznak, ahol kiegészítő tevékenységként jelenik meg a növénytermesztés, elsősorban takarmánytermesztés. Mintegy 100 őstermelő foglalkozik mezőgazdasági termeléssel, ezek közül néhányan idényjelleggel alkalmaznak munkásokat. A növénytermesztés területén a búza, kukorica, napraforgó, zab, repce, mák termelése a főbb profil. Összességében 2010-ben 540 egyéni gazdaság volt a városban és 12 mezőgazdasági tevékenységet folytató szervezet.

A város kereskedelmi egységekkel jól ellátott, a lakosság mindennapi életéhez szükséges termékek és szolgáltatások helyben elérhetők.

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke a társasági adóbevallásra kötelezett vállalkozások jegyzet tőkéje, egy lakosra vetítve. A vizsgált időszakot tekintve az értéke ugyan fokozatosan emelkedett, azonban Füzesgyarmaton jelentősen elmaradt mind a járási, mind az országos voluméntól, az értéke 66,3 volt.

Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték csak fele, mint a járásközponté, 2013-ban az értéke 284 volt, mindamellett, hogy a jegyzett tőke értékéhez hasonlóan ez az érték is emelkedő tendenciát mutat.

38. táblázat: Füzesgyarmat város SWOT analízise

Erősségek	Gyengeségek
Hagyományokkal rendelkező, múltjára méltán büszke település Kedvező gazdaságföldrajzi adottságok (földgáz, termálvíz) Tájtörténeti, tájképi és kulturális szempontból értékes emlékek, épületek, településkép Szakértelemmel rendelkező termelők, a szántó-föld gazdálkodásra a nagybirtok jellemző, állattenyésztésre alapozott mezőgazdaság Több száz embert foglalkoztató, ipari termelést folytató vállalatok megléte, megfelelő pályázat bevonzó képességgel Gyógyvíz, gyógyfürdő, ehhez kapcsolódó fejlesztések Hagyományokra épülő lovasturizmus, fogathajtó és lovas pálya megléte Kistérség „turisztikai központja” Közép- és nagyvállalkozások jelenléte, foglalkoztatásban betöltött szerepük Potenciális munkaerő rendelkezésre áll Jó adottságokkal rendelkező ipari terület Közmű ellátottság - folyamatos fejlesztések jellemzők Környezeti terhelés alacsony, természeti környezet állapota megfelelő Országos és helyi védelem alatt álló vagy védelemre javasolt épületek száma magas Aktív, erős, a település életében meghatározó szereppel bíró civil szervezetek jelenléte A 2007-2013-as uniós tervezési ciklusban a város számos nagyberuházást, fejlesztést tudott megvalósítani	Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, előregedő helyi társadalom, alacsony születésszám, növekvő természetes fogyás, negatív vándorlási egyenleg Inaktívak magas aránya, számuk növekedése Kiterjedt belvízveszélyes területekkel rendelkezik, nincs kialakított, egységes, komplex tájgazdálkodási szemlélet Fejlődésre képes KKV- száma a termelő szektorban kevés, főleg magyar tulajdonú Alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma magas, a szakképzettség szintje alacsony A mezőgazdasági termékek feldolgozatlanul kerülnek a piacra A turizmusban periodikusan váltakoznak a kedvező és kedvezőtlen időszakok, nagy az éghajlati-időjárás kitértessége (kültéri medencék, jó időben gyakorolható sport). Kiszolgáltatott a helyi gazdaság Megújuló energiahasznosítás teljesen kihasználatlan Szegregátum jelenléte, szegregációval veszélyeztetett területek A belterületi közparkok, zöldfelületek aránya alacsony Az épített környezet megőrzése jelentős anyagi forrásokat igényel Alacsony komfortfokozatú lakások száma magas A kultúra ápolására fordítható összegek szűkösek A város a főutaktól távolabb fekszik, kedvezőtlen közlekedés-földrajzi helyzet, a közutak, országos utak minősége rossz Az oktatási intézmények esetében a feladat ellátási helyek száma csökkent, a gyerekeket nagyobb távolságból kell „behordani” a központba

Lehetőségek	Veszélyek
Vállalkozások fejlesztési kapacitása megmarad, további fejlesztések	Területi és településfejlesztési politika, jogszabályi háttér változása negatív hatással lesz a településre, perifériára kerülés lehetősége
Vállalkozásösztönzés, gazdaságfejlesztési tevékenység kiterjesztése	Közlekedésföldrajzi helyzet rögzül, nem fejlődik
Turisztikai központi szerepkör erősítése, a turizmusfejlesztés komplex kezelése, egymásra épülő, egymást kiegészítő szolgáltatások fejlesztése, tudatos tervezés	A település megítélése a helyi lakosok által rossz, ami a további fejlesztésekkel kapcsolatban is negatív lehet
A településen eltöltött vendégéjszakák számának növelése	Elvándorlás mértéke növekszik, az aktív korú, magas iskolai végzettséggel rendelkező lakosok elköltöznek
Megújuló energiaforrások kihasználása	A város területének 30%-a belvízveszélyes
Energiaklaszter létrehozása	Mezőgazdasági termelők kiszolgáltatott helyzete
Mezőgazdasági termelés bővítése, termékfeldolgozással	A fürdő fejlesztése jelentős tőkebefektetést igényel, ami pályázati támogatás nélkül jelenleg elképzelhetetlen
Ipari termelés bővítése, vonzó ipari környezet kialakítása (ipari terület, inkubátorház)	Szegregátum kiterjedése, új szegregátumok kialakulása
Biogáz kiserőművek létesítése révén újrahasznosítás, gazdaságosabb energiatermelés – majd nagy elektromos-áram igényű befektetések érkezése	A város szociális terhei nőnek
Termálvizes kutak hőjének hőszivattyúval és a feltörő metán elégetésével történő villamos energiatermelés	A negatív vándorlási egyenleg erősödik
Civil szervezetek aktivitásának növelése, feladatellátásban betöltött szerepkör erősítése	Marginális helyzetben élők problémái erősödnek
Komplex tájgazdálkodási szemlélet kialakítása	Turisztikai szokások megváltoznak, az érdeklődés csökken a város iránt
Szegregátumban élők életminőségének javítása, szolgáltatásokhoz való hozzáférés megteremtése/elősegítése	Tőkebefektetések elmaradása

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

A fejezet célja a tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

3.1.1. A folyamatok értékelése

A fejezetben a helyzetfeltárás strukturális logikáját részben megtartva az egyes területeken tetten érhető pozitív, illetve negatív folyamatok kiemelése történik meg. A kívánatos állapot meghatározása a fejlesztési stratégia megalkotását támogatja.

Füzesgyarmat területi szerepe	
pozitív	✓ Egy kisebb térség meghatározó települése, amely rendelkezik más települések lakosságát is ellátó, városi funkciót jelentő intézménnyel vagy valamilyen speciális funkcióval
negatív	✓ A térségi szerepe nem hangsúlyos, ezért arra nem lehet nagy volumenben normatív bevételekre jogosító szolgáltatási szerepkört alapozni (államigazgatás, közoktatás, szociális, egészségügyi szolgáltatás magasabb szintjei)
kívánatos állapot	✓ A város munkaerő-piaci jelentősége kiterjed a járás határain túlra. ✓ A város normatíva bevonzó képessége nő.

Demográfiai helyzet	
pozitív	✓ Nincs pozitívum.
negatív	✓ Lakosságszám országos átlagot meghaladó csökkenése ✓ Gyermekszám csökkenése ✓ Elöregedés ✓ Demográfiai szempontból erodáló település
kívánatos állapot	✓ A város lakossága talál perspektívát a településen. ✓ Az elöregedés trendje lelassul, majd megfordul. ✓ A város népességvonzó ereje nő, különösen a szakképzett aktív korúak számára.

Szociális és munkaerő-piaci helyzet	
pozitív	✓ Középfokú végzettséggel rendelkezők aránya nőtt (érettségit nem adó képzési formában) ✓ A szegregációval veszélyeztetett területek száma annak ellenére csökkent, hogy a szegregációs mutató érzékenyebbé vált, vagyis a problémák kisebb koncentrációja esetén is megjelöli a veszélyeztetett területet ✓ Nyilvántartott álláskeresők száma csökkenő tendenciát mutat ✓ A tartós munkanélküliek aránya csökkent

negatív	✓ Kialakult szegregátum van, jelen vannak veszélyeztetett területek ✓ Magas az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korú népességben belül ✓ Pályakezdő munkanélküliek aránya jelentősen nőtt ✓ Az előregedő társadalom egyre nagyobb terheket ró a szociális ellátásra
kíváncsi állapot	✓ A képzetlenek és alulképzettek száma tovább csökken ✓ A munkanélküliség csökken az összes kategóriában ✓ Az egyéb ellátotti csoportok (idősek, fogyatékkal élők) ellátásának színvonala tovább nő, a szolgáltatásokkal való lefedettségük javul

Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok	
pozitív	✓ A településen jelenleg nincs aktív konfliktus ✓ Rendezett tiszta város, alacsony bűnözési mutatókkal
negatív	✓ A lakosság körében negatív életszemlélet elterjedt, elégedetlenség a településsel (általános elégedetlenség) ✓ A szegregátumok léte és a halmozottan hátrányos helyzetűekre jellemző szelektív munkanélküliség társadalmi szakadékokat jelez, amely halmozódó ellentéteket generálhat
kíváncsi állapot	✓ Egy szolidáris, a különböző csoportok erőforrásait mobilizálni képes helyi társadalom kialakítása.

Települési identitás	
pozitív	✓ Hagyományokkal rendelkező, múltjára méltán büszke település ✓ Városi rang elnyerése, elkötelezett városvezetés ✓ Hagyományokra épülő, a település életében nagy jelentőséggel bíró közösségi, kulturális és szabadidős rendezvények ✓ A város kulturális és rekreációs vonzereje túlterjed a város határain ✓ Aktív civil és egyházi szerveződések
negatív	✓ A felnövekvő nemzedék nem lát perspektívát a településen, amely részben abból is fakadhat, hogy a középfokú és magasabb végzettségeket nem a településen szerzik, így a kialakuló szakmai és társadalmi kapcsolataik sem a településhez kötik őket
kíváncsi állapot	✓ A felnőtt lakosság települési identitása a kíváncsi állapotban van, de nem zárja ki a fejlesztés lehetőségét. ✓ A fiatalok számára perspektivikus város kialakítása

Gazdaság	
pozitív	✓ A városban hazai tulajdonú, jól prosperáló vállalkozások vannak jelen ✓ A vállalkozói kedv magas ✓ A vállalkozások pályázatbevonzó képessége jó ✓ Turisztikai lehetőségek adóttak és tovább fejleszthetők

	✓ Magas szintű, állattenyésztésre alapozott mezőgazdaság ✓ Fejlődési potenciál (ipari park fejlesztés) adott
negatív	✓ A munkanélküliség és a munkaerő-hiány egyszerre van jelen a településen ✓ Képzett, illetve megfelelően képzett munkaerő hiánya ✓ A mezőgazdasági termékek feldolgozatlanul kerülnek a piacra ✓ Szövetkezeti formák csak korlátozottan vannak jelen ✓ Kiszolgáltatott a helyi gazdaság ✓ Megújuló energiahasznosítás teljesen kihasználatlan
kíváncos állapot	✓ A munkaerő kínálat és munkaerő kereslet közeledése ✓ A termelő szektor vertikuma szélesedik ✓ A KKV-k gazdasági környezet javul (ez alapvetően nem városi intézkedések függvénye) ✓ Együttműködés munkaerő-piaci szervezetekkel ✓ Helyi termékek piacra jutásának segítése ✓ Turisztikai potenciál megőrzése és fejlesztése, erősödés a versenytársakhoz képest ✓ Megújuló erőforrások kihasználása

Közlekedés	
pozitív	✓ Kiépített kerékpárút a településen
negatív	✓ Közlekedésföldrajzi helyzete kedvezőtlen, a város úgynevezett „belső periferián” helyezkedik el ✓ A város a főutaktól távolabb fekszik, kedvezőtlen közlekedés-földrajzi helyzet ✓ A közutak, országos utak minősége rossz ✓ A város nehezen közelíthető meg ✓ Autóbuszjáratok a nagyobb városok felé ritkák, átszállásokkal közelíthetők meg
kíváncos állapot	✓ Környezetvédelmi szempontból előnyösebb közlekedési formák előnyben részesítése ✓ Közlekedésföldrajzi helyzete az utak állapotának javításával kedvezőbbé válik

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A város adottságai – ahogy az a helyzetfeltáró fejezetekből is kiderül - a hasonló nagyságú és szerepkörrel bíró településeknek megfelelő, néhány szempontból elmarad (közlekedés, megközelíthetőség, oktatás magasabb szintjei), más szempontból pedig előnyösebb helyzetben van (turisztikai potenciál, ásványkincs). Az elmúlt pályázati ciklusokban mind a for-profit, mind a non-profit szektor pályázatbevonó képességének köszönhetően a városban többszintű fejlesztések zajlottak, amelyek az utóbbi években lelassultak, megegyezve az országos tendenciákkal. A járási szerepkör hiánya megmutatkozik a város vonzáskörzetére gyakorolt hatásokban: Füzesgyarmat inkább vonzáskörzete más városoknak.

Füzesgyarmat kiváló turisztikai potenciállal bíró település, ami részben a gyógyvízen, részben a lovas hagyományok ápolásán alapszik. A város lehetőségei ezen a területen szintén kiválóak, a fejlesztések ezen a területen mindig szem előtt voltak. Az adottságok maximális kihasználása megfelelő menedzsment, marketing és szolgáltatói hálózat működtetésével lehetséges. Ezen a területen számolni kell az esetlegesen megváltozó turisztikai szokásokkal, illetve a hazai turisztikai célközönség fizetőképességének változásaival. A város alkalmazkodóképessége azonban lehetővé teszi, hogy a turisztikai termékkínálatát az aktuálisan változó turisztikai igényekhez igazítsa.

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírja, hogy koncepciót, stratégiát és településrendezési eszközöket kell készíteni.

2013-ban készült el a város Integrált Városfejlesztési Stratégiája. Az azóta bekövetkezett változások, illetve a 2014-2020-as Európai Unió költségvetés kapcsán kialakult településfejlesztési szándék indokolja új stratégia és koncepció kidolgozását.

A településfejlesztési koncepció elkészítésének a célja, hogy egy választási ciklusokon átívelő, széles társadalmi egyetértésen alapuló fejlődési irányt fogalmazzon meg Füzesgyarmat számára. A koncepció szervesen kapcsolódik a megújításra került településszerkezeti és településrendezési tervhez – így átfogóan érinti a város egészét, a lakosokat, a gazdasági szereplőket, civil és egyházi szervezeteket.

A településfejlesztési koncepció megjelöli azokat az irányokat, amely mentén a város hosszú távú fejlődése biztosítható, majd megjelöli azokat a pontokat – akcióterületeket – amelyek a hosszú távú fejlesztések érdekében beavatkozást igényelnek.

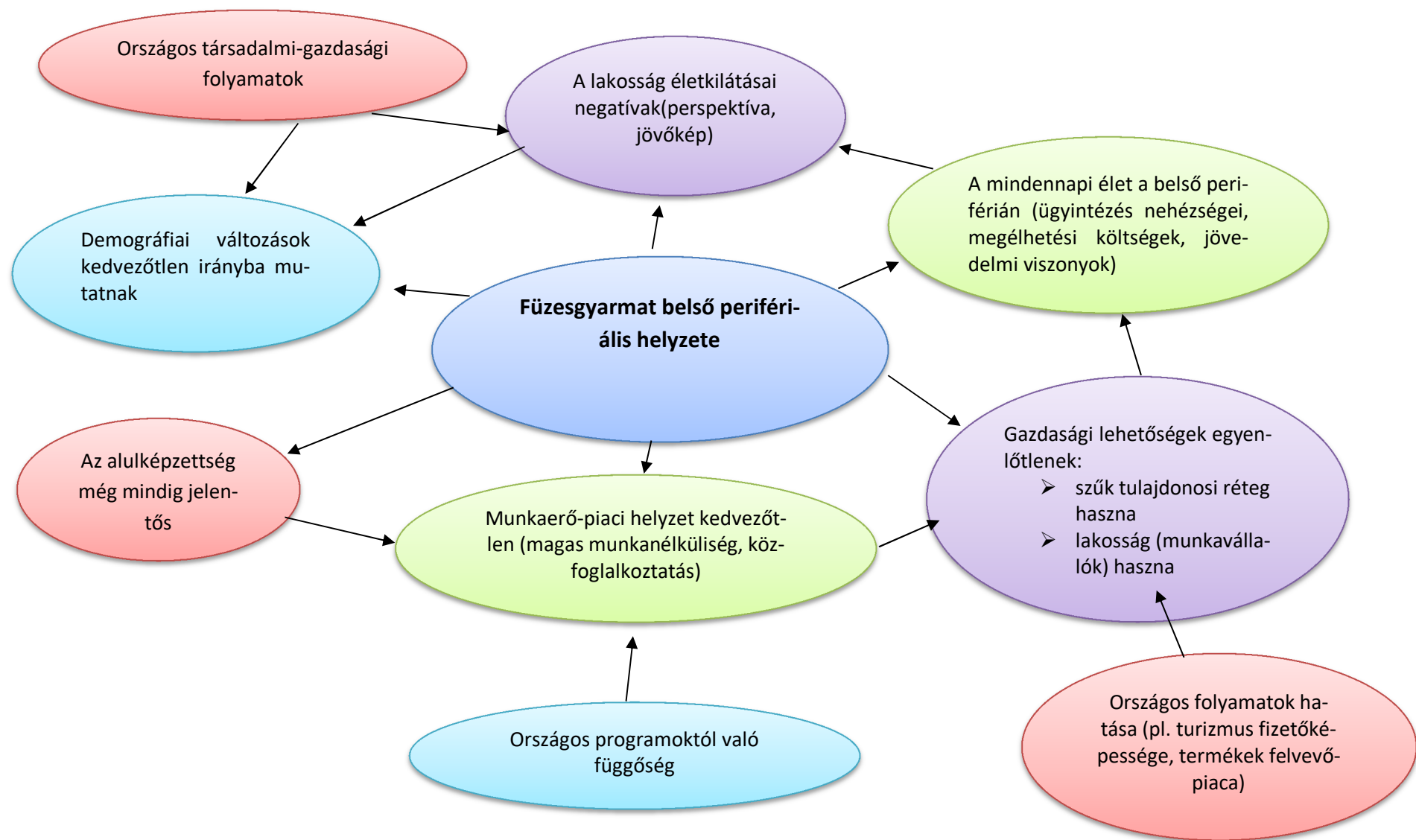
A koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz a település méretének, sajátosságainak és a településhálózatban betöltött szerepének figyelembevételével készült. A megalapozó vizsgálat számszaki része a TEIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) adatbázisán, továbbá a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) 2011-es népszámlálási adatain és a tájékoztatási adatbázis területi adatain, valamint önkormányzati adatszolgáltatáson alapult.

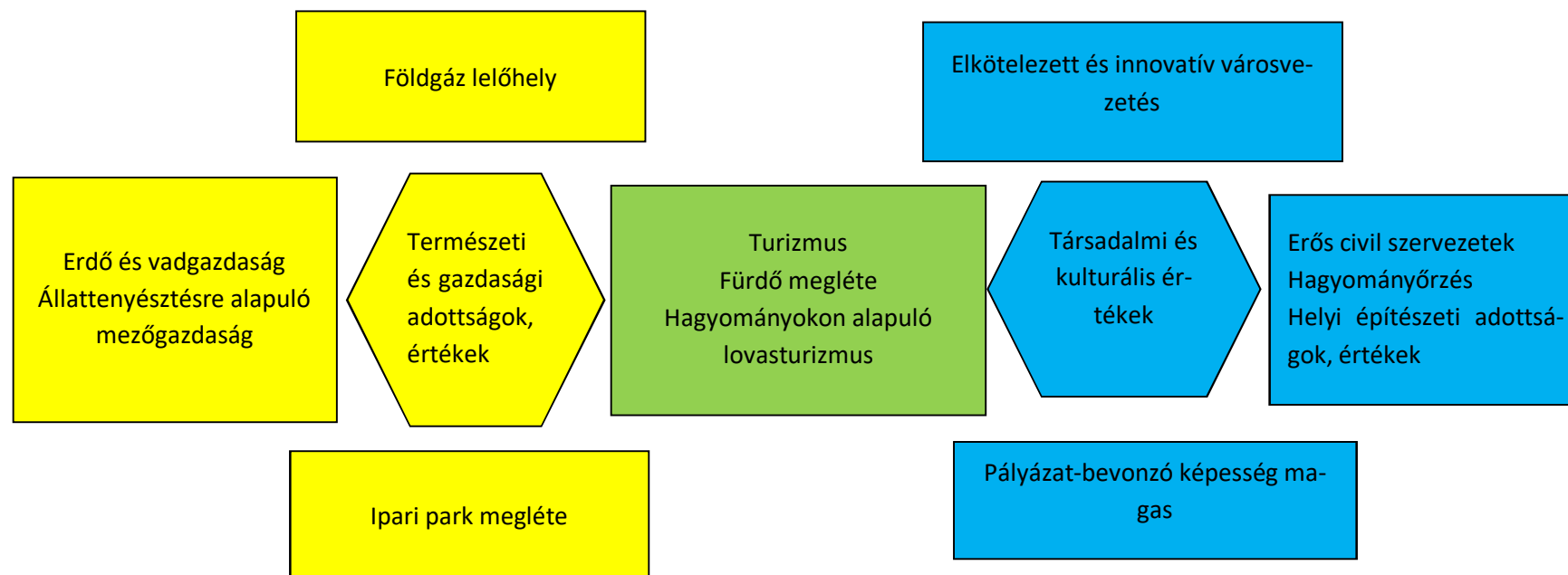
A megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró részének készítésekor figyelembe vettük a városra vonatkozó, jelenleg is érvényben lévő koncepciókat, fejlesztési terveket, stratégiákat.

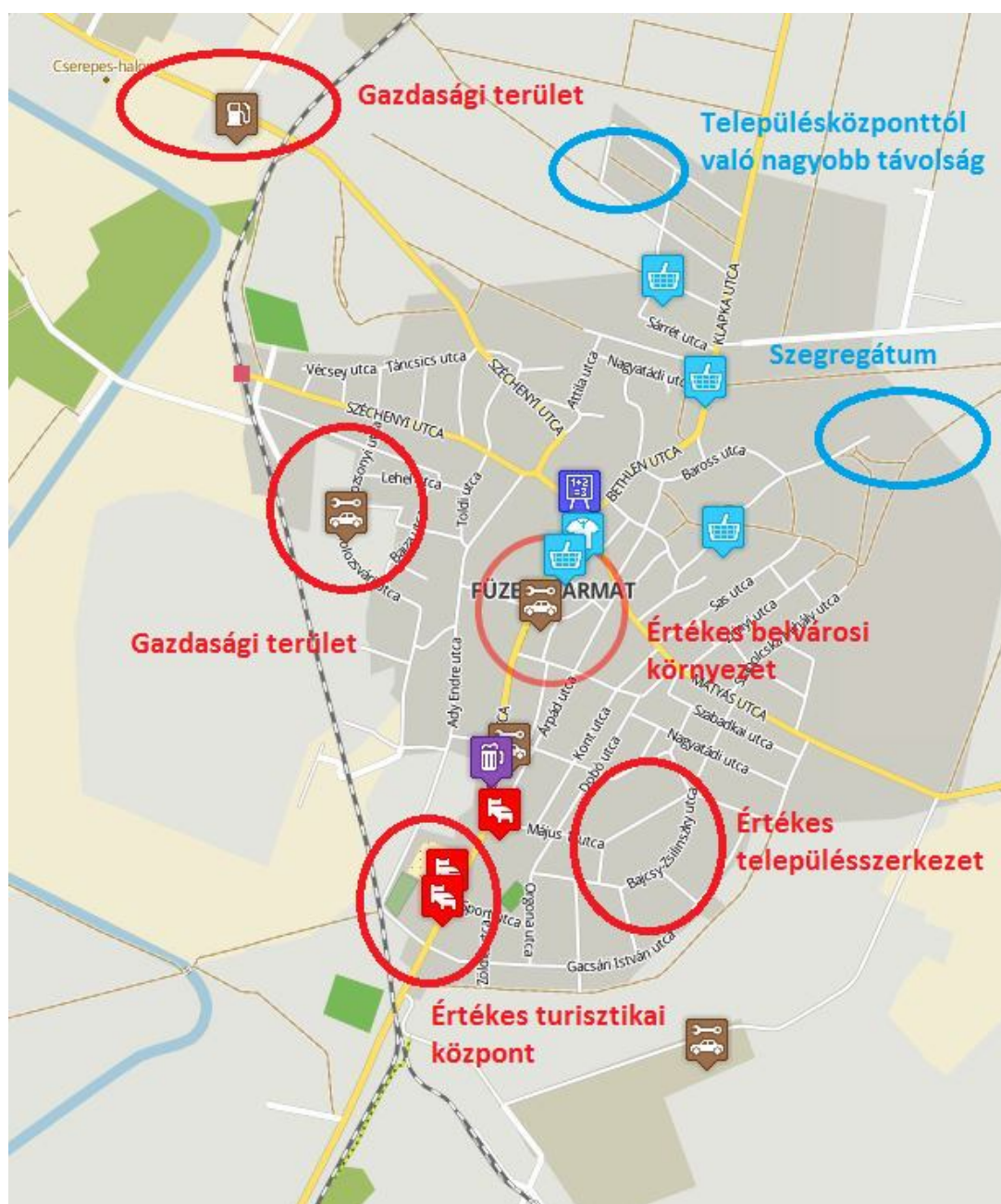
Az elemzésnél figyelembe vettük, hogy időközben számos változás történt az állami, ezen belül az önkormányzatok feladat ellátási felelősségi rendszerében. Az oktatásban, egészségügyben, magasabb szintű szociális ellátás nyújtásában meghatározó lett a kormányzati szerepvállalás.

3.2. PROBLÉMATÉRKÉP/ÉRTÉKTÉRKÉP

Füzesgyarmat Békés megyében, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye határaihoz közel fekszik, társadalmi-gazdasági pozícióját is az ebből fakadó peremhelyzet jellemzi. A település tipikus mezővárosi története a régmúlta tekint vissza. Ennek során mindvégig jellemzően mezőgazdasági településként funkcionált, amely a településképet és településkaraktert is meghatározza. A város gazdasági vonzáskörzete több településre kiterjed, turisztikai vonzereje pedig a térség egyik meghatározó eleme, országhatáron túlnyúló szereppel bír. Ugyanakkor – egyfajta ellentmondás ez, közlekedés-földrajzi szempontból hátrányos helyzetben van, a forgalmasabb utak elkerülik, a megközelítő utak minősége pedig leromlott állapotú. A nehézkes megközelíthetősége miatt a település központi szerepkörét a térségben nem tudja érvényesíteni, rendelkezésre álló kapacitásait teljes mértékben nem képes kihasználni.

117. ábra: A város funkcionális értéktérképe
 Forrás: saját szerkesztés

3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3.3.1. településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

Az ITS területi és funkcionális alapú elemzése teljesen lefedi a város területét.

Füzesgyarmaton a városközpont és a funkcionális alközpontok kijelölése, valamint a hátrányos társadalmi helyzetű lakosság városi átlagnál koncentráltabb jelenlétű területeinek a lehatárolása a településfejlesztési koncepció, a településrendezési/szabályozási tervek alapján és az ITS elkészítésekor végzett helyszíni és statisztikai elemzések eredményeit figyelembe véve készült el.

Füzesgyarmat város településszerkezetileg jellegzetesen "alföldi kertes település", mely településszerkezetében őrzi a múlt történeti értékeit, ezáltal városépítészeti szempontból a település legfőbb értéke a városszerkezet, amely alapot ad a városfejlesztési meghatározása idején, a fejlesztések területi lehatárolásában.

A városrészek **hézag- és átfedés-mentesen** fedik le a város belterületét. A település városrészekre osztása lényegében a város történelmi hagyományain alapul. A városrészek lehatárolásánál ezen túlmenően figyelembe vettük a funkcionális vonatkozásokat valamint a jövőbeni fejlődési lehetőségeket, ennek alapján összetartozó településrészek különíthetők el.

A **Külterület** a várost körbevevő közigazgatási terület, amelyben az itt élő lakosság egy-egy területileg egymástól távol lévő házakban él, azonban mivel nem alkot a város körül városszerkezetileg egységet, az ITS-ben nem kezeljük külön városrészként.

Az elemzés részeként térképen bemutatásra kerül az egyes városrészek elhelyezkedése.

A Városrészeket lehatároló utcák:

1. Városközpont: Ady Endre u. – Széchenyi u. – Kossuth u. – Baross u. – Hegyesi János u. – Árpád u. – Vörösmarty u.)

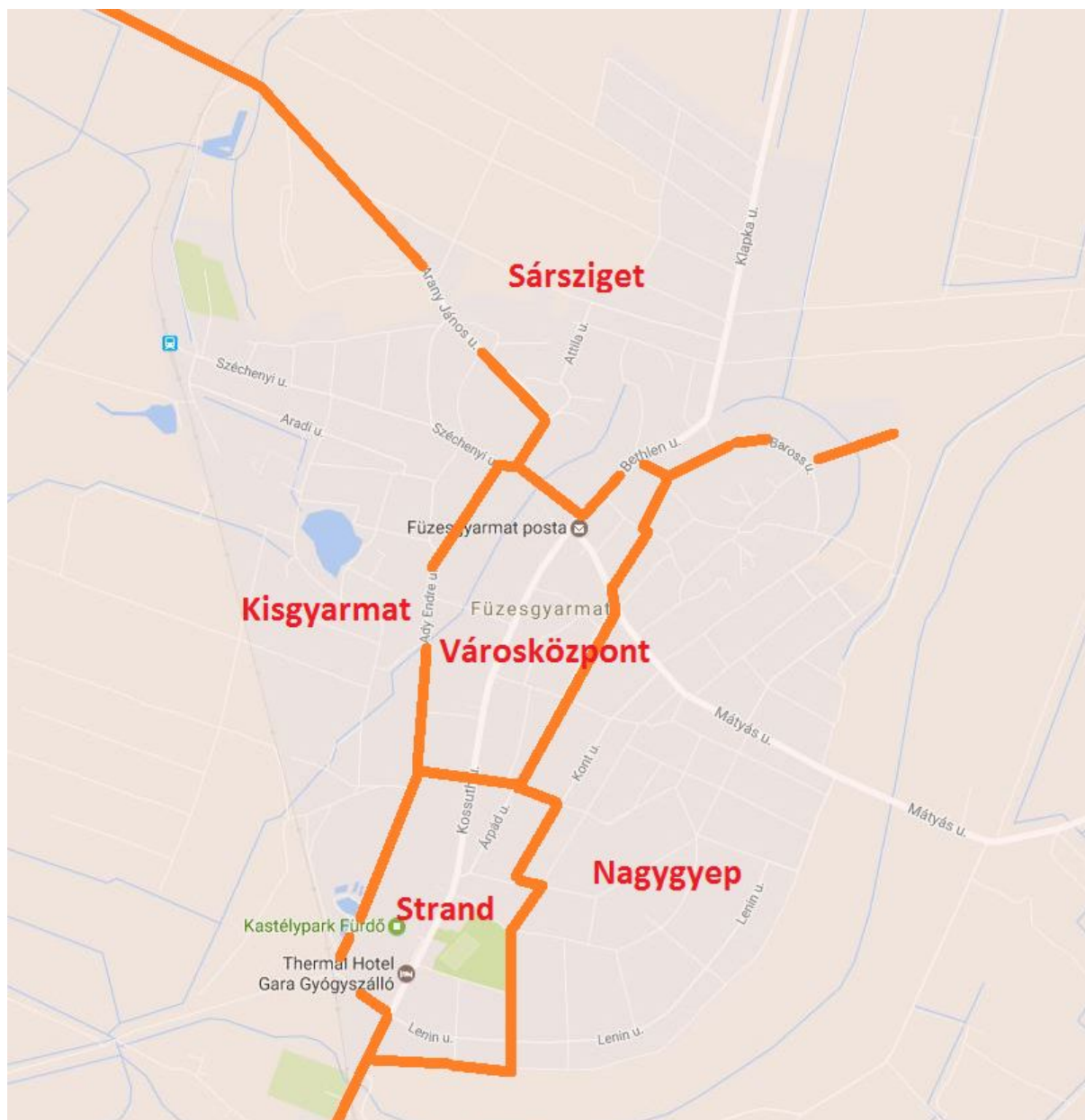
2. Kisgyarmat: Arany János u. – Petőfi u. – Ady Endre u. – belterületi határ

3. Strandövezet: Ady Endre u. – Vörösmarty u. – Kont u. – Dobó u. – Orgona u. – belterületi határ

4. Nagygyep: József Attila u. – Baross u. – Hegyesi János u. – Árpád u. – Kont u. – Dobó u. – Orgona u. – belterületi határ

5. Sársziget: Arany János u. – Baross u. – József Attila u. – belterületi határ

(6. Külterület)

118. ábra: A település városrészeinek lehatárolása

Forrás: www.google.com, saját szerkesztés

1. Városközpont

Városközpont egyértelműen ellátja a belvárosi szerepkörét, és aránylag jól elkülöníthetők tőle a környező városrészek. A Városközpont városrész az alföldi kertes települések tipizált képét mutatja. Ez a településrész 300 méter hosszú teresedő útszakasz, amely a főbb utcák találkozásánál jött létre. A város térszerkezete tulajdonképpen az elmúlt 100 évben nem változott. Ezen a városrészen két műemlék is található, helyi építészeti értéknek számít a Városháza, az Egészségügyi Központ és az Általános Iskola. A Városközpont településképét, hangulatát jellemzően városias épületek alakítják ki.

A település központi funkcióinak jelentős része a Városközpontban helyezkedik el, a lakófunkció ebben a városrészben másodlagos.

A Városközpont városrész funkcióellátottsága megfelel a belvárosi funkcióknak. A gazdasági funkciók közül a kereskedelmi és a gazdasági szolgáltatók zöme itt található. Közösségi funkcióit tekintve szintén központi szerepet játszik, hiszen a rendezvénytér és uszoda kivételével a városban megtalálható közösségi funkciót ellátó intézmény a városközpontot színesíti. A közintézmények egy része szintén a városközponthoz köthető. A városlakók számára ez szerencsésnek mondható, hiszen a térszerkezeti felépítésnek köszönhetően a városmag valóban a város központja, nagyon jól megközelíthető. A kerékpáros közlekedés közkezdvelt, a kerékpárok tárolása a közintézmények környékén megoldott.

2. Kisgyarmat

Kisgyarmat városképét, hangulatát hagyományos falusi és korszerű családi házak alakítják ki. A városrészben egy műemlék található, a Népi kisgazdaház, azaz a Tájház. Helyi építészeti érték, a Széchenyi utcán található Unitárius templom. A lakónépesség 20%-a él ebben a városrészben, funkcióit tekintve elsősorban lakófunkcióval bír, valamint a város jelentősnek mondható ipari területe ebben a városrészben épült ki, emiatt a gazdasági funkció is hangsúlyos.

A közlekedési funkciót a vasútállomás jelenléte képviseli, ami azért is fontos, mert a vasúton közlekedő helyi lakosok az utazás miatt az egész városrész keresztülszelik, hiszen az állomás a város nyugati peremén helyezkedik el.

Közzolgáltatások közül itt működik a város központi óvodája, valamint orvosi rendelő. Ez a két szolgáltatás közvetlenül a Városközpont és Kisgyarmat városrész találkozási pontja közelében van.

3. Strandövezet

A Strandövezet a város második központjának tekinthető, mert a nyári időszakban a városrész nagyobb hangsúlyt kap, az itt található fürdőnek köszönhetően. A Fürdőn kívül helyi építészeti értékkel bíró épületek gazdagítják a városrészt, itt található a Szt. Erzsébet Képtár, a Katolikus Kápolna, és a Volt gazdaház. Ezek az épületek a Kossuth utcán találhatóak, és ennek a városrésznek a meghatározó épületei, létesítményei.

A városrész speciális funkcióval bír, a fürdő miatt jelentős turisztikai szereppel rendelkezik. Mivel a gyógyvíz télen is elérhető, emiatt a szerepkör nem csak idényjellegű. Ez hatással van a városrész egyéb funkcióira is. A fürdőhöz kapcsolódóan hangsúlyos a közösségi funkció, sportpálya, rendezvénytér, játszótér szolgálja a lakosságot.

4. Nagygyep

Nagygyep településképet, hangulatát a többi városrészhez hasonlóan és az egységes városképnek megfelelően hagyományos falusi és aránylag új építésű családi házak alakítják ki. Méretét és lakosság-számát tekintve a legnagyobb városrész, elsősorban lakófunkcióval bír, ahol a lakókörnyezet falusias képet mutat.

A város egyik legnagyobb lakosságszámmal bíró városrésze, amelyben a lakófunkción kívül a gazdasági funkció van jelen, itt található a városi piac.

Közösségi funkciókat csak a játszótér képviseli. Humán szolgáltatások közül a bölcsőde épülete található itt. Mindkét szolgáltatás jelenléte a magasabb gyerekszám miatt szerencsésnek mondható.

A városrészben telepszerű szegregátum található.

5. Sársziget

„Sársziget” városképét, hangulatát hagyományos falusi és korszerű családi házak alakítják ki. Funkcióját tekintve hangsúlyosan lakófunkcióval bír, de humán szolgáltatási funkcióhoz köthető intézmények is jelen vannak, idősek napközije, és idősek otthona, illetve itt található az általános iskola telephelye.

A lakások komfortfokozata elmarad a városi átlagtól, viszonylag magas a félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakások száma, annak ellenére, hogy a város más területeihez hasonlóan a közműellátottság adott. A városrészben szegregációval veszélyeztetett terület alakult ki, ami kiterjedését tekintve nem nagy. A korábbi Oncsa házak helyén ma is a legrosszabb anyagi és szociális körülmények között élők laknak, a szegénység „újratermelődik”.

39: táblázat: A KSH 2011. évi népszámlálási adatainak összehasonlító táblázata:

Mutató megnevezése	Füzesgyarmat összesen	Kisgyarmat	Nagygyep	Strand	Sársziget	Városközpont	Külterület
Lakónépesség száma	5734	1196	2132	472	1013	880	41
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,0	13,7	17,3	10,8	16,2	12,2	19,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,2	63,9	60,6	53,4	61,3	62,4	70,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	23,8	22,4	22,1	35,8	22,5	25,5	9,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	27,2	25,8	32,1	22,2	31,2	14,9	31,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3	6,3	5,3	8,0	4,9	15,4	7,1
Lakásállomány (db)	2408	516	871	158	449	390	24
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	17,9	20,3	19,2	8,9	22,5	7,4	62,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	34,0	33,8	33,3	34,9	39,5	29,0	41,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	12,2	11,8	12,9	10,7	16,1	6,9	17,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,2	60,8	60,6	56,6	55,7	65,4	58,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	37,3	36,2	36,4	32,0	43,7	36,3	22,2
Állandó népesség száma	6114	A mutató a település egészére állítható elő, városrészekre nem					
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	54,7	56,5	61,6	46,1	57,9	37,6	58,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,3	51,3	53,0	60,2	55,2	50,8	48,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	11,8	11,5	12,3	12,2	15,2	7,2	19,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,9	4,3	6,9	5,3	9,0	2,3	9,5
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	16,2	17,4	18,3	6,8	21,0	6,6	58,8
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,0	5,2	9,1	4,7	8,0	2,9	41,2

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

Az integrált településfejlesztési stratégia városrészekre vonatkozó elemzése alapján egyértelműen ki-rajzolódnak a városnak azok a területei, amelyek a hátrányos helyzetű lakosságot jelentős számban tömörítik, azaz ahol a lakosság társadalmi helyzete és a környezet fizikai állapota a legrosszabb mutatókkal rendelkezik.

A fejezet célja, hogy beazonosítsa azokat a kisebb terület egységeket, amelyek kedvezőtlen adottságai miatt szegregációval veszélyeztetettek.

A szegregátumok lehatárolása a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket (35%). A szegregációs mutató a 2011-es népszámlálási adatokból állítható elő.

Városszerkezetileg a szegregátumoknak alapvetően kétféle típusa jelentkezik:

- a városszövetbe ágyazódott szegregált, szegregálódó területek (általában ezek jelentik a *telepszerű* környezetet),
- a városszövettől elkülönült, alapvetően nem lakó-funkciójú területekbe ékelődött szegregátumok (általában ezek jelentik a *telepeket*).

Füzesgyarmaton egy telepszerű szegregátum, és egy további telepszerű, szegregációval veszélyeztetett terület található, amely számottevő javulást jelent az Integrált Városfejlesztési Stratégia elkészítésekor (a 2001-es népszámlálás adataira építve) elkészített helyzetképhez képest. A szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek számának csökkenése mellett azt is figyelembe kell venni, hogy a korábbi stratégia készítésének idején a szegregációs mutató – a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül – magasabb határértékre, 50%-ra vonatkozott, amely a jelenlegi szabályozásban 35 és 30%-ra csökkent, azaz az új módszertan érzékenyebb a településrészek leszakadására.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről az új településfejlesztési stratégia integráns részének tekinti a települési antiszegregációs tervet, amely tartalmában lényegében megfelel a 2003. évi CXXV. törvény szellemében írandó települési esélyegyenlőségi programnak, mely **különösen a lakhatás illetve a szociális szolgáltatásokhoz, és az infrastruktúrához való hozzáférés terén megvalósuló esélyegyenlőség előmozdítását kívánja ösztönözni.** Az ezeken a területeken jelen lévő szegregációs és szelekciós mechanizmusok korlátozzák az egyenlő hozzáférést szolgáltatásokhoz, és tovább mélyítik a társadalmi különbségeket. A jelenség gyengíti a társadalmi kohéziót és rontja úgy a település, mint Magyarország versenyképességét.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 1. melléklete tartalmazza a megalapozó vizsgálat tartalmi követelményeit, amely alapján megállapítható, hogy a korábban bevett, un. „antiszegregációs terv” három szerkezeti-tartalmi elemét az új szabályozás is megtartotta. Ezek:

1. Szegregátumok meghatározása KSH és helyi adatok alapján
2. Szegregátumok társadalmi-gazdasági helyzetelemzése
3. Antiszegregációs Program (a fejlesztési stratégia részeként)

A szegregátumok lehatárolását alátámasztó vizsgálati szempontok:

Primer elemzések (helyi önkormányzati statisztika, helyi önkormányzati és kisebbségi önkormányzati képviselőkkel való konzultáció, helyszíni felmérés) segítségével lehatárolt városi területek társadalmi (demográfiai, szociális helyzet) adatai képezték az alacsony státuszú népességet koncentráló területek beazonosításának alapját. A szegregált terület definíciója szerint a két mutatónak együttesen megfelelő lakosok magas koncentrációja határozza meg a beavatkozási területet.

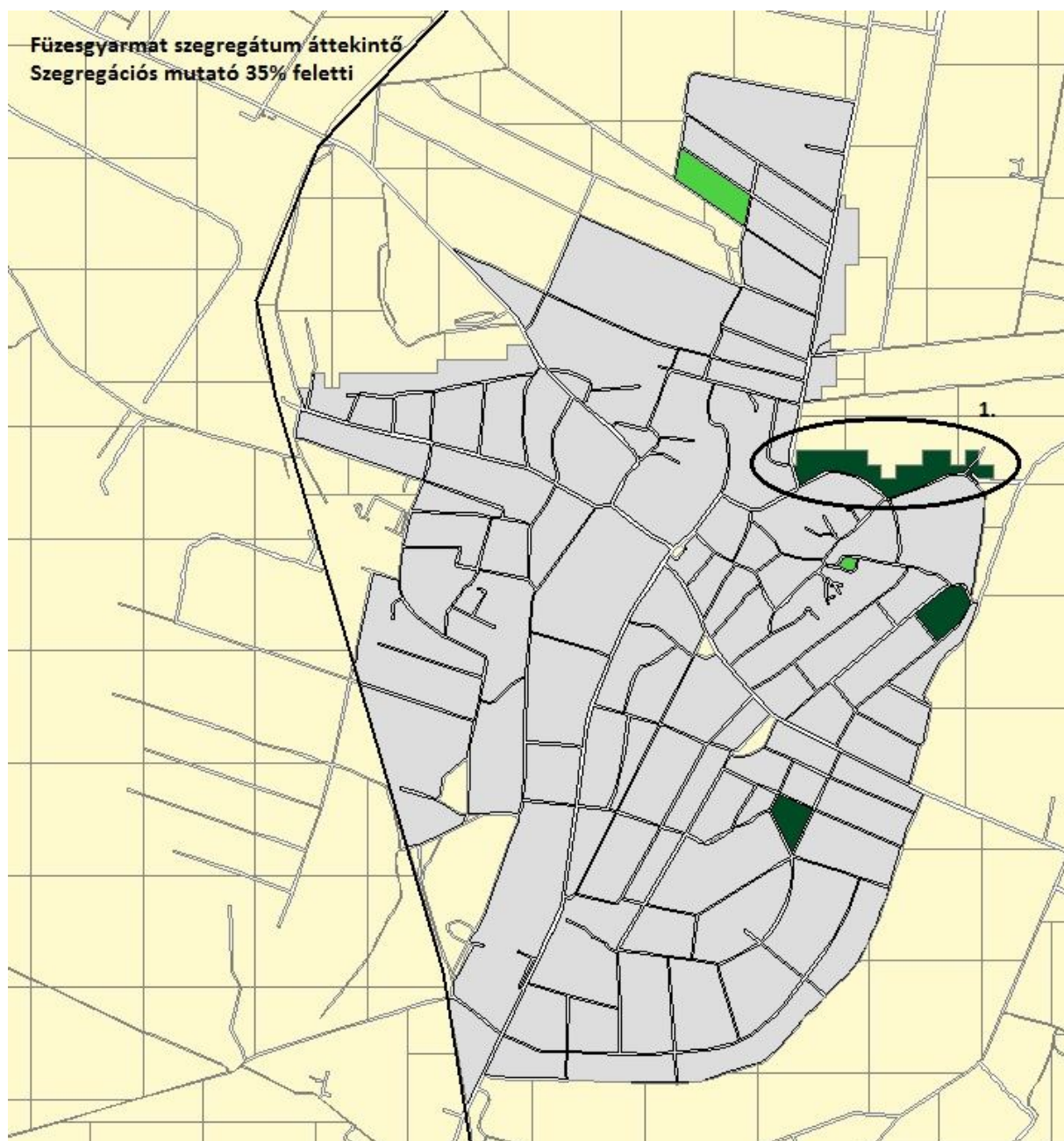
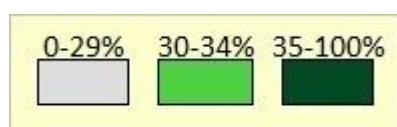
- segélyezési adatok megoszlásának vizsgálata: az önkormányzati segélyek városrészek közötti megoszlásának, illetve a városrészekben belül egy adott területre való koncentrálódásának vizsgálata
- önkormányzati bérlakások magasabb koncentrációja egy adott területen
- alacsony infrastrukturális ellátottsággal (közművek, pormentes út, járda hiánya) rendelkező területek vizsgálata
- külterületen, nem-lakóövezetben elhelyezkedő lakott területek vizsgálata.

3.3.2.1. A szegregátumok elhelyezkedése Füzesgyarmaton

A 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján lehatárolt szegregátumokról az adatküldő (Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztálya) két kartogramot állított elő. A térképek csak a település belterületén található szegregátumokat jelenítik meg; a külterületen található szegregátumokat a Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztálya térképen nem tudja ábrázolni.

A térképek olyan területeket is megjelenítenek, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők (pl.: kollégium, idősek otthona, hajléktalanszálló) miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. A megküldött térképeken bekarikáztuk azokat a területeket, amelyeken a magánháztartásokban élők száma meghaladja az 50 főt. Ezen területekről szegregátumként külön részletező térkép készült, amelyek a szegregációs területek pontos beazonosítását szolgálják.

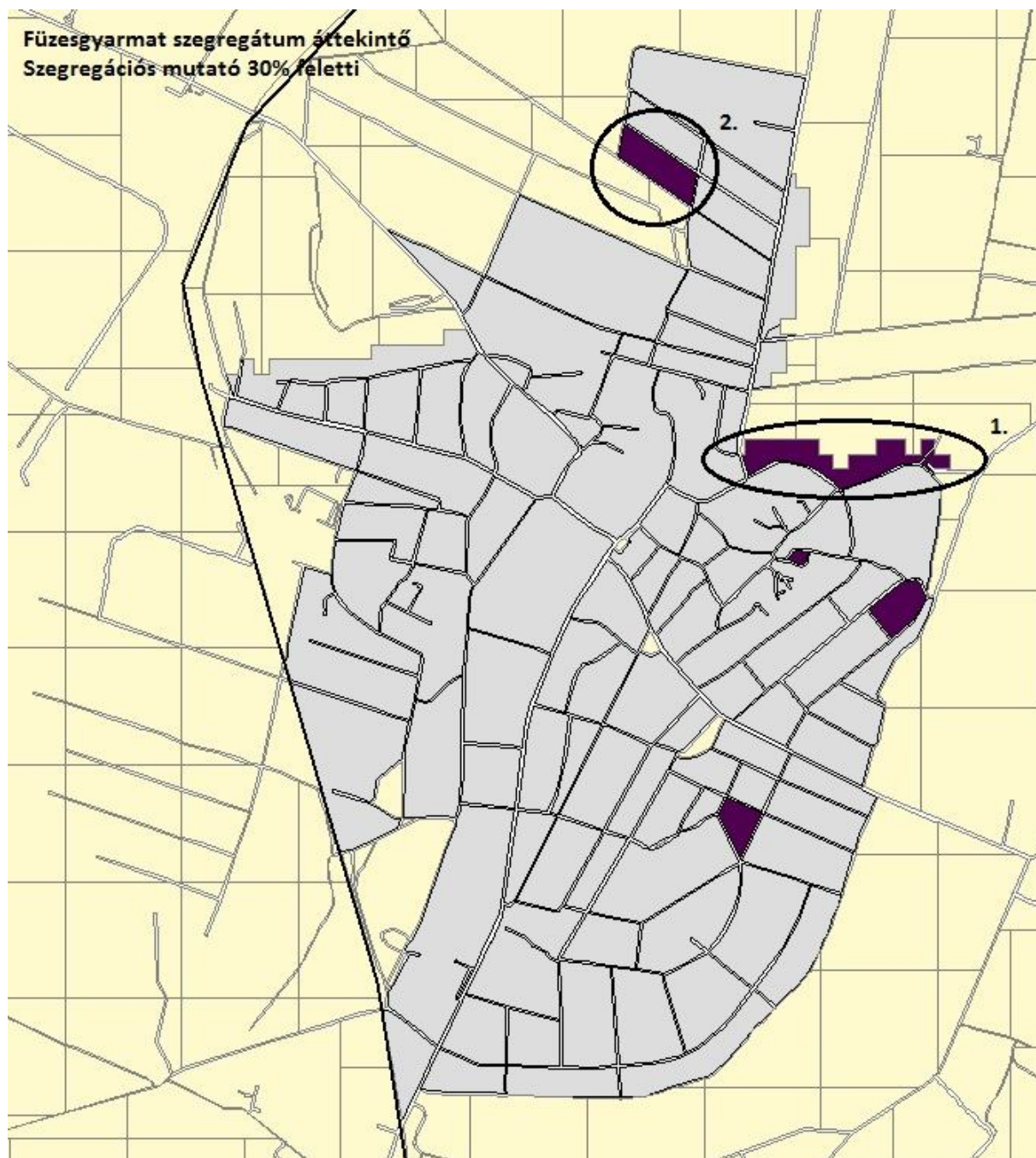
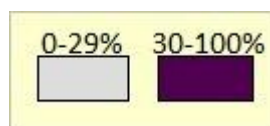
Az alábbi kartogram jelzi, hogy Füzesgyarmaton melyek azok a területek, amelyek eleget tesznek a szegregátum kritériumainak. Ezen az áttekintő kartogramon a szegregációs mutató 35%, illetve afeletti értéket vesz fel. Ez a térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 30–34%, az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–29% = szürke, 30–34% = világoszöld, 35–100% = sötétzöld)

119. ábra: Füzesgyarmat szegregátum, 35% feletti szegregációs mutató

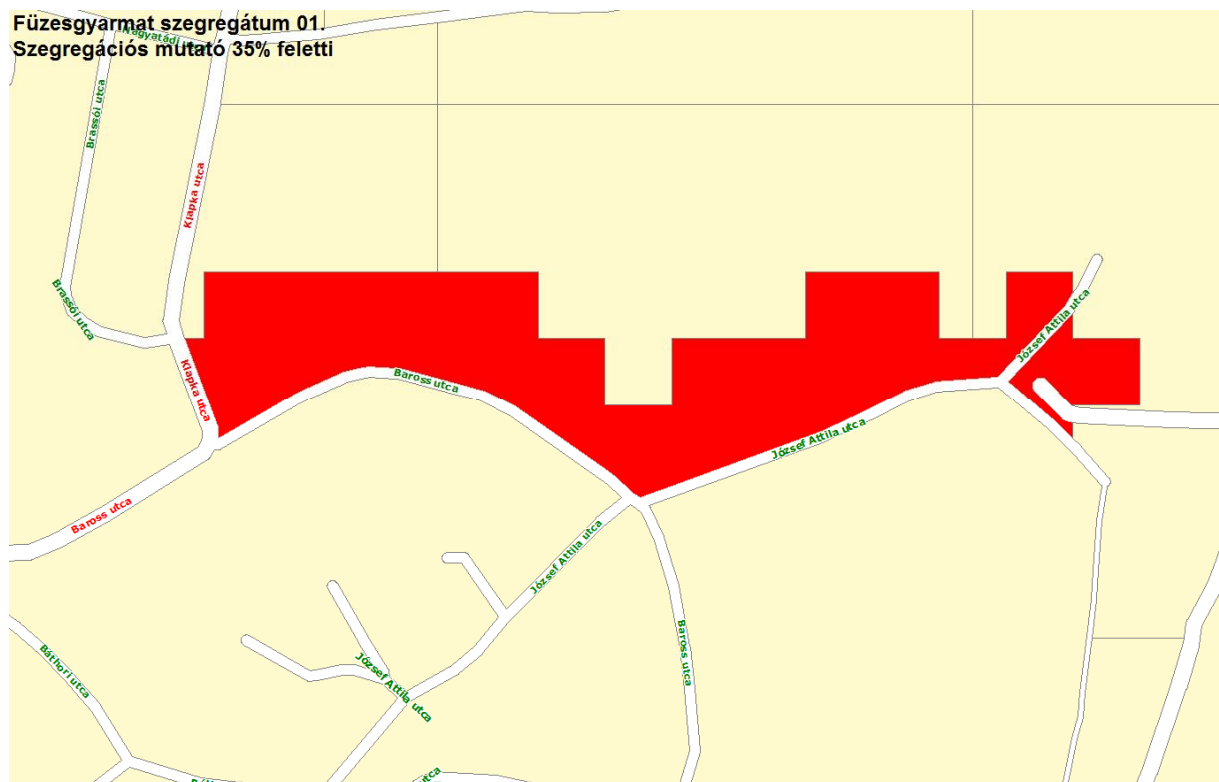
Forrás: KSH adatszolgáltatás

A másik áttekintő kartogram a szegregációs mutató 30%-os határértéke mellett együttesen mutatja a szegregátumokat és a szegregációval veszélyeztetett területeket. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–29% = szürke, 30–100% = lila)

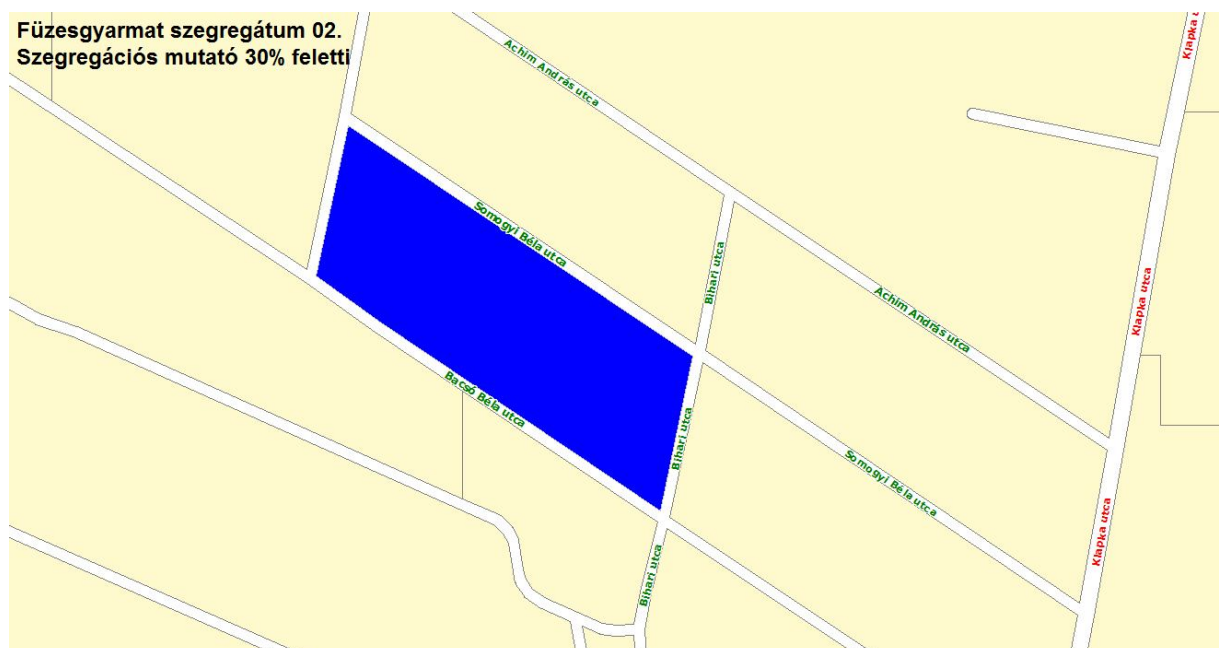
120. ábra: Füzesgyarmat szegregátum, 30% feletti szegregációs mutató

Forrás: KSH adatszolgáltatás

121. ábra: Az 1. számú szegregátum részletező térképe

Forrás: KSH adatszolgáltatás

122. ábra: A 2. számú szegregációs terület részletező térképe

Forrás: KSH adatszolgáltatás

A szegregátumok adatai

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az érintett területen 35% (1. szegregátum), illetve 30% feletti (2. szegregátum – szegregációval veszélyeztetett terület), továbbá a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

Azon túlmenően, hogy Füzesgyarmaton az érzékenyebbé vált módszertan ellenére is csökkent a szegregátumok száma az elmúlt években, elmondható az is, hogy megmaradt két szegregátum lakosságszáma a KSH adatok alapján csökkent, a település lakosságszámának 1,2-1,1 %-a, összességében 2,3%-a él a két területen.

40. táblázat: Szegregátumok összehasonlító adatai

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Füzesgyarmat összesen	1. szegregátum (belterületi ha- tár - József A. u. - Baross u. - Klapka u.)	2. szegregátum (Somogyi B. u. - Bihari u. - Ba- csó B. u. - név- telen u.)
Lakónépesség száma	5734	69	61
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,0	24,6	9,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,2	56,5	72,1
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	23,8	18,8	18,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	27,2	48,7	54,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3	6,7	0,0
Lakásállomány (db)	2408	33	23
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	17,9	36,4	21,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	34,0	56,4	40,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	12,2	35,9	31,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,2	42,9	52,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	37,3	50,0	31,8
Állandó népesség száma	6114	adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat	
Alacsony presztízssű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	54,7	52,6	61,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	53,3	55,1	50,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	11,8	38,7	13,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,9	22,6	6,7
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	16,2	37,0	22,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,0	7,4	9,1
A 15 éves és idősebb lakónépességen belül az általános iskolát nem végzettek száma	424	...	...
A 15 éves és idősebb lakónépességen belül az általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma	4448	50	53
A 15 éves és idősebb lakónépességen belül a középfokú végzettséggel rendelkezők száma	2710	19	20
A 15 éves és idősebb lakónépességen belül a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma	324	3	0
Önkormányzati bérlakások aránya a lakott lakásokon belül	1,0	0,0	0,0

Az 1. szegregátumra vonatkozó változások között említendő, hogy a 0-14 évesek aránya a 21,0%-ról (IVS) 24,6%-ra nőtt, azaz a terület fiatalodott.

Örvendetes változás zajlott le a szegregátumban élők iskolai végzettségét tekintve. Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül – mint a legsérülékenyebb csoport – 48,7%-ra csökkent (67,6%-ról; IVS). Míg korábban a szegregátum lakosságában nem volt felsőfokú végzettséggel rendelkező (0,0%; IVS), addig a 2011-es adatok szerint ez az arány a 25 éves és idősebb népesség körében 6,7%, amely majdnem azonos a városi átlaggal (7,3).

A munkaerő-piaci helyzet mutatói hasonlóképpen javultak. Különösen nagymértékű a csökkenés a legalacsonyabb iskolai végzettségűek munkanélküli mutatóit tekintve.

41. táblázat: Az 1. szegregátum munkaerő-piaci mutatói

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

	Népszámlálás 2001	Népszámlálás 2011
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	69,6	56,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	52,5	35,9

A javuló tendencia mellett is igaz azonban, hogy a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya kirívóan magas: a települési átlag másfélszerese. A munkanélküliségi ráta a települési átlag háromszorosa, míg a foglalkoztatottsági arány a települési adat kétharmada. Az aktív korú lakosságon belül az alacsony iskolai végzettségű, jövedelemmel nem rendelkezők aránya szintén nagyon magas, az aktív korú lakosság harmada ebbe a kategóriába sorolható. Ennek következménye, hogy a foglalkoztatottak száma alacsony, a háztartások közel kétharmadában még mindig nincs rendszeres jövedelem. A munkavállalók fele alacsony presztízsű munkát végez, azonban ez ugyanilyen mértékben igaz Füzesgyarmat lakosságának egészére.

A szegregátumokon belüli lakásállomány harmada az alacsony komfort fokozatú lakások kategóriájába sorolható.

A szegregátumok a települési központhoz közel helyezkednek el, ezért a közszolgáltatások (közigazgatás, egészségügyi és szociális ellátás stb.) egyszerűen és teljes körűen elérhetők.

A jelenleg meglévő közszolgáltatások elérésének kedvező adottságait az új lakóterületek kialakításánál a helyi közlekedés fejlesztésével, illetőleg a közvetlen lakóterületi környezetbe telepítendő egyes közszolgáltatásokkal (pl. egészségügyi ellátás, óvoda, idősek napközi szociális ellátása) biztosítjuk. A szegregátumok elérése, külső közlekedési kapcsolata biztosított.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Országos Területfejlesztési Konceptió (2013)

Füzesgyarmat Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2013)

Támogatásban részesült ÚMFT, ÚSZT pályázatok (forrás: szechenyi2020.hu honlapja)

Önkormányzati adatszolgáltatások

Önkormányzati rendeletek

Önkormányzati intézmények alapító okirata, szakmai beszámolói

Füzesgyarmat Város honlapja (www.fuzesgyarmat.hu)

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer honlapja (<https://www.teir.hu/>)

KSH adatok (www.ksh.hu)

Füzesgyarmat Város gazdasági programja (2015)

Helyi Esélyegyenlőségi Program